

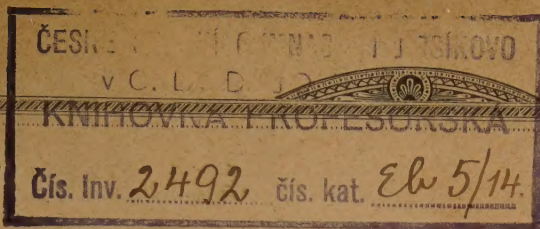


86 5/14

3568

1496 108

10



Elv 5/14



METHOD.

Časopis věnovaný umění křesťanskému.

Zároveň orgán odboru

pro výtvarná umění a archaeologii

při

AKADEMII KŘESŤANSKÉ V PRAZE.



Majitel, vydavatel a redaktor:

M 37
14

FERDINAND J. LEHNER.

XIV. ROČNÍK.



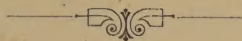
167

V PRAZE 1888.

KNIHTISKÁRNA „POLITIKY“. — NÁKLADEM VYDAVATELOVÝM

Okres. knihovna
Čes. Budějovice
VYRAŽENO

Obsah XIV. ročníku „METHODA“.



I. Články.

- Kniha dějin umění výtvarného v zemích koruny české. F. J. Lehner. 1.
Církevní umění na rakouské výstavě ve Vídni r. 1887. K. Konrád. 10.
Řády českých malířů. Dr. Zikmund Winter. 77, 89, 99.

II. Románské exkurse.

2. Farní chrám sv. Havla v Poříčí. (Půdorys, průsek podélný, krypta, pohled z venku). F. J. Lehner. 3.
3. Románský kostel ve Škvřňově u Uhlířských Janovic. (Půdorys, pohled, detail kruchty). J. Braniš. 13.
4. Kostel sv. Petra v Poříčí. (Půdorys, pohled). F. J. Lehner. 25.
5. Bývalý kostelík, nyní sakristie ve Vysoké. (Půdorys). J. Braniš. 26.
6. Kostel Tismický. (Půdorys, průsek po délce, sloup, pilíř, pohled). F. J. Lehner. 37.
7. Děkanský kostel v Plaňanech. (Půdorys, pohled, obloučkové podřímsí). F. J. Lehner. 50.
8. Kostel sv. Václava v Žabonosích. (Portál, kruchta). F. J. Lehner. 62.
9. Sakristie kostela Dobřichovského. (Půdorys). F. J. Lehner. 64.
10. Kostel sv. Jana Křt. v Libčevsi. (Pohled, portál, okno, obloučkové podřímsí, okno na věži). F. J. Lehner. 74.
11. Kostel sv. Václava na Prosíku. (Půdorys, pohled, boční loď, detail). F. J. Lehner. 85.
12. Kostel sv. Petra a Pavla v Želkovicích. (Půdorys, pohled, portál). F. J. Lehner. 97.
13. Kostel sv. Martina v Tožicích. (Půdorys, ambona). F. J. Lehner. 109.
14. Kostel Všem Svatých v Olbramovicích. (Věž, křtitelna). F. J. Lehner. 111.
15. Farní kostel sv. Jeronýma v Sedci. (Křtitelna). F. J. Lehner. 112.
16. Farní kostel sv. Vavřince v Prčici. F. J. Lehner. 113.
17. Památky kostela a hřbitova v Albrechticích. Jan Hille. 114.

18. Kostel sv. Jakuba Většího ve Vrutku. (Půdorys, pohled, apsida, portál, okna, obloučkové podřímsí, kulatá ozdoba, trnož). F. J. Lehner. 121.
19. Filiální kostel sv. Václava v Libouni. (Půdorys, pohled). Václav Dokoupil. 133.
20. Kostel sv. Mikuláše v Potvorově. (Půdorys, kruchta). F. J. Lehner. 134.

III. Monografie.

- Farní chrám sv. Vavřince ve Velimě na Poděbradsku. 16. — Farní chrám bl. Marie Panny v Chocera-
dech. 17. — Filiální kostel a bývalá plebánie
v Nudvojovicích. 18. — Filiální kostel a bývalá
plebánie v Hrušticích u Turnova. 33. — Kaple sv.
Prokopa a farní chrám sv. Mikuláše v Prasko-
lesích. 44. — Farní chrámy: sv. Havla v Chotý-
šanech. 45. — Sv. Jana Křtitele v Počepicích. 53.
— Nenebevzetí bl. Marie Panny v Jesenici. 53. —
Sv. Mikuláše v Nechvalicích. 54. — Filiální chrám
a bývalá plebánie v Nesvačilech. 55. — Sv. Anny
v Zděbuzevsi. 83. — Nanebevzetí bl. Marie Panny
v Charvátci. 92. — Povýšení sv. Kříže v Konáro-
vicích. 93. — Sv. Víta v Kvílicích. 94. — Filiální
kostel nejsv. Trojice v Psářích u Vlašimi. 95. —
Filiální kostel Nanebevzetí bl. Marie Panny ve
Velkém Solči. 117. — Filiální chrám sv. Lukáše
v Dřínově. 118. — Josef Nechvíle.
Bývalé plebánie: Lipková Voda. 34. — Nový Rych-
nov. 35. — Prusiny. 54. — Nezvěstice. 56. —
Žďár v Plzeňsku. 56. — Blovice. 82. — Psáře pod
Vyšehradem. 118. — Plaňany. 119. — Josef Ne-
chvíle.
Lhenice u Netolic. 65. — Farní kostel sv. Petra a
Pavla v Strčicích. (Půdorys). 101, 116. — Jan
Václav Truhlář.
O některých památkách farního kostela sv. Petra na
Poříčí v Praze. — M. Lüssner. 80.
Hřbitovní chrám nejsv. Trojice v Písku. — Jan
Hille. 31.
Archaeologické zprávy z okresu Blovického. — Fr.
Faktor. 28, 41.
Farní osada Velvarská. 2. Nabdín. — Fr. Vacek. 22.
Farní kostel sv. Dominika v Strunkovicích. — F.
Žlábek. 8, 20.
Kaple Panny Marie Oetingské v Břevnově. — Karel
Chalupa. 33.

IV. Kronika.

Jednatelská zpráva Jednoty sv.-Vitské. 45. — Žádost k městské radě Pražské na zachování kláštera bl. Anežky a kostela sv. Kříže Většího. 56. — Staré malby nástěnné v chrámu sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. 58. — Chrámové věci z r. 1433. 59. — Vyznamenání architekta Josefa Močkera. 74. — Kaple sv. Jana Křtitele v paláci arcibiskupském. 128. — Obnova opatského kostela na Starém Brně. 129. — Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře. (Jednatelská zpráva »Vocela« za r. 1887.) 130, 137. — Oltářní obraz bl. Klementa Marie Hofbauera od J. Mathausera. 131. — Obnova kostela ve Zbraslavicích. 138. — Collegium bohemicum v Římě. 139.

V. Literatura.

Paměti Zvíkovské. František Tyl. 71. — Die Prämonstratenser-Abtei Tepl. — Památky kr. věn. města Mělníka. Bohuslav Čermák. 71.

Akademie křesťanská.

Zprávy měsíční. 12, 23, 35, 47, 59, 72, 84, 96, 108, 119, 132, 139.

Příspěvky na votivní obrazy

v chrámu sv. Cyrilla a Methoda v Karlíně

12, 24, 36, 48, 60, 72, 84, 120, 132.



METHOD.



ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo I.

V Praze, dne 30. ledna 1888.

Ročník XIV.

OBSAH: Kniha dějin umění výtvarného v zemích koruny České. -- Románské exkurse. (Pokračování.) — Farní kostel sv. Dominika v Strunkovicích. — Církevní umění na rakouské výstavě ve Vídni leta Páně 1887. (Dokončení.) — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc leden 1888. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda.

Kniha dějin umění výtvarného v zemích koruny České.

Po příkladu starých vlastencův, literárních předchůdcův našich, stalo se na roli literatury české chvalitebným obyčejem, že spisovatel k většímu dílu se chystající veřejně o záměru svém se pronáší, doufaje v pomoc součinnou četných odborníků. Čím více čítá se rukou snášejších kámen stavební, tím rychleji budova roste. Jungmannův slovník tímto způsobem vzrostl z tisícerych kaménků v stavbu monumentální.

Literatura česká postrádá dosud knihy dějin umění výtvarného v zemích koruny České. Dle dobrého zvyku staročeského představuje se tudy redaktor za kandidáta chystajícího se na stavbu budovy dějin umění výtvarného vlasti naší a doufá, že četní odborníci a přátelé s obětovností již tolikrát osvědčenou pomohou snášení tesané kamení, z něhož památník umění zbudovati se má.

Staviteli, odkázanému dle přirozené povahy díla na součinnou pomoc četných spolupracovníků, jest především vyhotoviti plán, z něhož patrně by se objevilo, jaký úkol nastává jemu i jim. To i ono objasniti jest účelem těchto řádků.

Redaktor prosí především za laskavé prominutí, že jest mu mluvit o vlastní osobě.

За оmluvu nechat mu slouží věc, o níž jde, která neposkytuje žádných osobních výhod, nýbrž ukládá pouhou práci všeobecnosti užitečnou. Každému člověku Pán Bůh vykázal nějaký úkol. Redaktoru dostalo se sladkého úkolu, aby sloužil uměním, hudbě posvátné a umění výtvarnému. Jeden z úkolů zasvětil sv. Cyrillu, druhý sv. Methodu. Kolo Cyrillské se již vesele točí a tak snadno se nezastaví, jelikož pravidelný přítok vody jednotami Cyrillskými se obstarává. Řízení mohutného organismu nevyžaduje již veškerého úsilí jako za let minulých a možno tudy odvážit se na dílo poslední. Polovice úkolu životního jest šťastně vykonána a lze nyní druhému se věnovati. Jako časopis »Cyrill« nebyl však pouhým literárním podnikem, nýbrž živým orgánem jednoty Cyrillské v život uvádějícím, nesl se i »Method« za cílem praktickým, aby jednak odboru pro umění výtvarná a archaeologii při Akademii křesťanské půdu připravoval a připravenou vzdělával, jednak aby sbíral materiál pro knihu dějin umění výtvarného ve vlasti naší. Jako první nezůstala ani druhá snaha bezvýslednou. Obětovných pracovníků bohudík stále přibývá. Obrazy dějin uměleckých kreslí jedni perem, druzí kružidlem.

Redaktoru lze již bezpečně počítati na pomoc četných odborníků. Aby počet jejich vzrůstal, uvádí se tuto v obecnou známost, jakou cestou k cíli vytknutému bráti se dlužno. Dělníci společné práce z toho poznají, čeho se nedostává, aby mezery vyplněny byly.

Minulá dvě leta redaktor sbíral a pořádal látku uměleckou, v čemž ještě letošního roku pokračovati bude. Rokem příštím bylo by lze s prací samou započítati a to s ličením doby románské, která by tvořila první díl knihy dějin uměleckých. Až by tato skončena a vydána byla, pracovalo by se na době slohu přechodního (II. díl), napotom na době gotické (III. díl), posléze na renaissanci (IV. díl); díla umělecká 19. století byla by předmětem V. svazku a zakončením veškeré práce. Kdyby vše dle přání a výpočtu se zdařilo, vyžadovalo by se k vykonání díla 15 roků. Po skončené padesátce počítati s prací tak objemnou, jest sice nemalou odvahou, jelikož nestává žádné pojišťovny na zbytek života. Přece však nebylo lze dříve k tomu se dostat. Jen zdoluhavou cestou přichází člověk k jakés takés soudnosti ve věcech archaeologických a uměleckých. Četná studia a mnoho cest uměleckých musí předcházeti, chce-li badatel v dějinách uměleckých na roli tak rozsáhlé jen trochu volně a bezpečně se pohybovati, zejména když pouze v prázdných chvílích, které po vykonaných povinnostech povolání nesnadného vybývaly, bylo lze zamilovanému předmětu věnovati se.

Nesnadné přípravě odpovídá i nesnadné provedení. Dějiny umění výtvarného nelze sepisovati u stolku pracovního. Po světě musí putovati se od dědiny k dědině. Veškeré předměty dlužno opět a opět ohledávati svědomitě, bez předsudků a bez vášně. Záhadné a nejisté otázky třeba s nemalou trpělivostí rozlušťovati pomocí dokumentů historických a pomůcek archaeologických. K tomu jest třeba četných spolupracovníků literárních. Kniha dějin uměleckých bez četných a věrných vyobrazení jest sbírkou beze slov. Jest tudy třeba valně výběrných a obětovných kresliců. Spolupracovníků těch ioněch dlužno pak rekrutovati z řad oněch vzácných odborníků, jimž za veliké námahy platí se honorár jen staročeským, ale upřímným »Zaplat Pán Bůh!«, jelikož při nepatrném počtu odběratelstva knihy, jako jsou dějiny umělecké, nenalezne se nakladatel, který by spis opatřil tolika a tak svědomitě pracovanými nákresey, jakých dílo ceny trvalé vyžaduje.

A to jest příčina, pro kterou se rozpisují. V každém okrese nebo vikariátě lze vypátrati odborníka jednak historicko-archaeologicky vzdělaného, jednak v rýsování a kreslení zručného. Sdruží-li se ti dva k práci společné, neujde jim ničeho, co v okráslku jejich památného se vyskytuje. Jinde fotograf z nesnáze pomůže, jde-li o zachycení pouhého pohledu architektonického, o obraz, drobnomalbu, sochu, řezbu a p. K uhrazení nákladu za nákresey objemnější lze takměř všudy vynajíti mecenáše, buď si jednotlivce, anebo korporace řeholní, zastupitelstvo okresní, městské, obecní, je-li zde někoho, kdo k důležitosti předmětu poukázati a nadšeně ho zastati se dovede.

V tom oboru služeb neocenitelných by vykonali konservátoři církevní, duchovní vrchnosti řádně ustanovení. V každém vikariátě lze vyhledati osobnost k úřadu řečenému způsobilou. Vědomostí k úřadu tomu nezbytných lze v brzkou osvojití si spisy odbornými. Theorie doplnila by se pak několika společnými exkursemi uměleckými po pražských památnicích, kde chronologicky lze sledovati celý vývin umělecký od nejstarší doby románské až k baroku, jako v málo kterém jiném městě, což redaktor každoročně činí s bohoslovci semináře pražského, jimž v zimním běhu přednáší theorii o slozích stavitelských, v letním pak běhu uměleckými exkursemi nauku doplňuje a názorně objasňuje, tak že každý, kdo opravdově přednášky sleduje, s úplnou bezpečností slohy a jejich různé doby vývinu nebo úpadku poznává a rozeznává. Jako Jednotami Cyrillskými, kde četněji se zakládají, bohoslužba značně se zvelebuje, organizací konservátorů církevních rozproudil by se po diecésích nový druh života církevního kongresy konservátorů, seřadováním inventáře památek uměleckých po jednotlivých diecésích, snášením materiálu historického a uměleckého pro knihu dějin umění výtvarného, vydáním obšírných spisů archaeologicko-uměleckých pro jednotlivé diecése, prostřednictvím při opravách starých a pořizování nových předmětů, budov a p.

Na kongresech konservátorů stanovil by se společný program, smluvil a rozvrhnul by se postup práce, která by se zahájila seřaděním inventáře umělecko-archaeologického.

Veležádoucí inventář pro jednotlivé diecése dle vikariátů a dekanátů seřaděný uváděl by seznam kostelů s udáním slohu, století nebo roku stavby, obrazů, soch, náčiní pamětihodného, jako křtitelnic, mon-

stranci, kalichů, ciborií, pacifikálů, kaditelníc, konviček, svícňů a p.

Na základě inventářů snášel by se materiál historický a artistický pro dějiny umění postupem chronologickým; v prvním třiletí památníky románské, v druhém přechodní, v třetím gotické, ve čtvrtém renaissanční, v pátém nejnovější z devatenáctého století. Jelikož vikariáty a dekanáty nejsou příliš objemné, při volném tempu snadno konservátoři vikariátní práci zastanou.

Souhrn prací těchto v jedno sloučený dá jednotlivým diecésím knihu umělecko - archaeologickou, poskytující úplný obraz umělecké činnosti diecése průběhem věků až po dobu přítomnou. V každé diecési řídí práci konservátor diecéšní, vrchností svou k tomu ustanovený.

Konservátoři jsou ovšem i kromě toho přirozenými prostředníky a rádci při veškerých opravách, nových úpravách a p.

Jak čilý život rozproudil by se vlastní naší organizační konservátorů!

Pokud jich není, připadá úkol jejich dosavadním spolupracovníkům »Methoda«, jež prosím, aby vedle pravidelných prací, jimž se věnovali, zření měli k památníkům slohu románského. Za tou příčinou zahájil jsem v minulém čísle »exkurse románské«, aby, pokud lze, snášel se úplný materiál k prvnímu svazku dějin umění výtvarného. Na ukázkou uvádím v tomto čísle popis a vyobrazení kostela sv. Havla v Poříčí, k němuž připojení dlužno několik poznámek:

1. V popisu historickém budiž — pokud lze — uvedeno, kdy kostel asi vznikl? — jakých pohrom a proměn se dožil? a p.

2. V popisu architektonickém jest třeba udati metrické míry vnitřku: délku, šířku, výšku, silu zdí a p.

3. Rovná-li se půdorys některému jež v »Methodu« již uveřejněny byly, není třeba jej opět kreslit, za to však tím více třeba jest detailních nákresů, které právě tento památník charakterisují.

4. Půdorysy a nárysy nejpohodlněji se kreslí v měřítku centimetru za metr.

Nákresy dá si redaktor fotograficky zmenšiti na míru veškerým půdorysům společnou, aby na první pohled relativní velikost se poznávala. Zinkografie vyžaduje čar určitých, které při fotografickém zmenšování přiměřeně se zjemňují.

5. Pro perspektivní zevnějšky, vnítky a detail odporučí se jednoduchá metoda, jaké užil v tomto čísle pan profesor Škoda, nebo v minulém čísle pan učitel Jirásek. (Pan profesor Rada užil též metody.) Způsobem tím se docílí, že vyobrazení různými mistry vyvedená nebudou se valně od sebe různiti, což bude nemalou výhodou společného díla.

6. Zručných a ochotných kresličů lze všudy se dopátrati v řadách vrchnostenských a městských stavitelů, inženýrů, profesorů, c. k. úředníků stavebních, úředníků různých závodů průmyslových a p.

Láska jest vynalézavá. Přátelé »Methoda« dovedou vždy vypátrati a získati šlechtěné a obětovné umělce, kteří hřívnou svou pomohou stavěti budovu dějin uměleckých. Obětovný znatel a horlivý milovník archaeologie české, pan profesor Braniš, přihlásil se již za spolupracovníka »románských exkursí«, zaslav první článek s nákresey zdařilými, dílem jím samým, dílem panem profesorem Radou pěkně vyvedenými.

Kež Pán Bůh vzbudí »Methodu« mnoho a mnoho podobných přátel!

Že redaktor za společných příprav zahálce se neodá, netřeba mu toho dokládati se. Pracuje si nyní mapu románskou, dle níž v prázdných chvílích, zejména o prázdninách učiniti hodlá návštěvy románským památníkům, které ještě nezná, ač dostane-li na tu dobu za sebe zástupce do duchovní správy. Aby dojmy se mu nevytratily, pocestuje s kukátkem. Dvorní fotograf pan Eckert přijal jej již do učení. Chodí-li kukátkář Moravský s neviditelným kukátkem svým po Moravě, proč by nechodil redaktor s viditelným kukátkem po dědinách koruny České? Vždyť Kubínek bloudilav světem s almarkou na zádech! Kdo chce rychle dojíti cíle, nutno mu bráti se cestou krátkou a bezpečnou.

Lehner.

Románské exkurse.

Píše F. J. Lehner.

Farní chrám sv. Havla v Poříčí.

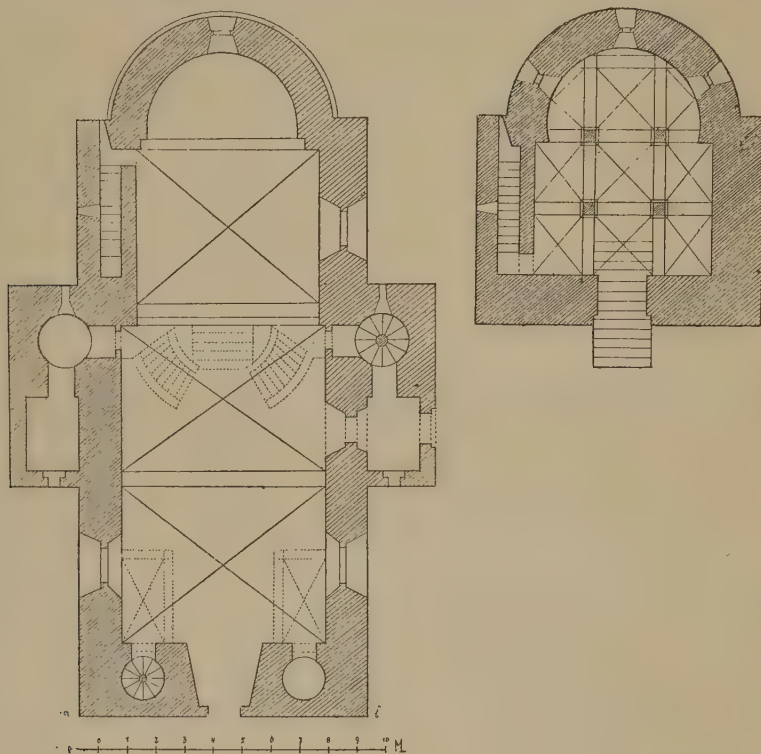
Minulých prázdnin použil jsem k archaeologickým vycházkám v okolí pražském; ohledáváje zejména památníky slohu

románského. Do Poříčí na Sázavě zajel jsem si po dvakrát. Po prvé jsem si bedlivě prohlédl oba tamější kostely ro-

mánské, po druhé jsem si je vyměřil za pomoci milého konseminaristy, který zde od vysvěcení svého kaplanuje. Zamiloval se do těch ctihodných svatyň, které mu k srdci přirostly. V poměru otce a syna žiji zde šťastně a působí blahodárně v tom klidném, půvabném zátíší sázavském dva kněží, ctihodný děkan a statečný jubilant s milovaným, starým kaplanem. Ovzduší takové osvěžuje mysl a srdce. Shledání se po pětadvaceti letech má své zvláštní vnady.

Poříčí jest prastará osada česká, rozkládající se dílem na břehu Sázavy zde v rovině se vinoucí, dílem v údolí při potoce Bystřém, který osadu téměř celou na jižní

straně obtéká a pod samým farním kostelem sv.-Havelským do Sázavy ústí. Nynější Poříčí skládá se ze dvou osad. Větší část východní při potoce Bystřém s kostelem sv. Havla nazývala se původně Balkovice. Jméno nyní zcela zapomenuté skrývá se dosud v názvu vrchu Boukovce za vsí vystupujícího a polnosti »pod Valchovskou hůrou« rozložených. Vlastní Poříčí zvaná menší část, bývalé městečko s kostelem sv. Petra, kdež i při Sázavě u nynějšího nákladného mostu kamenného stávala tvrz panská. Oba kostely jsou původu prastarého a vyskytují se v zakladacích listinách arcibiskupství Pražského v 14. věku, z nichž



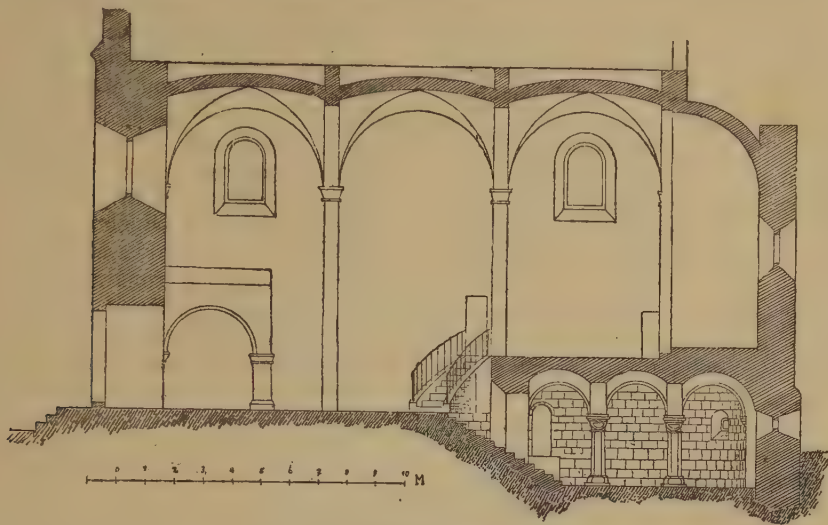
Kreslil F. J. Lehner.

se i poznává, komu tehdyž podací právo příslušelo. Plebán Henslín změnil r. 1360 faru s Říčanským knězem Ondřejem, k čemuž svolili patronové rytíř Mikuláš, řečený Podnávec z Božešic, Příšňák z Poříčí (a z Ledec), místopisár desk zemských, dle něhož nazván rejstřík od něho vedený »kvatern Příšňákův«, Arnošt a Ctibor z Poříčí, bratři někdy Bohuňka, Mareš, syn někdy Mladoty z Pyšel, Melchior z Otradovic a Anselm ze Zvěstova, načež Ondřej dne 2. ledna 1361 od vikářů arcibiskupských ke kostelu v Balkovicích a jeho filiálnímu v Poříčí byl

potvrzen. Ondřej farářoval v Balkovicích a v Poříčí do r. 1395. Po smrti jeho povstala rozepře o podací kostelní mezi panoši Příšňákem a syny jeho Sigmundem a Příšňákem z Ledec (a z Poříčí) s jedné a Benešem Libunem (z Dubé) s druhé strany, která rozhodla se ve prospěch strany první, i potvrzen jest 23. června 1395 kněz Václav z Ledec od ní podaný za plebána ke kostelu v Balkovicích a jeho filiálnímu v Poříčí. Z uvedeného rozhodnutí patrně se jeví, že právo patronátní spadlo zúplna na rod rytířů z Ledce, odjinud z Poříčí zde usedlých. Z téhož rodu připomínají se

ještě v r. 1448 Martin a Litmír z Poříčí, kteří byli při dobytí Prahy ve vojstě Jiříka z Poděbrad a posléze 1457 Čeněk z Poříčí a z Ledec. Zdá se, že rod vymřel průběhem 15. věku. Počátkem 16. století seděli na Poříčí rytíři Karlíkové z Nežetic. Mi-

kuláš mladší Karlík z Nežetic pohaněl r. 1539 pannu Lidmilu z Klinštejna na Týnci, viniv ji z toho, že jest ona Lidmila díl krčmy na gruntech téhož Mikuláše dědičných v městečku Poříčí dopustila postaviti; avšak dne 5. prosince téhož roku žalován



Kreslil F. J. Lehner.

byl Mikuláš Karlík z Nežetic sám od kněze Jana Machka, faráře Bzenského, že jej bítí a zamordovati dobytí meče chtěl ve vsi

Ládvém, což se stalo pro půhony, které s tím knězem Janem měl před soudem zemským i komorním. (Pozůstatky desk,



Kreslil profesor Josef Škoda.

I., 334, 296). Od Karlíků z Nežetic dostalo se Poříčí, tak jako Mrač Jaroslavovi a Janovi, pánům ze Šellenberka, r. 1597 pánům Trčkům z Lípy, načež r. 1600 oba statky koupil Adam z Valdšteina na Hrádku nad Sázavou, který je s Komorním Hrádkem

spojil. Za panování jeho potkala Poříčí velká pohroma, jejížto paměť nápisy na zvonech kostela sv.-Havelského z r. 1673 nám zachovaly. Čteme následovně: »Campana haec Scti Galli nomine insignita incenso a Polonis igne anno Domini MDCXX

templo passo liberalitate Ex. D. D. Bernardi Ignatii R. I. e comitibus a Martinicz, Gub. domus Smecznae et Dni in Smeczna, equitis aur. vel. et Caes. Reg. May. intimi act. Cons. primi locunt. et sup. in reg. Boh. Purgg. refusa et denuo S. Galli nomine donata fuit. Anno MDCLXXIII.» Roku totiž 1620, když Lisovčáci, kozáci polští, od krále Sigmunda III. císaři Ferdinandovi II. proti Čechům na pomoc povolání po Čechách řádili, přišli i do Poříčí, tehdy ještě živného městečka, i vydrancovavše, spálili je i s kostelem sv. Havla. Pohromou touto shořely bezpochyby jen střechy, zvony se rozlily a zničena jest asi i výzdoba architektonická, záležející z říms, obloučkového podřímsí a p., jaké chrám nyní postrádá. Budova sama však pevně stavěná značnější škody neutrpěla. Škody požárem způsobené brzy se zase napravily. Osadníci pak chrám svůj starý opatřili novou křtitelnou cínovou, jak nápis vypravuje: »Leta Panie 1629 dne 28. mesýce Junii gest tata krztitelnice die-lana za Jakuba Wondraczka toho času rychtarže z Poržiče, Jakuba Černožorského, toho času starssyho kostelnjka, Wacława Venus, Adama Kubensky. Z toho buď Pánu Bohu chwala.«

Brzy na to dostalo se kostelu pečlivého patrona. Syn řečeného Adama z Valdšteina, Jan Viktorín hrabě Valdštejn, odprodal totiž r. 1663 statek Poříčský a Mračský Bernardovi Ignacovi hraběti Martinicovi. Přičtením dostaly se od Martiniců r. 1690 Janu Františkovi hraběti Vrbnovi, jehož dědic prodal je r. 1725 Janu Josefovi hraběti Vrtbovi, který je se svým panstvím Konopištským spojil. František Václav hrabě Vrtba dal sešlý kostel r. 1745 obnoviti. Srovnávajíce vnitřní úpravu tehdy v kostele provedenou s obnovou stavitelskou, shledáváme, že tímž směrem a duchem jest vykonána. Veškerou výzdobu, — hlavní oltář, dva boční oltáře, kazatelnu, oratorium a zábradlí kruchty — pracoval od r. 1740 až 1751 z lipového dříví virtuosně řezbář Lazar Wildmann z Plzně, zvěčniv v sochách sebe i pomocníka svého. Na hlavním oltáři jsou v pravo a v levo dvě skupiny. Jedna představuje sv. Jana Nepomuckého jakožto almužníka královna, žebráka právě podělujícího, na druhé straně spatřuje se sv. Liborius v rouše pontifikálním, u jehož nohou klečí hříšník rozhřešení očekávající. V postavě hříšníkove vypodobnil umělec sama sebe, žebrákovi pak dal tvář pomocníka svého, Daniele Pilát, mistra truhlářského z Poříčí, který práci truhlářskou dle udání umělcových svědomitě a zručně pra-

covav uznání i pochvaly hodným se stal. Poctivý mistr dočkal se věku 70 let a zemřel byv raněn mrtvicí 5. června 1771 v Poříčí. Práce sošnická ač přehnaně naturalistická jest výborná. Obraz na hlavním oltáři maloval Julius František Luyz z Luxensteina, malíř Pražský, v první polovici 18. století a představuje sv. Havla, opata.

Část architektonická nese se slohem, který tehdy gotikou jmén byl. Jest to zvláštní, jinde nevidaný druh baroku, vynikající původností a svědčící o živé obrazovitosti umělcově. V barokním chrámu byla by veškerá úprava tato skutečnou vzácností. Do ctihodného chrámu románského se ovšem nehodí. Mohla by někdy do jiného chrámu patronátního téhož slohu býti přenesena, Poříčský pak kostel zasluhoval by výzdobu slohu přiměřenou. Před 100 roky stavitelé slohy neznali a románskou svatyni po způsobu věku zgotisovali (!) bohudí! že jen tak nepatrně. Jen oknům v lodi a vchodu bočnímu dostalo se oblouku slabě lomeného, klenbě svorníků v maltě naznačených a západnímu štítu několik kudrlinek gotikou býti majících. Obnova jinak podstaty budovy se nedotkla a chrám sešlý věku našemu dochovala, kdy patronát na knížecí rodinu Lobkovickou přešel. Za dnů našich nahrazeno dřevěné vrchní patro věže pravé stavbou kamennou s lomenicemi a jehlancem osmihranným, čímž věž nepřiměřeně zvýšena jest. Chrámu by však lépe bylo slušelo vyvýšení druhé věže a příkrytí obou prostými střechami dle vzoru staré střechy na věži hřbitovního kostela sv. Petra. Patronem jest nyní arcikníže František Ferdinand d'Este, který panství Konopištské od Františka knížete Lobkovice koupil.

Kostel sv. Havla v Poříčí, ač skromných rozměrů, radí se k důležitějším památkám slohu románského ve vlasti naší. Zajímavý půdorys skládá se z obdélníku 17·30 m. dlouhého a 7·8 m. širokého, k němuž ke straně východní připojena jest apsida plným polokruhem vystupující, 3·40 m. hluboká. Z obdélníku v pravo a v levo vystupují věže, které kostelu vně podobu kříže dávají. V pravé věži jest šnek, kterým na zvonici se vystupuje, v levé pak kulatá dutina pro druhý šnek. Ke věži na levé straně přistavěna jest sakristie, ke věži protější předsín, nad kterou oratorium se nachází. Jsou-li to pozdější přístavky, jest jich dojista důmyslně použito. V mohutné zdi západní jest rovněž dvojí šnek, kterým se vystupuje na dvě sklenuté kruchtíčky, pozdějším přístavkem barokním, k západní stěně přilepeným, spojené. Obdélník pře-

klenut jest klenbou křížovou bez žeber, pasy příčnými do tří polí rozvrženou. Zdá se býti původní, čemuž nasvědčuje jednak neobyčejná hmotnost zdí kostelních, jednak i pokročilá doba budování chrámu, kdy vesměs se již klenulo. Výška obnáší 11·16 m., hmotnost zdí 1·50 m. Do chrámu pěti okny osvětleného vchází se dvěma vchody. Dvě západní pole klenbová tvoří loď, třetí jest vyvýšený presbytář, do kterého se z lodi vystupuje v pravo i v levo po devíti schodech vedoucích zároveň ke dveřím, jimiž věží s jedné strany do sakristie, s druhé strany do oratoria se vchází. Apsida jakožto závěrek presbytáře a vlastní svatyně ol-

tární jedním oknem osvětlená povýšena jest nad presbytář o další dva schody.

Pod vyvýšeným chorem rozkládá se krypta, do které sestupuje se jednak s evangelní strany choru dveřmi těsně u apsidy upravenými po 11 schodech v síle zdí vyvedených a dvěma okénky dostatečně osvětlených, jednak z prostředku lodi širším schodištěm 13 schodů čítajícím. Krypta svato-Havelská jest neznamenitější, zároveň však i nejkrásnější částkou památného chrámu tohoto. Délka její i s apsidou obnáší 8·86 m., šířka 6·15 m., výška 4·2 m. Jest osvětlena třemi okénky v původní podobě zachovanými. Křížová klenba bez žeber



Kreslil profesor Josef Škoda.

spočívá na čtyřech žulových sloupcích, z nichž dva v průměru polokruhové apsidy stojí. Pasy odtud na všechny čtyry strany vybíhající spočívají při stěnách na nosících zaokrouhlených. Největší ozdobou krypty jsou ovšem sloupky 2·62 m. vysoké, ušle. chtěle a bohatě vyvedené. Patka 40 cm-vysoká skládá se z dvou desek čtverhranných a z osmihranného podvalu pěkně zaokrouhleného s listky nárožními. Z patky prsténkem zakončené vyrůstá štíhlý, osmihranný dřík do výšky ubývající, dole i svrchu v každé straně ploše žlábkované hladkými štítky polokulatě zakončenými vlnadně ozdobený. Dřík prsténkem utážený nese kry-

chlovou hlavici s náplní vyhloubenou. Hlavice kryta jest trojnásobnou deskou skládající se z laloku středního, svrchu a dole žlábků obklopeného. Úhledné ozdobnosti pilířků jest tím více diviti se, že pracovány jsou z žuly nepodajné. Srovnávají krásnou kryptu Poříčskou s kryptami chrámu sv. Jiří na Hradčanech a Staro-Boleslavskou, máme v ní bezpečné měřítko, jimž stanoviti lze vyšší stáří obou ctihodných předchůdkyň. Neobyčejná ozdobnost krypty svato-Havelské jest zároveň rukojemstvím, že i ostatní chrám nepostrádal architektonických okras na venek, jako jsou pilastry, arkády, obloučkové podřímky a bohaté řím-

sování, což asi požárem svrchu uvedeným zmařeno jest.

Veněk nyní by neprozrazoval, co vnitřek kostela skrývá, ač budova celkem původní podobu zachovala až na zvětšená okna lodi lomeně zakončená, jímž tuto na nákresu polokruh se vrátil, jelikož účelem publikace není, aby se zvětčovalo, čím doba copu na budově se prohršila, nýbrž aby doba příští poklesky minulosti napravila. Věži ponechána jest zvonice dřevěná, jakou

před lonskou obnovou měla. Kdyby i druhá věž do výše římsy dosahující se dostavěla, pěkný půdorys již z dálky oku by se jevil.

Kostel svato-Havelský řadí se do skupiny románských památníků kolem Sázavského kláštera roztroušených a ukazuje, jakým asi duchem stavitelství mnichů Sázavských se neslo. Krypta jeho nezvratné svědectví vydává, že zbudován jest v první polovici XII. věku, v době rozkvětu slohu románského.

Farní kostel sv. Dominika v Strunkovicích.

Napsal F. Žlábek, kaplan v Strunkovicích.

V městysi Strunkovicích, který při okresní silnici z Prachatic do Vodňan se rozkládá a od Vodňan na 2 hodiny vzdálen jest, stojí na návrší as půl páta sta metrů n. m. farní chrám sv. Dominika, pod kterýmž opodál proudí řeka Blanice. Chrám Strunkovický, původně gotický, stojí skoro uprostřed městyse na náměstí; jest obklopen hřbitovem starým a směřuje na východ. Osada tato, patříc nyní k vikariátu Vodňanskému, příslušela k bývalému panství Bavorovskému, nyní spojenému s panstvím Netolickým; z té příčiny také právo podací při chrámu Strunkovickém vykonávali majitelé téhož panství.

Strunkovice patřily v století XIII. do župy Netolické a arcijáhenství i dekanátu Bechyňského dle listiny z r. 1233 — (Erben Regesta p. 380), pak když župa neboli kraj Netolický v konci 13. neb počátkem 14. století ve dva rozdělen byl, hleděly do kraje a dekanátu Volynského. V 18. století patřily Strunkovice do kraje Pracheňského a vikariátu Netolického.

Strunkovice jmenují se r. 1228 mezi statky kláštera panen sv. Benedikta u sv. Jiří na hradě pražském (Erben: Reg. 336). Na to držel Strunkovice rod Bavorů z Bavorova, později ze Strakonice se pišicích. Vilém ze Strakonice prodal Petru, vladaři z Rožmberka, hrad Bavorov a panství k němu hledící. Král Jan v listině z r. 1334 potvrzuje témuž místa koupeného panství a mezi nimi též ves Strunkovice, Siechov a j. Odtud začli Rožmberkové své nové panství Bavorovské zvelebovati. Jako Bavorov též Strunkovice od týchž pánů 1351 městysem povýšeny a 1387 odúmrtí zbaveny. V rukou pánů Rožmberků zůstaly Strunkovice s panstvím Bavorovským delší dobu. 1593 panství Bavorovské, nyní Helfenburské zvané dle

hradu téhož jména, prodal Vok z Rožmberka obci města Prachatic (Desky zemské 169 Kv. 18.). Nedlouho těšili se Prachaticí panstvím Helfenburským. 1620 město dobyté, měšťané panství zbaveni, ač je měli až do r. 1823 připsáno. To ale přešlo ve skutečnosti hned v majetek pánů z Eggenberka 1621 a 1719 dědictvím na nynější majitele z rodu knížecího ze Schwarzenberka.

Zbožný vladař domu Rožmberského Petr I., založiv mnohé kostely, pečoval též pravděpodobně neli o založení tož o zvelebení kostela Strunkovického. V listinách arcibiskupství pražského z dob Arnošta z Pardubic připomíná se již farář Strunkovický, jenž uvedl 1359 nového faráře Brežského. Též synové jmenovaného Rožmberka Petra I., Jan a Petr, napotomní probošt u Všech Svatých, byli dobrodinci benefícia zdejšího; spolu s osadníky darovali ke zdejší faře 1369 les a 4½ kopy grošů jako dotaci. V listinách arcibiskupských jmenuje se šest farářů zdejších, do bouří husitských zde působivších. Po úmrtí kněze Jana ustanoven sem r. 1376 za faráře Beneš, syn pana Odolena z Jesenic. R. 1383 permutací sem se dostal z Kraselova farář Bartoloměj a uveden, jakož i jiní faráři potomní uvedeni bývali, farářem Bavorovským. R. 1388 Bartolomějovým nástupcem se stal farář ze Ktiše Jan, který s oním faru svou zaměnil. Kněz Jan r. 1407 ustanoven za kaplana při kapli sv. Mikuláše ve Velešíně, bývalý kaplan tamější Jan Heřman postoupil na jeho místo. R. 1418 stala se opět záměna mezi jmenovaným Heřmanem a knězem Osvaldem, dotud altarisťou oltáře Nesv. Trojice a sv. Barbory v kostele Budějovickém. Všecky změny daly se za souhlasu pánů z Rožmberka, kteří právo podací ke zdejší faře

vykonávali. Do pohnutých dob domácích válek byli duchovní správcové bez přetržení sem dosazováni. — Tehdy za příznivých poměrů 14. století bylo zde i místo fundační pro kaplana založeno r. 1397 a hojně obdařeno. Z mnohých zpráv z té doby*) lze slovného znění listin založení praebendy této se týkajících dočísti se. R. 1396 o sv. Martině B. daroval Blahut, měšťan ze Strunkovic, dle všeho bezdětný, pro spásu duše své a svých předků 82 a půl jitra polí a dva domy v Strunkovicích se souhlasem místního faráře Jana a s vůlí pana Jindřicha z Rožmberka na ten cíl a konec, aby statky ty prodány a odtud praebenda v Strunkovicích zřízena a stále vydržována byla, kteréž z vůle zakladatelovy nejprve kněží Jakubovi z Netolic rodilému dostati se mělo. Týž kněz Jakub kaplanem byl u p. z Rožmberka a sám ještě k této nadaci ze stálého svého platu, kterýž jako patrimoniální jmění ve vsi Němčicích upsáno měl, dvě kopy grošů ročního důchodu připojil. Za to svolil pán z Rožmberka, ač patronát sobě i nástupcům ponechal, že o kteréhokoli klerika vhodného Blahut s Jakubem neb jejich nástupci spolu zažádají, od něho a jeho nástupců praesentován bude. Povinností kaplana bylo v týdně nejméně třikráte mši sv. sloužiti, o svátcích P. Krista a bl. P. Marie vešper, jitřní a průvodů, o všech zasvěcených svátcích i nedělích s farářem služeb božích se účastniti, v nepřítomnosti faráře neb jeho vikáře v čas potřeby sv. svátostmi přísluhovati, začož farář měl mu vše, ke mši sv. potřebné poskytovat. R. 1397 22. ledna v Praze fundace potvrzena a místo kaplanské za obroč církve vyzdvíženo s tím ustanovením, aby kaplan místnímu faráři byl podřízen. Roku 1406 fundace tato od Jindřicha z Rožmberka 6 kopami grošů rozmožena.

Doba 15. století nebyla asi pro zdejší chrám Páně a duchovní správu přízniva, než stavba nynějšího kostela provedena koncem 15. století, z části počátkem 16. na přízeň pánů z Rožmberka poukazuje, ač pro nedostatek duchovenstva stále samostatný duchovní zde nebyl, jakž bylo i později. Od roku 1663—1744 jmenuje se zdejší chrám Páně výslovně filiálním Bavorovského. Až podivuhodnou obětavostí knížat ze Schwarzenberka, z kterých zvláště Adam František († 1741) a syn jeho Adam Josef mnohé farní chrámy jižních Čech na svých rozsáhlých panstvích zvelebili, i zde fara

r. 1744 28. března znova vyzdvížena, a chrám opraven.

Po novém vyzdvížení fary zdejší prvním farářem byl Arnošt Norbert Trochopaeus z Loun, alumnus pražského semináře, až do r. 1754 byl zde krátký čas František Pohl z Kišperku, kterýž jinam téhož roku se odebral, od r. 1754 do r. 1776 Jan Josef Všetečka z Netolic, kterýž zde zemřel i pochován jest. Na to osadu spravoval Jan Buzek od 1777—1790, kterýž jinam pak přišel. Nástupcem jeho byl od 1791—1799 Václav Rokoš, 1800—1803 František Leeder. Celé čtvrtstoletí zde v duchovní správě pracoval Josef Kursa od 1804—1829, kdy v Pánu svůj zde obětí plný život dokonil. Též delší dobu zde duchovní správu vedli Prokop Kulis 1829—1838, August Accent 1838—1849, František Chum 1850 do r. 1874, kterýž zde též zesnul a pohřben jest na starém ještě hřbitově. Odtud jest zde nynější farář Josef Mařík. — Ne tak brzo obnoveno staré kaplanské místo zde. Roku 1816 fundace kaplanská od několika měšťanů a osadníků založena, pak knížaty ze Schwarzenberku zlepšena; teprve 1837 byl zde kaplan fundační Jan Mácha, kterýž zde obětovně až do r. 1856 působil, na to po 18 let 1856—1873 Karel Krbeček, po tomto následovali do roku 1886: J. Mařík, J. Fišák, J. Sponar, J. Lekeš, T. Rejšek.

Kostel strunkovický, jak již řečeno, jest stavbou svou původně gotický a směřuje presbyteři svou k východu, kteráž původní ráz jednoduché gotiky má, ne tak však loď a vedle stojící věž.

Věž se zvonící přiléhá k severnímu boku lodi chrámové a jest to stavba nevysoká ale masivních zdí, má 3 patra. Zvonice má 3 zvony a jeden z nich jest z r. 1550. Též hodiny zdobí věž kostelní. Věž jest kryta čtyřstranným jehlanem plechem pokrytým. Na špičce strmí mohutný kříž. Mezi věží a sakristií jest přistavěna kostelní komora.

Kostel zvenčí poskytuje jednoduchý pohled, střechu má vysokou, veskrze téměř prejzy krytou. Okna u lodi jsou čtverhranná, u presbyteře lomená. Presbyteř má na východní straně operací pilíře. Vchody do kostela jsou čtyři: sakristií, na proti ní ze hřbitova, dva vchody proti sobě v lodi pod kůrem. Hlavní otvíraný vchod jest ale jeden ze jmenovaných vchodů pod kůrem od severu u věže.

(Pokračování.)

*) Laskavostí důst. p. P. Truhláře poskytnutých pisatelů těchto řádků.

Církevní umění

na rakouské výstavě ve Vídni leta Páně 1887.

Podává K. Konrád. (Dokončení.)

Kromě toho bylo vystaveno mnoho ostatkových skříněk, diptychů a reliéfů, též několik triptychů a oltářníků z XI. a následujícího století. Vytkneme z nich zvláště převážné diptychon domu záhřebského, jež pochází z doby kolem 1000. roku. Dřevěné desky jeho pokryty jsou čtyřmi slonovými reliéfy po dvou výjevech ze života Páně (zvěstování a narození Páně, křest a proměnění Páně a d.) Všecky reliéfy jeví bohatou a pečlivou práci. Z reliéfu jmenujeme reliéf p. Hubala Dobřanského ze Lvova. Z půdy ze sklovité hlíny vystupuje Madonna jako královna nebeská. Tato práce XV. století patřila kdys kostelu sv. Martina v Tarnově. —

Konečně mezi skleněným zbožím shledáváme i koflíky jako relikviáře (z XV. a XVI. století).

Z Uher bylo poměrně velmi málo vystaveno. Z nových prací jejich sluší vytknouti zvláště předměty galvanoplastického atelieru umělecko-průmyslového musea v Pešti. Vystavilo práce napodobené dle starých a prastarých uherských originálů z XI., XII. a následujícího století. Starých předmětů zde nebylo.

Za to hojně oblesal výstavu metropolitní kostel zaderský, pak několik předmětů též některé kláštery ruské, o nichž katalog ani zmínky nemá. Zaderský dóm vyložil: pergamenový missál z r. 1480. Na listě 1b. jest obraz sv. Chrysogona, pod nímž červený zápis, z něhož vyrozumíváme, že jej dal napsati opat kláštera sv. Chrysogona v Zadře řečeného roku »secundum morem Romane curie«. Pod tím v obrubě znak rodu Venier, z něhož byl opat. V textu znáti jest mnoho obrub a initialek, z části též malovaných. — Zvláště důležité jsou relikviáře, tři v podobě skřínky, dva v podobě hlavy sv. Máří Magdalské a sv. Marty. Všecky jsou z pozlaceného stříbra. Dva první jsou románské, třetí (sv. Chrysogona) z r. 1326, relikviář sv. Máří z r. 1332, onen sv. Marty též ze XIV. stol.

Zvláštním rázem vynikají vypuklé obrazy na skříních. První kulatá s hlavou sv. Jakuba má valené víko s obrazy P. Krista, P. Marie a 4 apoštolů; na skříní znamenáme v arkádách po straně devět apoštolů, na nichž jest znáti tváře jihoslovanské.¹²⁾ Druhá

skříň čtverhranná s hlavou sv. Orontia zdobena jest také obrazy světců v arkádách po straně. Typy a bohoslužebná roucha jejich jeví na sobě ráz řecký či byzantský¹³⁾. Jiný relikviář z pozlaceného stříbra z roku 1414 má podobu ramene s nápisem vlašským a vedle světců třikrát benátského lva¹⁴⁾. Oproti tomu jeví se na jiném relikviáře téhož kostela z r. asi 1500 dvojitý orel. K vzácným pokladům tohoto chrámu náleží též stříbrné pastorele z r. 1460. Znamenáme na této vlaské práci nodus s velmi bohatou vypuklou prací překrásnou, zdobenou na záhybu hlavice poprsím četných světců. Neobyčejný jest relikviář z pozlaceného stříbra a skla, jenž obsahuje částku sv. kříže. Skleněný podstavec jeho opírá se o čtyři dračí nohy a bohatě zdoben jest obrazy prolomené práce.

Z téže metropole dalmatské vyložil zde i františkánský klášter několik předmětů: chorální knihu vlaské práce ze XVI. století, jež okrášlena četnými initialkami a ozdobnými úponkami; dvě kasule ze XVII. a XVIII. století. Prvá pracována na lici z červeného, na rubu z fialového hedvábí, veskrze stříbrem a zlatem tkána. Zvláště pozoruhodny byly tři gotické kalichy z XV. století z pozlaceného stříbra. Dva z nich mají neobyčejně veliké kupy, třetí o něco menší. — Konečně dotýkáme ještě kříže metropolitního chrámu v Gorici ze XIV. století. Z pozlaceného stříbra vytvořen kříž jako z netesných větví, listím ozdobených; gloriola kol hlavy posázena nebroušenými drahokamy.

Ruské kláštery Putna, Dragomirna a Sučeviča vyložily pět rukopisů a několik křížů. Rukopisy jsou staroslovanské missály ze XVII. století. Vázány jsou v kovové desky bohatě pozlacené. Na dvou jeví se z předu povypuklé obrazy vstoupení Páně. V textu obsahuje se též něco miniatur, v barvách a ve zlatě hrubou prací provedených. Kresba rouch a osob upomíná na naše kresby XIV. století. Originální a nad míru jemnou a drobnou práci znamenáme na dřevěných křížích, z nichžto však jen svršky tu byly vyloženy. Klášter

¹³⁾ Viz vyobrazení v katalogu na str. 7 v dodatcích.

¹⁴⁾ Pamatujme, že již r. 1346 Benátčané dobyli a podrobili si Zader, roku pak 1413 přiměřim se Zikmundem Zader jim ponechán.

¹²⁾ Viz vyobrazení v katalogu na str. 6 dodatky.

Dragomírna vystavil dřevěný ruský (dvojitý) kříž pozlacený, do jehož ráhen hluboko vyřezáno jedenáct jemných vypuklých obrázků. (Čís. 1358 výstavy). Klášter Putna vystavil kříž trojitý, rovněž takový, však s většími reliefy, jichž má o šest více než předešlý, do ráhen i po straně zasazených. (Č. 1341 výstavy). Též klášter Sučevica poslal trojitý kříž s vypuklými obrázky v přední straně tři ráhen. Tyto velmi drobné obrázky jsou patrně práce ruthenských mnichů, jakž jeví se zvláště u srovnání s podobnými kříži klášterů St. Paul, Schotten (Skotů) ve Vidni, Světlá a j. (Čís. 488, 490, 491, 492, 496 výstavy.) Všecky tyto kříže obsahující též podobné reliefy ve dřevě, výjevy to ze života Páně, jsou prací mnichů na hoře Athos ze XVII. a XVIII. století, jak výslovně dokládá o nich katalog. Bohužel o rusínských pracích nepodává ni zmínky, bezpochyby že byly až po vytištění katalogu došly výstavy.

Končíme přehled vystavených předmětů dokládající, že bylo nám lze k němu kromě vlastních zápisků použití též výborného a obšírného katalogu, jejžto sám ředitel řečeného musea Jakob von Falke sestavil. Ač bychom si byli přáli místo rozdělení předmětů dle hmoty (dřevěné, kovové a d.) raději věcného seřazení předmětů dle druhů, což by praktičtější a přehlednější bylo bývalo: přece ovšem i o katalogu, jak jest, platí slova jeho úvodu: »Es geschah in der Absicht« (t. vědecká jeho úprava), »dem Kataloge bleibenden Werth zu verleihen, ihn auch für spätere Zeiten zu einem Nachschlagebuche und zu einem Führer durch die kirchlichen Kunstschatze Oesterreichs¹⁵⁾ zu machen«. Tímto vůdcem, ač neúplným, jest a zůstane proto, že jednotlivé předměty jsou v něm stručně, však znalecky a vědecky popsány a citáty přidány k těm, jež popsány již byly¹⁶⁾, hlavně však proto, že k četným popisům přidáno též výborných vyobrazení péčí c. k. centrální komise pro umělecké a dějinné památky a starožitnického spolku vídeňského.

Ač tedy nepodařila tato výstava úplného přehledu starožitného umění církevního v Rakousku, přece již i z toho, co tu vystaveno a vyloženo bylo, s dostatek bylo lze poznati, jak velkolepou, rozsáhlou, všestrannou a výtečnou měrou duch sv. církve Kristovy také v středověku působil na rozvoj veškerého

umění, vykazav mu zvláštní, nový svůj směr svými velkolepými, tvůrčími ideami a věcnými pravdami, jimiž člověčenstvo znova ožilo a obrodilo se. K tomuto obrodu že také toto umění ducha církevního svým způsobem přispělo nemalou měrou, nikoliv nepatrnou hřívnou, svědčí dějiny jeho, svědčí také tato výstava. Neb veškeré zde vyložené předměty nejevily se nikterak pouze mechanickými výrobky, alebrž výrazem a odleskem toho kterého účelu vznešeného, k jakému byly zhotoveny a určeny, a to výrazem tytýž velice důmyslným, ba i velmi skvělým a vždy případným. Všecky tyto předměty jsou odleskem onoho nadpřirozeného ducha Božího, z něhož vytrysklo to nové umění křesťanské. Připojilo tytýž k starým tvarům, ale obrodilo je novým duchem a přidalo nové, vznešenější a významnější tvary. Jen tak pochopíme, proč souvěcí mistři dosti mají na tom, postihnou-li a dostihnou-li tohoto velkého ducha středověkých mnichů a mistrů na svých výrobcích. Tyto překrásně řezané kříže, ty gotické monstrance, kalichy a oltáře, dokonalým uměním tytýž oplývající, ty skvostné rukopisy velepracné et sexcenta alia zůstanou do veškeré budoucnosti výmluvnou a stálou apologií církve katolické proti slepému naříkání o »manus mortua« této církve, jakož i stálými, nezvratnými svědky a obhájci nejednoho učení téže církve svaté proti heretikům.

Zde bude na přístě vždy také třeba měřiti a vážiti ducha církve katolické ve středověku, zde bude proto na vždy též třeba hledati pravdu o ní těm, kteří pravdu ještě milují a hledají. I v tom ohledu a z té příčiny jest nám proto také s vděčností vzpomínati té veliké pile a práce, již bylo podstoupiti podnikatelům této výstavy. Také tímto směrem zůstane výborný katalog její napřístě »vůdcem« a regulativem.¹⁷⁾ Kdykoliv tedy třeba bude, jen zaklepejme i na tohoto výborného vůdce a povolme jeho mrtvým literám: »Kosti suché,« toto praví Pán Bůh, »aj já vpustím ve vás ducha a živi budete a zvíte, že já jsem Hospodin«. Také tyto »kosti« pak zajisté vždy ožijí a církvi katolické dosvědčí: »My jsme kost z kosti její, tělo z těla jejího«.

¹⁵⁾ Krakovští a Haličští Poláci vůbec nevystavili ničeho. Proč asi? — Jak bohata jest k. př. vavelská katedrála, ať pomlčíme o jiných starožitnostech.

¹⁶⁾ Tyto citáty jsou též neúplné.

¹⁷⁾ Bezděčně namanula se nám při tom ta myšlenka, zdaž by nebylo lze v Praze zříditi výstavu církevního umění z Čech a z Moravy, abychom jednou také doma souborně a názorně viděli a věděli, co máme. Nikdo nebude pochybovati o tom, že by měla i tato výstava nemalý význam pro nás i pro jiné. Prosíme proto snažně umělecký odbor Křesťanské akademie v Praze, by tento návrh uvážil a ujal se ho. Akademie sama by tím také získala nemálo.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc leden.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Pacifikal: pro blahorod. pí. Františku Spúrovou v Brně. — Patenky k nemocným: pro dp. Fr. Blažka, faráře v Noutonicích. — Kaditelnice: pro dp. Jana Schmida, faráře v Lubnici na Moravě. — Kropenka z ořecha kokosového a ze stříbra: pro dp. dra Fr. Srbeckého, faráře v Blánsku na Moravě; postříbřená: pro dp. Jana Schmida, faráře v Lubnici na Moravě.

Rozličné. Pultíky pod mešní knihu: pro důst. farní úřad v Křečhoři a v St. Kolíně.

Paramenty. Celé ornáty, kasule, dalmatiky a pluviál: dva fialové: pro sl. zádušní úřad v Praze; bílý: pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli. — Dalmatiky fialové: pro dp. Jiřího Longesa, faráře v Heimersheimu v Hessen-Darmstattu. — Kasule: fialová skvostná: pro dp. dra Ed. Knoblocha, faráře Týnského v Praze; bílá pro svátky: pro dp. J. Sedláčka, faráře ve Špičkách u Hranice na Moravě; černá, fialová a dvě bílé: pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli; fialová skvostná: pro dp. Jos. Vašicu, faráře v Hradci, rak. Slezsko; tři bílé: pro sl. zádušní úřad v Praze; bílá: pro vysokouroz. pí. hraběnkou Zdeňku Thunovou v Praze; fialová: pro vdp. Jak. Zažimala, děkana v Oslavanech na Moravě; fialová: pro dp. Fr. Růžičku, faráře v Střílkách na Moravě; a pro dp. Jana Plzáka, vychovatele u hraběte Westphalena v Praze; fialová: pro důst. farní úřad v Renčově a tři bílé: pro dp. Fr. Mejsnara, faráře v Klecanech. — Pluviály: bílé: pro sl. zádušní úřad v Praze a pro dp. Fr. Mejsnara, faráře v Klecanech. — Mitry pretiosy, bohatě zla-

tem vyšívané a drahokamy ozdobené: pro sl. sv. Václavskou záložnu a pro důst. benediktinský řád v Praze. — Rukavičky pontifikální, zlatem vyšívané s drahokamy: pro úřadnictvo sv. Václavské záložny v Praze. — Střevíce pontifikální, zlatem vyšívané s drahokamy: pro nejdůst. pana opata dra Bruno Čtvrtěčku u sv. Markěty. — Pláštík na ciborium: pro sl. zádušní úřad v Praze. — Štola křesťní: pro dp. Ad. Janíka, vojenského kurata v Terezíně. — Polštáře oltářní: pro dp. Jana Pačáka, faráře v Starvičkách na Moravě, a pro blahor. paní Marii Magd. Moravcovou, choť řídícího učitele v Ostroměři. — Tři pokryvky na stupně oltářní: pro sl. zádušní úřad v Praze. — Příkrov s nápisy, zlatem vyšívanými: pro dp. Ant. Stojana, expozitu ve Svěbohově na Moravě.

Prádlo kostelní. 24 purifikatorií: pro dp. Jana Polláka, děkana ve Velvřích; 6 humeralií: pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli; rochety, alba, pally, korporale a purifikatorie: pro dp. Jana Schmida, faráře v Lubnici na Moravě.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Stříbrné ciborium: Jeho Milost nejdůst. pan dr. Fr. Bauer, biskup v Brně.

Paramenty. Skvostná nebesa: dp. Ant. Will, farář v Kurdějově na Moravě. — Pláštík na ciborium: Jeho Milost nejdůst. pan biskup dr. Fr. Bauer z Brna. — Prapor spolkový, bohatě vyšívaný: dp. Jan Blaschke, farář v Lacrosse v Americe. — Zlatem vyšívané pentle ku praporu: Vysokorodá paní hraběnka Thun-Hohensteinová v Praze.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přenešeno	1617 57
Dp. Frant. Soukup, farář u sv. Havla v Praze (4. dar)	1 —
Dp. Václ. Uhlíř, farář v Jesenici (4. dar)	1 —
Dp. Vojtěch Kameš, kaplan v Ledči s heslem: „V době jubilea sv. Otce, ctitele apoštolů slovanských, dokonějme dílo jubilea sv. Methodějského!“	1 —
Úhrnem	1620 57
Do 2000 schází 379 zl. 43 kr.	

Votivní obraz řádů řeholních.

Přenešeno	1082 74
Nejd. p. Fr. Huspeka, velmistr řádu křižovníckého (5. dar, — úhrnem 124 zl.)	6 —
Vdp. P. Hugo Karlik, převor v Teplé (2. dar)	10 —
Úhrnem	1098 74
Do 2000 schází 901 zl. 26 kr.	

Votivní obraz moravský.	
Přenešeno	446 92
Dp. Josef Krátký, farář v Moravici	1 —
Dp. Josef Kubiček, kn. arc. ceremoniář v Olomouci (3. dar)	1 —
Úhrnem	448 92
Do 2000 schází 1551 zl. 8 kr.	
Votivní obraz bohoslovců česko-moravských.	
Přenešeno	263 86
Ct. pp. bohoslovci semináře Litoměřického (4. splátka na upsaných 160 zl. celkem odvedeno 60 zl.)	14 —
Úhrnem	277 86
Do 2000 schází 1722 zl. 14 kr.	

Nový rok bohudíky dobře začíná. Slavný jubilejní rok Leonský se skončil a vybudou zase dárky na votivní obrazy jubilejní svatyně Cyrillo-Methodějské. Za obdržené dary srdečně: Zaplat Pán Bůh! Za další hojně příspěvky prosí redaktor.

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze za jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco v Karlíně. Reklamacce zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ul. č. 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 2.

V Praze, dne 29. února 1888.

Ročník XIV.

OBSAH: Románské exkurse. (Pokračování.) — Farní chrám P. sv. Vavřince ve Velimi na Poděbradsku. — Farní chrám P. Nanebevzetí Bl. P. Marie v Choceradech. — Bývalá plebánie a filiální chrám P. sv. Jana Křtitele v Nudvojovicích. — Farní kostel sv. Dominika v Strunkovicích. (Dokončení.) — Farní osada Velvarská. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc únor 1888. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda.

Románské exkurse.

3. Románský kostel ve Škvřňově u Uhlířských Janovic.

Popisuje J. Braniš.

Když pan redaktor tak zábavně a spolu poučně počal své románské exkurse, nechci i já zůstatí suchopárným prosaikem a budu hleděti, abych popis svůj, pokud dovedu, přioděl rouchem úhlednějším a tak vyhověl starověkému: »Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci«.

Bude tomu letos deset roků, co vydal jsem se za parného dne červnového na pout. Cílem mým bylo malebné údolí sázavské, kde chtěl jsem neznám a nepozorován účastniti se slavnosti svato-Prokopské se zbožným naším lidem v oněch poetickými legendami slyoucích místech, kde před dávnými věky svatý vlastenec náš mezi skalami a lesy poustevničil, a kde později v klášteře přízní knížecí zbudovaném slovanským hlaholem Boha velebil.

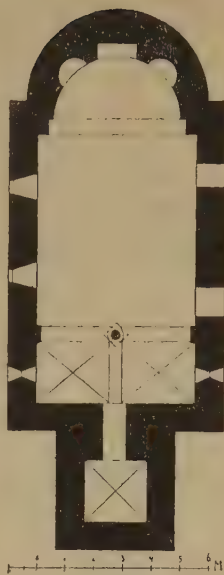
Stráviv bouřlivou noc v Uhlířských Janovicích, spěchal jsem časně z rána k Sá-zavě, kam již odevšad hrnul se svátečně oděný lid, a v pestrém tom obraze zapo-mněl jsem věnovati pozornost okolní kra-jině. Když však odpůldne jsem se vracel zpět, zahlédl jsem v levo od silnice rudý kryt věže, jejíž vrchol zdál se mi srouben

býti ze dřeva, a pod ním prohlédala v řadě malá okénka. To mnou trhlo, a s chutí bych se byl pustil přes pole ke kostelíčku. Avšak čas nedovoloval, měl jsem toliko na den dovolenou, a povinnost jest povinnost. Ale ta okénka nedala mi spáti, a hned druhého dne vypravoval jsem svému, nám bohužel nedávno odňatému řediteli, později nezapomenutelnému příteli a spolupracovníku Zachovi, že jsem vypátral románský kostel s dřevěnou věží. Zach, jenž byl zvláštním milovníkem dřevěných staveb, ptal se hned kde, já však musil jméno hledati teprve v generální mapě, odkud poznal jsem, že osada slove Škvřňov. Smlu-vili jsme se, že společně se tam podíváme, pro různé však překážky nemohli jsme se po celý rok vypravit, až pak jednou, kdy ku konci prázdnin vrátil jsem se z delších cest a vypravováním jej trochu rozjařil, vzpomněl jsem na Škvřňov, načež rozhodl krátce: »Zejtra tam půjdeme!«

Druhého dne o 5. hodině ranní vydali jsme se opatření mapou a mírkou na cestu, a po více než čtyřhodinné chůzi byli jsme šťastně na místě. Spatřili jsme zachovaný

románský kostelík stojící na ostrohu, který pouze na východní straně souvisí s planinkou k blízké Církvici se prostírající. Jest nyní filiálním fary Vavřínečské, zasvěcen sv. Havlu, a poněvadž ves Škvrňov bývala na zboží kláštera Sázavského, jest bez odporu dílem umění milovných mnichů Sázavských.

Původní stavba skládá se ze kvadratické, v průčelí stojící věže, obdélné lodi a polokruhové apsidy. Modernisující doba neušetřila však vně této svatyně cizorodými přilepkami, připojivši na severozápadě schodiště, na jižní pak straně přístavek, v němž jest sínec a sakristie. Jinak jest budova ve velmi dobrém stavu. Strany věže jsou vně 4·19 m dlouhé, průčelí celé jest 7·77 m zšíří, loď 11·53 m zdělí, ústupek k apsidě 0·63 m, obvod apsidy 10 m. Na lodi a na apsidě není vně ani stopy orna-



Kreslil prof. J. Braniš.

jeví se na první pohled toliko věž. Prolomena jest na třech stranách okénky po třech sdruženými, jen nad kostelní střechou má pouze jednoduchý otvor. Nad okénky vynikají ze zdi silné, dubové, pěkně profilované krakorce, na nichž spočívá vrchní, poněkud vysazené patro srobené ze silných, posud dobře zachovaných trámů, nad tím pak pne se v osmiboký jehlan přecházející stanová střecha plechem krytá a patrně později obnovená.

Přistavenou předsíní a vchodem rovněž předělaným vcházíme do vnitř svatyně. Jest to vzdušný, přívětivý prostor zachovaný až na nepatrné změny v původní podobě. Přiměřeně vysoká loď osvětlena jest šesti okny, z nichž dvě úzoučká a silně vyšpaletovaná se ještě zachovala, ostatní byla později o něco rozšířena. V západní



Kreslil prof. Rada.

mentiky, i obloučkový vlys, na románských stavbách tak obyčejný, schází. Pozoruhodnou

čtvrti vznáší se empora podporovaná sloupkem, od něhož ke stěnám přepjatý jsou

tří polokruhové pasy omezující dvě křížová klenutí. Tvar sloupu toho jest zajímavý. Patky nemá, oblý dřík jest 30 cm v průměru, a 32 cm vysoká hlavice skládá se z proláklého talířovitého echinu, na němž spočívá dvojitá, kosmo se šířící, čtverhranná deska krycí, jejíž vrchní hrana 40 cm jest dlouhá. Deska ta položena jest přes roh, což ovšem není ani správným ani pěkným, neboť k pasům ve čtverci na ní spočívajícím tvar její naprosto se nehodí. Že by byl původce sloupu toho obvyklé krychlové formy neznal, nezdá se mi býti pravdě podobno, soudím spíše, že fantasie jeho hledala nějaký nový, neobyčejný tvar, týž však se nepodařil.

Při podélných stěnách lodi spočívající oblouky emporní na pilastrech, jejichž 21 cm vysoké krycí desky na kosmém sřezu zdobené jsou čtyřlístými rosettami. Tato jediná stopa dekorující činnosti kamennického dláta upomíná však technikou velice na řezbu ve dřevě.

Loď chrámová jest ve světlosti 9:32 m, od empory pak k triumfálnímu oblouku 6:64 m dlouhá a 5:77 m široká, plochým stropem krytá; triumfální oblouk přepjat jest nad výstupkem 50 cm širokým, a k němu poji se apsida v poloměru 2:21 m. Táž sklenuta jest v konchu, nemá oken a vyznačuje se zvláštní ozdobou. Jest totiž prohloubena třemi výklenky. Prostřední jest pravoúhlý a býval původně o něco vyšší, postranní jsou skoro polokruhové v podobě malých apsidok 1:26 m zšíří a 2:37 m zvýší. Pravoúhlý sloužil kdysi patrně k umístění hlavního oltáře, k čemu poboční bývaly, těžko jest určit; jak z připojeného půdorysu patrné, sesílil k vůli nim stavitel i tloušťku zdiva. Pokud se pamatuji, viděl jsem podobné výklenky v tak zvaném »starém dómu«, vlastně bývalé kapli sv. Štěpána v Řezně a předsíni chrámu sv. Jimrama tamtéž; tyto Řezenské stavby pocházejí z polovice XI. století, nezdá se mi však, že by náš Škvrňovský kostelíček měl s nimi něco společ-

ného, aneb že by se dle toho mohla ustanovití doba jeho původu.

Ač by nedostatek obloučkového vlysu a prostota stavby i na XI. století ukazovati mohly, nesmíme zapomínati při určování původu patrocinia, které často může býti archaeologovi dobrým kriteriem. Až do konce XI. věku byli na Sázavě mniši Slovanští, kteří sotva asi byli by kostel sv. Havlu zasvětili, to mohlo se státi teprve za jich latinských nástupců, kteří téměř světci několik kostelů v Posázaví (Otryby, Balkovice) vystavěli. Proto asi nechybíme, kladouce zbudování kostela Škvrňovského do prvních let XII. věku.

Škoda, že nezachoval se vchod v nezměněné podobě. Když sakristie a sínec se přistavovaly, byl předělán a staré dveře

přeneseny ku vchodu do sakristie nově prolomenému; pozoruhodné jest jejich gothické kování, na němž kromě obyčejné stylisované lilie i ruka lidská s prsty hrubě napodobená se spatřuje.

Trapně působí na znalce z nedávných dob pocházející výprava chrámová.

Oltář jest nepřiměřeně veliký, obrazem sv. Havla zdobené dílo, jež snad má býti gothickým, a skrovná filiální svatýňka nemohla zůstatí bez kazatelný. V té příčině bohužel ještě obecně se

u nás hřeší zvláště při upravování románských kostelíků, které místo důstojné malby znešvařují se nevhodnými oltáři s obrazy, na plátně moderní manyrou provedenými, a při nichž se nepamatuje, že v tak malé prostore není kazatelný potřeba, ale že dostačí po způsobu starokřesťanském u mřížky povýšený ambo.

Jak laskavý čtenář poznal, není kostelík Škvrňovský stavba nádherná, ale přec jest pozoruhodným některými detaily a pro krajinu Sázavskou jaksí typickým, pročež dovolil jsem si připojiti jeho plán. Byť nebylo tu díla ornamentálního, kterým ostatně i dnes při stavbě veských kostelů se spóří, přece zajímá znalce jednoduchá sice, ale přiměřená konstrukce a vhodné poměry



Kreslil prof. Bača.

všech částí, vůbec prozrazuje celek rozumnou a praktickou mysl původce, jenž i budovu nepatrných rozměrů sestrojil ve promyšleném organismu a při provádění podobných staveb nebyl nováčkem. Také není svatyně Škvrňovská v Posázaví osamělým zjevem, přes všecku nepřízeň času může v končinách těch přítel církevního umění nalézt několik rodných sester jejích, s nimiž laskavého čtenáře ve příštích číslech »Methoda« seznámiti hodlám.

Ostatně měla první moje návštěva ve Škvrňově i své stinné stránky. Mezi tím, co jsme uvnitř kostelíčka prodlévali, spustil

se prudký lijavec; přšelo hodinu, dvě, a my marně čekali, až přestane. Při pomýšlení, že máme domů skoro pět hodin cesty, bylo nám ovšem úzko, a jali jsme sháněti povoz, ale marně. Krytého kočáru nebylo v celé vsi, a nám ubohým archaeologům nezbyvalo než v dešti a v blátě nastoupiti cestu zpáteční. Pozdě večer dostali jsme se zmazání a utrmácení domů. Nebožtik Zach cestu odstonal, a chtěl-li ho kdo později pozlobiti, zmínil se mu jen o Škvrňově. Nevím, zdali by se mu líbily i tyto řádky, při nichž věnuji mu soucitnou vzpomínku. Sit illi terra levis!

Farní chrám P. sv. Vavřince ve Velimi na Poděbradsku.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Velim (v starých listinách Velyně), vesnice farní při potoku bezejmenném pět čtvrtí hod. severozápadně od Kolína vzdálená, má farní chrám Páně sv. Vavřince, r. 1350 mezi farními v arcidekanátu a dekanátu Kouřimském uvedený, kterého plebán platil papežského desátku 15 gr. (Tomek, rejstříky 51). R. 1354 Radislav, plebán ve Velyně, dostal jinou faru, na to Boček z Kunštátu dosadil sem za plebána kněze Ondřeje (Emler, Lib. I., Conf. pars I., pg. 54). Jan, plebán ve Velyně, byl r. 1399 spolupatronem kostela v Solopiskách (Emler, Lib. VI., Conf. pg. 8). Více plebánů jsem nenalezl. V 16. století byli zde faráři pod obojí, později luteránští ženatí. R. 1596 od sv. Havla byl zde farářem Petr Vlk, letilý kmet, kterému ale zadrželi osadníci desátek svato-Martinský: žita i ovsa po 40 korcích, an sám děkan Poděbradský, Jakobides, přijda do Velyně a ubíraje se ne do fary ale do hospody, z farní stodoly s Havránkem a jinými osadníky faráři tomu obilí chtěl bráti (Musejník, 1878, str. 50). R. 1611 uvádí se farář Václav Ctiborens; do r. 1614 Václav Svratecius, po něm tentýž rok Ondřej Gsell, prvě farář v Libici; r. 1618 dosazen sem byl za faráře katolického Michal, převor kláštera Sedleckého (tamtéž, str. 53, 55, 57). V třicetileté válce byl tento kostel zpusťován, že zde zbyl ze všeho jeden kalich a 3 zvony (tamtéž, str. 225). Po bitvě na Bílé Hoře byl ten chrám filiálním a komendatním děkanství Poděbradského, r. 1777 zřízen byl zde kaplan exposita, placený od děkana Poděbradského, který střídavě služby Boží zde a v Před-

hradí konati musil. R. 1838 zřízena byla zde lokalie, která r. 1858 povýšena byla za faru.

Chrám ten stojí na malém pahorku na východním konci vesnice a jest dosti prostorný. Byl původně zbudován v gotickém slohu, jak zbytky presbyteria a sakristie svědčí, ale pozdějším přestavováním mnoho utrpěl. Základní rysy presbyteria a sakristie prozrazují původ svůj z 13. století. V úhlech presbyteria, které tvoří půl osmihranu, zachovaly se štíhlé sloupky gotické bez hlavic; též v presbyterii jest klenutí křížové, ale bez žeber gotických. Stěny v presbyterii měly staré malby a nápisy, které později byly zabileny. Uprostřed presbyterie stojí obyčejný oltář s renesanční řezbou oltářní; takovýtéž oltářní stůl nalézá se v sakristii na důkaz, že byla tato zvláštní kaple. Před lety nalezly se pod oltářním kamenem ostatky svatých. Na zdi kostela jsou posud malované kříže konsekrační. Loď ze 17. století pocházející i průčelí kostela jeví sloh cypový. Podlaha v kostele i v sakristii jest o 2 lokte nižší nežli okolní hřbitov. Na severní straně presbyteria spatřuje se dosud venku okrouhlý spodek bývalé věže původní, který zbytek až ku kostelní střechě sahá a uvnitř točitými kamennými schody jest opatřen, zbytek z dob románského stavitelství. Uvnitř té věže vysávaly zvony, an ale silným otrásováním klenutí pukalo, zbourali celou věž, až na tento zbytek. Nejvyšší při hřbitovní zdi stojící zvonici postavili r. 1771 ze zbytku peněz, které král pruský Bedřich II. musil po druhé slezské válce zaplatiti za pokutu zboření kostela

v Předhradí, který r. 1774 znova z těch peněz byl postaven.

Věž kostela Velimského, zděná, čtyřhranná, končí obyčejnou bání kurkami krytou a v ní visí 3 zvony s nápisy:

1. »Leta Panie 1542 tento zwon gest dielan ke czti a chwale Panu Bohu panie Maryi i wssem swatym skrze Waczlawa Fararze Konwarze w Hradczy nad Labem mezi wosadnj zadussj Welimského.«

2. (Nahoře v litině valně ohněm poškozený, proto nápis částečně jen čitelný:)

»Mill • CCCC • terz • (1413) kralowal czy-sarz ... a pan Geniek z Nowy Aupic ... Mistr Petr Kotlarz.«

3. »K chwale Bozj a wssem swatym Ondrzeg rzeczeny Ptaczek.«

Na hřbitově byly nalezeny na sáh pod zemí staré zdi základní, táhnoucí se na východní stranu za kostel, též tu bylo objeveno podzemní sklepení, zbytky to bezpochyby bývalé staré fary. Nynější fara a

škola, nové přízemní budovy, stojí na jižní straně podle hřbitova.

Co se týče dějin Velyně, jest poznamenáno ve farní památní knize, že r. 1304 ta osada byla založena od Jeniška z Nové Úpice, který si zde tvrz postavil. Tvrz ta prý stávala dle udání pamětníků starých na pahrbku stranou před kostelem na místě nynější hospody, kde se staré sklepy dosud nalézají; od rytířů Jenišků z Úpice koupil prý ji r. 1440 Jiří z Poděbrad, připojiv tu osadu ku zboží Poděbradskému. Zpráva ta ale jest mylná, neb dle knih konfirmačních nalézáme již v polovici 14. stol. co patrona kostela zdejšího Bočka z Poděbrad, proto ta osada již v tu dobu k statku Poděbradskému patřiti musila, při kterém až do r. 1848 (dle starého urbáře ze 17. století o zboží panství Poděbradského sepsaného) ostávala.

Ve Velyně jest též kostel evangelický, r. 1854 postavený, s oltářem pěkné řezby, bezpochyby z některého kostela v Praze zakoupeným.

Farní chrám P. Nanebevzetí Bl. P. Marie v Choceradech.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Chocerady, farní ves na pravém břehu Sázavy, 3 $\frac{3}{4}$ hod. jiho-západně od Černého Kostelce, bývalé panství Hrádek nad Sázavou, má farní chrám Nanebevzetí Panny Marie, který v 14. století byl v arcidekanátu a dekanátu Kouřimském vlastním plebámem opatřen, platícím papežského desátku 24 gr. (Tomek, rejstříky str. 50.) R. 1380 zemřel Ctibor, plebán v Choceradech, na to Hrdibor z Hrádku, Russ a Chval z Hrádku, Mikuláš z Vesce, Ondřej z Dubé dosadili sem za plebána hněze Valentina (Emler, Lib. III. et IV. Conf. pg. 148). R. 1404 vzdal se Valentin, plebán v Choceradech, místa, na to král Václav IV., patron toho kostela, dosadil sem za plebána Mikuláše, kněze ze Zlenic. (Emler, Lib. VI. Conf. pg. 125.) R. 1415 změnil si Mikuláš, plebán v Choceradech, místo s Blažejem, plebámem v Košicích, s dovolením Racka ze Dvorce, purkrabího Vyšehradského. (Emler, Lib. VII. Conf. pg. 153.) R. 1418 vzdal se Dominik, plebán v Choceradech, místa, na to patroni toho kostela Mikuláš Šrank, Mikuláš z Reblic a Anna, vdova po Rackovi Kakule, dosadili sem za plebána kněze Jana (tamtéž pag.

266). Na to dle farní památní knihy byli zde faráři pod obojí, ač se jejich jména neudávají, až do r. 1622. Potom byl ten kostel filiálním od Mnichovic; r. 1705 přičiněním pana Karla hraběte z Valdštiny zde zřízena fara a tentýž rok postavena byla farní budova.

Nynější chrám Páně v Choceradech byl ku konci 17. století přičiněním Karla hrab. z Valdštiny v slohu copovém zbudován v podobě kříže, uvnitř jest světlý, ale trochu nízký, stěny i klenby okrášlené prací štukaterskou, podlaha v presbyteři a obou ramenou kříže jest dlážděna červeným a bílým mramorem, loď pak tesaným pískovcem. V kostele tom jsou hlavní oltář s obrazem podařeným a dva postranní, i jeden z fary sem přenesený domácí oltářík, soškami 12 apoštolů ozdobený. Zmínku zaslужuje kazatelnice na zdi visící a obraz malovaný od Petra Brandla, představující smrt sv. Františka Xaverského; dole jest jméno samého Brandla. V kostele tom jsou 3 krypty, jedna obecní a 2 Valdštynské. U prostřed kostela kryje vchod do krypty bílý mramorový kámen s erbem Valdštynským a nápisem:

»Sepulchrum Familiae MDCLXVI,«

rokem to smrti Jana Viktorina hraběte z Valdštiny.

Podle dvěří sakristie jest zazděn náhrobek, jindy hrobku u prostřed kostela kryjící, pomník Jana nejstaršího z Valdštiny z červeného mramoru s podobou mužskou v nadživotní velikosti, spočívající na podušce s hlavou, s bradou, rytířským oděvem na těle opatřenou, držící v ruce meč. Kolem na kraji jest nápis po pravé ruce:

»Urozeny P. P. nejstarssý z Waldssteyna a na Hradku nad Sazawau Geho Cz. M. neywyssy Sudj Kral. Czeskeho a potom neywyssy Komornjk tehož Králowstw zemřel w Patek den swateho Wjta w nocy na Sobotu po III. hodinie czeske. Leta 1576.«

Po levé ruce čteme:

»Leta 1565 w autery welkonocznj umrzela Uroz. P. P. Elisska z Krayku etc. prvnj Manželka tehož Pana a tuto odpoczjwa w Panu.«

V průčelí kostela jest věž, opatřená cibulovitou bání s lucernou, v ní pak visí 3 zvony prostřední velikosti s těmito nápisy:

»1. Anno 1781 přelit byl tento zvon ke cti a chwale neyswietiegssj Marie Panny na nebe wzetj sw. Jozefa sw. Anny tehož Chramu Panie ochranou w. Franciscus Antonius Franck mefudit Pragae.«

»2. Ke czti a slawie Božj a Blahoslawene P. Marye zvon tento przeljwan nakladem P. P. Viktorina swate Rzimske rzisse hrabiete z Waldssteyna.«

»3. Leta 1569 zvon tento gest przeliwan nakladem wysocze urozeneho P. P. Viktorina swate rzisse rzimske hrabiete z Waldsteyna pana na Hradku nad Sazawau ke cti a slawie na nebewzetj Panny Marie do Kocerad.«

Ve hřbitovní zdi jsou zasazeny ještě tři náhrobky se znaky Valdštýnskými

s nápisy setřelými, na jednom tom náhrobku jsou podoby tří dítek; nápis dle Schallera místopisu kraje kouřimského zněl:

»Urozeneho P. P. Bartolomiege . . . nad Sazawou zemrzele dieti Salomina w Strzedu przed Sw. Bartolomiegem Jakub w Patek po sw. Krispinu Johanka przed Sw. Martinem w Panu Bohu usnuly a tuto pochowany gsau.«

Na jednom tom kameni četlo se:

»I. Z. W. N. K. C. t. j. Jan z Waldsteina neywyssj Komornjk Kralowstwj Czeskeho.«

Těž v tom kostele jest pochována manželka druhá hraběte Jana z Valdšteina a na Hrádku, totiž Majdalena z Vartemberka, dcera Adama z Vartemberka a Sibilly rozené hraběnky ze Šliků. Sňatek obou těch manželů byl r. 1565 v pondělí po sv. Martinu, na kterou památku byly raženy peníze s nápisem na jedné straně:

»Jan z Waldsteina na Hradku;«

a na druhé straně:

»Nad Sazawau neywyssy Komornjk Kralowstwj Czeskeho 1565.«

Co se dotýče hrobky v kostele, byly v ní před lety 2 velké cinové rakve, z kterých jedna na uliti kostelních svícňů byla použita, pak 3 velké a jedna malá rakev z mědě, ale velmi porouchané. Vedle této větší krypty byla zase malá a v ní opět cinová rakev zazděná.

Kostelu tomuto odkázal r. 1390 panoš Mikuláš z Vestce 80 gr. ročního úroku (Lib. Erec. IV. F. I.) — Vesnice sama již od 14. století patřila k Hrádku nad Sázavou. R. 1321 žaluje Havel z Draškova na Ondřeje z Hrádku, že jemu na jeho majetku udělal škody v Choceradech za 100 hřiven stříbra, a s ním žalují zároveň Vacek a Pavel z Chocerad (R. tab. ter. I. 34 a 35). Jedna krčma se vši zvolí patřila ku statku Dubskému v té vesnici Choceradech (A. Č. I. 155).

Bývalá plebánie a filiální chrám Páně

sv. Jana Křtitele v Nudvojovicích.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Nudvojovice, Nudvojevice, Nudovice, ves na pravém břehu Jizery, půl

hodiny západně od Turnova vzdálená, má památný starobylý chrám Páně sv.

Jana Křtitele, dříve farní, nyní filiální od děkanství Turnovského, na severním konci vesnice stojící naproti panskému dvoru, a sice slohu románského z doby přechodní. Bohužel kostelíček tento ze 13. století pocházející jest zevnitř i uvnitř tak spustlý, že se v něm služby Boží konati nemohou. Presbyter, nižší než-li loď, jest čtverhran pravidelný, má v průčelí jedno okénko, které bývalo vlastně románské, ale později bylo rozšířeno, do ostrého bodu sklenuto a nevkusnými, hrubými kružbami opatřeno. Okénko po levé ruce presbyterě jest zazděné, po pravé ruce nové prolomené jest okrouhlé segmentové. Loď tvořící obdélník má strop nízký, pomalovaný, tabulový, jest tvarů hrubých, má dva nové velmi nízké vchody a jest do polou chorem zastavěna, dvě malých lomených okének pouští do ní světlo. Na zemi v lodi té jest sešlý náhrobek, na pravém postranním oltáři znak šlechtický: »štit kolmo na dvě pole rozdělený a spuštěným hledím dovršený; v pravém polí ruka ozbrojená drží meč, v levém jsou dvě střely na přič položené a hrotem nahoru obrácené.« Nad chorem ve střeše jest malá dřevěná věžička s 2 malými zvonky, ku kterým ale jest těžký přístup. — Zde byl ve 14. století vlastní plebán, plebánie ta patřící do arcidekanátu Bolešlavského a dekanátu Turnovského platila tři gr. papežského desátku (Tomek, rejstříky str. 83). R. 1354 obdržel Zdeněk plebán v Nudvojovicích jiné beneficium, na to patroni toho kostela Ješek a Prkoš, panoši z Nudvojovic, a Běta z Nudvojovic dosadili sem za plebána Zdislava, kněze z Havroněk (Emler, Lib. I. Conf. pars. I. pag. 174). R. 1359 po smrti plebána Nudvojovického Mikuláše dosadili sem panoši z Nudojevic co patroni kostela toho totiž: Prkoš, Jan Šindel, Rudolf, Jindřich, Šebř a Alžběta, vdova po Mladotovi z Nudojevic, za plebána kněze Wistra pražské diecése, uváděl jej plebán z Přepěř. (Emler, Lib. I. Conf. pars I. 100.) R. 1371 Jan, kněz z Nudojevic, dosazen byl za plebána do Turnova (Emler, Lib. I. Conf. pars II. 62). R. 1392 zemřel Kuneš, plebán z Nudojevic; na to Václav Šindel z Nudojevic dosadil sem se souhlasem bratra svého plebána Jana z Turnova za nového plebána, kněze Jana Bohdanu ze Vtelné. Ale ohledně obsazení toho povstala rozepře, an jistý Ondřej Zabítec právo patronátní si spoluvlastnil a sem za

plebána kněze Mikuláše dosadil. Rozepře táhla se celý rok 1392, až plebán Mikuláš sám ustoupil, místa se vzdal, a r. 1392 dne 28. června výše jmenovaný Jan za plebána sem byl dosazen. (Tingl acta judiciaria, pag. 32 et 48—66.) R. 1406 po smrti plebána Jana patroni zdejšího kostela, Petr z Vartemberka a Veselý, panoši Martin Zlý a Petr Kyselý z Nudvojovic dosadili sem za plebána Václava Vlka. (Lupum. — Emler, Lib. VI. Conf. pg. 193.) R. 1541 patřil ten kostel již k farni Turnovské.

Dějiny té vsi. Nudvojovice bylyrodným sídlem pánů z Nudvojovic, kteří zde sídlili. R. 1396 po smrti Václava Šindele z Nudvojovic spadl dvůr poplužný a ves na krále Václava, který to dědictví postoupil Mikšovi Kokutkovi z Lažan. (A. C. II., 355). Nicméně byli páni z Nudojevic patroni zdejšího kostela až do r. 1406, kdy spolu s nimi dosazoval plebány Petr z Vartemberka, který snad velkou část pozemků zde koupil. Ze vsi té patřili 4 lidé ku klášteřu v Hradišti, kterému ale byli vzati a r. 1436 od císaře Zikmunda zapsáni z Valdštiny (A. C. I., 517). Tyto 4 lidi po smrti Otíka z Labuně a Jitky, manželky jeho, na krále spadlé zapsal r. 1437 císař Zikmund Petru Tistovi z Trmic a jeho dědicům (A. C. III., 518). Na začátku 16. století patřily Nudvojovice i s jinými osadami Petrovi z Vartemberka, kterému pro vzpouru proti králi Ferdinandovi byly vzaty r. 1547, ale on si je zase koupil s jiným zbožím. (Pam. X., 460). Na začátku 17. století patřila ta vesnice k panství Svijanskému, které bylo pro účastenství v odboji českých stavů r. 1622 dosavadnímu majiteli Jáchymu Ondřeji Šlikovi, svob. pánu z Holejče, zabaveno a dáno Albrechtu, vévodovi z Valdštiny, který ale Nudvojovice ves a dvůr poplužní i s jiným zbožím od toho panství prodal Voršile Žofii hraběnce Šlikové s vyhrazením platu a úročního obilí dne 4. března 1622. Po této hraběnce zdělila to zboží Anjelina Anna Sybilla, hraběnka z Vacinova, rozená ze Žerotína, která ale je prodala 29. srpna 1651 Maxmilianu hraběti z Valdštiny. Tento věnoval důchody ze statku Nudvojovického r. 1653 klášteřu Františkánskému v Turnově, které důchody ale r. 1655 po smrti hraběte Maxmiliána z Valdštiny byly přeneseny na panství Skalské a Nudvojovice se statkem Hrubou Skálou byly sloučeny. (Prášek, Dějiny Turnova, str. 181).

Farní kostel sv. Dominika v Strunkovicích.

Napsal *F. Žlábek*, kaplan v Strunkovicích. (Dokončení.)

Do vnitř tudy vešedše, po levé ruce máme jednoduchou kropenku kamennou. Vnitřek chrámu jest slušný i čistý. Presbyteř je žebrovitě sklenuta, klenby pole jsou natřena slabě žlutě, žebra kamenná mají svou přirozenou barvu. Loď kryje rovný strop modravě nabarvený. Kostel sám měří až za velký oltář na 25 metrů, z čehož přes 10 metrů na presbyteř a zbytek na loď vypadá. Šířka lodí obnáší přes 8 m. a presbyteře ke 4 metrům. Celý tento stánek Páně osvětlen 9 okny, z těchto jsou v presbyteři 3 gotická a jedno podlouhlé čtverhranné proti sakristii. V lodi jsou obdélná okna s pravé strany 2, pod kůrem jedno, na kůru 2 na proti sobě nad oběma dveřma. Na kůru hudebním krom toho jest ještě jedno velké polokruhové okno, které sem od západu světlo vrhá. Klenba presbyteře jest skoro zároveň se stropem lodí. Nad hlavními a protějšími dveřmi po západní straně jest kruchta na 2 dřevěných sloupech; vstoupá se na ni po dřevěných schodech při samém vchodu do kostela. Na východní straně lodí přistavěna jest kaple Božího hrobu. Dlažba lodí i presbyteře sestává ze čtyřhranných pískovců a presbyteř je o stupeň vyšší než loď.

Na severní straně presbyteře přiléhá sakristie; vstupuje se do ní zvenčí od severu. Má při vchodu na levo pěknou gotickou kropenku, kromě toho jest zde zpovědnice, 2 skříně na paramenta, v jiné nižší skříně upravené ve způsobě plochy oltářní jsou reliquiáře jeden v podobě monstrance s ostatky sv. kříže, druhý v podobě kříže s ostatky sv. Terezie. Kostel má kromě rouch potřebných kalichy jeden skvostný a dva obyčejné. Jednu cibor a jednu monstranci. Sakristie jest sklenutá válcovým klenutím a má jedno úzké okno gotické na východní straně, do presbyteře vede z ní vchod s pěknou prací pozdní gotiky na kamenných věřejích.

Uvnitř kostela stojí celkem tři oltáře, hlavní sv. Dominika a boční na levo v lodi po straně evangelia ku počtě sv. Linharta a druhý na pravo v lodi P. Marie růženecké. Mensa hlavního oltáře svobodně stojící je dřevěná a má na tumbě z předu znak knížecí. Na mense zvedá se pozlacený svatozánek a nad tímto malý kříž. S každé strany oltářního stolu vedou vždy mezi 2 sloupky vchody za oltář, těmi obcházejí lid oltář při ofěře. Vchody zavírají se obrazy

v pravo sv. Ludmily, v levo bl. Anežky. Nad vchody těmi postaveny pozlacené sochy: nad pravým sv. Zikmunda, nad levým sv. Václava. Oltářní stěna (retabl) má povýš pěkný obraz sv. Dominika, jenž z rukou P. Marie a Božského jejího Syna růženec přijímá. Altare portatíle chová ostatky sv. mučedníků Urbana a Benedikty, od biskupa pasovského 1744 posvěcené, od prvobiskupa budějovického opět potvrzené. Při straně evangelia ve stěně presbyteře jest pozoruhodná práce bývalého gotického sanktuaria, kteréž slukovými mřížkovanými dvířky kovovými uzavřeno jest. Na téže stěně presbyteře jsou též některé obrazy: první obraz od oltáře jest sv. Františka Serafinského, jenž jest třetího řádu jeho zde též se nalézajícího, na to menší skvostný sv. bratří slovanských, pak jest obraz P. Marie bez poskvrny hříchu počaté, který zde má bratrstvo nejsv. srdce P. Marie za obrácení hříšníků; na druhé pak stěně presbyteře na proti jest procesionální kříž, obraz Leonhardův da V. Večeře Páně, proti kazatelně pak pověšen jest novější obraz P. Marie ze sv. Hory. Též zde začínají obrazy křížové cesty a tutéž jsou poslední stace její, anyž ostatní obrazy jsou dále v lodi kolem stěn rozvěšeny. Kazatelna jest umístěna na straně evangelia v konci presbyteře do lodí, vede na ní málo schodů. Jest téhož způsobu a práce jako postranní oltáře. Oltář P. Marie růženecké má krásný obraz její z 18. století, ne-li starší, nad ním jest menší cenný obraz sv. Josefa s Ježíškem. Po straně obrazu jsou s každé strany jedna soška, v levo sv. Anny. Na mense stojí postranní tabernakl, nad nímž kříž a za ním skupina z řezby: pták krmící mláďata vlastní krví. Má oltář tento ostatky sv. mučedníků Viktora a Speciosy s posvěceným kamenem 1759 od bisk. litoměřického Arn. hr. z Waldsteina. Oltář sv. Linharta jest ozdoben obrazem téhož světce, má též malý tabernakl a nad ním sošku ve skřínce P. Marie. Nad obrazem sv. Linharta jest soška sv. Františka Sal., po straně pak jsou v levo socha sv. Isidora, v pravo sv. Vendelína. Ostatky se chovají tuto sv. mučednic Fabiány a Justy v kameni svěceném r. 1760 od světícího biskupa Jana Ondř. Kaysera. Po straně téhož oltáře při stěně mezi ním a lavicí stojí pěkná starobylá křtitelnice ze 16. stol.; jest z jednoho balvanu vytesána a nese na sobě čtyry erby, dva prázdné, dva se znaky

růže Rožmberské, pokryta dřevěným vikem rovným, na němž soška sv. Jana Křtitele. Mezi oběma oltáři bočními více do lodi jest cenný skleněný lustr. Skoro na proti křtitelnici na druhé straně lodi jest vchod do kaple Božího hrobu. Nad vchodem jest obraz sv. Floriana. Všedše do ní spatříme v šeru obrátivše se památný portál kamenný, jenž zdobil někdy vchod ze hřbitova tudy vedoucí, pokud přístavku oné kaply nestávalo. Dále v lodi jest korouhví kostelních patero: poutní, dvě ke kostelním průvodům slavným a dvě k průvodům kajícím, dále jsou zde zatknuty mezi lavicemi dvě řemeslnické korouhve. Pod kůrem hudebním vzadu jsou starší obrazy: P. Marie svato-horské, sv. Vojtěcha, Aloisia, sv. Barbory. Na kruchtě stojí varhany s 8 rejstříky, v levo od nich místo jest oddělené pro kůr literátský. Na dřevěné zábradlí více zpěvníků má spolek literátský: jeden vlastní psaný zpěvník spolkový, pak sv.-Václavský a jiné pak novější.

Spolek literátů trval již dříve a má svou pamětní knihu. Kromě toho jest zde bratrstvo růženecké, kteréž zde jako při chrámu sv. Dominika již dávno stávalo; bratrstvo uctění Nejsv. Svátosti Oltární od arc. pražského Ant. Petra 1773 20. července vyzdvížené a od papeže Klimenta XIV. potvrzené bylo zde v předešlém století a čítalo v letech 1774—1786 na devadesát údů, posledně jmenovaného roku bylo na vyšší rozkaz proměněno ve »sjednocení účinné lásky k bližnímu atd«, ale r. 1859 od J. M. bisk. J. Valeriána obnoveno a působením místního kaplana rozmnoženo. Bratrstvo ono má svou knihu. Kůr literátský jakož i bratrstvo růženecké, všechny stavy i škola jsou členy sv. - Janského a Cyrillo-Methodějského dědictví.

Hřbitov farní kolem chrámu byl pohřebním místem do roku 1785. Dle zákona císaře Josefa II. vyhlédnuto potom místo nové pro hřbitov za městečkem za řekou k polední straně. Nový hřbitov 1785 19. října posvěcen, než ne dlouho se tam pohřbívало. Dle úmrtních zápisů od r. 1792 až do září 1832 se opětne starého hřbitova užívalo. Toho času zemřelo asi 40 osob cholerou, jakož potom i roku 1850 asi 18 a r. 1873 asi 22 i otevřen zase hřbitov nový a odtud 1832 pohřbívá se tu. Starý hřbitov se strany jižní stojí nad vysokým terasem a jest obklopen zdí, dříve byl se i na stranu severní táhl kol kostela, kdež však nyní zeď jest odstraněna a tak volný vstup jest se strany se-

verní ke chrámu z náměstí otevřen. Vchod hlavní býval pod kůrem, kde teď okno jest a šlo se k němu ze hřbitova po schodech.

Dům farní se stavbami hospodářskými tvoří čtverec a jest asi 60 kroků od kostela k severovýchodu vzdálen. Jest to jednopatrové stavení, nahoře se 3 pokoji pro faráře a jedním pro kaplana, dole jest kuchyně, 2 síně a komora. Zahrada jest za farním dvorem k východu na stráni do údolí Blanice.

Zápisní knihy farní a matriky městečka Strunkovic a vsí Zichovce počínají rokem 1744, kdy fara nově erigována, a obce Protivce teprve rokem 1785.

V městečku jsou posvátné stavby: u kostela při hlavních dveřích krásný, vysoký kamenný kříž, v ulici k mostu přes stoku mlýnskou kaple sv. Jana Nep., kamž ročně procesí a pobožnost se koná, na konci městečka k Netolicům kaple místního sv. patrona, za městečkem pak při okresní silnici k Bavorovu jest kaple P. Marie. Má čistý obraz P. Marie Strakonické, kteráž tak památna se stala r. 1620. Otevřená kaple obnovena jubilejního roku 1863. *)

V městečku, které na samém svahu návrší ke Blanici se rozkládá, stojí na severní straně náměstí budova čtyřtřídní školy, dále jest tu pošta, mlýn, několik kupců a dosti rozličných řemeslníků. Vedle některých zpráv byla zde tvrz, pakli tomu tak jest, bylo by pravděpodobno, že na místě domu č. 4. stála, kdež kamenné veřeje dveří i oken úzkých na stavbu gotickou 15. století ukazovati se zdají.

Ku kostelu zdejšímu přifařen jest od dávna Zichovec, jenž asi čtvrt hodiny na jihozápad vzdálen jest a již v 14. století pod jménem Siechov se připomíná. Panstvím patřil k Bavorovu. Od roku 1787 patří sem též do osady půl hodiny na jihovýchod vzdálená ves Protivec, do té doby přifařená ke starobylé farní blanické. Bývalo zde sídlo a tvrz rytířů Vojků z Protivce, kteří v 15. století se připomínají, zvláště pak v 16. století na Řimově a Dubném i Habří pány byli, ale 1622 komisi konfiskační na díle jmění svého potrestáni byli. Panstvím patřil po většině k Libějicům.

Z osady patří nyní Strunkovice a Zichovec do okresu soudního vodňanského, Protivec do okresu netolického. Osada čítala 1761 na 700 duší, 1843 na 1200, nyní má na 1800 osadníků

*) Mathon: Život P. Marie, kniha II, stránka 353.

Farní osada Velvarská.

Popisuje *Frant. Vacek*.

II. N A B D Í N.

Vévoda Břetislav (1037 — 55) daroval opatu a bratřím kláštera Břevnovského mimo jiné i ves Bratkovice a větší díl Nabdína léta nám nepovědomého (Sborník hist., II., str. 112). V Bratkovicích měl klášter dva dvory s poplužím a tvrz (Děj. Prahy; III. str. 83); v Nabdíně byl kostel farní, jehož podací právo náleželo opatovi (Tamže, str. 84). K oltáři sv. Jana Křtitele v kostele sv. Víta vycházelo z Nabdína 5 kop úrokův, jak za to máme, ze zboží klášteru nenáležitého (Tamže, str. 63). O duchovenstvu Nabdínském před válkami Husitskými zachovaly se nám následující zmínky: Roku 1370 směnil místo farář Nabdínský Jan s plebánem ve Škrle příjmím Markem, kterého opat Břevnovský Oldřich podal za faráře v Nabdíně (Libri conf., II., str. 31). Jindřich kněz z Nabdína (de Nabden) potvrzen byl dne 9. srpna 1372 za faráře ve Skalici (Tamže, str. 80). R. 1392 řídil osadu Nabdínskou kněz Ondřej, který vyznal dne 18. června před zástupci arcibiskupskými, že koupil chalupu s příslušenstvím od Vaňka v Nabdíně za 6 kop 20 gr. a že hotov jest prodati ji opět, kdyby představení kláštera Břevnovského nedovolili tomu, aby ji držel (Acta judic., str. 60). Týž Ondřej směnil r. 1595 místo s Benešem, druhdy kanovníkem kostela Mělnického, s vůlí opata Diviše a konventu kláštera Břevnovského (Libri conf., V., str. 239). R. 1398 dne 13. února potvrzen byl za faráře Nabdínského Jan, farář Veltruský, když Beneš do Veltrus se odebral (Tamže, str. 300). Jan Čížek, farář v Malovarech, býval před r. 1406 plebánem v Nabdíně (Lib. conf., VI., str. 171 n.). Nástupcem jeho jmenuje se kněz Petr, který chtěl směnou zastávat úřad většího mansionáře při kostele Pražském r. 1408 (Tamže, str. 241), zatím však přišel do Přelice, odkudž farář Linhart stal se plebánem v Nabdíně (Tamže, str. 257). Po roce přijal Linhart faru ve Starém Sedle a nástupcem jeho ustanoven byl kněz Klement (Tamže, str. 257). R. 1417 propůjčil opat Břevnovský Zibřid duchovní správu při kostele Nabdínském Janovi, bývalému plebánu v Bochově, ježto dosavadní farář Beneš místo své s ním směnil (Libri conf., VII., str. 245 n.).

Svobodné zboží při téže vsi náleželo zemanům, kteří psali se »z Nabdína«.

Zdislav z Nabdína měl r. 1375 čtvrtý díl podacího práva ke kostelu ve Skurech nedaleko Bratkovic (Libri conf., III., IV. str. 40). Potomek jeho Zdeněk z Nabdína sídlil v Kojeticích (Libri conf., VII., str. 150), kde byl majitelem poplužního dvoru a úroční krčmy. Vdova po něm po zůstalá a syn zemřeli téhož dne r. 1415 (Archiv Č. III., str. 481). Příbuzným jejich byl nejspíše Mikuláš z Nabdína připomínaný r. 1420 (Tamže, IV., str. 379). Dne 28. září 1429 zapsal a zastavil arcibiskup Pražský Kunrát ves Straškov u Roudnice slovuťnému panoši Janu Firšicovi z Nabdína ve dluhu 100 kop gr. (Tamže, VI. str. 484 n.) Potomci Firšicovi dosáhli za krále Vladislava II. r. 1498 potvrzení na list Kunrátův (Tamže, str. 571). Prodléním 15. století připomínají se zejména: Bartoš panoše z Nabdína r. 1455 (Tamže; I. str. 170), Jan Firšic z Běškovic r. 1470 (Ibidem, IV. str. 444), který jinak slul z Nabdína a dostal r. 1499 výplatu na vsích Podhořanech a Mírejovicích (Tamže, VII. str. 582). Nedaleko Nabdína na pravém břehu potoka Kvílického bývala dědina řečená Malý Nabdín aneb Nabdínec (Paměti Velvar; str. 48), odkudž psal se r. 1455 zeman Jan z Malého Nabdína (Archiv Č. III. str. 562).

Zboží klášterní v Bratkovicích a Nabdíně zapsal císař Zikmund, nevíme jakým právem, Janu Kobíkoviz Kolovrat i dědicům jeho r. 1423 (Tamže, II. str. 201). Uprostřed 15. století táhl se k těmž zboží Jindřich Čéček z Pakoměřic, přítel Jana z Malého Nabdína, avšak jemu odpíral r. 1454 Jan Bezduřický z Kolovrat, dokládaje že má lepší právo ku Bratkovicům a Nabdínu, a to prvním*) zápisem císařovým (Tamže, str. 476). Po Bezduřických byli držiteli těch vsí Mičanové z Klinštýna, jakož r. 1499 dal král Vladislav II. list na držení zápisných: tvrže a vsí Bratkovic i Nabdína Čenkovu Mičanu z Klinštýna (Tamže, VI. str. 574). Za opata Jana Chotovského, který řídil klášter Břevnovský ve druhé polovici 16. století, učiněna byla smlouva trhová mezi konventem kláštera a Václavem Valkounem

*) O jiném zápisu jednal tuším list císaře Zikmunda ze dne 13. září 1436 (Sborník hist. II, str. 112.)

z Adlaru, kterou dědičně postoupeny byly Václavovi vsi Bratkovice a Nabdín, když k sumě zástavní 1925 kop gr. Českých doložil ještě 130 kop (Paměti Velvar, str. 75). Jelikož podací kostela sv. Barbory v Nabdině bylo již r. 1544 při rodině Valkounovské (Desky zemské, D. 20), není pochybnosti, že členové rodiny té, jsouce majiteli statku Zlonického, drželi některé zboží v Nabdině v první polovici 16. století.

R. 1512 prodal měšténin Nového města Pražského Tůma z Podhořan svobodný dvůr v Nabdině řečený Hynkovský Martinovi z Bratkovic a synům jeho, kteří po smrti otcově postoupili jej trhem Michalovi z Bratkovic, člověku poddanému pana Ondřeje Tatka ze Skur. Na přimluvu téhož Ondřeje dovoleno bylo r. 1526 Michalovi, aby poplužní dvůr svůj v Nabdině vložiti mohl do desk zemských (Sborník hist., II., str. 113). Prodlením času získali svobodný dvůr Hynkovský svrchu jmenovaní Valkounové z Adlaru a stali se tudíž pány celé vsi Nabdina a většího dílu Bratkovic. R. 1584 prodala Ludmila Valkounová z Kvítкова a na Stafě, otcovská poručnice dětí a statku po Janu Valkounovi z Adlaru zůstalého, svobodný dvůr v Nabdině Hertvíku Žejdlicovi ze Šenfeldu za 350 kop gr. Pražských (Ibidem, str. 115). Císařský rada p. Hertvík ujal se i klášterního zboží v Nabdině a Bratkovicích a dosáhl toho r. 1584, že císař Rudolf II. zvýšil cenu zástavní obou vesnic na 2425 kop gr. Českých a poručil, aby nemohly od nikoho splaceny býti než od opata a bratří kláštera Břevnovského (Paměti Velvar, str. 338 nn.) V Bratkovicích zbýval ještě poplužní dvůr s mlýnem, potokem, rybníčkem a polnostmi, což vše jakožto zboží svobodné náleželo císaři Rudolfovi II., až r. 1586 prodal je panu Hertvíku Žejdlicovi za 762½ kopy gr. Českých (Desky zemské, H. 9).

Purkmistr a rada města Velvar toužili odedávna po panství nad sousedními dědinami, o kterých právě jednáme, avšak

teprve r. 1597 podařilo se jim trhem je získati. Při smlouvě kupní bylo zjištěno, že lidé osedlých jest v Nabdině a Bratkovicích 19, kteří platili celkem 58 kop 50 gr. Miš., odváděli ročně 61 slepic a povinni byli robotovati (jednou osobou) 119 dní a dva dny sekati. Podací kostelní v Nabdině cenil pan Hertvík Žejdlic ve 200 kopách Miš., dokládaje, že dokonce se neví, je-li právo to zápisné či dědičné. Víme jistě, že bylo spojeno se statkem zápisným kláštera Břevnovského. Ke dvoru Bratkovickému přidal prodávající dědiny zádušní, ze kterých dávali lidé vrchnosti své třetinu obilí od starodávna. Při témž dvoře byly 2 louky; »z té jedné nalézá se, že jest vycházelo někdy platu ke kostelu Nabdinskému, když tu kněz byl, dvě kopy; ale když tu kněze není, nedává se žádného«. (Archiv Velvar.) Zprávy tyto v nejednom ohledu jsou zajímavé. Seznáváme z nich, kterak hynula nadání starých plebanů českých, jak na odpor právu církevnímu prodávalo se patronátní právo, jehož původ byl již zapomenut, jak majitelé zboží světského pod obojí užívali pozemků zádušních sami, o duchovní potřeby poddaného lidu nehrubě se starajíce. O kostele sv. Barbory v Nabdině který r. 1597 stal se chrámem filiálním k Velvarům, jednati budeme později.

Představení kláštera Břevnovského nemohli ještě drahý čas zapomenouti na bývalý majetek klášterní ve vsích Nabdině a Bratkovicích. R. 1622 jednal o to probošt Šimon Goldmast s některými osobami radními ve Velvarech, zdali by obec městská hotova byla postoupiti řečené vsi klášteru Břevnovskému. Opat Jan Benno dopisoval dne 28. února 1623 radě Velvarské, žádaje za brzké vydání dědin klášterních (Sborník hist., II., str. 182). Že však té doby ochuzený řád Českých Benediktinů nemohl pomýšleti na to, aby vyplatil ze zástavy zboží své v Nabdině a Bratkovicích, zůstalo i na dále při obci Velvarské.

(Pokračování.)

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc únor.

I. Vyřízení záležitosti.

Práce kovové. Kalichy: pro dp. Antonína Kunstmüllera, faráře v Nížkovicích na Moravě a pro J. Excel. knížete Jiřího Lobkovic v Praze. — Po-

zlacení a postříbření v ohni: monstrance: pro dp. Fr. Růžičku, faráře v Střílkách na Moravě; kalicha: pro dp. Karla Grossa, faráře v Ošelině, pro dp. Jos. Kašpara, faráře v Mor. Radiměti a pro dp. Jos. Madra, faráře v Morkovicích na

Moravě; lunety: pro dp. Aug. Plačka, faráře ve Frýdlandě na Moravě; ciboria a lampy oltářní: pro dp. Fr. Fleischhansa, faráře v Kladrubech. — Stříbrné patenky, k nemocným: pro vp. Ant. Nývltu, kaplana v Ústí n. Orl. a pro dp. Petra Hradkovského, faráře v Nákle u Olomouce. — Stříbrné nádobky na sv. oleje: pro vp. Ant. Nývltu, kaplana v Ústí n. Orl. a pro dp. Petra Hradkovského, faráře v Nákle u Olomouce; cínová: pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli. — Mešní konvičky: pro dp. Fr. Matošovského, faráře ve Vraném. — Svícňů oltářních 10: pro dp. Gerlacha Dvořáka, faráře v Dolánkách u Terezína.

Rozličené. Boží hrob: pro vdp. Jana Brichtu, děkana v Manetíně. — Harmonické zvonky: pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli a pro dp. Fr. Matošovského, faráře ve Vraném. — Oltářní kříže čtyry: pro dp. Fr. Fleischhansa, faráře v Kladrubech. — Šest křížů pro pražské útulny: pro J. kníž. Milost' nejd. pana arcibiskupa hraběte Františka Schönborna v Praze.

Paramenty. Kasule: bílá s vyšitou Pannou Marií sv.-Kopeckou; pro nejd. pana Sigm. Starého, generálního opata na Strahově; červená: pro dp. Fr. Matošovského, faráře ve Vraném; fialová: pro vdp. Jos. Kuchynku, děkana v Rakovníku, pro dp. dra Fr. Srbeckého, faráře v Blansku na Moravě a pro sl. zádušní úřad v Praze; fialová a černá: pro vysokorod. paní hraběnkou Lažanskou v Manetíně; dílá a červená se skvostnou úpravou: pro dp. pra Ed. Knoblocha, faráře u Matky Boží před Týnem d Praze; fialová: pro vdp. dra Václ. Hronka, děkana v Chotětově. — Pláštiky na ciborium: pro dp. Fr. Matošovského, faráře ve Vraném a pro vp. Jos. Puchtu, faráře v Klučenicích. — Bursy

k nemocným: pro nejd. pana Sigm. Starého, generál. opata na Strahově, pro sl. zádušní úřad v Praze, pro důst. farní úřad v Soběsukách a pro sl. patronátní úřad v Postoloprtech. — Štola vyšíváná: pro vysokorod. paní hraběnkou Lažanskou v Praze. — Velum do Božího hrobu: pro dp. Fr. Fleischhansa, faráře v Kladrubech. — Birety: pro vp. Rud. Kyšperského, kaplana v Rychnově a pro dp. Fr. Matošovského, faráře ve Vraném.

Prádlo kostelní. 2 alby, 2 cingula, 4 humerale, 6 purifikatorií a 6 ručníčků: pro dp. Lohela Schmidta, sekretáře na Strahově; 6 oltářních plachet, 12 purifikatorií, 6 humeralii, 6 korporalií a 6 ručníčků: pro dp. Fr. Matošovského, faráře ve Vraném; rocheta: pro dp. Jos. Mejsnara, faráře v Klecanech; 5 rochetek pro ministranty: pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli; rocheta: pro dp. Jos. Krále, faráře v Lobodících na Moravě; alba, cingulum a humerale: pro blahor. pana Durycha gymn. profesora v Praze.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Lustr kostelní: sl. ředitelství velkostatku v Chlumu.

Paramenty. Kasule: červenou zlatem bohatě vyšitou: dp. Karel Papoušek, farář v Třebíči na Moravě; bílou zlatem bohatě vyšitou s obrázkem Nepoškvrněné P. Marie: dp. Jos. Král, farář v Lobodících na Moravě. — Velum bohatě zlatem vyšité: dp. Karel Papoušek, farář v Třebíči na Moravě. — Nebesa skvostná s žerděmi: dp. Vojtěch Polanecký, farář v Poříčanech. — Korouhve: dp. Dominik Škaruda, farář v Mírově na Moravě.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlinském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přeneseno	1620 57
Nejmenovaná (4. dar)	4 —
Jan Duben, děkan v Nezamyslicích (2. dar)	1 —
Josef Charvát, kníž. arc. archivář v Praze	1 50
Antonín Průša, farář v Týnci Panenském (2. dar)	1 —
Úhrnem	1628 07
Do 2000 schází 371 zl. 93 kr.	

Zaplat' Pán Bůh! Tohoto měsíce darovala občanská záložna Karlinská Jednotě pro výzdobu chrámu opětně 1200 zl. na vymalování a zřízení předsíně chrámové. Tím polychromie bude dokonána až na votivní obrazy, které bohdá! skupinami národů a stavů vyvedeny budou.

Za hojné příspěvky na veškeré votivní obrazy prosí

redaktor.

❖ Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně. ❖

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco v Karlíně. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ul. č. 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 3.

V Praze, dne 30. března 1888.

Ročník XIV.

OBSAH: Románské exkurse, (Pokračování.) — Archaeologické zprávy z okresu Blovickeho, — Hřbitovní chrám Nejsvětější Trojice v Pisku. — Kaple P. Marie Oettingenské v Břevnově. — Bývalá plebanie a filiální chrám P. sv. Matěje apoštola v Hrušticích u Turnova. — Bývalá plebanie Lipková Voda. — Bývalá plebanie Nový Rychnov. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc březen 1888. — Příspěvky na votivní obrazy v karlínském chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda.

Románské exkurse.

4. Kostel sv. Petra v Poříčí nad Sázavou.

Píše F. J. Lehner.

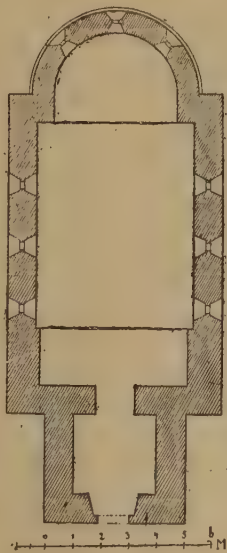
Kromě kostela sv. Havla v 1. čísle letošního »Methoda« popsáno a vyobrazeno vyskytuje se v Poříčí ještě druhý památník románský o dobré století starší a v původní podobě dosud zachovaný, — kostel sv. Petra druhdy farní, nyní hřbitovní a filiální. Stojí na mírném pahorku uprostřed hřbitova obehnaného hrubou zdí okrouhlou, ještě původní, s žulovými opěráky, okolo něhož od pradávných dob silnice pražská se zatačí.

Ctihodný kmet, který pamatuje celých osm věků pokojných i bouřlivých, nezměnil dosud tvářnost svou. Kostel se skládá z věže čtyřhranné na straně západní, lodi obdélné a polokruhové apsidy.

Do kostela vchází se věží, jejíž přízemek valeně sklenutý přední 2·97 m dlouhou a 1·78 m širokou tvoří. Obdélník lodi ploše kryté 9·41 m dlouhý a 5·70 m široký | dvě polovice. Ze sloupku vybíhají polokru-

osvětlen jest s obou stran třemi okny románskými, z nichž pouze prostřední při obnově r. 1677 značně rozšířena jsou.

Kruchta k věži přiléhající spočívá dosud na původním valeném klenutí. Polokruhová apsida, jejíž průměr 4·70 m obnáší, zachovala původní okénka a jest pravidelně sklenuta. Hrubost zdí obnáší 1 m. Kostel jest stavěn z přitesaných žulových balvanů střídajících se s menším lomeným kamenem, jak na věži dosud neovrhnuté se spatřuje, což stavbě rázu starožitného dodává. Loď a apsida jsou nyní omítnuty a postrádají všelikých ozdob architektonických. Prosté budově dodává však zvláštní vnady úhledná věž, jejíž vrchní patro na všech čtyřech stranách jest. Každé okno rozděleno jest kulatým sloupkem žulovým na



Kreslil F. J. Lehner.

hové krákorce. Vzdušná věž s 32 okénky kryta jest původní nízkou střechou.

Ve věži věži visí dva staré zvony; větší jest ulit od známého mistra Bartoloměje z Nového města Pražského roku 1507, jak latinský nápis nasvědčuje, druhý pak L. P. 1599 »zjednali a zaplatili z Poržicze Vít Kovaržik, Havel rych-



Kreslil ředitel Jaroslav Jirásek.

tarž a Krisstof Kostelník», o čemž český nápis návěští dává.

Štít na východní straně nad apsidou ukazuje nahore kříž do zdi prolemený, jak v románském stavitelství obyčej bývá.

Hmotná prostora stavby, jakož i nejmožnější jednoduchost článků architektonických odkazují budovu do XI. století.

5. Bývalý kostelík, nyní sakristie ve Vysoké.

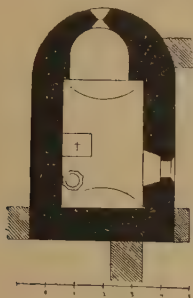
Popisuje J. Braniš.

Připravující líčení dějin církevního umění výtvarného v Čechách, musíme stavbám románským věnovati pozornost zvláště bedlivou, neboť jsou tytéž u nás nejstaršími zachovanými památkami stavitelství vůbec. V zemích kdysi římských předcházely jim stavby antické, které stavitelům středověkým často byly vzorem, když ne v dispozi, tedy aspoň v konstrukci, technice a ornamentu. Toho u nás nebylo, předkové naši pohanští budovali ze dřeva, chaty lidu i sídla velmožů byly z tohoto materiálu, chrámů vůbec neměli, a tak umění křesťanské našlo tu půdu panenskou a počalo vskutku samostatnou tvorbu. S novým náboženstvím počato nové dílo. Svatyně, jež ku počtě Boží zřizovali první věrovestové, byly ovšem pouhá provisoria, a teprve během X. století jako vzácnost vyskytla se stavba z kamene nejprv na hradě knížecích, na př. kostel sv. Petra v Budči, sv. Víta na hradě Pražském atd. Avšak dle starého přísloví: »Regis ad exemplum totus componitur orbis« klesl si nový způsob stavby kamenné záhy cestu i do kraje a sem tam pokoušeno budovati svatyni z materiálu dříve neobvyklého. Že první pokusy byly hrubé, technicky nedokonalé, v měrách nesprávné, každý uzná; nedostatek praxe vedl tu k plýtvání materiálem, tam opět k uskovnění dimmenseí, k podivným formám a pod., avšak právě tyto pokusy měly za následek lepší cvik, vytržení vkusu a konečně ladné poměry celku i ušlechtilou ornamentiku, s kterými se již v první polovici XII. věku i na románských kostelích vesnických potkáváme.

A právě z této doby primitivních pokusů musí badatel každý drobet býti vzácným, a máme-li vylíčiti skutečný vývoj a ne zabývat se snad jen tou kterou dokonalou stavbou, která pak za importovaný kus se pokládá, jest nám všechny, byť sebe nepatrnější droby bedlivě sbírat, studovati a srovnávat, neboť jak přírodopisci jest v lomu nalezený zub a z náplavu vybraná kost často zářnou pochodní v bludišti pravěku, při jejímž světle vědeckém srovnávání dospívá ku překvapujícím výsledkům, tak i archaeologovi každý z prvotin umělecké tvorby zachovaný fragment jest vzácným pokladem. Já pak myslím, že přes nepřízeň dob takových zbytků můžeme u nás aspoň tolik nalézt, abychom v pravé světlo postavili počátky stavitelské činnosti ve své vlasti. Ovšem bude nám zkoumati takové snad nepověřené nebo v pozdější díla pojaté zbytky zvláště kriticky, avšak vedle pozdějšího pověřeného díla vypátráme je přece — pro příklad pak dovolím si laskavého čtenáře k jedné takové, dle mého zdání velice starobylé stavbičce tentokráte uvést.

Asi hodinu cesty na západ od Hory Kutné vypíná se vrch daleko široko celému kraji vládnoucí, »Vysoká« zvaný. V dějinách českých smutně proslul bratrovražednou bitvou, v níž český kníže Vladislav II. dne 25. dubna 1142 od nespokojenců Znojemským vojvodou Konrádem vedených krutou utrpěl porážku. Témě jeho, odkud rozhled na třetinu Čech, kryje řídký háj, v němž počestného vítají malebné sříceniny kaple na sklonku XVII. věku od známého

hraběte F. A. Šporka vystavěné, při západním pak úpatí výšiny rozkládá se neveliká ves rovněž Vysoká zvaná s farním kdysi chrámem P. Marie. Jest to prosté gothické stavení s presbyterií přímo uzavřenou a čtverhrannou při severním boku se pnoucí věží. V koutě mezi touto věží a kněžištěm spatří oko pátravého archaeologa malou sakristii, stavbu ku podivu hrubou, nizoučkou, zakončenou v polokruhu, jehož čelem uzoučké, silně vyšpaletované okénko prohlédá.



Kreslil prof. J. Braniš.

Nepatrná tato stavbička, která — díky všem pečlivým, zvláště však nedbalým patronům — až na naše doby po boku pozdějšího kostelíka se udržela, vábila mne hned při první návštěvě místa r. 1876 do vnitř. Od té doby zastavil jsem se u ní několikrát, a ačkoli i v »Methodu« dostalo se jí již popisu, nezazlí mi laskavý čtenář, že na ni upozorňuji opět.

V kostele samém kromě zabíleného náhrobku ze XVII. století a křížové klenby v presbyterii nevidíme nic, co by nás poutalo, a proto hned vcházíme z něho nízkými dveřmi do sakristie. S počátku zarazí nás temnota a stuchlina, brzy však se vzpomínáme a věnujeme dvojnásobnou pozornost podivné té prostora. Poznáváme románskou svatynku tak skrovnou, že popis odbudeme dosti krátce. Podélná, 4.45 m dlouhá a 2.8 m široká loď překlenuje valeným sklepením až k temeni 2.8 m vysokým a k ní připojuje se nepravidelně, tak že jeden ústupek 25, druhý 55 cm obnáší, apsida 2 m široká, 1.75 m hluboká, sklenutá v konchu v triumfálním oblouku — ač možno-li zde vůbec o takém mluvit — 2.55 m zvýší. V čele jejím 1.4 m od země jest okénko ve světlosti 15 cm, které se však špaletami až na 65 cm šíří, a jest kromě dveří jediným otvorem, kterým světlo a vzduch vnikají do bývalého chrámečku. Zachovaly se tu i důležité kusy bývalého

zařízení, totiž oltární mensa pošunutá v neznámé době do lodi, ani ne metr dlouhá a 50 cm vysoká kamenná kalichovitá křtitelnice při stěně.

Mohu říci, že kostelíček tak skrovných rozměrů posud nikde jsem nespatriil. A jak primitivní jest struktura toho stavení! Přes metr silné zdi složeny jsou z hrubých rulových kamenův a z podobných »placěk« sestrojeny jsou i klenby, jichž původce, jak patrně, o pravidelných klenacích neměl tušení a spoléhal při vazbě kamene jen na vlastní zatížení a snad i dobrou maltu, které v tom místě, kde vápna hojnost, měl dostatek. Po nějaké ornamentice není tu ani nejmenší stopy, vně není mezi apsidou a lodí ústupku, není tu římsy, a střecha již původně spočívala bezprostředně na těch nizoučkých hrubých zdích.

Mimovolně namanula se mi hned při první návštěvě otázka, ve které době mohlo tak skrovné a neumělé zrobené stavení křesťanské osadě dostačiti ke službám Božím? Vždyť známé naše románské chrámky po vesnicích (Podvinec, Sv. Jakub, Tismice, Prosek atd.) vynikají buď pěknou ornamentikou neb aspoň vhodnými rozměry, a již proto stanovil jsem, že tuto skrovnou, neumělou a velmi nepravidelnou svatynku dlužno přisouditi době velice dávné, kdy v stavbě z kamene nebylo cviku, kdy technická zručnost byla ještě v plénkách, zkrátka považovati ji za jeden z prvních pokusů v tom oboru. Kromě hrubé struktury jest znakem neobyčejného stáří i klenba. V době románské známe u nás tři druhy klenby: baňovitou, křížovou a valenou. První užíváno v Čechách výhradně ku překlenují apsidy, druhá jest neobyčejnější a na usvědčených budovách od polovice XI. věku jedině se vyskytující, valené však sklepení najdeme jen na několika málo českých stavbách, v sousedním pak Německu též pouze na kostelích nejstarších (krypty v Quedlinburce, Paderborně). I zde nabyt jsem přesvědčení, že valené sklepení jest znakem prastarého původu, užito ho tehdy jen v prostorách nejskrovnějších rozměrů, později při větších dimensích ustoupilo prostému stropu, v menších pak rozměrech klenbě křížové.

Nepatrné rozměry tohoto bývalého chrámku ve Vysoké přičistí musíme na vrub oněch dob prostického ještě u nás křesťanství, kdy skrovňoučká prostora sloužila toliko bohoslužebným výkonům, poskytujíc místa knězi a několika osobám vznešenějším, kdežto lid vně stojí v pobožnosti bral účastenství.

Archaeologické zprávy z okresu Blovického.

Popisuje *Fr. Faktor.*

Zabývá se studováním všestranných poměrů okresu Blovického při spisování jeho popisu měl jsem příležitost důkladně seznati i poměry spadající v obor archaeologie, o nichž hodlám tuto pojednati, jelikož o nich dosud skoro žádných zpráv uveřejněno nebylo.

Nynější děkanský chrám sv. Jana Ev. v Blovicích vystavěl v letech 1765—67 Prokop Krakovský hrabě z Kolovrat nákladem 20.000 zl. Ve výklenku poblíž vedlejšího vchodu umístěna jest cinová křtitelnice spočívající na 3 nohách. Na poklopu jest kříž se Spasitelem na jedné a Matkou Boží na druhé straně. Křtitelnici darovali kostelu Příchovský z Příchovic a jeho manželka Eliška, jak o tom svědčí vrytý nápis:

»Petr Girzi Przychowski z Przychowicz na Wosseku a Zdiarze G. M. C. Radda Komornik Saudcze zemski tez G. M. Rzim-skeho Uherskeho a Czeskeho Krale Radda a G. M. C. jakossto Kralowe Czeske miest wiennich podkomorzi w kralowstwi Czeskem . Anno Domi . . 1637. — Eliscka Przich . . . a . . z Kokorzowa a Hradissti Wossek . . . Zdiarze . Letha Panie 1637.«

V průčelí kostela postaveny do výklenků dne 23. září r. 1845 kamenné sochy svatých patronů českých: sv. Vojtěcha, Prokopa, Cyrilla, Methoděje, Jana Nep. a Václava. Umělecké dílo to, které provedl Pražský sochař Max, stálo dárce Jana hraběte Kolovrata Krakovského na 4000 zl.

Věž kostelní spočívá na západní hlavní zdi a na klenutí chrámu podchycena mohutnými pilíři.

Tři zvony zavěšené na zvonici zasvěceny jsou sv. Janu, Josefu a Vojtěchovi. Na všech vyznačeny nápisy téhož obsahu a sice:

»Josef Maria Krakowsky sw. řím. říše hrabě z Kolowrat svobodný Pán z Újezd, Pán na Březnici a Hradissti cýs : král : skutečný komorník, Ernestina Krakowský sw. řím. říše hraběnka z Kolowrat rozena hraběnka z Sslik. Lito w Praze dne 11. dubna 1818 od Karla Bellmanna cýs : kral : zwonaře.«

Na prostředním zvonu nalézající se ještě nápis vztahuje se na přelítí starých zvonův a zní:

Věkem, službou přemoženy
Byly jsou již zdejší zvony.
Láskou a ctí k nábožnosti
Od panujících vrchnosti

Znova jsouce způsobeny
K službám Božím posvěceny.

Posloupnost farářů a později děkanů Blovických jest následující: Od r. 1648—68 Petr Alexius Šmálek; od r. 1668—97 Kašpar Jakub Tošner; 1697—1733 Jan Jiří Straka; 1733—71 Vojtěch Josef Straka; 1771—80 Benedikt Scholtz; 1780—1802 Ignác Frant. Rabbas; 1802—30 Josef Jan Scholtz; 1831—32 Martin Liška; 1832—45 Šimon Hauptlik, 1845—69 František Vavlk, který se stal děkanem 4. června 1846. Od r. 1869 Jan Kratochvíle.

Na Blovicku nachází se několik osad zaniklých, po kterých jen nepatrné stopy se zachovaly. Tak stávala nedaleko lesa Nečeně na rozhraní katastrální obce Lhotky a Struhař ves Malinec. V lese Kamensku, kde též bývala vesnice, podrobeno prokopání více mohyl, při čem shledalo se dle vykopaných předmětů, že pocházejí z dob pozdějších. Na mnohem větší stáří ukazovaly jiné dva prozkoumané pohanské hroby v sousedním lese Štitovském, z nichž obdrženy popelnice a bronzové předměty.

Že na Hra di št i tvrz stávala, o čem často v starých listinách panství Hradištského se týkajících zmínka se děje, to potvrzeno r. 1873 při obnovování zámeckého parku, kdy přišlo se na hluboké příkopy, mohutné zdi hradební a podzemní chodby, což vše ale opět zemí zasypáno. V XII. dílu Archaeologických památek popsány na pozemcích Hradištské katastrální obce prokopané mohyly, jež bohatostí a zajímavostí předmětů z nich obdržených nad jiné podobné vynikají.

V dějinách často čteme o pánech ze Žďáru (na Plzensku). Tvrz, rodiště a původíště pánů ze Žďáru nestávala však v nynější vesnici téhož jména, nýbrž severněji na Smedrově, na skalnatém ostrohu, kde ze zbytků jich vystavěny domky několika chalupníků, kteří pouze nepatrnou zeď po panském sídle zanechali. Na pozemcích u Smedrova rozptýleny jsou četné mohyly, jež však ponejvíce obsahují předměty z železné doby. Po stávající vesnici »Vrtěšice«, o které r. 1435 zmínka se činí, zachovalo se pouze místní pojmenování.

Ve Žďárském kostele sv. Václava, který r. 1815 znova vystavěn byl, jsou na postranních oltářích starobylé, nyní valně již zašlé nápisy, které jen z těžka přečísti lze.

Na straně epistolní na oltáři sv. Antonína stojí psáno:

»Ke cti a chvále nerozdílné Trojice S. tětěž k většímu rozmnožení slávy S. Antonia Paduanského, takž jakž vždycky v mnohých potřebách svých obzvláštní pomoc jsou poznali k dalšímu sebe i své všeckny v jeho s. opatrování poroučením tuto archu nákladem svým vlastním jsou postaviti dali urozený a statečný rytíř pan Mikuláš W. Horsycky z Horsycz a urozená paní Sybilla Al. Horsycka rozena z Przychowicz manžele na Zdiarze a Horsiczich. Anno 1660.«

Na protějším oltáři Panny Marie jest nápis:

»Nejsvětější Rodičce Boží, patronce všech hříšníkův a ponížen... děkováním za... Ch... naši sebe i svých opatro... ti tento oltář obětuje... k urozený pan W. W. Horsieczky z Horsicz. Letha 1665.«

Na zvonici jsou tři zvony. Největší z nich nese vypouklými písmeny poznačení:

»Tento zwon slyt gest w miestie Plzni ode mne Matieje Laufera a to ke cti a chvale Boží a kostelu založení sw. Waczlawa na Zdiar nákladem tehož zadussi za sprawování Paní Paní Landssteynowé z Michnicz na Wyldsteynie a Kostelníku Jana Sstietky, Gírzyka Wetissky z Louniovy Martina Ssary Jana Sedlaka • Letha 1607.«

Druhý zvon opatřen latinským nápisem, který dří, že zvon zhotoviti dal pro kostel sv. Václava Mikuláš Vilém Horsický z Horsic, pán na Žďáře a Horsicích, léta 1654. Třetí nejmenší a nejnovější zvon popsání nemá.

V Kocenicích bývala rytířská tvrz, na jejímž místě zbudován zámek, který však blízke jest úplného svého zaniknutí.

U Jarova rozkládala se vesnice Bzík, která však jako jiné osady v Blovickém okresu v 16. století a to r. 1591 zanikla, aniž bychom věděli příčinu, pro kterou osada s povrchu zemského smetena byla.

Blíže Bzí nalezeny zajímavé věci pro archaeologa »na skále«. Strmá a těžko přístupná buližníková hora sloužila v předhistorických dobách za sídlo praobyvatelům těchto krajin, kteří se tu před dravou zvěří a nepřítelem ukrývali. Jest to zajisté jeden z nejlepších dokladů, že první obyvatelé v Čechách nestavěli si obydlí, nýbrž ve volné přírodě z kamení broušením na pískovcových brusech nástroje robili, jež nemají ani ohlazení a hlavicím u kladiv chybí otvory pro násady, tak že jen připevněním a nasazením spojení obou částí se docílilo.

Na sta roztlučných a promícháných popelnic zde shledaných podávají svědectví, že skála dlouho obývána byla a to velmi četnou společností.

V Nebylově na místě tvrze r. 1706 vystavěn zámek, nalézající se nyní v stavu velmi žalostném. V sousedních Netonicích přestavěno rytířské obydlí na stavení poplužného dvora.

Asi 20 minut od Nebylova stojí na výšině kostel sv. Jakuba, zbudován r. 1713 z peněz, které k tomu účeli věnoval Adam Jindřich hrabě ze Steinau. V chrámu jest do zdi zasazený náhrobní kámen s nápisem:

»Leta Panie 1634 10. Feb. umrzel gest urozeni a stateczni rytirz pan Petr Hertenberger z Hertenberku a na Nettoniczich a tuto pochowan oczekawage wedle ginich wiwolenich Bozich tiela z dussi spojeni a a weseleho z mrtwich wzkrisseni.«

Na zvonici umístěny 3 zvony, z kterých největší z r. 1526, prostřední a malý z r. 1493 pochází.

Osadou do Prusín patří Předenice, o nichž se již r. 1238 v historii zmínka činí. V 14.-17. stol. byla tvrz Přednická rodným sídlem Přednických z Předenic. Tak zejména uvádí se r. 1400 Petr z Předenic a a r. 1598 Adam z Předenic a na Dnešicích. Jindřich z Předenic nepřihlásil se po Bělohorské bitvě za udělení pardonu a proto komissí konfiskační dne 8. února 1623 vedle královské výpovědi ze dne 28. ledna téhož roku odsouzen ke ztrátě všeho jmění.

V Nezvěsticích stávalo panské sídlo s tvrzí, po kterém dosud zachovalé jsou sklepy, nad nimiž zbudován poplužní dvůr. V kostele Nezvěstickém, který byl r. 1384 zvláštním farářem osazen, jest náhrobní kámen opatřený kovovou deskou, jež nese tento nápis:

»Leta 1598 8. dne Lystopadu umrzel urozený pan Gírzik starší Przychowsky z Przychowicz v Maleych Sstiahlawiczych a tuto pochovan P. B. razc dussi geho milostiwi býti.«

Ze zvonů českými nápisy opatřených pochází velký z r. 1492 a menší letopočtem 1548 opatřen jest. U lesa »Svareč« proskoumáno mnoho pohanských mohyl, které přehojný materiál podaly do hraběcí archaeologické sbírky na Kozlu u Štáhlav.

Na pozemcích katastrální obce Milínova udrželo se jméno po zaniklé vesnici Neslívý (Hořejší a Dolejší), jež podle vši pravděpodobnosti v 30leté válce za své vzala. Pro přítele staroznásti poutavou jest zřícenina

Lopata, která jest rumem zanesena, avšak brzy vysvobozena bude z hrobu, v jakém po mnohá století se nalézala, neb již od r. 1433 leží v ssutinách. Při kopání tu konaném objeveny památky z předhistorické doby z periody kamenné, žádnými broncovými neb železnými nepromíšené. Sekery a kladiva kamenná jsou provrtaná a dle toho obyvatelstvo na skále sídlící bylo pokročilejší než ono, které na skále u Bzí bydlelo.

Na Spáleno-Poříčsku velké proměny se sběhly za válek husitských a později za války 30leté. Ze zaniklých osad jsou následující: Stará ves, které pojmenování náleží dosud některým pozemkům, jež leží po pravé straně silnice vedoucí z Nezvěstic do Spáleného Poříčí, zašla v prvním čtvrtletí 17. století. Na to povstala nová ves východně položená od staré vsi a obdržela jméno Vlkov. V místech poplužního dvora Lhotky byla ves, sestávající před r. 1620 ze šesti selských statků. Ty však skoupil Adam starší Vratislav z Mitrovic a utvořil z nich poplužní dvůr, který připojil ku panství Poříčskému. Při skopávání pahorku blíž dvora nalezly se částky rytířského brnění, kachle od kamen a různé železné předměty. Třetí zaniklá osada byla Tisoves pozůstávající z 5 sedláků. Ta rozkládala se mezi poplužním dvorem Karlovem a vsí Štitovem. Stála ještě r. 1591 avšak r. 1620 byla již úplně pustou.

Z památností, jaké ve Spáleném Poříčí se nalézají, jest v kostele sv. Mikuláše starobylá křtitelnice z r. 1635, jak o tom svědčí letopočet vyrytý na cínové, 19 liber těžké míse. V kapli sv. Barbory umístěn náhrobní kámen s nápisem:

»Hic Jacet Angelicus Juvenis De Sanguine Clari Clarus et in Vita Clarior Astra tenet
Anno MDCCIX. XXI. Aprilis.«

Okolo kamene byl ještě mosazný nápis:

»Antonius Josephus Comes de Clary et Aldringen Haereditarius Dominus in Teplicz Poržicz Graupna Hospavin et Libkowicz.
Req. in Pac.«

Na věži zavěseno je 5 zvonů. Když dne 30. září 1620 při požáru vojskem hraběte Bukvy založeném zvony se rozlily, koupil Adam starší Vratislav z Mitrovic r. 1622 na Zvíkově s pomocí knížete Lichtenšteina, tehdejšího místodržícího království Českého

a pana Viléma Kokořovce, pána na Volských, dva zvony k záduší. Třetí zvon, který na Zvíkově po zboření tamního kostela roku 1620 od vojska protestantského zůstal, získal koupí císařský rytmistr don Martin, jenž v Poříčí za svého pobytu od 25. do 30. září 1620 bydlel v domě, kde se »na Písku« říkalo.

První zvon, počítajíc od západu k východu má dvojí latinský a český nápis tohoto znění:

»Haec campana tutoribus Magnis et Generosis D. D. Libsteyniss de Kolowrat Jaroslao, Nicolao, Benedicto Joachimo et Carolo fratribus germanis est Comparata ad honorem Dei Omnipotentis, sibi Vero Stebnatiso perpetuum Monumentum R. S. Henrico Agricola Prageno Ecclesiam Christi Stebnaetum temporis regente.«

»Slovutný Bartoloměj zvonář z Cimperku v Novém Městě Pražském Jednáním cti-hodného kněze Jindřicha Agricolu Pražského Matěje Svobody z Blatna tento zvon udělal leta 1599.«

Jakým nápisem opatřen původní zvon prostřední není známo. Když r. 1718 pukl, odevzdán k přelití. Prvé, nežli přelit byl, vážil 8 centů 90 liber. Jan Perner, Plzeňský zvonář, když se mu na starý 124 zl. 48 kr. splatilo, přídav 1 cent 10 liber zvonoviny, ulil nový zvon, jenž váží 8 a půl centu a nese nápis:

»Leta Páně 1718 za panování její Vysoké Hrab. Mil. Paní P. Anny Polyxeny ovdovělé hraběnky z Clary a Aldringen rozené hraběnky des Fours et Adienville ten čas mil. vrchnosti Poříčské a za času dvojí cti-hodného kněze pana Pat. Františka Micul. Wenczla faráře v Poříčí zvon tento od pana Jana Perner zvonáře a spolu měšťana král. kraj. města Plzně přelity jest.«

Třetí zvon, který koupil don Martin, zavěšen nejvýhodněji, pročez též Zámeckým se zove. Na něm čte se:

»Anno Domini milesimo quingentesimo secundo haec campana fusa per manus Joannis.«

Nad uvedenými třemi zvony jsou dva menší umíráček z r. 1766 a poledníček z r. 1816.

(Pokračování.)

Hřbitovní chrám Nejsvětější Trojice v Písku.

Popisuje Jan Hille,

Když roku 1549 navrátil král Ferdinand I. Píseckým statky, jež jim byl skonfiskoval pro účastenství v odboji proti němu, na památku a pro pamět toho skutku umínili sobě měšťané, že zřídí nový hřbitov. Až dosud pochovávalo se kolem farního chrámu v městě, při samých hradbách stojícího. K tomu účelu vyvolili za hradbami městskými za mostem na předměstí pražském zahradu naproti obecnému mlýnu řeč. Podskalskému, kterouž jim byl spolu s pustým mlýništěm dne 6. dubna r. 1515 daroval král Vladislav proti ročnímu platu,

Volba ta byla velmi vhodná, neboť ne tak lehce najde se čistšího a drobnějšího písku jako na hřbitově tomto. Jeť tak čistý, ovšem jen na starém hřbitově, že v něm kaménku není. Pročež rozšířena jest tu pověst, že nábožná jakás duše, dle některých Anna, vdova po Jiřím Kahounovi, dala celý hřbitov na sáh hluboko překopati a přesíci, aby se snad vyplnilo staré římské přísloví: Sit tibi terra levis! Uprostřed hřbitova vystavěli leta 1576 dosti prostranný, v pozdním slohu gotickým zbudovaný kostel, který posvěcen byl ke cti Nejsv. Trojice. Jest to stavba jednoduchá. Pozůstává z užšího presbyteria třemi stranami osmihranu uzavřeného a z podélné širší lodě. Presbyterium opatřeno jest opěracími pilíři. Prostoru chrámovou osvětlují vysoká úzká okna, kdežto na choru spatřujeme okna jednoduchá, obyčejného tvaru. Na chor vedou zvláštní kryté schody zvenčí kostela. Celý kostel přikryt jest taškami. Na střeše je malá vížka se zvonkem. K presbyteriu přiléhá těsně malá sakristie. Do kostela vedou dva vchody: jeden větší se strany západní a jeden se strany jižní. Nad tímto vchodem spatřujeme al fresco znak města Písku a pod ním nápis:

LETHA . 1549 . TOTO MIESTO KV
POHRZBV TIEL MRTWYCH GEST
WYWOLENO . TENTO . PAK KOSTEL
ZALOZEN A STAWEN . GEST WEG
MENO SWATE A POZIEHNANE TRO
GICZE LETHA 1576.

Vnitřek chrámový byl r. 1882 vkusně vymalován a oltáře, jichž jest zde tré, opraveny. Zvláštního povšimnutí zasluhuje kazatelna, veleumělá to práce ze XVI. století, která, jak možno souditi z erbu na dvířkách kazatelny, též původem rodiny Kahounů

postavena byla. V podlaze chrámové leží více starších náhrobních kamenů.

Na náhrobníku pod kazatelnou čte se:

»AO 1742 DIE 22 MARTII usnul v panu urozený pan Mikolass Silhaweck biwalí raddni a poslednie Richtarz w Písku tuto odpocziwa blahoslaweného z mrtwych wstani oczekawá.«

Naproti kazatelně jest nápis:

»Leta Panie 1582 Tu nedieli po Narozeni Panny Marye czasu rany morowe umrzela Slow. P. Anna Rzediczka Manzielka . Jana Kahauna z Mylssyna Miest. enina noweho Miasta Prazskeho a tuto gest pochowana oczekawage wzkrzyseni z mrtwych a ziwota w . eczneho y blahoslaweného z wiry Gezisse.«

Uprostřed kostelní lodě:

SISTE VIATOR

VERA HAEC FRATERNITAS Animarum unitas Innita constans CHARITAS Post Mortem Fidelitas . Quiescit nempe Praenob. ac Consult . D . Mathias Wallisch . Reg Urb. Boemo . Budw . Primas aetat . suae XXXI obiit pie in Dnō. An. MDCCLXXXIII die XVII Sep . ac fra. senius Wallisch Eremit . S . Joanni . Vixit . Aet . LXIV obiit Dn . o . An . MDCCLIV die XXI Mart. in PACE Domini Sit Locus Atque HABITATIO IN SION PERPETVA.

Na jiném náhrobníku v lodí:

»Tuto lezi urozeni pan Alexandr Lok(šan) z Netki a na Jechniedne a umrzel lethha panie 1 . 5 . 9 . I starzi w letech XXXI . pan Buoh racz dussi gehu do nebe przigiti a milostiw biti Amen.«

Pod kruchtou:

»LETHA PANIE 1591 w patek na den swateho Marka w 16 hodinach na czelim orlogi umrzela gest urozena panna Anniizka dczera urozeného pana Rudolfa z Karlowitz, kteraz w letech 20 bila a tuto w tomto chramie bozim gest i pochowana Pan Buh racz gegi dussi milostiwi biiti a wieczne kralowstwi dati.«

Na vedlejším náhrobníku:

SPES MEA AOTOS.

Letha Panie 1603 Miesy: Rzigena 21 ginak w vtery Pamatny den Swate Worssily Mezi

11 a 12 Hodinou na czelem orlogi usnul v Panu Kristu Slowutny Pan Samuel Ladi-
mir Horsky Miestienin a Primator Miasta
Piesku gehozto tielo w tomto miest.e po-
chowano gest oczekawage budoucziho slaw-
neho z mrtwych wzkrisseni.«

Na mohutném pilíři, na němž spočívá
kruchta hudební, na měděné desce čte se
nápis:

PIS MANIBVS .

DIV SAMVELIS MONTANI CIVIS ET
PROTHOCONSVLIS REI PVBLICENSIS
DIGNISS. BEN QVE MERITI QVI ANNO
CHRISTI «I» I»« CIII^{xiii} KAL NOWEMB
IN AVRORA PIE AC PLACIDE OBDO-
R-MIVIT IN DOMINO: Q. AETATIS SVAE
CLIMA C. TERL. CVM ANNVM LXIII
ATTIGISSET: HOC MONVMENTVM.
OESTISSIMI HAEREDES POSVERVNT.

Stará zvonice stojí v rohu někdejšího
starého hřbitova. Přizemí této zvonice slou-
žilo někdy za kapli, nyní za skladiště růz-
ných věcí. Jest zde oltář z červeného mra-
moru, na němž čte se:

WEN ♡ MACC ♡ LIP ♡

a pod tím rok 1606.

Na oltáři byl obraz čtrnácti pomocníků,
kterýž má tento kusý nápis:

»Letha Panie 1693 dne 16 Maje Tento
Oltarz Gest ke czti a chwale Bozi tuto po-
stawen nakladem Slowutneho .. (Jana Ve-
seleho) ... miestienina ... (píseckého) ...
swych dietek osm totiž: Matye, Wacława,
Laurentia, Martina ... Johanny, Alzbiety
.. k tiemto wssem ... w nebeskem kra-
lowstwi ... ji ... na wieky.«

Na zvonici vchází se po dřevěných
schodech. Zde na dubové stolici visí pěkný
velký zvon řečený »Karel«. Kolem koruny
jeho jsou polovypuklé sošky a anděličkové.
Na straně ke hřbitovu jest nápis:

»Poctiwa paní Anna Kahaunova Wdowa
pro budoucy pamatku Slowutnéo pa^o Gi-
rzika Kahauna Miestienina Miasta Piesku
niekdy manzela sweho mileho tez pro pa-
matku svou i wsse^o rodu sweho tento zwon
kostelu So Trogicze na Piesek nakladem
swym vlastnym udielati g[~]t poruczila, kte-
ryzto Manzel gegi przi temz kostele gsa
pochowan y s rodinou svu odpocziwa ocze-

kawa radostne^o z mrtwych wstani a tiela
swe^o y wsseczkniech wiernych lydi wole-
lenych Bozich oslaweni, pan Buh racz nam
spolu s nim dati wssecknu[~] wiecznau Ra-
dost skrze Gezisse Krysta spasitele nasseho
amen.«

Na straně k městu jest obraz P. Ježíše
na kříži, pod ním P. Marie a sv. Máří
Magd. a nápis:

»Slyt a udielan gest zwon tento skrze
Brykcyho zwonarze z Cymperku w Nowem
miestie Prazskem Letha Panie 1575.«

Zevně této zvonice jsou zbytky staré
kazatelny, s níž druhdy se pod širým nebem
kázalo. Opodál zvonice ve zdi zazděny jsou
náhrobníky, které bývaly v děkanském ko-
stele píseckém. Nápisů na nich nevynikají
ani starobylosti ani památností. Jeden z nich
má tento nápis:

»Siste Viator — Quod ego sum tu eris —
Victorias reportaturus — Boemiam intravi
— Palmam morti cedo — et sub hac rupe
— Resurrectionem speram — Quiesco.
CaroLVs — PlesasqVe qVonDaM eXIstIs
strenVIs BaVarlae generaLIIs. Die IX.
Januarii.«

Vynikající písmena dávají letopočet 1742.

Na hřbitově tomto stával též tak zvaný
lazaret, který byl od paní Alžběty Dráhy
vystavěn a v němž nalézalo se 20 postelí
pro nemocné. Lazaret ten byl po vystavění
krajské nemocnice zbořen.

R. 1810 stávala tu malá chaloupka
řečená »na poušti«, kterou obývali dva svo-
bodní bratři, poustevnický život zde vedoucí.

Roku 1865 byl starý hřbitov valně roz-
šířen, též nová komora umrlčí a byt pro
hrobaře vystavěn. Ohrazení starého hřbitova
ukazují dosud kaple křížové cesty.

Roku 1882 vystavěna a posvěcena byla
kaple nad hrobkou rodiny Cafourkové.

Ku konci dlužno též se zmíniti, že na
hřbitově tomto odpočívají mnozí mužové
o vlast a literaturu českou velezasloužili,
z nichž budtež zde jmenováni: Josef Schoen
(† 1838), Frant. Winter († 1860), Josef
Pažout († 1867), Ed. Erben († 1867), Ru-
dolf Bezděka († 1871), Frant. Šebek († 1873),
Tomáš Šobr († 1879), Josef Kálal († 1881),
Josef Fleischer († 1882), Jos. Soukup († 1882),
Marie Stroupežnická († 1883), Frant. Pixa
(† 1884) a Frant. Gregora († 1887). Odpo-
čítež v pokoji!

Kaple P. Marie Oettingské v Břevnově.

Píše *Karel Chalupa.*

Nedaleko staroslavného kláštera Břevnovského u sv. Markéty stojí v zahradě villy »Kajetánky« zvané bývalá kaple ke cti Panny Marie Oettingské vystavěná, o níž lidé vypráví, jako o všech stavbách kostelních podobného oku lidu nezvyklého tvaru, že původně mešitou mohamedánskou byla, již sám Karel IV., usadiv za Strahovskou branou perské tkadlce, kteříž velice umělé koberce tkáti znali, pro ně vystavěl. Pověst o kapli té pravdiva není, ač se o zbožném Karlovi, jenž průmysl domácí vždy a všude zvelebiti hleděl, podobná zmínka děje; kapli onu založil hrabě Bernard Ignac Bořita z Martiniců, nejvyšší purkrabí Pražský, muž o rozkvět katolického náboženství velmi zasloužilý, jenž povolav do Čech r. 1666 mnichy Theatiny či Kajetány, řád to v Římě založený, tuto za Strahovskou branou jim obydlí a řečenou kapli vystavěl, nežli řád na lepší chrám a klášter se rozmohl.*)

Ježto tehdy obyčejem bylo posvátné stavby Palestinské (kaple Božího hrobu, chrám Jerusalemský) a jiné všeobecně známé (Loreta) stavby památné v malém nápodobovati, stalo se tak i při kapli Oettingské. Stavitel její nám neznámý nedovedl se nikterak vpraviti ve sloh byzantský, ve kterém kapli vystavěti měl, znešvařiv ji příměskou slohů jiných, zvláště barokového. Kaple sestává ze spodní části okrouhlé (kruhové), na níž postavena jest osmihranná lucerna

a má v základech polopodzemní síň s dosud zřetelným, slohu však neodpovídajícím malováním a vyvýšenou síň vlastní kaple, jež okny v osmihranné lucerně osvětlena jest. Tu uloženy jsou srdce a vnitřnosti jejího zakladatele l. 1685 zemřelého. Ostatní tělo odpočívá ve velechrámu sv. Víta na hradě Pražském. Druhdy bývala kaple ta u veliké vážnosti a z Prahy slavná procesí k ní konána byla, kterýchž se pro blízkost místa mnoho zbožného lidu účastnilo. Asi před sto lety byla zrušena a odsvěcena a nyní pustne jsouc blízka zkázy své. Portálek v polokruhu sklenutý spočívá na silně poškozených již sloupích toskánských, tympanon dávno zmizel, ustoupiv výplni z cihel a přístřešek též chatrný spočívá na krakorcích již velmi nejasného tvaru, jež pokud možno rozeznati jsou směsí slohu renaissance s nejapnými tvary baroku. Střecha na lucerně sestává z chatrných prken (!) a hojně trávy a křovin bují na zdích kol lucerny, jež kořínky svými rozhodávají, co vzduch a voda nedokončily. Jedinou obranou kaple je snad to, že by ku zbourání času a něco peněz bylo potřebí a konečně jako senník a úschovna pro zahradnické nářadí přece dosti je dobrá.

Navštívil jsem kapli předešlého roku naleznuv ji v tomto zuboženém stavu, a umínil jsem si, upozorniti na ni kruhy v těch věcech slovo mající, neboť vzdor své pouze snad historické ceně zaslouhovala by kaple ta zachování, k němuž je již čas nejvyšší.

Zůstane-li hlas můj hlasem volajícího na poušti?

*) Odtud přestěhovali se na Malou Stranu mezi ulici Ostruhovou a zámecké schody pod kostelíček Panny Marie Einsiedelské (z něž dosud stěny zbývají). Později vystavěli si vlastní kostel v Ostruhové ulici.

Bývalá plebánie a filiální chrám Páně

sv. Matěje apoštola v Hrušticích u Turnova.

Píše *Jos. Nechvíle*, farář v Dašicích.

Hruštice, vesnice asi $\frac{1}{4}$ hod. od Turnova severovýchodně vzdálená, na malém návrší má filiální chrám sv. Matěje apoštola, ve 14. století vlastním plebánem opatřený, platicím papežského desátku 12 gr. (Tomek, rejstříky, str. 82). R. 1362 zemřel Konrád, plebán v Hrušticích, na to sem byl dosazen za plebána kněz Zdeněk

z Vyskře od patronů toho kostela Hynka z Lomnice, Jana bratra jeho z Chlumce, Půty a Zdeňka, bratří z Valdštýna, a uváděl jej plebán Turnovský (Emler, Lib. I, Conf. pars I, 170). Tento plebán Zdeněk zemřel r. 1363, na to tentýž rok patroni Jan z Rotenštejna, Jan a Půta z Valdštýna, válečníci, Zdeněk a Jaroslav, panoši z Vald-

štýna, dosadili sem za plebána kněze Markvarda z Vesce (Emler, Lib. I., Conf. pars II., 28). R. 1409 zemřel Beneš, plebán v Hrušticích, patron toho kostela Jan z Rotenštejna dosadil sem Michala, kněze z Hořepníka, druhý patron ale Jindřich z Vartemberka ustanovil sem za plebána Václava, oltářníka v kostele Týnském v Praze. Rozepře povstala skončena byla r. 1410, když Václav kněz od nároků na to beneficium ustoupil a kněz Michal na to beneficium byl potvrzen (Emler, Lib. VI., Conf. 282 a 285).

Kostel tento neskýtá nic památného. Jest z kamene postaven, jednolodový, s vnitřním zařízením copovým. Na hlavním oltáři jest socha sv. Matěje apoštola, na které ku konci 18. století nepřátelští vojáci dříví prý štipali. Balbín v knize *Miscellanea* píše o jakési nadaci, kterou učinila k tomu kostelu paní Žofie z Rotštýna, vdova po Janu z Valdštýna, na zámku v Rotštýně dne 1. července 1415. Na věži báňovité v průčelí visí 3 zvony s nápisy:

1. »Letha Panie 1614. Tento zwon gest sdíelan ke czti a chwale panu bohu wsse-mohautziho k zadussi hrusstizkemu za panowany urozenego pana pana albrechta jana smyrzyského s smyrzytz pana na skalach

nawarowie semilych dubu frydsstegnie Kom-burgitzynie etc. Jan Hamaciek starssi konssel z nowe wsi Tomass Nowak Jirzik Mazanek Matieg Chlaumetzki kostelnik z Nowe Wsi.«

2. »Anno Domini millesimo quingentesimo XXIII. ista campana fusa est in magistri bartolomei in nova civitate pragensi ex quo laudes patri omnipotenti beate marie semper virgini et omnibus sanctis. veni sancte Spiritus«.

3. Sub cura animarum Francisci Hajek ep. vicarii et decani Turnoviensis. Refusa a Carolo Bellmann Pragensi 1824.«

Kolem toho kostela jest hřbitov, na který se pochovávají zemřelí z blízkých některých osad. Zde byli pohřbeni padlí vojáci z r. 1866. — Chrám ten byl již r. 1541 filiálním od Turnova. Osada sama patřila v 14. stol. k hradu Rotenštýnu, později pak ku panství Hruboskalskému. R. 1668 byla zde na návrší bitva zástupů zbouřených z okolí, kteří nechtěli sv. svátosti po katolicku přijímat; zástupům těm postavili se obyvatelé Turnova ozbrojení pod praporem sboru střeleckého na odpor a přemohli je. (Prášek, Dějiny Turnova, str. 184).

Bývalá plebánie Lipková Voda (též Libková Voda).

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Lipková Voda, statek a ves, 1 1/4 hod. od Pelhřimova vzdálená, má farní chrám Páně sv. Petra a Pavla, již v 14. stol. vlastním plebánem obsazený, v bývalém arcidekanátu Kouřimském a dekanátu Rečickém, platícím 6 gr. papežského desátku (Tomek, rejstříky, 53, kde píše se Lukonis sen. Libconis aqua). R. 1355 zemřel zde plebán Petr, na to patroni toho kostela Dětoch, Příbek a Oneš z Lipkové Vody dosadili k tomu kostelu za plebána Václava Arnolda z Hořepníka (Emler, Lib. I., Conf. pars I., pag. 57). Tento Václav plebán ale zemřel r. 1359, na to výše jmenovaní patronové a s nimi zároveň Hugo z Lipkové Vody a Oldřich z Vokova dosadili sem za plebána kněze Pavla z Jeníkova (tamtéž, str. 87). R. 1408 zemřel plebán Pavel v Lipkové Vodě, na to patron Bohuněk ze Záhoře dosadil sem Cr... Boleslavského za plebána (jméno v rukopise nečitelné, proto není tištěno v Emlerových Lib. Conf. VI., 243). Bezpochyby byl to Kříž, plebán,

který si r. 1415 změnil místo s Vitem, plebánem z Těmic, s povolením jmenovaného výše patrona (Emler, Lib. VII., Conf. 174). Před bitvou bělohorskou byli zde faráři evangeličtí, na to r. 1620 byl kostel ten učiněn filiálním od rozdílných far, později v době novější od Božejova r. 1874 zřízena zde zase fara a postavena zde farní budova, když osadníci uvolili se na vydržování p. faráře ročně 84 zl. 4 kr. přispívati. Chrám starobylý ve Vodě Lipkové shořel r. 1843 dne 30. srpna, který právě před tím nákladem 1200 zl. ze záduší byl opraven, zničeny věž, zvony, varhany, 3 oltáře, kazatelnice, zpovědnice, jen cínová křtitelnice z r. 1630 pocházející ostala. R. 1849 byl sbírkou mezi osadníky učiněnou opraven nákladem 935 zl., r. 1867 zakoupeny od obce do něj varhany za 400 zl., od nich též postavena byla věž za 2500 zl. a zřízeny 3 zvony za 400 zl.; za roucha kostelní dáno v r. 1884—1885 částka 500 zl. Letos pak kostel znovu obílen a varhany naladěny,

začež vyplaceno 300 zl. od obce. Dějiny osady této i statku, ačkoliv jsem prohledal tištěné i psané prameny, které mám v ruce, nemohl jsem shledati. Dle všeho byla ta osada v starých dobách založena od polhavára některé části čeledě lidu českého jménem Libka. R. 1848 patřila Lipková Voda i s Vlášenicí, s kterou jeden statek tvořila, dědicům Karla a Viléma Straky

(Palacký, popis království Českého, str. 289). R. 1851 přešly oba ty statky koupí na rodinu Komersovu, a sice r. 1855 byli majitelé jejich Karel Eduard a Maria Komers (kupní částka 101.300 zl. k. m.); oba měli to panství ještě r. 1874. (Klár, Böhmens grosser Grundbesitz, S. 83 a Jechels böhm. Grossgrundbesitz 37).

Bývalá plebánie Nový Rychnov.

(Viz »Method« XIII., 64.)

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Plebán v Novém Rychnově platil desátku papežského 15 gr. (Tomek, rejstříky str. 35). R. 1367 jmenuje se plebán Hrdoň (tamtéž). R. 1375 změnili si plebán Jan v Novém Rychnovu místo s Petrem, plebánem v Úvobí, s povolením arcibiskupa Pražského (Emler, Lib. III. et IV., Conf. pag. 41). Tento plebán Petr r. 1379 změnil si místo s Petrem, plebánem v Starém Sedle, s povolením Jana arcibiskupa Pražského (tamtéž, str. 108). R. 1386 změnil si Rehoř, plebán v Novém Rychnově místo s Jakubem, oltářníkem oltáře sv. Felixe a Adaukta v kostele sv. Linhartu v Starém městě Pražském, s povolením téhož arcibiskupa (tamtéž, str. 176). R. 1382 připomíná se Majnuš, purkrabí v Novém Rychnově (Tomek, dějiny Prahy III., 42). Urbář z r. 1379 jmenuje zde nápravníka Herrmanna s 1½ lánem jako majetek arcibiskupa Pražského (tamtéž, str. 45). Ten rok bylo v Novém Rychnově 20 lánů polí, 17

podsevkův, 2 mlýny, každý o 1 kole, a 50 domů (Památky VIII., 36). Město to patřilo již v 14. století arcibiskupům Pražským, kterým v čas válek husitských bylo vzato a rozdílným pánům bylo zapisováno. V polovici 16. stol. patřil Nový Rychnov pánům Leskovicům z Leskovce, pak pánům z Řičan, kteří jej se statkem Červenou Řečicí spojili. Ale Jan starší z Řičan na Červené Řečici držel se odbojných stavů českých, proto byl po bitvě Bělohorské odsouzen ku ztrátě statků svých. Červená Řečice a Nový Rychnov byly od fisku královského odhadnuty na 104.209 kop, 55 gr., 5 den, a odevzdány oba ty statky k poručení cis. Ferdinanda I. Dne 8. července 1623 postoupeny byly arcibiskupovi Pražskému Arnoštu kardinálovi z Harrachů jako náhrada za deputát témuž arcibiskupství povolený (Bílek, dějiny konfiskace, 485). Tentýž arcibiskup potvrdil r. 1629 městu Novému Rychnovu veškeré výsady a práva (Památky V., 17).

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc březen.

Z privátního dopisu důst. pana dra Fr. Zapletala, vicerektora Českého kollegia v Římě, vyjímáme o vatikánské výstavě toto místo: »Roucha mešní Akademie křesťanské v Praze docházejí všeobecné pochvaly. Znalci obdivují jemné vyšívání a volbu barev na paramentech darovaných sv.-Václavskou záložnou a jiných. Pražské oddělení na Rakouské výstavě nejvíce vyniká a mohlo vynikati ještě více, kdyby bylo bývalo více místa. Kalich Jeho kníž. Milosti a relikvíář sv. Jana Nepom. jsou vystaveny v braccio nuovo mezi dary panovníků, šlechty a vůbec mezi těmi nejvzácnějšími dary.«

I. Vyřízení záležitosti.

Paramenty. Kalichy stříbrné, bohatě ozdobené: pro dp. Karla Lysého, faráře v Horní Lhotě na Moravě a pro vp. Hynka Heynu, kaplana v Liberci. — Ciborium: pro dp. Fr. Trnku, faráře v Piňovicích na Moravě. — Pozlacení a postříbření v ohni: patenky ke kalichu a pacifikalu: pro dp. Karla Grossa, faráře v Ošelině; ciboria: pro dp. Josefa Sychru, faráře v Horním Štěpánově na Moravě; kalicha: pro vdp. dra Ferd. Hechta, kanovníka a profesora v Praze a pro dp. A. Pažouta, faráře v Sadské. — Hostiarius:

pro vdp. dra Jak. Hodra, rektora bisk. semináře v Brně. — **Nádobka stříbrná** k nemocným: pro dp. Jos. Sychru, faráře v Hor. Štěpánově. — **Nádobky na sv. oleje stříbrné**, tři pohromadě: pro dp. P. Hradkovského, faráře v Nákle u Olomouce; cínové: pro dp. J. Kramra, faráře v Mníšku. — **Nádobky na sv. olej** pro nemocné: pro vdp. Jana Ruttu, děkana v Sobotce, pro dp. Jos. Sychru, faráře v Hor. Štěpánově a pro dp. Bern. Jirschele, faráře v Nových Hamrech. — **Kaditelnice**: pro dp. Jos. Sychru, faráře v Hor. Štěpánově a pro vdp. dra Václ. Horáka, sekretáře řádu křižovníckého v Praze. — **Kropenky a kropáčky**: pro dp. Josefa Sychru, faráře v Hor. Štěpánově a pro dp. Fr. Bártu, faráře v Podvorově. — **Lampa oltářní**: pro vdp. dra Václ. Horáka, sekretáře řádu křižovníckého v Praze. — **Svícný oltářní**: pro dp. Fr. Janků, faráře u sv. Jindřicha v Praze, pro vdp. dra Václ. Horáka, sekretáře řádu křižovníckého v Praze a pro dp. Ant. Podhorského, faráře v Pořejově. — **Lustr kostelní**: pro dp. Alfr. Vaňatku, faráře v Radkově na Moravě. — **Mešní konvičky**: pro nejd. p. generálního opata Sigm. Starého na Strahově a pro dp. Fr. Nohejla, faráře v Komárově. — **Nádobka s táckem ke křtu sv.**: pro nejd. pana generálního opata Sigm. Starého na Strahově. — **Nádobky na mytí prstů**: pro vysokorodou paní hraběnku Sylva-Tarouccovou v Praze a pro nejd. p. generálního opata Sigm. Starého na Strahově.

Rozličné. Boží hrob: pro vdp. Jana Bergra, děkana v Hnojicích na Moravě. — **Soška sv. Josefa**: pro dp. Fr. Zinekra, faráře v Benedicích na Moravě. — **Obraz sv. Anny**: pro blahor. p. Fr. Vondrouše, nájemce dvorů v Rakodově na Moravě. — **Missaly**: pro dp. Fr. Trnku, faráře v Piňovicích, pro dp. Fr. Ibla, sekretáře řádu maltézského v Praze a pro dp. J. Zeibiga, kníž. arc. vikáře ve Vys. Sedlšti. — **Pultíky pod missaly**: pro vysokor. paní hrab. Sylva-Tarouccovou v Praze, pro vdp. Fr. Tesaříka, děkana ve Vel. Němčicích a pro důst. farní úřad v Hloubětíně. — **Harmonické zvonky**: pro vp. Štěp. Blažka, admin. v Rejšicích, pro ctih. Milosrdné sestry v Rumburku a pro dp. Fr. Nohejla, faráře v Komárově.

Paramenty. Celý černý ornát (kasulí, 2 dalmatky a pluvial): pro sl. městskou radu ve Velvařích. — **Kasule: bílé, bohatě vyšité**: pro vdp. Jana Bergra, děkana v Hnojicích na Moravě, pro vp. Hynka Heynu, kaplana v Liberci, pro důst. řád benediktinský v Praze; **červená sváteční**: pro blahor. pana Jana Šebka, velkostatkáře v Praze; **bílá a červená**: pro dp. Josefa Molitora, faráře v Chicagu v Americe a dvě bílé: pro dp. Jana Kobru, administr. v Chrudimi. — **Pluvialy: bílý skvostný**: pro sl. městskou radu ve Velvařích; **černý**: pro dp. Jos. Molitora, faráře v Chicagu

v Americe; **červený a bílý**: pro vp. Jana Kobru, administr. v Chrudimi. — **Plášť k ciborium**: pro vdp. dra Václ. Horáka, sekretáře řádu křižovníckého v Praze. — **Bursy k nemocným**: pro vdp. dra Václ. Horáka, sekretáře řádu křižovníckého v Praze a pro sl. městskou radu v Ml. Boleslavi. — **Stoly**: pro dp. Hynka Němce, faráře v Kvasicích na Moravě a pro sl. městskou radu ve Velvařích. — **Vela**: pro důst. řád benediktinský v Praze, pro ctěného pana Fr. Doubravu, rolníka v Těšově u Uh. Brodu na Moravě a pro sl. městskou radu ve Velvařích. — **Velum do Božího hrobu**: pro nejd. pana generál. opata Sigm. Starého na Strahově a pro dp. Ceňka Marka, faráře v Malé Úpě. — **Antipendia**: pro blahor. pana Jana Šebka, velkostatkáře v Praze. — **Korouhve červené**: pro vdp. Jak. Zažimala, děkana v Oslavanech na Moravě. — **Prapor bohatě vyšitý**: pro sl. typografický spolek »Veslavín« v Brně. — **Polštáře oltářní**: pro dp. Ant. Podhorského, faráře v Pořejově a pro dp. Jos. Schmida, faráře v Plané. — **Pontifikální střevíce zlatem vyšité**: pro nejd. pana opata dra Bruna Čtvrtečku v Broumově. — **Okrasa na kazatelnu vyšitá**: pro blahor. paní Marii Maškovou, velkostatkářku v Kuňovicích. — **Vložky do missalů**: pro vp. Karla Vodičku, kněze řádu minoritského v Křenově v rak. Slezsku. — **Šňůra s tlapcem k lustru**: pro sl. patronátní úřad v Chlumu.

Prádlo kostelní. Alba: pro vysokor. paní hraběnku Trauttmansdorffovou v Praze; 2 alby, rocheta, 26 plachet oltářních, 12 korporeálií, 12 ručníčků, 24 purifikatorií: pro blah. p. Jana Šebka, velkostatkáře v Praze; **plachta oltářní**: pro dp. Ant. Podhorského, faráře v Pořejově; 2 rochety a 3 alby: pro vp. Jana Kobru, administr. v Chrudimi.

— 000 —

Příspěvky

na votivní obrazy v karlínském chrámu Páně
k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz moravský.

Přenešeno . . . 448 92

Dp. Ferdinand Harna, farář v Chvalkovicích
(třetí dar) 1 —

Úhrnem . . . 449 92

Do 2000 schází 1550 zl. 8 kr.

Za další dary prosí

redaktor.

➡ Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlině. ➡

„Methoda“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco v Karlině. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ul. č. 223.

METHOD.



ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 4.

V Praze, dne 11. května 1888.

Ročník XIV.

OBSAH: Románské exkurse, (Pokračování.) — Archaeologické zprávy z okresu Blovického. (Dokončení). — Kaple sv. Prokopa a farní chrám Páně sv. Mikuláše v Praskolesích. — Farní chrám Páně sv. Havla v Chotýšanech. — Jednota pro dostavění chrámu sv. Víta. (Jednatelská zpráva za r. 1887.) — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc duben 1888. — Příspěvky na votivní obrazy v Karlínském chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda.

Románské exkurse.

6. KOSTEL TISMICKÝ.

Popisuje F. J. Lehner.

Skvostnou miniaturou mezi starými troj-lodními chrámy románskými v Čechách jest kostel Nanebevzetí Marie Panny v Tismicích, hodinu od Českého Brodu vzdálený. Půdorys jeho jest obdélník pouze 15.30 m u vnitřní světlosti dlouhý a 8.50 m široký, v němž zahrnuty jsou již i obě věže v západním průčelí stojící a z obvodu rovnouhelníku nevybočující. Při skrovných rozměrech právě uvedených jest obdélník pravidelně střídajícími se sloupy a pilíři rozvržen na tři lodi, čímž postává budova románská soustavy smíšené, v níž pilíř se sloupem se střídá. Šířka hlavní lodi od osy k ose obnáší 4.09 m, tak že na každou boční loď polovice šířky této připadá. Východní stranice obdélníku zakončena jest třemi polokruhovými apsidami, odpovídajícími šířce lodi střední a obou lodí vedlejších. Dolejší část obou bočních apsid vyplněna jest starými mensami oltárními, v hlavní pak loď mensa stará v minulém století ustoupila sarkofagu renaissančnímu z mramoru červeného. Na protější straně západní sklenuta jest nad vchodem mezi věžemi kruchta, na kterou nyní z vnitř ko-

stela se vchází šnekem v pravé věži upraveným. Přízemek věže levé jest sklenut do stejné výše s kruchtou, jako dozajista bývalo i s přízemkem věže pravé, pokud na kruchtě zvenčí se vcházelo. Uprostřed obou věží jest vchod do kostela. V době pozdní gotiky proražen pak jest do podélné stěny pravé vchod druhý mezi prvním a druhým oknem od věže počítajíc, který na nákrese jsem vypustil. Užívá se ho dosud a jest dosti úhledně pracován slohem gotickým; budově však ryze románské nesluší. Na nákrese jsou rovněž vypuštěny nízké opěry na rozích obou věží ku opěře zdíva kosmo postavené. Prostory lodi rozdělena jest 4 sloupy a tolikéž pilíři řádně rozčlankovanými. Sloupy mají pravidelné patky, dříky a hlavice. Na čtverhranné desce spočívá atlická patka okrášlená lístky nárožními jemně modelovanými. Dříku z patky vyrůstajícímu s přibývajícím výškou na síle ubývá; spodní objem obnáší 1.85 m, vrchní pouze 1.57 m. Na dříku sedí hladká hlavice krychlová, pečlivě pracovaná. Výška celého sloupu čítá 3.49 m. S podobnou pečlivostí provedeny jsou patky a římsy pilířů. O sloupy a pi-

líře opírají se silné oblouky arkád bez všelikého profilování, nad nimiž vypínají se stěny hlavní lodi do výšky 9,33 m, jejíž stěny jsou pravidelně rozčlankovány pilastry, spodním podporám odpovídajícími, svrchu pak římsou náběžníkovou zakončenými. Jelikož římsy tyto náběžníkové se spodní čarou oken hlavní lodi souhlasí, nemohly býti podporami trámů rovného stropu, jak Bernard Grueber*) a slepí opisovači jeho tvrdí, nýbrž naznačují, že hlavní loď již původně na klenbu byla založena. Úprava nynější klenby cihlové**) pochází bezpochyby z roku 1755, kdy kostel opravován byl. Loď hlavní osvětlena jest osmi okny, po obou stranách stěn upravenými. Tolikéž oken značně rozšířených nachází se i v bočních lodích 5,30 m vysokých a pouze rovným stropem krytých, z nichž každá úhlednou apsidou se zakončuje. Poměry prostor, architektonický rytmus a ozdobně provedený detail sloupů a piliřů plodí dojem překvapující a vstupujícímu zdá se býti vnitřek mnohem prostornější, nežli skutečně jest. Ani nešťastné obilnění veškerých článků architektonických nebylo s to zníčiti příznivý dojem.

Malebnému vnitřku odpovídá malebný zevnějšek. Na západní straně vypínají se čtverhranné věže s jednoduchými okny, o které prostý štít hlavní lodi se opírá. Protější pak strana východní oživena je

třemi apsidami pilastry, obloučkovým podřímsím a římsováním vkusně okrášlenými. Obloučkové podřímsí táhne se též pod římsou na podélní stěně bočních lodí. Zvláštěního původu dodává architektuře materiál

stavební. Veškerý kostel jest zbudován z tesaného pískovce hnědého, jehož barva do různých tónů temnějších a světlejších přechází.

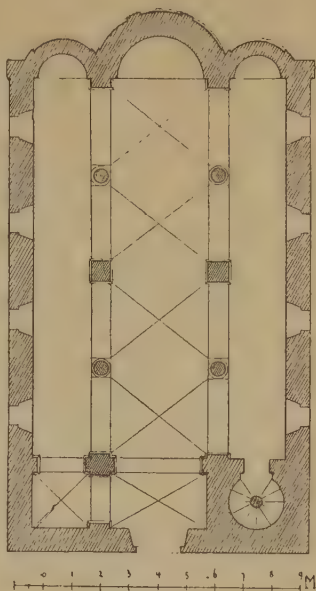
Není divu, že kostel vně i vnitř tak půvabný stal se modelem chrámu Karlinského. Nejmenší třílodní svatyněka románská byla vzorkem největšího chrámu románského v Čechách.

Zprávy historické o kostele Tismickém, velezasloužilým spolupracovníkem »Methoda« dp. Josefem Nechvílem sepsané, následují.

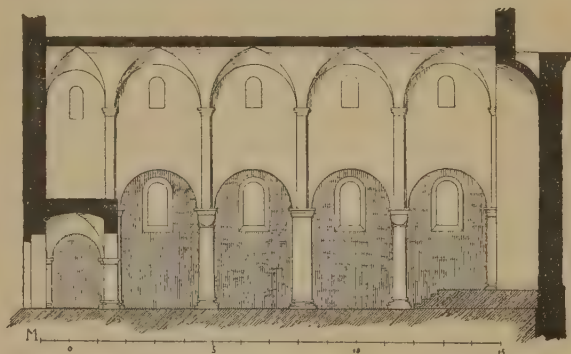
Tismice, farní ves při potůčku tři čtvrtě hodiny jihozápadně od Českého Brodu vzdálená, bývalé panství Černo-Koste-

lecké, má znamenitý starobylý románský chrám Nanebevzetí Bl. P. Marie podobý menších basilik, který již v 14. stol. plebánem vlastním byl opatřen, platicím 10 a někdy 20 grošů papežského desátku (Tomek,

Rejstříky papežského desátku str. 50). R. 1362 směnili si Hynek, plebán v Tismicích, místo s Václavem, plebánem kostela sv. apoštolů Filipa a Jakuba v Praze, s povolením Hayka, válečníka z Tismic (Emler, Lib. I., Conf. pars I., pag. 182). Roku 1414 zemřel Václav, plebán v Ti-



Kreslil F. J. Lehner.



Kreslil F. J. Lehner.

*) Poblouznění jedno mělo v zápětí poblouznění druhé. Na podélném průseku kostela (»Mittheilungen der k. k. Central-Commission roč. XVI., str. LXXVII. a »Die Kunst des Mittelalters in Böhmen« dil I., str. 21) snížil za tou příčinou Grueber hlavní apsidu až pod onu římsu náběžníkovou, kdežto ve skutečnosti apside střední dosahuje výše klenby hlavní lodi. Přímá báječnost povrchnost Grueberovu lze snad vysvětliti tím způsobem, že psal a kreslil dílo své až po letech,

když dojmy dávno již zmizely a náčrtky zběžné bezpečného materiálu uměleckého neposkytovaly. Také detail v obou spisech nakreslený není správný. K historické neznalosti družil se sourodně nesprávnost umělecká.

**) Grueber klenbu cihlovou čarovně proměnil v klenbu »z prken a štuků« (!), jak v obou spisech jeho lze dočísti se.

smicích, na to patron toho kostela Jan Vrbík z Tismice dosadil sem za plebána Martina z Mnichova, kněze Pražské diecése (Emler, Lib. VII., Conf. pag. 111). Více plebánů při tom kostele není zapsáno. R. 1378 změnil si Kuneš, plebán v Tetině, plat v Tismicích 1½ kopy grošů ročně povinný ku kostelu Tetinskému patřící za výkupné 13 kop grošů s Bohuňkem Hájkem z Tismic (Borový, Lib. II., Errect. 147). Jestli kostel ten měl faráře pod obojí a evangelické, není známo. Později obsloužen byl od OO. Kapucínů z Českého Brodu, až zase r. 1755 nákladem vévodkyně Marie Terezie Savojské vlastním duchovním byl opatřen.

Hlavní oltář Mariánský se sochou dřevěnou Bl. Panny Marie, z časů Karla IV. prý pocházející, s tumbou z mramoru červeného zhotovenou; nad sochou na obmítce jest obraz Boha Otce žehnajícího. V lodích postranních jsou postranní oltáře sv. Anny a sv. Jana Nepom. s obrazy na obmítce malovanými. Křtitelnice jest cínová, obyčejná, bez let a nápisu, kazatelnice dřevěná, visutá, copová, z povědnice novější, v slohu románském zhotovená. Chor naproti oltáři má varhany novější a zpěvník svato-Václavský.

V lodi hlavní jsou malby ze života Panny Marie: její korunování, Marie Panna co pomocnice (ani jí pozemšťané podávají písemné žádosti), nad chorem pak obraz kostela Tismického, nad ním obraz sošky Mariánské, po stranách ambity pro poutníky (které zde u kostela skutečně stávaly, ani četní poutníci sem zavítali).

Zdá se, že věže kostela byly útlukem a hradbou v dobách válečných obyvatelům Tismickým, odkud střely smrtonosné úzkými otvory na nepřitele od Českého Brodu se blížícího metali. V pravé věži visí jen jeden zvon s nápisem:

»Ex Voto Virgini in Coelos Assumptae Consul Vir Rudolphus Przborsky obtulit die 14. Juny 1724 (na druhé straně obraz Panny Marie).«

Na levé věži visí 2 zvony, a sice jeden s gotickým písmem kolem koruny:

»Ke cti Bozie a panye Marye zwonek gest z leta m^o cccc^o XLV^o.«

Na druhém umíráčku čteme na jedné straně:

»Anno 1705 M. Julio. Zam. Novaka. a V. Fiala«

a na druhé straně:

»A Antonio Schönfeld«
a pod tím obraz sv. Jana Kř.
a pod tímto zase nápis: »S.
Joannes O. P. N.«

Veněk toho kostela obložen jest kvádry pískovcovými, na pravé pak lodi zvenčí dole jest náhrobek uprostřed s erbem nescoucím polovic zbrojnoše se střelou od pravé k levé na přič postavenou, a kolem kamene jest nápis tento:

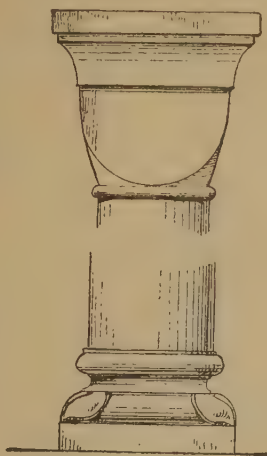
»Leta Panie 1582 w sobotu po swatem Dusse umrzel Urozeny Waczlaw Kynter z Worel a na Wratkowic a w tomto miestie-
tielo geho pochowane leži pan
Buoh racz milostiwi byti geho
dussi.«

Na druhém podle do zdi zasazeném náhrobku lze čísti jen: »leta Panie 1690«; erb v štítu jsou dva samostříly křížem přeložené a nad hledím bůvolí rohy.

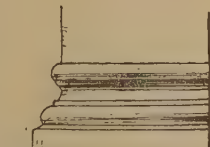
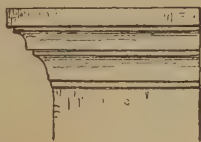
Vedle toho posledního náhrobku jest vchod do pravé postranní lodi, a sice gotický z pískovce zhotovený, žlábkovaný, nad ním pak jest zasazena kamenná deska z červeného mramoru, ve které jest vytesána polovička muže stojícího v rohu bůvolím dvojitým a kolem něho pásy rozmanitě spojené. Dvěře toho vchodu jsou dubové a knoflíky pocínované, zámek pak starý, krytý.

Pověst lidská praví, že původně měl stávatí kostel na protější návrší, ale že do rána veškeré stavivo tam dovezené octlo se na místě nynějšího chrámu Páně. Naproti kostelu jest farní stavení z kamene pod jedno poschodí zbudované.

Dějiny místa. Zde stávala tvrz, rodinné sídlo rodu soujmeného; byla dle lidské pověsti severových. od fary na ostrohu, kolmo k říčce dolů se sklánějícím. Mimo to byly zde 3 sruby, dřevěné to věže kulaté na kolech pevných, postavené na místě nynějších usedlostí dvoru pan-

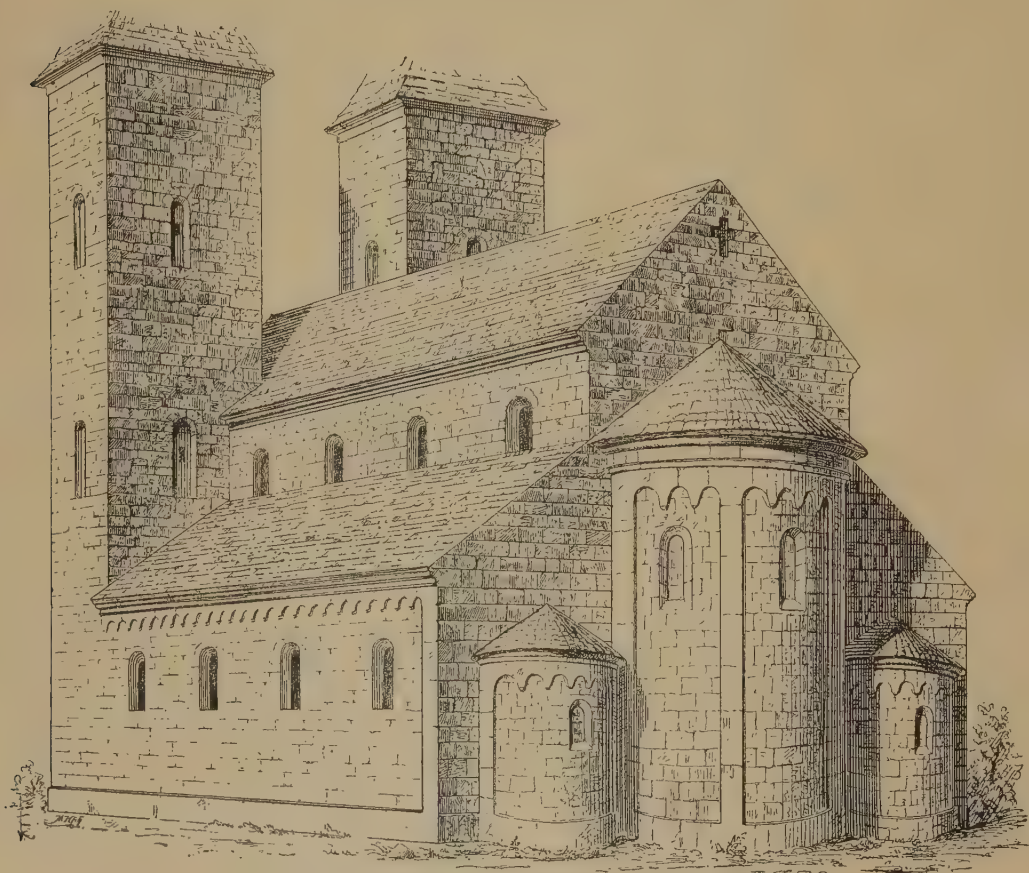


Kreslil F. J. Lehner.



ského (na jehož vratech, ač celek jest nové stavení, dosud jest r. 1506 a obličej lidský) a rolníků Nehasila a Šplichala. R. 1319 žaluje Petr ze Suchdola na Zdislava z Tismic, že jemu udělal vypálením škodu na jeho statku v Bykání za 40 hřiven stříbra (Rel. tab. ter. I., 40). Jiné pány z Tismic uvedli jsme svrchu, tak: Hájek z Tismic r. 1362; r. 1414 Jan Vrbík z Tismic, který jest i v dějinách pověstným, že r. 1419 poskytnul na tvrzi v Tismicích obydlí mnichům Kartuziánům, z Prahy před Husity utíkajícím (Tomek, Dějiny Prahy IV., 5).

R. 1392 uvádí se Mikuláš Vrbík z Tismic co rozsudce v při plebána Petra z Poříčan (Tingl, Acta judiciaria ai. 1392, pg. 41). R. 1419 Hájek z Tismic seděním na Ořechově se uvádí (Emler, Lib. VII., Conf. pag. 150). Výše jmenovaný Mikuláš Vrbík z Tismic byl v jednotě krále Václava proti jednotě panské r. 1399 (A. Č. I., 61). Jiný Mikuláš Vrbík z Tismic, snad syn předěšlého, byl r. 1472 mezi pány zemského soudu v Čechách (A. Č. IV., 267); měl rozepří s Mikulášem z Landštýna r. 1472 (A. Č. IV., 271) a r. 1475 s Oldřichem z Říčan



Kreslil profesor Josef Škoda.

(A. Č. IV., 295); r. 1470 byl zvolen mezi jinými pány kraje Kouřimského k zřízení hotovosti zemské k obhájení země České (A. Č. IV., 443). R. 1420 ukázal Jan Vrbík z Tismic list zápisný od cis. Zikmunda na Bykání u Hory Kutné (A. Č. I., 500). Ještě r. 1520 píše se v knihách Kolína Nového Anežka z Tismic, jenž měla v Novém Kolíně dům, na který nápadý činil bratr její Jan Vrbík z Tismice (Pam. X., 557). Před r. 1547 patřily Tismice městu Českému

Brodu a sice: ves Tismice s platem na 2 lidech v Brodu a v Nové Vsi, s podacím kostelním, půl desáté kopy polí od vsi Tismic, tři rybníčky pod Ptákem, Nový Mlýnský a les řečený Biskupský, právo svobodného lámání kamene v skále nad Tismici, to bylo jí skonfiskováno r. 1547 pro vzpouru proti cis. Ferdinandovi I. a prodáno, a sice ty tři rybníčky, les a lom kamene koupila obec Český Brod r. 1557 29. listopadu za 550 kop, ostatní ves Tismice a jiné příslušenství

koupil tutéž dobu Arnošt z Ichtric, hejtman Poděbradský, za 875 kop grošů (Pam. X., 453 a 473). R. 1504 postoupil Jindřich z Kostelce tvrz, ves, dvůr poplužní a ves Mrzky Janu a Václavovi, synům Viléma Vrbíka z Tismic (Orth a Sládek, Topografický slovník, str. 829). Město Brod Český k té části Tismic, kterou přikoupilo dne 29. listopadu 1557, koupilo i druhý díl té osady a sice: Tismice tvrz a ves s dvorem poplužním, mlýnem a podacím kostela r. 1603 za 13.000 kop miš. od Josefa Marka, měšťana Staroměstského, který ten díl r. 1600 od Albrechta Bryknara za 11.000 kop miš. koupil (D. Z. 131, N. 7, 177, L. 144, 129, F. 30). Ale celá ves Tismice byla Českému Brodu pro úcastenství měšťanů v vzpouře stavů evangelických r. 1623 konfiskována a prodána i s jinými osadami Karlovi knížeti z Lichtenšteina 14. srpna 1623, který statek Tismice ku panství Kostelci nad Černými Lesy připojil (D. Z. 620, F. 20).

Přifařené osady jsou mimo Tismice ještě dvě: Mrzky a Vrátkov. Mrzky, vesnice, bývalé panství Černý Kostelec, 1 hod. jihozápadně od Českého Brodu vzdálená, patřila do konce 15. století ku Černému Kostelci, r. 1504 ji zapsal Jindřich z Kostelce ke tvrzi Tismické (Slovník od Ortha a Sládka, str. 458); r. 1594 a 1597 patřila zase k Černému Kostelci a při něm pak stále ostávala.

Vrátkov, vesnice tři čtvrtě hod. jižně od Českého Brodu vzdálená, bývalé panství Černý Kostelec. Dle Sommerovy Topografie jsou zde zbytky tvrze, R. 1592 dne 18. června koupila tu ves obec Česko-Brodská od mladšího Bedřicha Ichtryce z Ichtryc i se dvorem a příslušenstvím za 2200 kop grošů českých (D. Z. 26, 9, 24). Při známé konfiskaci po Bělohorské bitvě vzata jí byla ves i s jinými a prodána Karlovi knížeti z Lichtenštejna, který ji spojil s panstvím Lichtenštejnským Černého Kostelce, při kterém ostala. Ale později byl zde panský dvůr rozdělen a pole jeho prodána jednotlivým rolníkům. R. 1582

sídlil zde dle náhrobku v Tismickém chrámu Páně Václav Kynter z Vorel a na Vrátkově.

O původu kostela Tismického dokládám, co v »Blahověstu« r. 1882, str. 135 jest psáno: »že když r. 1752 péčí Tuklatského p. faráře Františka Pečeného nový hlavní oltář v Tismicích se zřizoval, musila též kamenná podle stojící kazatelna býti odstraněna. Při té příležitosti nalezli na spodním kamení kazatelny nápis v gotickém písmu černé barvy, ovšem valně sešlý a částečně nečitelný: »Ro · 905 · tento . . . Pane ke czti a chwale Blahoslawene Panny Marie v Tismicích za Aurzedlnika . . . wystawen gest od Mistra . . .« Slova ta byla čtena od mnohých přítomných měšťanů Česko-Brodských u přítomnosti kaplana Přistoupimského p. Karla Monsa, který ta slova vlastnoručně v památní knize fary v Přistoupimi zaznamenal a číslice jak je nalezl okreslil. Před několika lety objeven byl za hlavním oltářem na zevní straně v kamení vyrytý letopočet, délkou času valně sešlý. Má podobu čísel 967. V obou případech nejsou obě svislé čáry tvořící číslici 9 spojeny, ale jsou pod sebou a nevylučují možnost, že jsou to dvě jedničky podle sebe; pak by rok ten byl 1167.

Letopočet tento druhý zdá se nám býti pravděpodobnějším. Kostel ten v dobách válečných pozbyl duchovního správce, stal se filiálním od Přistoupimi do r. 1785, kdy zde byla fara zřízena. V 18. století byl od poutníků hojně navštěvován, až cis. Josef II. poutě ty zrušil. Ambity pro poutníky byly postaveny r. 1769, ale v polovici nynějšího století jsou vetché byly odklizeny. Výše jmenovaná vévodkyně, zakladatelka fary, dala v tomto kostele r. 1755 svým nákladem postaviti hlavní oltář, ač předešlý nedávno byl postaven. Vrchní jeho část byla přivezena z Vídně již hotová, dolní část a stupně byly udělány z červeného mramoru na místě samém. V tu dobu milostná socha P. Marie oděvu zbavena byla a natřena barvami. Obličej ale a tvář P. Marie se žádný nedotekl.

Archaeologické zprávy z okresu Blovického.

Popisuje *Fr. Faktor.* (Dokončení.)

Posloupnost farářů a později děkanů ve Spáleném Poříčí jest tato:

R. 1360 připomíná se Martin ze Štáhlav, načež jest řada neznáma do r. 1600. R.

1600—1610 Daniel Clemens; 1611—19 fara neobsazena; 1619—30 Malášek; 1630 až 1651 Matěj Melichar; 1651—54 Prokop Havránek; 1654—60 Ondřej Křenka; 1660

až 1663 Martin Rybecký; 1663—64 Samuel Svančar; 1664—71 Ondřej Frant. Jizonecius; 1671—79 Ondřej Křonecius; 1679—89 Jan Jakub Zaiffert; 1689—1710 Jakub Ign. Columbus; 1710—33 Frant. Mik. Wentzel; 1734—53 Frant. Ant. Pánek; 1753—67 Jan Karel Zaiffert; 1767—92 Křišťof Brudna; 1792—1800 Matěj Gregor, který se stal 11. června 1792 děkanem a 19. července 1792 i chrám a sídlo farní na na děkanské povýšeno; 1800—1825 Martin Bludský; 1825—57 Josef Pfaff; 1857—85 František Vilímek a od r. 1885 Josef Košátka.

Nad vjezdni branou zámeckou zasazena jest kamenná deska z r. 1617, vztahující se na obnovení zámku tehdejšími majiteli panství. Nápis na desce vyznačený zní:

»Adam starší Vratislav z Mitrovic na Poříči Bratronicích Polí Bezděkově Míroticích hejtm krajský Prachenský — Letha 1617 — Salomena Vratislavka rozená z Prostého na Poříči Bratronicích Bezděkově Tochovicích.«

Proti zámku na cestě do Lipnice stojí tři kamenné sochy. Nejzápadnější jest socha sv. Jana Nep. z r. 1725, uprostřed socha Panny Marie Svatohorské z r. 1726 a nejvýchodnější socha sv. Antonína.

Na podstavci první sochy jest chronograf tohoto obsahu:

»Sancto Joanni Nepomuceno offert. Ac se pietati hj. sancti sincere sternit. Joannes Christophorus Stelzig.«

Podstavec sochy prostřední nese nápis chronografický:

»Hecce statua gratiosa virginis sacro montanae erecta est a suo et sibi pio cliente. Joanne Christophoro Stelzig.«

Na podstavci sochy sv. Antonína není nápisu.

V blízké farní vsi Těnovicích uschován na faře starý oltář, na kterém nalézá se starobylý nápis:

»Křišťof Hynek Karel ze Svárova a na Těnovicích, nejstarší a nejprvnější z tohoto rodu učiněný svobodný pán, dal tento oltář bratra svého naproti psaného (avšak nákladem kostelním) okrášliti a omalovati léta 1663.«

Dále jsou v kostele Nanebevzetí Panny Marie dva náhrobní kameny do zdi zasazené, na nichž vypouklými písmenami jsou tyto nápisy:

»Letha Panie dne 13. maj umrzel urozený

a stateczny rytirz pan Jan Tyborczy Karel ze Swarowa a na Tienowyczch a tuto pochowan gest. Pan Buch racz se smylowat nad dussi geho.«

Druhý nápis zní:

»Letha Panie 1615 v autery ve stržedu na nocz 20. dne January usnula gest v Panu Krystu Urozena pani Ludmila Karlowa rozena z Bukowa Na Woseku Tienowicich Suchomastech gegizto tielo w tomto chramu Panie pohrzbeno oczekawa Blahoslaweneho w den saudny wskrzsieni z mrtwych wstanij gegizto dussi Pan Buch racz milostiw byti.«

Čtvrt hodiny od Těnovic nalézá se místo, které nese jméno »Na hradě« nebo »Šroubkův hrad«. Stávající zde opevněné panské sídlo dávno již srovnáno jest se zemí, že ani poloha ani rozměry nedají se určit. Jediná památka po bývalém hradě jest na patě stráně do skály vytesaná podzemní chodba, do níž však nelze více vstoupiti, poněvadž do tří čtvrtin naplněna jest zemí, bahnem a vodou. Komu hrad patřil a jakou důležitost měl, o tom není žádných zpráv.

Ačkoliv v starých letopisech (z r. 1391) zachovaly se zprávy o vsce Zárubíně blíž Lučiště, tož přece není ničeho zaznamenáno o její velikosti a jen tolik se ví, že tu stával panenský klášter s dřevěným kostelem. Když zdejší krajinou — jak pověst vypráví — Žižka táhnul, chtěl se zmocnit kláštera, poněvadž v něm uschováno bylo 12 stříbrných soch sv. apoštolů výšky člověka. Jelikož ale před jeho příchodem odstraněny byly, spustošil ves a spalil klášter.

U vsi Hořic na lesnatém kopci »Stará hora« vypínal se hrad, který kolem r. 1510 patřil loupeživému rytíři z Hořic. Jsa chycen potrestán jest za své ohavné činy r. 1512 na Pohořelci v Praze napichnutím na kůl. Pod hradem, jak zkazky sdělují, svedena veliká bitva, na niž upomíná název »Bojovka«.

O starých ohradách, jež u Mytova a na Kokšíně se nalézají, pojednáno v XII. dílu Archaeologických památek na str. 566.

V Nových Mitrovicích dostavěn chrám sv. Jana Nep. r. 1726. Na zvonicích jsou tři zvony s těmito nápisy.

Na největším čte se latinský popis následovního obsahu:

»Ke cti nejsvětější matky Boží Marie a sv. Jana Nep. nechala tento kostel vystavěti, zvony ulíti leta Páně 1726 vysoce urozená Paní paní Anna Polyxena, sv. řím. říše ovdovělá hraběnka z Clary a Aldringen,

rozená říšská hraběnka des Fours na Poříčí, Těnovicích a Nových Mitrovicích.»

Prostřední zvon, který má letopočet 1884, zavěšen sem na místě jiného, který opatřen byl nápisem:

»Honorī sancti Johannis Nepomuceni martyris et Sanctae Polyxenae virginis fusa anno Domini 1726.«

Malý zvon má ve dvou kruzích nápis:

»Josephi Antonii Paduani fusa honorī Sanctorum anno Domini 1726.«

Posloupnost duchovních správců. Administratoři: 28. září 1727—28 Václav Krasser; 1728—29 Ignác Vorel; 1729 až 1734 Ondřej Věchet; 1734—47 Jiří Limann. Faráři: 1747—52 Josef Tichý; 1752—53 Křištof Brudna; 1754—61 Matěj Vyskočil; 1761—76 Václav Nespěšný; 1776—84 Matěj Gregor; 1784—88 Martin Bludský; 1788—99 Jan Studenský; 1799 až 1801 Karel Šimek; 1801—1804 Karel Hain; 1804—1807 Jan Pech; 1807—14 Ant. Horák; 1814—19 Karel Engelthaler; 1820 až 1823 Jan Modroch; 1823—25 Josef Peer; 1826 Josef Vlasák; 1826—27 Jan Voříšek; 1827—29 Josef Brechler; 1829—42 Alois Schier; 1843—50 Josef Zoufalý; 1850 Fr. Řehoř; 1851—57 Josef Machulka; 1857 až 1859 Antonín Altmann; 1859—63 František Pánek; 1864—66 Václav Plaček; 1866 až 1870 Frant. Peroutka; 1870—80 Vincenc Burian; od 1880 Václav Koukl.

V sousední farní vsi Čížkově nechalo r. 1727 město Rokycany jako patron chrám sv. Jana Křt. opravovati, což dokončeno teprv r. 1735. Na straně epištolní nalezá se oltář sv. Jakuba, na kterém čte se nápis:

»Roku 1738 tento oltář dali udělat dvojctihodný a vysoce učený kněz Jakub Ign.

Vorel, toho času farář zdejší.«

Protilehlý oltář sv. Martina opatřen deskou s nápisem:

»Roku 1738 tento oltář dali udělati vzácný p. Křištof Vorel, měšťan a spoluradní města Březnice, paní Dorota manželka a paní Anna Kecova, dcera jejich.«

Kazatelna ozdobena nápisem složeným z dřevěných, pozlacených liter tohoto obsahu:

»Toto opus rzezbami a malirstwjm ozdobit dal dvojí ctihodni knez Jakub Ign. Worel, toho czasu fararz zdegsy. A. 1738.«

Z 3 zvonů na zvonici čte se na nejvyšším:

»Slowutny Brykcy zwonarz z Cynpercku w nowem miestie Prazskem tento zwon udielal leta Panie 1599.«

Ve vsi Seči půl hodiny západně od Blovic vzdálené jest farní kostel Nanebevzetí Panny Marie, který byl v 14. stol. farním a v 17. století náležel co filiální k faře Blovické. Nynější kostel vystavěn r. 1737 od hrab. Rudolfa z Morzinů. V kostele, jak jsem doslechl, býval starodávny, zázračný obraz Panny Marie. Týž nalezl jsem posléz v Kostnici, kde ležel pohozen i pokažen a jen po dlouhém namáhání se mi podařilo přečísti na něm vyznačený nápis:

»Krystoff Rudolff nejstarssy Karel ze Swarowa na Hradissti Wildsstejně G. M. Cz. Slawných Saudův Dworzského a Komorního Radda Diediczny thier Hieter kralowstwi Czeskeho.

Katerzina Eleonora Karlowa z Swarowa rozena z Klenoweho a z Janowicz paní na Nebessynech Kolynczy a Nemilkově.

Tento obraz gest od nas tuto nadepsanych manželůw w toto mjsto dany przedně ke cti a chwale Negswiętegssy Rodiczky Boží a pro pamatku utikagicze se czastokrate k zazracznemu obrazu neb statui kostelyczka tohoto, že patrně a zgewně rzycty můžem, kterak w potrzebach nassych wsselyke pomoczy w trapienich potesseny w nemoczech pozdraweny a in Sumo we wsselikych nedostatzych nassych hojněho Božského požehnání skrze orodování týž panenky dlice w tomto swatem mjstě sou sobě vždy uprosly a dosahly z czeož bud gmeno Boží a tež králowny ragske pochwaleno. Amen. Letha Paně 1659. 18. dne mesycze Brzezna.«



Kaple sv. Prokopa a farní chrám Páně sv. Mikuláše v Praskolesích.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Praskolesy, statek a farní ves nad Červeným potokem i hod. severovýchodně, má kapli sv. Prokopa a farní kostel sv. Mikuláše biskupa. Kaple sv. Prokopa byla užívána za farní chrám Páně do 18. století, má podobu kostelního presbyteria z pěti stran osmihranu sestávajícího, tak že jest strana západní proti hlavnímu oltáři holou zdi ukončena. Opěrací pilíře venku nejsou ani klenuté, nýbrž jen malá okénka s obloukem v podobě listu jetelového ukončená. Strop rákosový s věžičkou a taškovou střechou pochází z r. 1845. Největší té kaple památka jest soška sv. Prokopa v levo od hlavního oltáře, ale zohavená novým opravováním. Náhrobní kameny od Šallera uvedené zde více nejsou.

Farní kostel sv. Mikuláše obnoven byl r. 1620, 1628 a 1738. Byl původně zbudován v slohu gotickém, o čemž svědčí dvěře gotické pod chorem a podobné dvěře do kaple sv. Prokopa vedoucí; listina papeže Honorie ze dne 21. listopadu 1216 uvádí již faráře v Praskolesích (Erb. reg. 268). Šaller dle ve své topografii, že když zde odpočíval kníže Oldřich, kůň jeho prý vyhrabal zvon, načež kníže zde kapli sv. Prokopa dal stavěti. A ten zvon se dosud ukazuje na věži farního kostela, tíže jeho jest 4 a půl metr. centů, tvar jeho obyčejný, leč že něco méně vypouklý; jest bez nápisu, kolem kraje má čáru dlouhou táhlou, nahoře pak jest ozdobený věncem z ležatých listů liliových. Druhý zvon zde má nápis:

»Anno • domini • millesimo • quincentesimo • decimo sexto • en • ego campana • nunquam • pronuntio • vana • ignem • vel • festum • bellum • aut • funus • honestum • Qui • me • fecit • magister • bartholomeus • nomen • habet • in civitate parva • pragensi • ex hoc • i laus • dei.«

Třetí zvon:

»Magister * bartholomeus * me fecit * in * praga * anno * mccccxxi.«

Dva menší zvony na věžičce nad střechou farního kostela toho a nad kaplí sv. Prokopa nejsou přístupny.

chou farního kostela toho a nad kaplí sv. Prokopa nejsou přístupny.

Plebán v Praskolesích platil papežského desátku 36 gr. (Tomek, rejstříky, str. 42). R. 1359 Mikuláš, plebán v Kostelci a Veliš, plebán v Praskolesích směnili si místo s povolením císaře Karla IV. (Emler, Lib. I., Conf. pars I., pag. 108). Tento plebán Veliš zemřel r. 1359, načež biskup Mindenský dosadil sem Tomáše, plebána u sv. Michala na Starém městě Pražském (tamtéž, str. 130). Ale později 31. října 1359 čteme, že po smrti plebána Veliše císař Karel IV. dosadil do Praskoles za plebána Matěje, plebána v Kouřimi (tamtéž, str. 134), který ale r. 1368 směnil si místo s Matějem, plebánem v Kostelci, s povolením arcibiskupa pražského Jana, místo krále potvrzujícího (Emler, Lib. I., Conf. pars II., 109). R. 1371 Martin, plebán v Praskolesích směnil si místo s Martinem, plebánem kostela sv. Valentina na Starém městě Pražském (Tingl, Lib. II., Conf. pg. 54). Martin, plebán zemřel r. 1380, na to sem byl dosazen za plebána Petr, podjáhen ze Sadlna (Emler, Lib. III. et IV., Conf. 143). V obojím případě byl patronem toho kostela král Václav IV. Plebán v Praskolesích Petr zemřel r. 1407, na to dal král Václav IV. to místo Konrádovi, knězi (Emler, Lib. VI., Conf. pag. 231), který si ale r. 1409 směnil místo s Janem, plebánem v Landshutě Vratislavské diecése (tamtéž, str. 265). R. 1417 zemřel zde plebán Jan Lapka; král Václav IV. dosadil na to místo magistra Konráda, doktora lékařství a kanovníka u sv. Apolináře v Praze (Emler, Lib. VII., Conf. 216), který ale si směnil r. 1419 místo s Mikulášem, plebánem v Týně v Praze, s povolením krále Václava IV. (tamtéž, str. 291). Tento plebán ale sem se bezpochyby ani nestěhoval, an 19. máje na to místo byl dosazen, ale již 30. máje 1419 si směnil místo s Janem, plebánem ve Víně (tamtéž, str. 292). Kostelu tomu dal 2. října 1393 Mareš ze Mtihlavy nějaký desátek (Balbin, Lib. erect. XII., pag. 244).

Farní chrám P. sv. Havla v Chotýšanech.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Chotýšany, farní ves a statek 1^{1/2} hod. severozápadně od Vlašimi vzdálená, má farní chrám sv. Havla původně slohu románského, ale jak nyní vypadá, byl zařízen roku 1844., kdy byla dána gotická okna, střecha krytá taškami a věž ozdobená čtvermo nárožními věžičkami. Loď jest jen jedna. Náhrobek ve zdi po pravé straně oltáře uvnitř kostela představuje rytíře s erbem věnce z devíti per růží obklopujícího; patří r. 1594. ve čtvrtek po zjevení Páně zemřelému rytíři Vilému staršímu Chobotskému z Ostrédka a na Chotýšanech a jeho třem dítkám: dvěma Adamům a Vilémovi. Venku na hřbitově, kolem kostela se rozprostírajícím, pohřben jest Jan Jeník rytíř z Bratřic, poslední svého rodu, pisatel děje- a místopisných pamětí českých († 26. srpna 1845. v Praze, stár jsa 90 let); Albert Karel svob. pán ze Sterndahlu, c. k. generál-major ve vojsku († 2. dubna 1854). Ve věži visí 3 nevelké zvony. Jeden přelit roku 1801. od Josefa Kühnera v Praze, druhý z r. 1599. lity od Jana Sedláka, konváře

z Kostelce; třetí z téhož roku lity ale prasklý.

Kostel ten byl již v 14. století opatřen plebánem platicím papežského desátku 24 grošů. (Tomek, rejstříky str. 57.) R. 1403. po smrti plebána v Chotýšanech kněze Ryvína dosazen sem byl za plebána Prokop z Třebíče Olomoucké diecése (Emler, Lib. VI., Conf. 92). Plebán Prokop ale vzdal se toho místa r. 1409. a po něm nastoupil Zikmund, plebán v Předhradí (tamtéž 264). Zikmund se vzdal té plebánie roku 1414., nástupcem jeho se stal kněz Beneš z Valtinova (Emler, Lib. VII., Conf. 131); tento Beneš vzdal se ale místa r. 1427.; po něm sem přišel Mikuláš, kněz z Hradce Králové (tamtéž str. 244). Patroni toho kostela byli: r. 1403. Markéta vdova Zdenka Ohništka z Chotýšan; r. 1409 tatáž vdova, a její synové Zdeněk Jirí Tas a Jan z Chotýšan, r. 1414. a 1417. Příbek z Chotýšan. R. 1408. dal kostelu tomu louku Jindřich panoš z Takonína (D. Z. kvat. pam. černý 1, 7, 24).

Jednota pro dostavění chrámu sv. Víta.

(Jednatelská zpráva za rok 1887.)

Koncem roku 1886 ukončena podezdívka vystupujícího pilíře na severovýchodní straně vysoké věže, čímž bylo umožněno přikročení k rozbourání dělicí zdě bývalé trojické kaple, jež se mezi vysokou věží a kaplí sv. Václava nalézala, jakož i ku konečné rekonstrukci jižní křížové lodě. Tato zeď sestávala ze dvou na sebe přiléhajících ne však spolu spojených zdí, z nichžto ona ku postranní lodi obrácená, starší a špatnější, bezpochyby brzy po požáru roku 1541 provedena byla, kdežto druhá vnitřní teprve v první polovici předešlého století přistavěna byla k tomu účelu, by klenbu trojické kaple, na níž letopočet 1736 nalezen, pomohla nésti. Zeď tato byla již v lednu předešlého roku prolomena, dílem k vůli ohledání severozápadního rohu svato-Václavské kaple, dílem k vůli pohodlnější komunikaci; bourání samé započato dne 8. února, při čemž starý rohový pilíř kaple sv. Václava odkryt. Na hladkém lici zevnější západní stěny této kaple jakož i na sesílení pilíře na vystouplém rohu nalezeny značné stopy požáru. Na severní straně pozorováno pozdější opravování vystouplého zdiva kvádrového. Po bližším ohledání tohoto zdiva nalezen pod dlažbou základ spěrného pilíře přes roh položeného, z stopy 8 palců dlouhého, 3 stopy 9 palců širokého, který kvádry byl obložen a úplně byl za-

chován. Z nálezu tohoto dá se soudit, že kaple sv. Václava Matyášem z Arrasu byla původně bezpochyby zcela svobodně vystavěna a teprve při stavbě chrámu do půdorysu od téhož mistra vřaděna. Kaple tato byla se všech čtyř stran osvětlena, se západní strany přístupná, oltář pak byl k východu obrácen. Uvedený spěrný pilíř byl na severní straně do líce zdi úplně vpracován, část jeho na západní straně jest sice zachována, jednotlivé kvádry však, zvláště ony nad klenbou, jsou požárem silně poškozeny. Z okolností této možno s jistotou tvrdit, že kaple tato, zejména jižní část křížové lodi po dvakrát požárem zachvácená byla, a sice prvně roku 1541 a podruhé v sedmileté válce roku 1757, v tomto případě zejména ona část nad klenbou trojické kaple, kteráž od roku 1736 stávala. Po odstranění střechy nad trojickou kaplí a při sestrojení zatímní kryty nad onou částí svato-Václavské kaple, kteráž do křížové lodě vystupuje, nalezeny zbytky bývalé hlavní římsy této kaple. Římsa tato ležela z stopy 9 palců pod triforiem a soudě dle vrstvy byla 1 stopu 2 palce vysoká. Dne 3. března počato kopáním základu pro novou ukončující zeď mezi vysokou věží a svato-Václavskou kaplí, při čemž v starých základech této zdi nalezeny opálené zbytky z Karolínské doby, jako žebra, kusy kružeb a j. v.

Mímo to přišlo se též na zbytky staré románské stavby, podobné oněm kulaté kaple, která se ve dvoře starého proboštství svého času odkryla. Skoro na všech možno pozorovat stopy polychromie. Při odkrytí základů kaple sv. Václava nalezeny též zbytky starých zdí, kteréž od dřívějšího kostela pocházely. Zde též se přišlo při dalším ohledání na dvě dlažby, z nichž první v hloubce 3 stop 9 palců z opuky dobře zachované a druhá o stopu níž z pískových silně následkem požáru zčervenalých ploten sestávala. Základ kaple této sestává z mohutných kamenů se širokým odstupňováním, spojených maltou výtečné jakosti, nemá žádných trhlin a nalézá se vůbec v dobrém stavu. Pro stálé špatné počasí, které po celý březen panovalo, nebylo možno počítí s osazováním na prodloužení kostela a pracováno s úsilím pouze v dílnách na kusech pro střední patro obou fačadních věží. Teprve v dubnu pokračováno na nové části a sice s osazením V. a VI. vrstvy od římsy galerie počítaje, kteréž v zimních měsících na zeď na sucho položeny byly. Do konce června osazena na obou předních věžích vrstva X., čímž dosažena výška 18 stop nad římsou galerie. Mímo to provedeny na jižní straně všechny dělicí zdi kaplí položených mezi přední a vysokou věží až do výše galerie; na straně severní bylo možno pouze dvě západně ležící kaple do stejné výše přivést. An stávající lešení pouze X. vrstvu dosahovalo, přikročeno počátkem července ku zvýšení samého o 3 sáhy a bylo nutno též spodní lešení potřebně sesílit. Jakmile lešení na obou předních věžích zvýšeno bylo, pokračováno hned s osazováním a provedlo se do konce roku až do výše XVII. vrstvy. Pro nastalé mrazy nemohla se táž, ač hotová, již osadit a položena ponejvíce jen na sucho a osazuje se právě při početí letošní stavební činnosti. I v letních měsících věnovala pak správa stavby plnou pozornost též ku pracím na jižní křížové lodi, by s rekonstrukcí této zároveň s novou stavbou se současně pokračovati mohlo. Opravné práce tyto jsou poslední překážkou k rozvinutí plné činnosti na kostele a nedala se tato překážka ani větším počtem pracovních sil přemoci, ač by to prostředky Jednoty, díky štědrosti císařského dvoru, sl. vlády a sl. sněmu byly dovolovaly.

Tak bylo do konce května minulého roku zřízeno lešení u kaple sv. Václava až do výše triforií k vůli ohledání a restaurování pilíře křížové lodi a pasu tamtéž a provedeno sňesení zazděných triforií až k římsy. Počátkem června ohledala znovu umělecká sekce jednoty za laskavého spolupůsobení vládního rady p. V. Bukovského, kterýž často porad sekce této při řešení těžkých otázek ochotně se účastnil, tyto částě křížové lodi a pokračováno v komisích těchto 23. června a 15. července. V první řadě navrženo ohledání pilíře křížové lodi na kapli svato-Václavskou přiléhajícího, jakož i postavení lehkého lešení k prozkoumání klenby a nad ní se nalézajícího pasu. Pilíř tento i pás nalezen ve stavu nad vše očekávání dobrém a i základy pilíře 9 stop 6 palců pod kostelní dlažbou se nacházející po úplném odkrytí seznány za

úplně dobré a spolehlivé. Prolomením klenby na třech místech se ukázalo, že zmíněný pás, který bezpochyby teprv po sklenutí kaple byl proveden, na východní, i stopu silné klenby střední kuple silně vniká a následkem vyzdívky na této straně od požáru ušetřen byl. Vládní rada p. V. Bukovský obstaral podrobný statický výpočet svrchu uvedeného pilíře a do něho zaklenutého pasu. Po předložení téhož uzavřeno sesílení pilíře na svato-Václavskou kapli přiléhajícího tím, že se vyzdí mezi jižním pilířem křížové lodi a touto kaplí zeď v plné síle 4 stop 2 palců, aby se tlak, kterýmž pás nad kaplí na pilíř tento působil, neškodným učinil. Aby pak spojení mezi pravou boční a křížovou lodí nebylo přerušeno, ponechán ve zdi té průchod 8 st. 6 palců široký a do vrcholu oblouku 24 st. vysoký.

V druhé polovici července provedeno zároveň lešení na východní straně vysoké věže až do výše triforií k vůli sňesení ohněm velmi poškozené zdi z lámaného kamene pod pasem v přízemí. Ona 3 stopy a 6 palců silná zeď, která po požáru r. 1541 vyzděna byla, se až do výše 3 sáhů a 5 stop od závěrku pasu čítaje snesla, neb až tam byla silně poškozena a místo ní nová vyzdívka z dobře pálených cihel a 9 palců vysokých kvádrů se provedla. By se mohlo provést sesílení pilíře mezi svato-Václavskou kaplí a postranní lodí, provedeno počátkem srpna prkenné pažení z vnitřku chrámu a potom přikročeno k odstranění prozatímní teprv po roce 1541 vystavěné zdi ukončující. Tato zeď má ve spodu sílu 4 stop a 2 palců, jest ve výši dvou sáhů nad dlažbou osazena na sílu 3 stop a v této síle až po pás provedena, který stranní loď od křížové lodi dělí. Pás tento, z pískových kvádrů sestrojený, jest na straně východní zachován, na straně západní však silně popálen, s článkování není tu nic zachováno a i poblíž ležící přípory pilíře křížové lodi na severní stěně kaple jsou úplně odtrženy. Dne 25. srpna ukončeno bourání této zdi a k ní přiléhající pilíř z lámaného kamene k vůli osazování kvádrů ve spodní části prolomen. Poslednější má samostatný základ, sahá až do výše triforií a spočívá částečně též na ohraniční zdi svato-Václavské kaple. Při bourání nalezeny zbytky z doby Karolinské jako: kružby, chrliče a jiné ornamentální části, na nichž vesměs stopy požáru znatelný jsou. Počátkem září počalo se s osazováním na sesílení pilíře přiléhajícího na kapli sv. Václava, při čemž co možná šetřeno starých dobře zachovaných kamenů. Při vysekávání starých těchto kvádrů pro nové přišlo se k poznání, že článkování pilíře tohoto teprv z pozdější doby pochází, což rovněž nasvědčuje tomu, že kaple tato již před stavbou chrámu stávala, any vrstvy tohoto pilíře jsou rozdílné a vyšší oněch na hraniční zdi kaple a profilování téhož je takřka jen přilepené. Koncem září byl nový pás zavřen a vyzdívkou tohoto ukončena loňská stavební perioda. Na to byla jižní postranní loď uzavřena i stopu silnou zdi cihlovou, k čemuž však za příčinou později opět potřebného otevření tohoto průchodu užito bylo místo vápna obyčejného mokrého písku kamenického. Průběhem těchto

práci ohledána též poškozená západní zeď kaple svatého Václava, při čemž odkryt též původní zazděný západní portál, mající velmi jemné profilování pískovcové, jež však následkem požáru velmi jest poškozeno. Nade dveřmi nalézá se relief s hlavou Krista Pána plasticky ozářenou a po obou stranách symboly dvou evangelistů, kteréžto figurální obrazy svědčí o velmi umělém provedení, avšak požárem značně utrpěly.

Za příčinou ohledání základů v jižní postranní lodi bylo nutno otevřítí hrobku před vchodem do kaple sv. Václava. V této nalezeny čtyři dobře zachované spálené cínové rakve, chovající v sobě ostatky zesnulých v letech 1589, 1590, 1592 a 1609 příslušníků rodiny Lobkovické. Hrobka se potom vyčistila a po vykonaném vykrojení kanovníkem M. Hornsteinem opět uzavřela. Mimo to opraveno bylo uvnitř chrámu poškozené klenutí v kapli hrabat Kinských čili arcibiskupské a upraveny zdě, jež budou okrášleny vyobrazeními z legendy o sv. Vojtěchu provedení p. prof. Frant. Sequense a nákladem fondu docíleného svého času sbírkou mezi duchovenstvem arcidiecése za příčinou 50tiletého kněžského jubilea zvěčnělého knížete-arcibiskupa Bedř. knížete Schwarzenberga. Co se týče dalších poměrů jednoty, uvádí výroční zpráva na počátku, že císař nejvyšším rozhodnutím ráčil svoliti, aby vložena byla do říšského rozpočtu zvýšená říšská podpora 15.000 zl. místo dosavadních 10 000 zl. na pět roků, kteroužto zvýšenou částku již během loňska říšská rada povolila a Jednotě k výplatě pokázala. Darem obdržela Jednota od České spořitelny 500 zl., od nejmenovaného pána 234 zl. 31 kr., od paní Eleonory Küfferové z Asmansvilly 200 zl., od nejmenovaného 100 zl., od pana Josefa Ortha prostřednictvím pana profesora Drozda 100 zl., od novosvěcenců roku 1887 prostřednictvím pana kanovníka dra Frant. Krásna 100 zl., od pana Josefa Vepřeka v Dluhomilech na Moravě prostřednictvím knížete-arcibiskupa 50 zl., od literárního spolku »Jirsík« v Budějovicích 50 zl., od Občanské záložny v Karlíně 50 zl., od kněze Pražské arcidiecése, jenž nechce býti jmenován, 50 zl. a mn. j. Odkazy učinili loňského roku Jednotě kněží: pan Baudis v Turnově 100 zl., p. Frant. Lewitzky 25 zl. a p. Josef Šulák, pens. vojenský farář v Mödlingu 50 zl., dále odkázal Jednotě pan Václav Rombald, velkostatkář ve Vodlochovicích 400 zl. Mimo to dostalo se Jednotě od-

kazem též sumy, jaké se jen velmi zřídka dobročinným účelům dostává a jež svědčí o uznání vysoké důležitosti opravy a dostavění našeho starobylého velechrámu a zároveň o přichylnosti věrného syna k rodnému městu. Jest to odkaz zesnulého v měsíci srpnu loňského roku pana Jana Pešínského, majitele domu v Praze, v značném obnosu 50.000 zl. r. m. — Odvedené od jednatelů roční a jiné příspěvky dosáhly téměř téže výše jak loňského roku a obnášely 7.959 zl. 33 kr., což jest zajisté za nynějších hospodářských poměrů a vzhledem k množícím se různým dobročinným sbírkám výsledek velmi příznivý. Též příspěvky v pokladničkách na kamenném mostě v obnosu 177 zl. 91 kr. převyšovaly onen z předešlého roku o 79 zl. 55 kr. a vybralo se z pokladniček před velechrámem a uvnitř jeho značná částka 206 zl. 85 kr., tak že se zdá, jakoby příspěvků přibývalo tou měrou, čím více pokrok v stavbě i nezalcům stává se patrnějším.

Stav členstva vykazuje taktéž pouze nepatrné zmenšení povstalé hlavně úmrtím; tak zemřelo nebo vystoupilo skutečných členů 28, přibýlo 19 a zbylo 622, tudíž o 9 méně než loni; členů s příspěvkem 5 zl. zemřelo neb vystoupilo 19, přibýlo 16 a zbylo 231. Členů s menším příspěvkem nežli 5 zl. čítá Jednota 1260. — Účetní zpráva vykazuje tyto položky: Příjem: Zbytek z r. 1886 zl. 70.890'68½ na hotovosti, zl. 57.740 v cenných papírech, příspěvek císaře a krále Františka Josefa I., císařovny Alžběty a korunního prince Rudolfa zl. 6000, subvence zl. 65.000, příspěvky členů a jiné prostřednictvím jednatelů došlé částky zl. 12.576'69, dary a sbírky zl. 3.459'58, odkazy zl. 2.938'99 na hotovosti, zl. 4000 v cenných papírech, úroky zl. 5.817'21, došlé kapitály zl. 98'97, cenné papíry (zakoupením) zl. 40.000, různé příjmy zl. 193'46. Úhrn příjmů zl. 166.975'48½ na hotovosti, zl. 101.740 v cenných papírech. — Vydání: Na stavbu a opravy zl. 86.380'67, vydání správních a řezijní zl. 1.396'50, tiskopisy a inseráty zl. 377'64, poplátky z odkazů a jiné zl. 146'43, podpory zl. 145, různé vydání zl. 459'20, zakoupené cenné papíry zl. 39.240, úroky (při zakoupení cenných papírů) zl. 291'18, vydané cenné papíry zl. 100. Úhrn vydání zl. 128.536'62. Odečte-li se od příjmu vydání, jeví se koncem prosince 1887 stav jmění zl. 38.438'86 na hotovosti a zl. 101.740 v cenných papírech.

Z A k a d e m i e k ř e s t a n s k é.

Zpráva za měsíc duben.

Pluviale jubilejní. K četným darům, které záložna sv.-Václavská svatému Otci k jubileu věnovala, druží se pluvial, zhotovený z červeného brokátu zlatem protkávaného. Pro cappu a širokou obrubu zvolila se látka žlutá, do červena hrající. Střed obruby vyznačen jest křížem zlatě vyšívaným, jehož prostředek topasem čtveruhelné broušeným, ramena pak topasy kulatými ozdobena jsou. Ku kříži pne se s obou stran ornament slohem prvorenaissancem,

zlatě vyšívaný. V koncích obruby jest nápis: »Lumen de coelo« a znak papežský; svrchu pak monogram Kristův.

Cappa vyzdobena jest vyšíváním figurálním, představujícím sv. Václava v průvodu dvou andělů. Sv. Václav drží v pravici korunu a v levici štít; andělé pak mají v jedné ruce koruny, v druhé ratolesti palmové a liliové, značící mučnictví a panictví. Pod vyobrazením čte se nápis: »Solí Deo Gloria«.

Stříbrná agrafta, práce tepaná, v ohni pozlacená ukazuje znak papežský, ratolestmi olivovými obklopený, českými granáty a perlami obroubený.

Pluvial jubilejní jest nejskvostnější roucho, které dosud v parlamentním ústavu Akademie křesťanské zhotoveno jest.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalich stříbrný: pro J. Milost nejd. pana biskupa dra Fr. Bauera v Brně. — Pozlacení a postříbření v ohni kalichů: pro vp. Ign. Černocho, kaplana v Březové, pro vdp. Fr. Černohouza, děkana v Dobrovici a pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání; monstranci: pro filiální kostel v Radotíně a pro dp. Jana Dostála, faráře v Třebotově; ciboria: pro vp. Karla Kleemanna, kaplana v Tuškově; kalicha a ciboria: pro chrám Páně v Třebotově; pacifikálu: pro dp. Jana Koudelu, faráře v Jemnici; patenky k nemocným: pro důst. dominikánský klášter v Praze. — Patenky k nemocným: pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání a pro dp. Mat. Hromadu, faráře v Michaelsbergu. — Hostiarium: pro dp. Jana Koudelu, faráře v Jemnici. — 3 nádoby na sv. oleje pohromadě: pro dp. Fr. Klimu, faráře v Trachtíně a pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání. — Nádoba na sv. olej k zaopatřování nemocných: pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání. — Pacifikály: pro dp. Jana Kramra, faráře v Mníšku a pro vp. Jos. Rejska, kaplana v Liberci. — Kropenky: pro filiální kostel v Radotíně, pro kostel v Třebotově a pro vys. důst. p. dra Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech. — Mešní konvičky: pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání a pro filiální kostel v Radotíně. — Kaditelnice s lodkou: pro vp. Václ. Vondráčka, kaplana v Jindřichovicích. — Lampa oltářní: pro dp. Fr. Rosu, faráře v Krchlebích. — Troje kanonické tabulky: pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání. — Nádoba na mytí prstů: pro dp. Fr. Klimu, faráře v Trachtíně. — Schránka na hostie: pro dp. Fr. Klimu, faráře v Trachtíně.

Rozlišené. Pultíky pod mešní knihu: pro chrám Páně na Tetíně a pro ctih. klášter uršulinský v Praze. — Kříže na stěnu: pro J. kníž. Milost nejd. p. arcibiskupa Fr. hraběte z Schönbornů v Praze a pro dp. Fr. Preclika, faráře v Cirkvici. — Missaly: pro dp. Jana Kramera, faráře v Mníšku, pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání a pro filiální kostel v Radotíně. — Svítilny k průvodům: pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání. — Harmonické zvonky: pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání.

Paramenty. Celé bílé a černé ornáty (kasuli, dalmatiky a pluvialy): pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání. — Kasule: bílé: pro vysokorod. kontesku Schönbornovou v Praze a pro dp. Bedř. Hingsta, faráře v Karlíně; bílá a fialová: pro dp. Jos. Böhma, faráře v Štáhlavi; bílá s křížem zlatem vyšitým: pro vysokorod. paní hraběnku Thunovou v Děčíně a pro vysokorod. paní hraběnku Westphalenovou v Chlumu; černá: pro dp. Jana Krámera, faráře v Mníšku; dvě bílé: pro chrám Páně v Třebotově; bílá, červená, fialová a černá: pro filiální kostel v Radotíně; bílá: pro dp. Fr. Hromádku, faráře v Šárce a pro dp. Fr. Blažko, faráře v Noutonicích; bílá skvostná: pro dp. Michala Maretha, faráře v Kinšperku; bílá a červená: pro vysokorod. paní hraběnku Thun-Waldsteinovou v Žehušicích. — Pluvialy: fialový: pro dp. Jos. Böhma, faráři v Štáhlavi a pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání; bílý a černý: pro filiální kostel v Radotíně; černý; pro dp. Mat.

Hromadu, faráře v Michaelsbergu. — Dalmatiky zlatem vyšité: pro nejd. pana generálního opata Sigm. Starého na Strahově. — Bursy k nemocným: pro blahor. p. Jana Hirsche, pasíře v Praze, pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání a pro vp. Václ. Růžičku, kaplana v Jablonci. — Pláštiky na ciborium: pro vp. Václ. Vondráčka, kaplana v Jindřichovicích a pro J. Jasnost paní kněžnu Oettingovou v Praze. — Štoly: pro vdp. Ferd. Plachého, děkana v Žebráku; bohatě vyšitá bílá a červená: pro dp. Jana Krámera, faráře v Mníšku; křestní: pro vp. Václ. Růžičku, kaplana v Jablonci, pro dp. Jindř. Stürzenhofera, faráře v Kylešovicích v rak. Slezsku a pro vp. Václ. Vondráčka, kaplana v Jindřichovicích. — Vela: pro vysokorod. paní baronku Bachofenovou v Praze, pro kostel v Třebotově a v Radotíně, pro dp. Karla Böttchera, faráře v Modřanech. — Antipendia: pro kostel v Třebotově a pro dp. Leop. Derku, faráře v Milonicích. Polštáře oltářní: pro dp. Leop. Derku, faráře v Milonicích na Moravě. — Prapory pro školní mládež: pro dp. Leop. Hrubého, faráře v Kdousově, pro dp. Adama Královce, faráře v Střebsku a pro blah. pana J. Blažka, řídícího učitele v Miročicích. — Korouhve: pro kostel v Třebotově a pro dp. Ant. Zajička, faráře v Příbuzích. — Příkrov: pro blah. p. Karla Hoffra v Táboře. — Birety: pro vp. Fr. Polívku, kaplana v Litoměřicích, pro ctih. klášter uršulinský v Praze, pro kostely v Třebotově, Radotíně a Černošicích. — Komže pro kostelníky a pro ministranty: pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání, pro filiální kostel v Radotíně a pro vys. důst. p. dra Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech. — Koberce na stupně oltářní: pro dp. Jana Kráčmera, faráře v Mníšku a pro vdp. Karla Šoltu, děkana v Bykání.

Prádlo kostelní. 3 alby, 3 rochetky a 5 plachet oltářních: pro dp. Jana Krámera, faráře v Mníšku; 2 rochetky, 2 alby, 3 cingula: pro kostel v Třebotově; 1 alba, 1 rocheta a 2 cingula: pro filiální kostel v Černošicích; 2 alby, 2 rochetky, 2 cingula: pro filiální kostel v Radotíně; 8 korporálií: pro dp. Karla Böttchera, faráře v Modřanech; 2 alby, 2 rochetky pro ministranty a 2 ručníčky: pro vysoce důst. pana dra Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech; 2 plachty oltářní, 1 alba, 1 rocheta, 6 humeralií a 6 purifikatorií: pro J. Jasnost paní kněžnu z Oettingenů v Praze; 4 korporale: pro dp. Theod. Rysku, faráře v Slapích.

Příspěvky

na votivní obrazy v karlinském chrámu Páně k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český. zl. kr.

Přenešeno . . . 1628 07

Dp. Jakub Ludvík, farář v Ounčticích . . . 1 —

Úhrnem . . . 1629 07

Do 2000 schází 370 zl. 93 kr.

Votivní obraz řádů řeholních.

Přenešeno . . . 1098 74

Dp. P. Gerard Pospíšil, farář v Orlově (4. dar) . . . 2 —

Úhrnem . . . 1100 74

Do 2000 schází 899 zl. 26 kr.

Votivní obraz moravský.

Přenešeno . . . 449 92

Vp. Jan Vychodil, kaplan na Velehradě (3. dar) . . . 1 —

Úhrnem . . . 450 92

Do 2000 schází 1549 zl. 8 kr.

Za další dary prosí

redaktor.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 5.

V Praze, dne 30. května 1888.

Ročník XIV.

OBSAH: Románské exkurse, (Pokračování.) — Farní chrám Páně sv. Jana Křtitele v Počepicích, — Farní chrám Páně Nanebevzetí Bl. P. Marie v Jesenici, — Farní kostel sv. Mikuláše v Nechvalicích, — Bývalá plebánie Prusiny, — Bývalá plebánie a filiální chrám Páně Nalezení sv. Kříže v Nesvačilech, — Bývalá plebánie Nezvěstice, — Bývalá plebánie Žďár v Plzeňsku, — Různé zprávy, — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc květen 1888. — Příspěvky na votivní obrazy v Karlínském chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda.

Románské exkurse.

7. DĚKANSKÝ KOSTEL V PLAŇANECH.

Napsal F. J. Lehner.

Děkanský kostel Zvěstování Panny Marie v Plaňanech skládá se z obdélníku vnitř 12·20 m dlouhého a 6·45 m širokého, k němuž na západní straně přiléhá věž skoro do pravidelného čtverce stavěná, jejíž venkovská strana s lodí hraničící 6·42 m, strana pak průčelní 6·34 m čítá. Ku straně východní kostela, kde druhdy apsida polokruhová stávala, přistavěno jest v době gotické presbyterium 7·40 m dlouhé, pěti stranami osmištěnu zakončené, bez zvláštní ceny umělecké; celý vnitřek kostela jest ohavně scopařen. Vandalismus minulého století neušetřil ovšem ani ctihodnou stavbu románskou z venčí. Stará okna románská jsou zazděna a jiná prolomena způsobem skutečně barbarským. Tímto znešvařením nerozum na štěstí se spokojil, tak že kostel v podstatě sloh původní zachoval a snadno přesně opravit se dá. Vlast. česká nebyla tedy oloupena o vzácnou památku uměleckou.

Kostel Plaňanský stavěn jest z pískovce tesaného. Stěny lodě prolomeny jsou okny vysoko upravenými, z nichž dvě na straně jižní a dvě na straně severní, ač zazděná,

zřetelně se zachovala. Jelikož na románských kostelích okna jsou vždy pravidelně rozvržena, dvěma oknům dosud zachovaným odpovídala jiná dvě okna, podobně rozložená na druhém křídle stěny k věži čelící, která redaktor na nákresu zase doplnil. Nejušlechtilejší ozdobou budovy jest však obloučkové podřímsí dosud neporušené zachované a čistě pracované. Obloučky, jichž s každé strany 24 se čítá, spočívají na malých krákorcích. Nad vlysem obloučkovým táhne se zubový řez klínovitý. Ušlechtilá římsa pak zakončuje se žlábkem jemně a vzletně profilovaným. Prozrazuje-li vlnatá souhra článků architektonických stavitele jemnocitem a vkusem vynikajícího, materiál stavební, jehož užil, poukazuje na umělce nevšední obrazotvornosti, který architekturu i barvou odíval. Obložil totiž budovu kostelní kamením dvoubarevným, pískovcem bílým z Klášterní Skalice u Kouřimi lámaným a pískovcem červeným z Nučice u Černého Kostelce, a to zcela pravidelně tím způsobem, že v podřímsí oblouček bílý střídá se s červeným, konsolka bílá s červenou, zu-

bový řez bílý s červeným,¹ což i na kame-
nech, z nichž římsa se skládá, se opakuje.
Podobně vyloženy jsou dvojbarevným pí-
skovcem i stěny hladké, ač nerozumní opr-
avatelé vnaďnou tuto inkrustaci v různých
stoletích valně již porušili, tak že jen na
vlysu a římsování dosud neporušeně se spa-
truje. V Čechách nevyskytuje se žádný
druhý případ podobné dekorace materiálem
vícebarevným z doby románské.

Podobným způsobem vyzdobena jest
i věž, jen že různými opravami za ta staletí,
co kostel stojí, ráz tento více
jest setřen. Mohutná věž ko-
stelní prolomena jest okénky,
která pevnost její neseslabují.
V přízemku, jehož stěny mají
sílu 1,50 m, jsou dvě střílny
s ostěním jen dovnitř se roz-
šiřujícím. V prvním patře jest
pravidelně okénko románské.
Svrchu pak opět dvě
střílny bez ostění vybočujícího.
Vrchní patro nárožními lise-
nami ohraničené, svrchu oblou-
čkovým podřímsím a zubovým
řezem klínovým ozdobené mí-
valo okna sloupkem rozdělená;
sloupky se vylámaly a okno
združené přikryto jest šeredným
ciferníkem, pod nímž, pokud
bylo lze, spatřil jsem zbytky
dvou románských oken od sebe
tolik vzdálených, že lze souditi
na okno třídlílné, dvěma sloupky
rozvržené. Věž kryta jest nyní
střechou moderní.

Jako na věži bývaly nárožní
liseny též na stěnách lodi, jak
stopy ukazují, jelikož vlys oblou-
čkový nezasahuje až do samého
nároží.

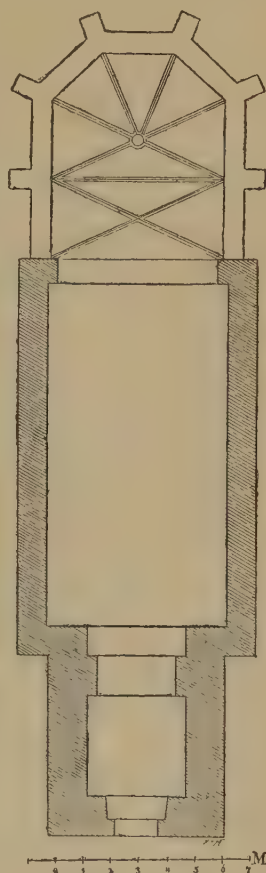
Kostel Plaňanský pro zvláštní
ozdobnost vřadí dlužno mezi
důležitější památky slohu ro-
mánského a v dějinách uměle-
ckých vlasti naší dostane se mu
patřičného i spravedlivého oce-
nění. Přesná restaurace slohová nevyžado-
vala by přílišného nákladu. Věž zejména
by toho zasluhovala, aby zdvojená okna,
druhdy sloupky od sebe oddělená, na všech
čtyřech stranách zase v původní stav uve-
dena byla. Také obloučkové podřímsí, zubo-
vitý řez a římsa na lodi kostelní vyžadují
přesného doplnění a obnovení.

Rázem svým architektonickým řadí se
kostel Plaňanský do XII. století. Určitého
místa vykáže mu ornamentika jeho v orga-

nické posloupnosti památek románských, ve
vlasti naší dosud zachovaných. Ctíhodný
svědek dávných dějin nestojí zde osamocený.
Na všech stranách pohlížeji s výšin do do-
liny Plaňanské osady a kostely, pamatující
první věky křesťanské v Čechách, kostel
Zabonosský na jihu, Vrbčanský na západě,
Dobřichovský na severu a Křečhořský na
východě. Starožitní památníkové svědčí, že
křesťanství v požehnané krajině této již záhy
květlo. Teprv v XIII. století vyskytuje se
první zmínka o Plaňanech. V letech 1222

až 1226 uvádějí se totiž v listi-
nách krále Přemysla Otakara I.
co svědkové dva bratři, Holec
(Holac, Golac) a Svěslav, pá-
nové z Plaňan, jejichž otcové
bezpochyby kostel zbudovali.
(Erben, Regesta, str. 308, 323,
328). Holec byl r. 1226 župa-
nem (castellanus) Olomouckým.
Dle základních knih arcibiskup-
ství Pražského od r. 1384 byl
již kostel Plaňanský farářem o-
patřen a náležel k dekanátu
Kouřimskému. Zdá se, že tehde-
ž na sklonku XIV. století přešli
Plaňany majetkem na rodinu
pánů z Vlašimi či z Jenšteina,
jelikož arcibiskup Jan z Jen-
šteina spolu s bratřími svými
Pavlem a Václavem učinili na-
dání ku kostelu zdejšímu. (Libri,
Erect. IV., 3). R. 1410 uvádí
se vdova, paní Kateřina z Pla-
ňan, rodu nejmenovaného, kte-
rou Příba z Bynic k soudu po-
hnal. (Archiv Český, IV., 532).
Po válkách Husitských byl dr-
žitelem Plaňan pan Jan z Rab-
šteina, přívrženec strany Men-
harta z Hradce. Když pak Jiří
z Poděbrad po sjezdu Kutnohor-
ském ku konci měsíce srpna
r. 1448 v čele čtyř krajů če-
ských z Kutné Hory ku Praze
se hnul, dva dny zde meškaje,
Plaňany a ještě jinou ves Jana

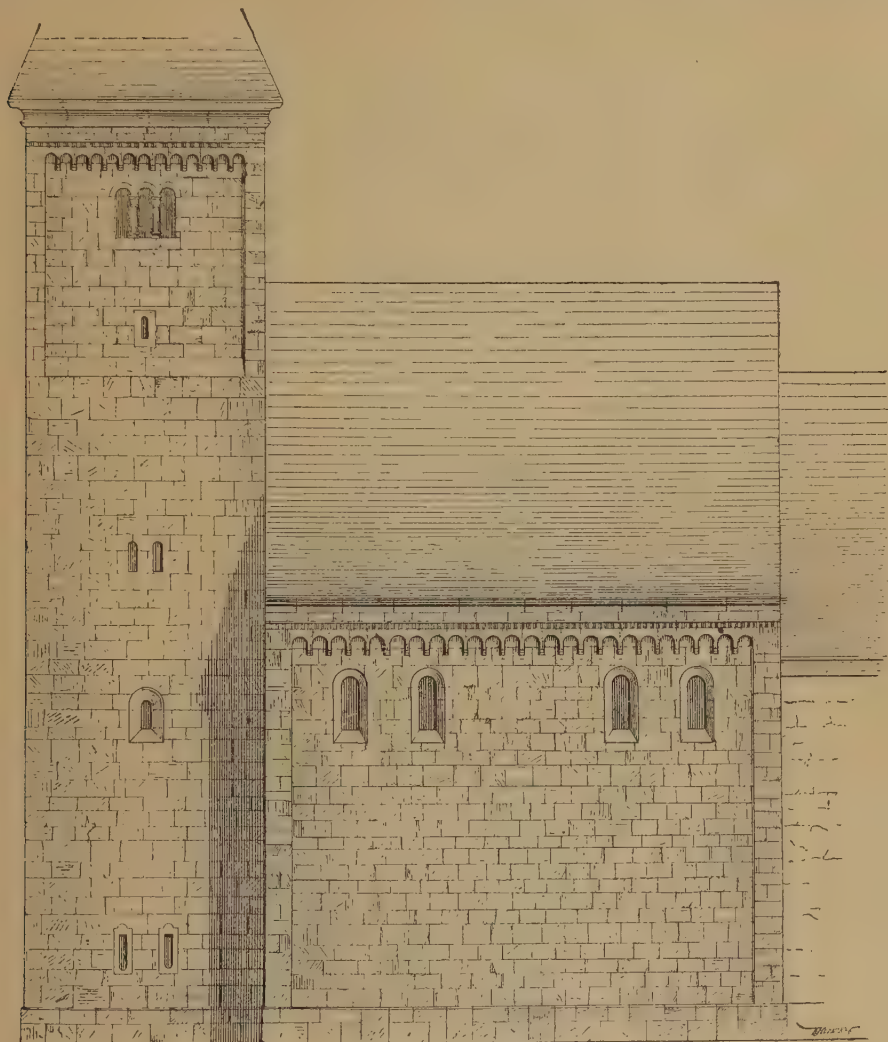
z Rabšteina poplenil. Odtud vyslal Jana Ma-
lovce z Pacova, Zdeňka Kostku z Postupic
a jiné poselstvím ku Pražanům, žádaje vol-
ného průchodu Prahou proti knížeti Míše-
nskému. (Archiv Český, III., 48). Jan z Rabšteina
byl velitelem Vyšehradu. Když pak Jiří
z Poděbrad do města vtrhl, sem i tam ne-
užitečně běhaje, zmeškal dostatečné hradu svě-
řeného opatření, jehož se Jiří zároveň s Prahou
zmocnil. Za 200leté doby utrakvistické byl
kostel Plaňanský v držení farářů pod obojí.



Nakreslil F. J. Lehner.

Zvony kostelní, zavěšené ve zvláštní zvonici v rohu hřbitovní zdi, dole zděné, nahoře dřevěné, jakož i mramorové kameny náhrobní, do venkovské zdi kostelní zazděné, zvěstují nám, že v druhé polovici XVI. a v první čtvrti XVII. století těšil se kostel nemalé přízni tehdejších držitelův, rytířův Mírkův ze Solopisk, z jejichž rodu se zde uvádí Adam, Šimon, Svatomír a Prokop.

Na velkém zvonu, slovutným mistrem Brikcím z Cinperka krásně ulitém, jest nápis :
Za času kralugjcyho w kralowstwj Czeskem
nehneprzemoženiegjszyho woleneho cysarze
Rzymsteho, rozmnožiteľa Rzyssie, Pana Pana
Marmiliana druhého, Uhersteho, Czessteho,
Dalmacssteho, Charwatssteho &c. Krale Geho
Milości Archyknżete Rakaussteho &c. letho
1572 ku potrzebie a ku poctiwosti wsszech pa-
nuow osadnych lastu magjszych ku kostelu



Nakreslil F. J. Lehner.

swateho Petra v Plantasch smluwen zwon tento skrze Vrozeneho Pana Swatomjra Mírka z Solopisk &c. pro w zuamost wwozowani schuzi swate cyrkwe krzestianske k poslouchanj slova Božjho a k chwaleni gmena swateho za wssedka dobrodinj jeho, slit a vdielan tohož roku skrze Brikcziho zwonarze z Simburka w Nowem miestie Brazysem. Z toho buď Panu Bohu wteczna cześć a chwala.

Gliffka Mirkowa z Weitmile,
první manželka Adama Mírka.
Adam Mírek ze Solopisk a synowie Symeon,
Swatomjr a Prokop bratrzj Mírek ze
Solopisk.

Katerzina Mirkowa z Wogenic,
druhá manželka Adama Mírka z Solopisk.

Na zadní straně jest křucifix uměle vedený a nad ním nápis :

Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby každý, kdož v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.

Křesťus umřel za hříchy naše.

Ustal z mrtvých sřrze ospravedlněnj naše.

Pod křížem jest nápis :

Margana Blanička z Wogenic, manželka Pana Wacława Blaničského. Mikuláš Plawacz z Wogenic a na Hřibech. Pawel Dobrzychowski z Dobrzychowic.

Jsou to jmena dobrodinců z osady Plaňanské, kteří dary svými na zhotovení zvonu přispěli.

Na menším zvonu čte se:

Pro čest a chvalu gmena Božího Vrozený Pan Symeon Mirek z Solopisk a na Planiach, Collator té osady a milovník pobožnosti nakladem svým vlastním slowutnému mistru Bricezinu, zvonář z Einburka w nowem městě Pražském tento zvon kostelu swatého Petra do Plantan vdelati dal leta Paně 1591. Budíž gmeno Pana Boha pochwaleno. Amen.

Na straně protější:

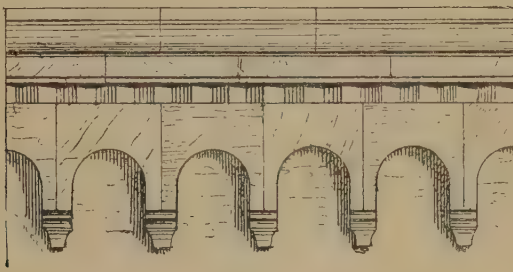
Symeon Mirek ze Solopisk a na Planiach.

Kromě zvonů také dva mramorové kameny náhrobní ohlašují památku rodiny Mirků ze Solopisk.

Leta Panie 15 . . we sřzedu po swatém Mikulášu umřel vrozený wladyska Pan Adam Mirek ze Solopisk a na Wossich a tuto odpocziwa oczekawage w Křistu Panu wzkrzissenj k životu wiecznému.

Leta Panie 1582 w pondieli po swatem Michalu Arangelu po sřeste hodinie na autery umřela gest Vrozena Panj Anna Mirkowa ze Solopisk a na Planiach. Tehož leta a dne umřela gest vrozena Panna Lidmila Mirkowa z Solopisk, a ty obě spolu pochowy gsou.

Z nápisů na obou zvonech se jeví, že kostel Plaňanský byl zasvěcen na jméno sv. Petra a že teprv během XVII. století přeměněn jest na titul Zvěstování Marie Panny.



Posledním z rodu Mirků ze Solopisk seděním na Plaňanech byl Jiří starší Mirek ze Solopisk, kterémuž pro vzpouru protestantskou proti Ferdinandovi II. komora královská r. 1621 v plen vzala statek Plaňanský a Přeborský. Koupil je s jinými statky konfiskovanými v kraji Kouřimském r. 1624 Karel z Lichtenšteina, gubernator království Českého, spojiv napotom Plaňany s panstvím Černokosteleckým roku 1626 nabytým.

V té době ztratil kostel Plaňanský vlastního faráře, byv přidělen k administraci katolickému faráři Škramnickému. R. 1662 ujal se administrace farář Dobřichovský, r. 1667 opět Škramnický, až posléz přidělen jest kostel r. 1671 za filiální k farnosti Vitické. Plaňany obdržely teprv r. 1676 zase vlastního faráře katolického, jemuž přiděleny jsou k obsluhování kostely Vrbčanský, Lstibořský a Bylanský. Vojvodkyně Marie Teresie Savojská, držitelka panství Černokosteleckého, nadala r. 1752 faru Plaňanskou

na novo, oddělila ale zároveň kostel Lstibořský s Bylanským, obnovivši faru Lstibořskou. Při Plaňanech zůstal kostel Vrbčanský.

V tehdejší době strhla se 18. června 1757 v okolí Plaňanském známá bitva Kolínská. Farář Antonín Bartl zaznamenal o tom událost, jak následuje. Král Pruský, Bedřich II., přijel od Prahy přímo do Plaňan. Vešed do fary chtěl s půdy zkoumati postavení vojska císařského, na výšinách nad Blinkou rozloženého. Že však pro nízkou polohu Plaňan odtud mnoho přehlédnouti se nedalo, žádal faráře o vydání klíče kostelního, aby s věže krajinu lépe přehlédnouti mohl. Že však farář klíčův neměl, aneb jich vydati nechtěl, dal král dvěře kostelní vypáčiti a spatřiv zde snesený nábytek osadníků nazvíce uprchnuvších, usmál se a dal před dvěře postavití stráž, aby ze statku zde uschovaného ničeho se neztratilo. Že však ani s věže krajinu přehlédnouti nebylo lze, odklusal z Plaňan na Nové Město, vesničku půl hodiny ku Kolínu na Vídeňské silnici

ležící, kdež v hospodě se zastavil. Na to přitřhli od Blinky Chorvaté císařští, kteří v zahradě farské se rozložili, Plaňanům však neblížili. Socha sv. Jana Nep. na náměstí jest bosud památkou vděčnosti osady od ne-

pezpečenství zachráněné. Ku kostelu Plaňanskému přidělen jest r. 1787 kostel Žabonoský za filiální. Arcibiskup Vilém Salm-Salm povýšil r. 1802 faru Plaňanskou na děkanství.



Farní chrám Páně sv. Jana Křtitele v Počepicích.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Počepice vesnice $\frac{1}{4}$ hodin jižně od Sedlčan panství bývalé Chlumec, má farní chrám Páně sv. Jana Křtitele, nad vchodem kterého jsou dva erby malovány s nápisy: Petr Počepický z Počepic A. 1553 a Anna Počepická ze Šanova A. 1553. R. 1790 kostel ten byl rozšířen o 9 loket, okna byla zvětšena, odstraněny tři dřevěné chory, nová střecha dána, věž zvýšena. Zvony má též kostel tři, jeden z roku 1528., lity od známého mistra Bartoloměje v Novém Městě Pražském; druhý z r. 1555 od puškaře královského Mistra Jaroše, třetí z roku 1761. lity od Christiana Schunke v Starém Městě Pražském za patrona Ferdinanda knížete z Lobkovic, který dal též r. 1775. farní stavení nově postaviti. Ve fáře jsou staré kancionály latinské, papírové z roku 1549. a staré knihy, tak historie církevní od Eusebia Pamfilia, vydání z roku 1594; mnohá místa v ní jsou červenou hrudkou zničena a na prvním listu stojí psáno neznámou rukou: »Non tam correxit Ant. Koniass quam ex integro destruxit.« Matriky jsou z roku 1669.

V 14. století byla zde plebánie patřící do dekanátu Vltavotýnského a arcidekanátu Bechyňského platící desátku papežského 24 grošů. (Tomek, rejstříky 62.) Roku 1368 plebán Přibislav, patron oltářnictví P. Marie v tomto kostele se jmenuje. (Emler, Lib. I., Conf. pars II., 111). Roku 1393. zemřel Přibík, plebán v Počepicích; patroni toho

kostela Purkhart z Janovic, Volkér, Leonard, Odolen a Dyk, panoši z Počepic dosadili sem Jakuba, kněze z Volyně z Pražské diecése (Tingl, Lib. V., Conf. 159). Tento Jakub ale vzdal se místa toho roku 1404., načež titěž patronové dosadili sem kněze Martina za plebána (Emler, Lib. VI., Conf. 126.) V kostele tom bylo kaplanství čili oltářnictví zřízené od některého pána z Počepic, a dáno bylo k tomu oltářnictví popluží pole a plat 85 grošů na vsi Lhotě a pozdější majetníci toho statku Purkhart, Jenčo a Dětrich, bratři z Janovic, listem zvláštním slíbili, že nadání tohoto kostela neodcizí (Borový, Lib. erect. III., 324). Oltářníky u toho oltáře známe jen dva: do roku 1368. byl Tomáš kněz, a po něm Blažej z Krásné Hory byl k tomu oltáři dosazen od Přibislava, plebána v Počepicích (Emler, Lib. I., Conf. pars II., pag. 111). Později zde byli kněží pod obojí; tak roku 1548. Kněz Jan Martin z Počepic prosil, aby byl přijat mezi kněžstvo pod obojí. Ale že se při něm málo umění shledalo, poručeno mu bylo, aby v Počepicích ostal do sv. Jiří, potom aby se do Prahy odebral, že bude opatřen místem u některého faráře, aby se řádům pod obojí naučil (Gindely, dopisy pod obojí. Konsistoře I., 221). V 18. století patřily k této fáře farnosti nyní vlastním farářem opatřené i Petrovice (do r. 1709), Nechvalice a Krásná Hora do r. 1788.

Farní chrám P. Nanebevzetí Bl. P. Marie v Jesenici.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Jesenice, ves částečně na výšině, částečně při potoku $2\frac{1}{4}$ hodiny jihovýchodně od Sedlčan vzdálená, má farní chrám Páně Nanebevzetí Bl. P. Marie v nynější stav uvedený r. 1799. V lodi toho kostela jest mramorový náhrobek s postavou rytířskou, erbem trojřící Černínů a troj-

listem Říčanských, patřící zemřelému r. 1580 v den sv. Bartoloměje rytíři Janu, nejstaršímu Černínovi z Chudenic, na Nedrahovicích a Dostini, hejtmanovi kraje Vltavského, který náhrobek jemu rytíř Diviš z Chudenic r. 1607 dal zbudovati. Náhrobek pak toho Divíše Černína z Chudenic v sínci

se nalezá z venku ve zdi zazděný, s postavou rytíře v plné zbroji s hlavou odhalenou a rukama sepjatýma klečícího před křížem, ale nápis jest zúmyslně porouchán; byl Diviš stat mečem katovým 21. června 1621 na náměstí Staroměstském a pohřben před kostelem, aby lidé po jeho hrobě šlapali. Na západní straně přistavěna jest věž, okna její sloupky způsobem románským na dva díly rozdělena jsou. Původ tedy toho kostela jest starý. Velký zvon jest z r. 1550 od mistra Tomáše z Brna litý. — Plebánie Jesenická v arcidekanátu Bechyňském a dekanátu Vltavském platila půl kopy desátku papežského (Tomek, rejstříky, 61). R. 1365 Petr, kněz z Rakovníka, byl za plebána v Jesenici ustanoven; uváděl jej plebán v Rokycanech (Emler, Lib. I. pars II., 62). R. 1400 zemřel plebán Buzek v Jesenici, načež král Václav IV. povolením od patronů jemu daným dosadil na to místo Mikuláše, biskupa Laventinského, s povolením papeže Boni-

facia IX., aby kostel Laventinský si mohl podržeti (Emler, Lib. VI., Conf. 22). Tento Mikuláš ale zemřel r. 1403, nástupcem jeho byl Petr, kněz z Prahy; patroni té plebánie Bohuš ze Zvěřince a Mikuláš ze Zvěřince a z Hořic, bratři (tamtéž, 95). R. 1366 směnili si Mikuláš a Jaroslav, bratři z Kamenice, luka u vsi Nedrahovic, patřící kostelu Jesenickému za 4 lány polí v Jesenicích ležící, z kterých jde plat 3 kopy, 45 gr. (Borový, Lib. I., Erect. 50). V tomto kostele bylo oltářnictví u oltáře sv. Šimona a Judy; oltářníci byli dva: do r. 1418 Václav a po něm Pavel, kněz ze Slaného; patron Martin, plebán v Jesenici (Emler, Lib. VII., Conf. pag. 255). Později zde byli kněží pod obojí a evangeličtí; poslední evangelický farář Matouš Lompelius Chřenovický odešel r. 1622, načež kostel ten byl filiálním od Sedlce, r. 1763 byl zde exponentní kaplan od Sedlce a r. 1846 zřízena tu byla fara.

Farní kostel sv. Mikuláše v Nechvalicích.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Nechvalice, farní ves při potoku 1³/₄ hodiny od Sedlčan, bývalé panství Chlumcké, má starobylý původně románský kostel sv. Mikuláše biskupa, ale uvnitř jednoduchý, presbyterium zaokrouhlené jako románské. Věž čtverhranná do špičky sbíhající jest plechem pobita, v ní pak 3 zvony; velký 15 centů těžký s českým nápisem slit r. 1575 od Brikcího, zvonaře z Cimberka v Praze, za času patrona kostela Ladislava staršího a na Chlumci a Jistebnici nákladem osadníků. Druhý prostřední jest z r. 1496 ale bez jména mistra. Třetí 4 centy s nápisem českým od Brikcího z Cimberka r. 1591 ulitý.

Plebán Nechvalický platil 11 grošů papežského desátku (Tomek, rejstříky 62). R. 1370 po smrti Přibíka, plebána v Ne-

chvalicích, dosadili Přibek a Vavřinec z Nechvalic kněze Racka z Nechvalic k tomu kostelu za plebána (Tingl, Lib. II., Conf. 25). R. 1378 obdržel plebán Nechvalický Jan faru ve Velkém Chvojně, načež sem nastoupil Jan za nového plebána; patroni: Heync, plebán v Janovicích, Diviš, panoš se syny svými z Nechvalic (Emler, Lib. III. et IV., Conf. 93). R. 1398 zemřel plebán Racek v Nechvalicích, nástupcem jeho byl kněz Jan z Nechvalic; patroni: Soběhrd a Bohuslav bratři z Nechvalic a Mikuláš, panoš z Libčan (Tingl, Lib. V., Conf. 297). Po bitvě Bělohorské ztratila ta osada svého faráře, až zde r. 1787 zase byla fara zřízena a prvním farářem učiněn Jarolím Josef rytíř Chlumčanský z Přestavlk, bývalý Augustinián u sv. Václava v Praze.

Bývalá plebánie Prusiny.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Prusiny, samota půl hod. západně od Nebylova v okrese Blovickém, záleží z farního kostela (kterého popis viz v »Methodu« XIV., 29), školy a fary. Farní kostel v Prusinách býval již v 14. století plebánií, platící 15 gr. papežského desátku (Tomek,

rejstříky, str. 88). R. 1396 zemřel Miránek, plebán v Prusinách, na to sem dosadil Oldřich řečený Holous, bydlící v Suchdole, kněze Svatomíra ze Žerovic (Tingl, Lib. V., Conf. 270). V kostele tomto bylo též oltářnictví u oltáře sv. Kateřiny, založené od Viléma

z Netunic, syna Racka z Nebylova, za spásu duše rodičů jeho r. 1396, který dal k tomu oltáři dvůr v Prusinách a půl lánů lesa v Mrtoli a louku pod tím lesem s chrastinami pod rybníčkem plebánovi patřícím; Anna vdova po Rackovi z Nebylova k tomu oltářnictví dala 1 kopu gr. platu v Netunicích se svolením bratra Oldřicha, Eliška, sestra jmenovaného Viléma, doporučila 50 kop grošů platu na dvojím poli v Horce i s loukou k tomu poli patřící, a 3 kopy grošů platu na Nebylicích se svolením bratra svého Racka z Nebylova a poručníka Jana z Javornic. Podací právo k tomu oltářnictví postoupila hlavní zakladatelka Eliška svému bratrovi Vilémovi z Nebylova. Oltářník měl

za povinnost 4 mše sv. týdně sloužiti a sice dvě k Panně Marii a dvě za zemřelé a plebánu přísluhovati při mši sv., nešporách a vigiliích v neděli a ve svátek. Kdyby oltářník některou mši sv. zanedbal, zaplatí pokutu 1 gr. na světlo ku kostelu; a kdyby toho patron žádal, měl oltářník sloužiti ranní mši sv. v den sváteční (Borový, Lib. III. erectionum 435). Prvním oltářníkem zde byl Diviš, kněz z Haravic, podán k tomu místu od Viléma, panaše z Netunic (Tingl, Lib. V., Conf. 250). R. 1415 vzdal se Jan, oltářník, svého místa, na to k tomu oltáři dosazen byl od Viléma z Nebylova Havel z Mysleva (Emler, Lib. VII., Conf. 158).

Bývalá plebánie a filiální chrám Páně

Nalezení sv. Kříže v Nesvačilech.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Nesvačily, vesnice 1³/₄ hodiny jihozápadně od Benešova, má filiální chrám Páně Nalezení sv. Kříže, r. 1707 od Jana Bohumíra hrab. z Burgstolu rozšířený a přestavěný s věží kamennou a 2 zvony opatřenou. R. 1397 panoš Jan z Nesvačil a jeho manželka Markéta dali tomu kostelu 1 kopu grošů úroku za duši rodičů Jindřicha a Anny; r. 1398 Ondřej Šafrán z Bezejovic seděním v Bělé půl kopy na výroční mši sv. (L. E. XII., K. 1. a XIII. H. 1). Kostel ten byl opatřen plebánem, platícím desátku papežského 18 gr. (Tomek, rejstříky, 58). R. 1355 byl Jan z Hodětic k tomu kostelu za plebána dosazen a plebán Maršovický měl jej uváděti, ale na místo plebán Jan nenastoupil (Emler, Lib. I., Conf. pars I., 184). R. 1365 po smrti zdejšího plebána Simeona byl od Vaňka a Beneše, bratří z Dubu, k tomu kostelu dosazen Petr, kněz z Martinic (Emler, Lib. I., Conf. pars II., 58). Tento plebán Petr vzdal se místa r. 1365, načež oba jmenovaní patronové dosadili sem za plebána Svatoslava, kněze z Petrovic (tamtéž, str. 68). Ale téhož leta 4. listopadu nalezáme jiný zápis o té plebánii, že zde zemřel Jan, plebán, načež Vchyna a Heřman, bratří z Nesvačil a jejich synovec Jan z Nesvačil dosadili sem za

plebána Havla z Kosové Hory (tamtéž, str. 70). R. 1367 Svatoslav, plebán v Nesvačilech a Mikuláš, plebán v Chrasti, směnili si svá místa s povolením Beneše z Dubé (tamtéž, str. 89). R. 1374 po smrti Mikuláše, plebána v Nesvačilech dosazen byl sem od Beneše z Dubé Mikuláš, kněz z Leštna (Emler, Lib. III. et IV., Conf. 20). R. 1380 zemřel plebán Havel v Nesvačilech, nastoupil po něm Jakub, kněz z Nesvačil, patroni byli Ctibor Heřman, Vchyna Petr, Vlašek a Ješek, panoši z Nesvačil (tamtéž, str. 135). Plebán Jakub ale si r. 1386 směnil místo s Rehořem, plebánem v Psinicích, s povolením předešlých patronů (tamtéž, str. 174). R. 1407 směnil si Chval, plebán v Nesvačilech místo s Prokopem z Jince (Emler, Lib. VI., Conf. 199). R. 1408 vzdal se Slávek, plebán v Nesvačilech místa, načež Vilém Chrt ze Zahrádky dosadil sem za plebána Matěje, klerika, dříve kanovníka Boleslavského (tamtéž 251). R. 1409 vzdal se plebán František v Nesvačilech místa, načež Václav z Dubé dosadil sem Mikuláše ze Slovenic, kněze (tamtéž, 257). R. 1410 po smrti Matěje, plebána v Nesvačilech dosazen byl sem Vavřinec, kněz. Patroni byli Vilém Chrt ze Zahrádky a Dorota panna z Nesvačil (tamtéž, 284).

Bývalá plebánie Nezvěstice.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Plebánie Nezvěstice v arcidekanátu Plzeňském a dekanátu Rokycanském platila papežského desátku 12 grošů (Tomek, rejstříky 86). R. 1363 po smrti Baptisty, plebána v Nezvěsticích, byl sem za plebána dosazen Mikuláš, klerik z Křešic od Petra panoše, Mikuláše a Štěpána, válečníků z Klučova, synů téhož Petra (Emler, Lib. I., Conf. pars II., pag. 32). R. 1368 zemřel Petr, plebán v Nezvěsticích, načež sem dosadili Petr, Jošt, Oldřich a Jan, bratří z Rožemberka, kněze z Hereše z Kladrub, (Tingl, Lib. II., Conf. 3). R. 1374 směnil si Albert, plebán v Nezvěsticích, místo své s Mladotou, plebánem v Petrovicích se svolením patronů

Petra, Oldřicha a Jana bratří z Rožemberka (Emler, Lib. III., Conf. 9). R. 1394 zemřel Blahota, plebán v Nezvěsticích, načež Jindřich z Rožemberka dosadil sem za plebána Jana, kněze z Nechvalic (Tingl, Lib. V., Conf. 204). R. 1404 dostal plebán Nezvěstický faru v Malšicích, načež Jindřich z Rožemberka dosadil sem svého kaplana Bernarda za plebána (Emler, Lib. VI., Conf. 132). Plebán Bernard ale dostal r. 1407 faru v Dudlebicích, načež tentýž patron k tomu kostelu dosadil za plebána Michala z Blovic, bakaláře bohosloví (Emler, Lib. VI., Conf. 220). Popis kostela viz »Method« XIV., 29.

Bývalá plebánie Žďár v Plzeňsku.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Bývalá plebánie Žďár v Plzeňském arcidekanátu a dekanátu Klatovském platila papežského desátku 15 gr. (Tomek rejstříky 88). Roku 1369. zemřel ve Žďáru plebán Bušek, načež patroni Vilém a Půta ze Žďáru, Jan jáhen a Příbek z Ossio, bratří, dosadili sem za plebána Duchka, kněze Pražské diecése (Tingl, Lib. II., Conf. 12). R. 1401 změnil si Vilém, plebán ze Žďáru, místo s Janem, plebánem v Blovicích, s povolením Viléma a Půty, bratří ze Žďáru (Emler, Lib. VI., Conf. 56). Plebán Jan si změnil místo se Zikmundem, plebánem v Hlohové, s povolením Viléma ze Žďáru roku 1409 (tamtéž 278). Roku 1410. změnil si Vilém,

plebán ve Žďáru, místo s Oldřichem, plebánem v Chlistově, s povolením Viléma staršího a Viléma mladšího ze Žďáru (Emler, Lib. VII., Conf. 13). Roku 1376. změnil si Mikuláš, plebán ve Žďáru, louku a pole ležící v Nekevy (?) mezi řekou Bradavou s jedné a náspem zvaným stráně s druhé strany s panošem Vilémem ve Žďáru, za dvě pole a sice jedno řečené na Kamenici, a druhé mezující s dvorem plebána v Žďirci za louku zvanou v Kladách, ležící mezi náspem řečeným stráně s jedné strany a lesem Tršice s druhé strany (Borový, Lib. II. Erect. 129). (Popis kostela viz »Method« XIV., 28., 29.)

Různé zprávy.

Žádost k městské radě pražské za zachování kláštera bl. Anežky a kostela sv. Kříže většího. Slavná městská rado král, hlav. města Prahy! Nepříznivá zajisté doba stíhá v tomto století památky naše umělecké, historické a archaeologické; nemine rok, aby nezmizela s ním část památek dějin národa našeho, přetrvávší jinak bouře válek husitských, třicetileté a konečné války za posloupnost rakouskou a sedmiletou. Což tu zničily s počátku války domácí z fanatismu náboženského vedené slavných památek, a co teprve zničeno jich cizinci, kteří spory své na půdě vlasti naší řešili! Tenkrát

ovšem mdloba národa našeho tomu zabránila nedovedla; avšak tím trapněji dotýká se každého upřímného vlastence ničení památek takových vznikající z lůna národa samého.

Nelze nám tuto šířiti se a vyčítati všecky za samosprávy naší zničené památky, spolehajíce se, že dostatečně u živé paměti utkvívají; dovolujeme sobě toliko odvolati se na pamětný spis podaný sl. městské radě archaeology Ant. Baumen, Fr. Benešem, Břt. Jeřínkem a M. Lüssnerem dne 2. února 1886, kde vyčteny jsou pouze zničené památky pražské. A to činíme proto, poněvadž — bohužel — opět zase ohro

ženy jsou dvě znamenité památky z doby přechodní, z níž toliko již jen patero jich v Praze stává a jež vyčistí dlužno k uvážení věci, o kterou jde. Jsou to:

1. část piliře v kryptě kostela křižovníckého;

2. stará nová škola židovská, již sobě Židé sami zachovali,

3. Tak řečená kaple sv. Ludmily u Týna, o jejíž zachování se vždy vlažně pečuje a konečně o kterých nám nyní mluviti bude;

4. kostel sv. Kříže většího (u Cyriakův) a

5. klášter sv. Anežky.

Klášter sv. Anežky pozůstával kromě věže a hřbitova ze dvou kostelův (sv. Františka a sv. Barbory), z tří kaplí (Panny Marie, Máří Majdaleny a sv. Michala), z konventní síně, z ambit s Rajským dvorem a klášterních budov. Vzdor drancování l. 1420 a 1611, jeho zrušení l. 1783 a neustálého pustošení zachoval se vždy tak, že by nebylo nemožno znova zříditi jej zase. — Totéž platí o kostele Cyriackém sv. Kříže, který založen byl Otakarem (asi l. 1256) na památku tažení jeho do Prus.

Ačkoli vždy obavy o zachování slavných těch památek panovaly, přece patřice je vždy ještě v lůně královského města našeho nedotknuty, konejšili jsme plašenou mysl naději na lepší budoucnost, kterou každý upřímný vlastenec konečně ke cti národa našeho přece jednou nadejiti očekával. Než jak trpce zkaleny jsou rázem všechny krásné naděje, když — a to díme s opravdivým zármutkem — podnět k zničení jejich ze srdce tohoto našeho království, ze samé Prahy vyjiti má schválením regulačních plánův v těchto končinách o konečnou zkázu slavných těch památek umění a dějin našich, o jichž významu se více šířiti nechceme, ano dostatečně n. p. o klášteře sv. Anežky psáno a jednáno bylo, tak že cenu jeho vůbec popírati nelze. *)

*) 1. F. B. Mikovec a K. V. Zap: »Starožitnosti a památky české.« Díl II, str. 180.

2. F. B. Mikovec a K. V. Zap: »Alterthümer und Denkwürdigkeiten Böhmens.« Th. II, Pag. 180. (Viz zvláště závěrečné úvahy str. 150, — »Mittheilungen der k. k. Central-Commission in Wien.

3. B. Grueber: »Charakteristik der Bau- denkmale Böhmens.« Bd. I, Jg. 1856. Pag. 214.

4. E. Vogel: »Vergleichung mit dem Cister. Stift Hradisch.« Bd. IX, Jg. 1864. Pag. 143.

5. Fr. Beneš: »Steinmetzzeichen.« Bd. IX, Jg. 1864. Pag. XLII.

6. B. Grueber: »Kunst des Mittelalters in Böhmen.« Bd. XVII, Jg. 1872. Pag. CCII.

7. Herm. Bergman (als Vertreter des Ministeriums des Innern): »Ueber das Gutachten der Parzellirung des Agnes-Klosters« (kde se vyjádřila c. k. centr. komise pro zachování uměleckých a historických těch památek). Neu Folg. Bd. VIII, Jg. 1882. Pag. XVII.

8. Klutschak: »Führer durch Prag.« 1878. Pag. 112.

9. Karel Vlad, Zap: »Praha«, str. 170.

Toliko dovolíme sobě jen zopakovati, že je to vzor přechodního slohu a hřbitov blahosl. Anežky zakladatelky jeho (1234), krále Václava I., Kunhuty, vdovy po králi Otakarovi a dcery její Anežky, Jaroslava ze Slivna (později řeč. ze Šternberka) a j.

Kostel pak sv. Kříže, který původním uměním svým stavitelským na rovni s kostely kláštera svaté Anežky stojí, zase mnohými jinými architektonickými částemi zvláště vyniká, z tohoto názoru stejné vzácnosti nabývá, o čemž se každý odborný znalec snadno, ohlednův se po něm, přesvědčiti může, byť by i o něm kromě historických zpráv **) a to buď Bohu žel řečeno že ještě ani dotud! — nijakého pojednání se stanoviska stavitelského a uměleckého nestávalo.

Jak z regulačních plánův vyzorujeme, měl by kostel sv. Kříže následkem rozšíření ulice na 19 metrů pro nepatrný výstupek z až 3 metrů obětován býti, kdežto na druhém výkřikl ulice kostel sv. Ducha, který přes 4 metry do ulice vybíhati bude, na ujmu tetěž ulici býti se nevidí.

Z kláštera sv. Anežky měl by se zachovati toliko kostel sv. Františka, ostatní pak všechno zbořiti se a na místě všeho nějaké zákoutní náměstí a domy založiti. Než město musilo by vždy budov klášterních na zamyšlené náměstí zkoupiti a zbořiti jich. Proč medle zkupovati jich na zboření, když jednou zkoupené zachovány býti mohou. Zakoupením komplexu tohoto, který jednu nedělitelnou slitinu s kostelem sv. Františka a se vším ostatním klášteřem tvoří, nebude za těžko zachrániti nádvorní části bývalého kláštera, čímž by překonány byly všechny obtíže, které dotud zachování a časné opravení slavných těch památek zdržovaly. Pak také usnadní se rozluštění otázky, k čemu užiti jeho, a snad tím spíše, anajednak obec

10. Ant. Baum: »Klášter sv. Anežky.« »Květy« roč. III, 1868.

11. Dr. Winter: »Věci kláštera svaté Anežky« leta 1574. »Method« XI, 1885. Str. 38.

12. Redern & Schotky: »Topographie. Geschichte v. Karl IV. etc.«

13. Fr. Eckert: »Posvátná místa hlav. města Prahy.« Díl II. Pag. 427—493. (Úplné děje a popis.)

14. Zimmermann & dr. Legis: »Diplom. Geschichte der aufgehob. Klöster.« Pag. 48—96.

15. Hof: »Dějiny kláštera sv. Anežky.« »Zlatá Praha« 1864.

**) 1. Joh. K. Rohn: Thesaurus triplex in Ecclesia parochiali S. Crucis. Vetro Pragae 1756.
2. Topographie von Prag v. d. 1787. Th. II, Pag. 285. Weisse Kreuzherren mit dem rothen Herzen.

3. Schaller: »Topograph.« Prag. Altstadt. Pag. 112.

4. Zimmermann & Legis: »Geschichte der aufgehobenen Klöster.« Pag. 1—47.

5. »Památky archaeologické.« Díl X, Str. 644.

6. Karel V, Zap: »Praha«, str. 171.

7. Frant. Eckert: Posvátná místa atd, Díl II, Str. 439—446.

8. a) Vyobrazení na sloupu na sv.-Jan-ském náměstí z l. 1727, b) v sakristii u sv. Ducha.

sama mnoho místností na různé úřady a ústavy své potřebuje, jinak že postrádá Praha vůbec větších místností, které občas rozličným schůzím, sjezdům, přednáškám veřejným, dočasným výstavám atd. atd. potřebny a nutny jsou, jež slouží k rozvoji společenského života velkoměstského a tudy i občanstvu samému.

Konečně musíme se také o věcných vždy námitkách inundačních zmíniti a poukázati k tomu, že zvýšením nábrežních ulic každé nebezpečí zálivu hrubé vody pomíjí, ana voda vystupuje toho času kanály do města, a tu zvednutím jich na dostatečnou výšku zabrání se i v těchto končinách rozlivu vod.

Než nechceme radou a návrhy sl. městskou radu snad poučovati, jsouce ubezpečeni, že sl. městská rada snad nejlépe o všem poučena a usvědčena jest, toliko oprávně se v zásadě o účel, který nás v této věci vede, obracíme se s plnou důvěrou k sl. městské radě:

Po bedlivém uvážení všeho svrchu uvedeného usnesl se správní výbor Umělecké Besedy v Praze, dorozuměv se s odborem výtvarných umění a níže podepsanými odborníky na tom, žádati důtklivě slav. městskou radu král. hlav. města Prahy, aby památky tuto vytčené:

klášter sv. Anežky (t. j. všechny kostely a kaple, ambit s Rajským dvorem a souvislými starými staveními) a kostel sv. Kříže a všeho národa českého do ochrany vezmouc, zamýšlenou regulaci v této části městské rozhodně zamítla. Dále aby na sl. sněmě království Českého a po případě i na vysoké vládě k zachování památek těch, které stejný význam pro celé království České jako i pro všeobecnost uměním svým mají, také spolu účinné podpory sobě vymoci ráčila.

Kojíce se nadějí, že sl. městská rada oprávněně žádosti naší rovněž z věcného názoru se nakloní a s obvyklou jí ochotou a vlasteneckým smýšlením na zachování slavných těch památek tím usilovněji nalehne, uváživši, že u věci té především sami na sebe odkázání zůstáváme.

V Praze, dne 1. května 1888.

J. Zeyer m. p., starostův náměstek, Za odbor výtvarný: F. Ženíšek m. p., profesor. F. J. Lehner m. p., F. Jos. Beneš m. p., Moric Lüssner m. p., Břetislav Jelínek m. p., Frant. Eckert m. p., J. Koula, prof. techniky m. p., dr. Karel Chytil m. p., Jan Herain, stavitel m. p

Staré malby nástěnné v chrámu sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Když roku lonského památný chrám kollegiální na Vyšehradě slohově se přestavoval, objeveny jsou v kaplích jižní lodi boční zbytky starých obrazů na omítce malovaných, jejichž ráz připomíná staročeskou školu malířskou, za slavného panování Karla IV. v královské Praze rozkvétlou.

Nejznamenitější zbytek nachází se v první kapli od presbyteria počítaje. Na východní stěně spatřujeme Ródičku Boží s Ježíškem, sedící na trůně pod baldá

chýnem; po boku jejím stojí v pravo sv. biskup, bezpochyby sv. Vojtěch, v levo sv. Jiří, draka porážející. Veškeré postavy umístěny jsou ve výklencích malovaných, jejichž vrchní architektura již porušena jest. Obraz tento jest nejzachovalejší a vyniká i cenou svou uměleckou, bezděčně připomínaje na malby Karlovtýnské. Na stěně polední rozšířeným oknem proložené malován jest v pravo i v levo koberec s písmenami *a*, *w*, *p*, švabachem provedenými a stále se střídajícími mezi arabeskami a věnikem. Na západní stěně spatřuje se velký věník, v jehož středu jsou velká písmena švabachová *p* a *a*; po obou pak stranách v pravo a v levo štíty s orlicí kolmo rozpoltěnou, mající plameny přes prsa jetelem ukončená; nad každým štítem jest kolčí přilba s příkryvadly a s korunou, orlicí křídly ozdobená. Oba štíty jsou ku středu nakloněny a heraldickým tvarem odpovídají štítu nynějších Kolovratů Novohradských.

V kapli sousední vyobrazeno jest navštívení Marie Panny. Jest to malba pozdější barvami křihovými na dřívější fresko malovaná, které dosud po tomto obraze se skrývá. Pod obrazem čte se nápis v majuskulích: Mater Domini.

V třetí kapli bývala na stěně východní dvě vyobrazení nad sebou, z nichž však pouze spodní zřetelně se zachovalo a představuje vzkříšení Páně. Vykupitel vystupuje z hrobu do čtverhranu vytesaného. Na zdi jižní objevila se pouze jediná postava v nadživotní velikosti, jen po pás znatelná, pod jejíž nohou jest 12řádkový nápis, psaný minuskulí zeleně na bílém pozadí, začínající velkou písmenou A. Spodní část vyplněna jest dekorativně čtverci, pod nimiž spatřují se 4 řady štítů; v jednom z nich jest vyobrazeno leknou, znak nynějších Martiniců. Na stěně západní lze rozeznati korunovanou Ródičku Boží sedící s pozdvíženou levicí. Jest oděna řasnatým rouchem bílým. Po boku jejím vyskytují se zbytky dvou postav, rovněž bíle oděných. Pod obrazem jest zase řada kobercovitých erbů.

Pátrajíce po dokladech historických, dočítáme se v Ruffově historii Vyšehradské, z archivu kapitoliho čerpané, o kapli Vzkříšení Páně, že Václav Králík z Buenic, patriarcha Antiochenský, zřídil kapli Vzkříšení Páně a nadal ji ročními důchody 250 kop grošů Pražských. Král Václav IV. potvrdil nadání toto r. 1404. Václav Králík z Buenic, posvětil r. 1382 oltář sv. Alexia a sv. Maří Magdaleny, nákladem Bořitů z Martinic a na Smečně zbudovaný. R. 1383 jmenován jest děkanem, r. 1398 proboštem Vyšehradským, r. 1404 patriarchou Antiochenským. Svrchu uvedená písmena *w*, *p*, *a* důvodně mohla by vyznačovati Václava, patriarchu Antiochenského, jehož nákladem malby na omítce byly by bývaly malovány. Nadaci jeho svrchu uvedenou rozmnožil Albík, druhdy arcibiskup Pražský, závětí z r. 1425, odkázav veškeré zboží Chřenické na vystavění kostela Vyšehradského a kaple Vzkříšení Páně a nařídív, aby při ní 9 mansionářů zpívalo chvály blahoslavené Marie Panny, slouženy byly po všechny časy mše sv. na všední dni

každého pátku mše o umučení Páně a hodinky, každé pak neděle mše o vzkříšení Páně.

Obrazy klišovými barvami malované dala zhotoviti nákladem svým paní Henevaldová, rozená Erstenbergova, která zřídila kapli a oltář sv. Františka v levé lodi u sakristie, jakož i kapli Panny Marie Deštové v lodi pravé a obě kaple vymalovati dala. Jelikož dne 27. října 1608 zemřela a v kapli, kterou zvelebiti dala, pochována jest, dlužno původ maleb vřaditi před rok 1608.

Lekno Martinické na erbu objeveném pak dovozuje, že i Martinicové čítali se mezi dobrodince chrámu Vyšehradského, čemuž nasvědčuje nejen zřízení oltáře sv. Alexia a sv. Maří Magdaleny r. 1382, nýbrž i podpory chrámu věnované za dob pozdějších. Jaroslav Bořita z Martinic odváděl kostelu r. 1623 šest kop, napotom od r. 1641 osmnáct kop grošů míšenských. Lze tedy za to míti, že uvedené obrazy pozdější v kapli Vzkříšení Páně malovány jsou v době Jaroslava Bořity z Martinic.

Ze zbytků maleb objevených patrně se jeví, že veškeré stěny památného chrámu kollegiálního nástěnnými malbami okrášleny byly. Staroslavná kollegiální kapitola Vyšehradská řídí se tudy dle přesných zásad slavných tradic umění středověkého, když chrám architektonicky obrozený nádhernou polychromií opatřila prozatím v choru, který již nyní zřejmě ukazuje, jakou krásou stkvíti se bude jednou svatyně zúplna dokončená.

Lehner.

Chrámové věci z r. 1433. V převzácné knize č. 992 archivu Staroměstského zapsáno jest FERIA III. ante Judica anno dom. 1433 na listě 149, že u přítomnosti dvou konšelů Jana Perneru a Jana Tresana, od plné rady na to vyslaných, vydal Šimon od bílého lva, měšťan z předních tehda v Praze, csadním lidem některé věci pro chrám v Ovenci. Pro ty věci doleji psané přišlo si do Prahy osmnácte lidí i s rychtářem a to nejen z Ovence než i z Lisolaje, kterýmž obojím asi společný byl chrám v Ovenci, jehož pleban Mikuláš v knihách konfirmačních připomíná se už roku 1391 (V. 68). Jména venkovců, kteří přišli si pro

kostelní věci, jsou tato: Jíra Oborník, Jakub Rybář, Jakub Vaněk, Mikeš, Janek rychtář, Jan Nemčow, Mikuláš syn Práčow, Volda Jakeš bohatý, Zrakoň, Duchek Sličnoch, Pracze starý, Kuba Kluk, Duchek konšel, Mika mlynář ze Zadního Ovence, Habart s Lysolaj, Vaněk Nohow syn, Šimon Svat.

A dostali tyto zajímavé kusy: »Nayprw kalich stříbrný, ornát jeden paldikynový nový s labuťmi a se vši přípravu. Druhý paldikynový s slovy, zánovní se vši přípravu; třetí ornát černý se vši přípravu; čtvrtý zelený ale bez řízy; ubrusow oltářních sedm, přikrov postavcový (soukenný); puška od Božího Těla (rozuměj pokladnice, do níž sbírány dárky na kostel) i s korperturú; čtyři ampule, korporal i s korporalici postavcovú, jeden mšal a druhý specialník, vigilia v kůži červené, dvě koruhvi, jeden zvonček, komži jednu a monstrancii.«

Ty věci »přijeli« a odešli domů.

Co pak znamená »ornát s labuťmi«, »se slovy« co byla příprava k němu, k níž patrně i říza slušela, co slulo »korporalnicí« postavcovou čili ze sukna, toho všeho vyložiti zanecháváme jakožto tvrdého oříšku velebným páňům a znalcům.

Proč osadní z Ovence těmi věcmi byli podařeni, nestojí psáno. Ale to víme o panu Šimonovi od lva, že býval kostelních věcí milovníkem. On to byl, jehož ze světských lidí vyvolili si Pražané, aby soudil hádání Pražanů a Táboritů o věci náboženské. Tehda r. 1423 hádáno nejprve a dlouho o mešní roucha, jichž se Pražané proti Táborům přidrželi do konce.

Šimon byl asi hodně na svou dobu vzdělaný muž. Jeho, podle jiných, vyslal sněm jednati s koncilem v Basileji. A v knize svrchu vzpomenuť čteme konečně, že r. 1433 umíraje v domě svém na malém rynku č. 143 (Tomek, Praha) odkázal všecko stříbro chudým kněžím; ornát nejpěknější zlatohlavový k sv. Linhartu a jiný jinam. Mšál nejkrásnější v červené kůži poručil témuž chrámu Staropražskému a některá kostelní roucha oddal chudým chrámům venkovským. Kde nabral těch věcí a proč si v nich až do smrti liboval a chutnal, nedozvíš se nikde.

Dr. Zik. Winter.

Z A k a d e m i e k ř e s t a n s k é.

Zpráva za měsíc květen.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy: pro dp. Drahotína Haldu, faráře v Dol. Újezdě na Moravě a pro dp. Vojt. Kočku, faráře v Radošovicích. — Pozlacení v ohni: kalichů: pro vdp. Fr. Černohouza, děkana v Dobrovici, pro dp. Ant. Dolenského, faráře v Žerčicích a pro dp. Vojt. Kočku, faráře v Radošovicích; monstrance: pro dp. Ant. Svobodu, faráře v Skorotčicích; patenky k nemocným: pro dp. Ant. Dolenského, faráře v Ževčicích; pacifikálu: pro dp. Fr. Klímu, faráře v Trachtíně. — Hostiarius: pro dp. J. Šimka, faráře v Chra-

sticích. — Nádobka na sv. olej: pro vysokor. pí. baronku Stillfriedovou v Praze. — Pacifikály pro vysokor. pí. baronku Hildprandtovou v Praze. — Mešní konvičky: pro vdp. Fr. Černohouza, děkana v Dobrovici, pro důst. farní úřad v Krnsku, pro dp. Fr. Peka, faráře v Luštěnicích a pro důst. farní úřad v Schönbachu. — Kropenky: pro vys. dp. Karla Omasta, č. kanovníka a faráře ve Velkém Újezdě na Moravě; pro blahor. p. Petra Krauscha v Praze, pro vysokor. pí. baronku Hildprandtovou v Praze, pro důst. farní úřad v Schönbachu, pro dp. Ant. Dolenského, faráře v Žerčicích a pro vysokor. pí. hraběnku Waldšýnovou v Praze. — Kropáček.

pro vp. Fr. Marka, administr. ve Vartě. — Kadi-
telnice: pro vdp. Karla Jaeniga, pap. protonotáře
v Praze a pro blahor. p. dra Wurzla, advokáta v Praze.
— Lampa oltářní: pro vp. Jos. Svobodu, ka-
plana u sv. Mikuláše v Praze. — Svícny ol-
tářní: pro dp. Drahotína Haldy, faráře v Dolním
Újezdě na Moravě a pro děk. chrám Páně v Kování.
— Konvička ke křtu: pro vysokor. pí. baronku
Stillfriedovou v Praze. — Nádobka na mytí
prstů: pro vysokor. pí. hraběnkou Waldštyňovou
v Praze. — Křtitelnice mramorová: pro dp.
Jana Svobodu, faráře v Mohelně na Moravě. — Lu-
cerny k slavnostním průvodům: pro
zemský ústav choromyslných v Dobřanech.

Rozlišení. Výkres na gotický oltář:
pro dp. Fr. Šujanského, děkana v Sedleci v Uhrách.
— Kříže: pro vys. dp. Karla Omastu, č. kanovníka
a faráře ve Velkém Újezdě na Moravě, pro dp. Karla
Kumra, faráře v Michli, pro dp. Ant. Dolenského,
faráře v Žerčicích, pro dp. Fr. Lehečku, faráře v Dřev-
čicích a pro děkanský chrám Páně v Ml. Boleslavi.
— Missaly: pro děkanský kostel v Ml. Boleslavi.
— Pultíky pod mešní knihu: pro dp. Václ.
Zvelebilu, faráře v Lišnicích, pro dp. Drahotína Haldy,
faráře v Dol. Újezdě na Moravě, pro vysokor. paní
hraběnkou Waldštyňovou a pro důst. farní úřad v Krnsku.
— Zvonky harmonické: pro vys. dp. Mich.
Hornsteina, síd. kanovníka na Hradčanech, pro dp.
Fr. Peka, faráře v Luštěnicích, pro vp. Vojt. Ham-
merle, admin. v Schönbachu, pro dp. Jana Kořínka,
faráře v Místě a pro vp. Dom. Škarudu, duch. správce
v Měřově.

Paramenty. Kasule: bohatě zlatem
vyšitou: pro dp. Fr. Fučíka, faráře v Měřovicích
na Moravě; dvě černé: pro vdp. Fr. Černohouza,
děkana v Dobrovici; bílá s vyšitou P. Marii Staro-
boleslavskou: pro dp. Lohela Schmidta, sekretáře na
Strahově; bílá a černá: pro blahor. pí. Eisen-
steinovou v Praze; bílá a červená: pro vp. Karla
Čermáka, kaplana v Nov. Benátkách; fialová: pro
dp. Šim. Kabátu, faráře v Bohutíně; červená: pro
sl. městskou radu v Kolíně; bílá, červená a ze-
lená: pro dp. Ant. Dolenského, faráře v Žerčicích;
černá: pro dp. Karla Kaštýla, faráře ve Veselí na
Moravě a červená: pro dp. Anast. Runza, faráře
v Doksanech. — Pluvialy: bílý: pro dp. Fr.
Peka, faráře v Luštěnicích; černý: pro nejd. p.
Josefa Slánského, převora řádu Maltežského v Praze,
pro dp. Karla Kaštýla, faráře ve Veselí na Moravě a
a pro dp. Fr. Růžičku, faráře ve Střílkách na Mo-
ravě; bílý a černý: pro děkanský chrám Páně
v Kování. — Zlatá mitra: pro J. kníž. Milost
nejd. pana arcibiskupa hraběte Františka de Paula
Schönborna. — Pláštíky na ciborium: pro
blahor. pí. Marii Burdovou v Čáslavi, pro důst. farní
úřad v Schönbachu, pro vysokor. pí. hraběnkou Wald-
štyňovou v Praze a pro děkanský chrám Páně v Ml.
Boleslavi. — Vela: zlatem vyšité: pro dp. Fr.
Fučíka, faráře v Měřovicích, pro dp. Fr. Peka, faráře
v Luštěnicích, pro vysokor. pí. hraběnkou Ledebou-
rovou, pro dp. Fr. Trappa, faráře v Haslavě, pro dě-
kanský kostel v Ml. Boleslavi a pro dp. Vojtěcha
Podobského, faráře v Lysé. — Štoly: pro vdp. Fr.
Černohouza, děkana v Dobrovici, pro dp. Jana Ko-
řínka, faráře v Místě, pro dp. Fr. Miču, faráře v Mě-
říně, pro blahor. paní Malou v Praze, pro dp. Šim.
Kabátu, faráře v Bohutíně, pro důst. farní úřad v Schön-
bachu a pro dp. Karla Krále, faráře v Dublovicích.
— Antependia: pro vp. Jos. Himmra, kaplana
v Peruci a pro blahor. p. Václava Cívárka, majitele
mlýna v Čejticích. — Polštáře oltářní: pro
blahorodého pana Václava Cívárka, majitele mlýna

v Čejticích. — Nebesa: pro zemský ústav choro-
myslných v Dobřanech. — Korouhve: pro vp.
Al. Holinského, kaplana v Chválenicích, pro dp.
Fr. Drašara, faráře v Německém na Moravě, pro
zemský ústav choromyslných v Dobřanech, pro dp.
Fr. Šplíchala, faráře v Petrovicích na Moravě a pro
blahor. p. Václ. Kaběše, starostu v Čisté. — Zlatem
bohatě vyšité fábrovy k praporu: pro bl.
pí. Kameníčkovou v Brně. — Pontifikální
střevíce a rukavičky: pro nejd. pana dra
Ant. Lenze, probošta na Vyšehradě. — Birety: pro
dp. Jos. Matouška, faráře v Trnově, pro vdp. Jana
Havlů, č. kanovníka a faráře v Praze a pro dp. Fr.
Lehečku, faráře v Dřevčicích. — Komže pro mi-
nistranty a kostelníky: pro dp. Fr. Michálka,
faráře v Čebíně na Moravě. — Šňůra s třapcem
k lampě: pro dp. dra Václ. Horáka, sekretáře řádu
křižovnického v Praze.

Prádlo kostelní. 4 plachty oltářní, 4
purifikatoria a korporalia: pro vys. dp.
Karla Omastu, č. kanovníka a faráře ve Vel. Újezdě
na Moravě; 3 plachty oltářní: pro dp. Jana
Pávu, faráře v Libni; purifikatoria a korp-
ralia: pro dp. Fr. Peka, faráře v Luštěnicích; ro-
cheta: pro zemský ústav choromyslných v Praze;
6 superpelice: pro vdp. Karla Jaeniga, pap. proto-
notáře v Praze; 2 plachty oltářní: pro vp. Fr.
Miču, kooper. v Měříně; korporalia: pro vp.
Jos. Hůlku, deficienta v Praze; pally a korp-
ralia: pro dp. Ant. Dolenského, faráře v Žerčicích
cingula: pro chrám Páně ve Všebořsku a pro dp.
Karla Krále, faráře v Dublovicích.

Příspěvky

na votivní obrazy v karlinském chrámu Páně
k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český. zl. kr.

Přenešeno . . . 1629 07

Vp. Dominik Brázda, kaplan v Mirošově

(2. dar) 2 —

Úhrnem . . . 1631 07

Do 2000 schází 368 zl. 93 kr.

Votivní obraz moravský.

Přenešeno . . . 450 92

Vp. Fr. Miča, kooperátor v Měříně 1 —

Úhrnem . . . 451 92

Do 2000 schází 1548 zl. 8 kr.

Votivní obraz bohoslovců česko-moravských.

Přenešeno . . . 277 86

Seminář Pražský. Ct. pp. pastora-

listé na doplnění stovky upsané 95 —

Úhrnem . . . 372 86

Do 2000 zl. schází 1627 zl. 14 kr.

Ct. pp. pastoralisté semináře Pražského uchystali
redaktoru ku jmeninám milé překvapení, doručivše mu
na votivní obraz bohoslovců upsanou stovku. Vzdávaje
všem za přání skutkem tak obětovným provázené díky
nejsrdečnější, přejí jim z toho srdce na rozhodnutí do
různých končin vinice Páně, aby i jim, — až uměním
křesťanským odívati budou stánky Hospodinovy — mi-
lostivý Pán Bůh naklonil srdce věřících k podobné
štědrosti, jakou sami k svatyni Cyrillo-Methodějské
měrou tak dojemnou osvědčili. K požehnané činnosti
kněžské: »Zdař Bůh!«

Za další dary na veškeré votivní obrazy prosí
redaktor,

METHOD.



ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 6.

V Praze, dne 30. června 1888.

Ročník XIV.

OBSAH: Románské exkurse, (Pokračování.) — Lhenice u Netolic. — Literatura. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc červen. 1888. — Příspěvky na votivní obrazy v Karlínském chrámu Páně sv. Cyrilla a Methoda.

Románské exkurse.

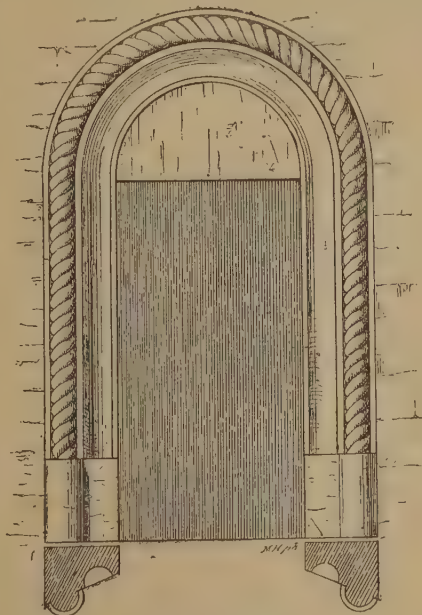
8. KOSTEL SV. VÁCLAVA V ŽABONOSÍCH.

Napsal F. J. Lehner.

Z Plaňan zašel jsem si v průvodu vp. staršího kaplana do filiálního kostela sv. Václava v Žabonosích, od farní osady půl hodiny vzdáleného, který s výšiny své po celém vukolí se rozhlíží. Jest to prastará románská budova, skládající se z věže na straně západní, z lodi k ní přiléhající 8.60 m dlouhé a 3.93 m široké, jejíž zed má sílu 0.75 m. K románské lodi přistavěn jest v celé šířce chor rovnouhelný, 4.45 m dlouhý, vítězným obloukem lomeně sklenutým od lodi oddělený. Chor bez opěráků jest sklenut klenbou křížovou; mohutná žebra s profilem románského slohu spočívají na kamenných nosicích dosti ozdobných a sbíhají se ve svorníku. Podobnou klenbu řemeslně provedenou o dvou polích klenbových má též

sakristie k severnímu boku kostela přistavěná a kamenným stolem oltářním opatřená, z čehož patrně se vidí, že bývala vedlejší kaplí. Profil žebér odkazuje původ choru a sakristie na konec 12. nebo počátek 13. století, kdy k staré budově románské přistavěny jsou, která, ač přestavováním r. 1600 za pánův Bořkův z Dohalic znešvařena, přece dvě pěkné památky slohu románského dosud zachovala — portálek a arkády krucht.

Úhledný portálek skládá se z válce kotoučkovitého a z hladkého žlábků, které rovnými páskami odděleny jsou. Tímž profilem ozdobeny jsou oba polokruhové oblouky arkád kruchtových, spočívajících v prostředku na sloupu, po stranách pak na pilířích. Na sloupu spirálně točném střídá se opět v



Nakreslil F. J. Lehner.

lec se žlábkem v průvodu úzkých proužků, jako na arkádách a na portálu se spatřuje. Spodní část dříku s patkou jest utopena pod nynější dlažbou kostelní, která zakryla též spodní část dveří, kterou druhdy z podkruchtí do věže se vcházelo. Zap při návštěvě své r. 1855 okolnosti této si nepovšimnuv, mylně tvrdí (Památky archaeologické, roč. I. str. 227), že »tento sloup, jemuž celý spodek schází, původně na jiném místě stál.« Sloup s architekturou ostatní organicky sloučený nepohnul se však s původního místa, na které jej první stavitel kostela postavil. Na dříku závitkovitě točeném sedí hlavice kostková s hladkou náplní, krycí pak deska skládá se v průvodu drobných proužků ze žlábků, oblomu a desky, jimiž sloh románský tak zřetelně se charakterisuje. Podobné články opakují se na římských pilířích. Od sloupu klene se na stěnu západní kamenný pás, spočívající na římsce stejně profilované, kterým rozvrženo jest podkruchtí na dvě pole klenbová, úhlednou klenbou křížovou bez žeber sklenutá.

Oba uvedení a zde vyobrazení zbytkové původního slohu, ač nyní obilí a silnou vrstvou vápna znešvaření, nasvědčují, že kostel Žabonoský byl stavěn slohem velmi ozdobným, jelikož i okna a jiné částky architektonické kostela i věže s portálem zachovaným do jista souhlasily, což nápotomní obnovou porušeno jest. Ze zachovaných zbytků lze souditi, že kostel zbudován byl v době rozkvětlého slohu románského nejdéle v průběhu 1. polovice 12. století.

Kostel Žabonoský měl od nepamětných časů vlastního faráře a náležel dle základních knih arcibiskupství Pražského až do válek husitských k dekanátu Kouřimskému.

Náhrobníky zde více nebo méně zachované svědčí teprv o pozdější době. Nejstarší jest přelomený a má erb a nápis:

»Leta tisycyho pietisteho 31 umrzela gest Katerzina z Wostrowa a z Kagů, manželka

Bohuslawa Hornateczkeho z Dobraczowicz ten auterek po swate Marketie.«

Druhý s postavou pacholete v kroji 16. století má nápis:

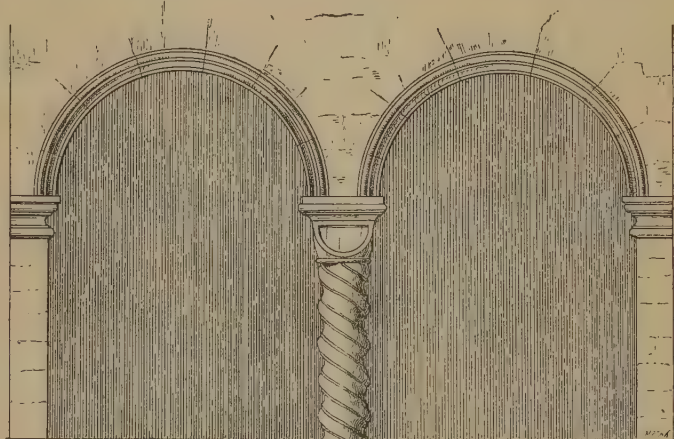
»Leta Panie 1573 na pondielj przed Buozjm Wstaupenjm umrzel gest syn vrozeneho Pana Karla Hornateczkeho z Dobroczoicz a na Zalesanech a tuto pochowan gest.«

Na třetím s pěkně pracovanou polovypuklou postavou rytíře bohatě obrněného a vedle něho s podobou dítěte, čte se kolem po krajích nápis:

»Leta 1612 umrzel gest vrozeny a stateczny rytirz Pan Mikulass Przebosky ze Zasmuk a Przebozech, život swug dokonat den B. narozenj mezi patou a ssestou hodinou mage wieku sweho 50 let a tuto se swym synaczem Melchysedekem pod tjmto kamenem odpocjwagj.«

Kromě uvedených náhrobníků nevykytuje se zde žádných jiných archaeologických památek.

Druhým filiálním kostelem k osadě Plaňanské náležejícím jest kostel sv. Václava ve Vrbčanech, památný jed-



Nakreslil F. J. Lehner.

nak pro prapor sv. Vojtěcha, který se zde po staletí přechovával, jednak pro své opevnění dosud úplně zachované, z čehož poznáváme, že staří Čechové, chovající zde posvátný prapor sv. Vojtěcha, také o bezpečnost místa bedlivou péči měli. Zachoval se nám zde zcela neporušený kostel opevněný, castellum, jakých tehdáž ve vlasti naší hojně bylo. Vypíná se kostel sv. Václava na východní straně vesnice skrytý v údolíčku, na nevysokém, avšak příkrém pahorku uprostřed hřbitova. Jest ohražen starobylo, vysokou a pevnou zdí do úplného kruhu kolem kostela vyhanou, kolem níž zvenčí táhne se příkop přes dva sáhy hluboký, obehnaný valem okrouhlým dosud nedotknutým, asi 200 kroků dokola čítajícím. Vchod chráněn jest pevnou věží, zcela svobodně v náspu a částečně v příkopu zalo-

ženou přímo naproti průčelí chrámovému, jejíž branou ku kostelu se vystupuje. Věž o dvou patrech k obraně vchodu zbudovaná, dosud 35 m vysoká, bývala svrchu podsebitím opatřena.

Je-li staré opevnění dosud neporušené zachováno, nelze bohužel! totéž tvrditi o kostelu samém. Z neobyčejné mohutnosti zdí lze souditi, že loď nyní zcela zmodernisovaná zachovala dosud původní své zdivo, ač pro omítku ani materiál, ani jakékolivěk stopy slohu románského se nespátřují. Loď kryta jest stropem rákosovým. Bývalá apsida nahrazena jest bezpochyby v 13. století polygonálním zakončením z osmistěnu sestrojeným, z venčí opěráky opatřeným, uvnitř lomeným obloukem sklenutým.

Zdá se, že kostel Vrbčanský brzy po smrti sv. Václava založen a na jméno sv. patrona země České posvěcen jest. Dle pověsti zavázal se přemožený Raclav Zlický, že na rozhraní obou knížectví, Pražského a Kouřimského, založí kostel. Pověst o boji sv. Václava s knížetem Kouřimským dostává nějakého historického dokladu kopím sv. Václava v kostele Vrbčanském, od Kouřimi nemnoho vzdáleném, po staletí chovaným, kterýmž prý svatý kníže v onom boji ozbrojen byl. Dle tvrzení Palackého (Dějiny Nár. Č., d. I., č. II., str. 5) náležely Vrbčany mocnému rodu Slavníkovců, po jejichž vyhubení z blízké Libice prapor sv. Vojtěcha sem přenesen byl. Ku ochraně pokladů těchto opevněn jest kostel Vrbčanský od zbožných předků našich zdí, příkopem, náspem a věží, jak dosud neporušené zde se spatřuje.

První písemná zpráva o Vrbčanech vyskytuje se již r. 1088 v zakládací listině Vyšehradské, dle které král Vratislav kostelu Vyšehradskému jedno jitro polí ve Vrbčanech daroval. (Erben, Regesta str. 78.) Když německý císař Lothar Čechy k Německé říši tužším svazkem připoutati chtěl a knížeti Soběslavovi I. válku vypověděl, dal Soběslav krátkou odpověď: »Doufam v milosrdenství Boží a v pomoc svatých Václava a Vojtěcha, že země naše nebude dána v moc cizincův.« Potom jezdív po Čechách modlíval se v kostelích veřejně kamkoli přicházel, i mluvíval k lidu, srdnatosti mu dodáváje a válečné přípravy nařizuje. Do Vrbčan též poslal svého kaplana Víta, ze vznešeného rodu poslého a věci povědomého, který v kostele Vrbčanském na zdi zavěšený prapor sv. Vojtěcha ku kopí sv. Václava připevnil, a tento svatý prapor český sám v pancíř a přilbici oděn, jak teh-

daž obyčej býval, do boje nesl. (První pokračovatel Kosmasův, str. 2.) A tato národní svátost divy tvořila. Pod znamením sv. Václava a Vojtěcha Čechové v boji za svobodu vlasti u Chlumce r. 1126 slavně zvítězili, načež prapor u vítězoslávě do Vrbčan nazpět donešen a v kostele zavěšen jest. O čtyři leta později (r. 1130) přidal Soběslav k nadání děkana kapitoly Vyšehradské jedno jitro polí u Vrbčan. (Erben, Regesta, str. 94.)

Posvátný prapor Čechů od těch dob bezpochyby častěji zavláhl nad vítěznými vojsky jejich. Písemné památky však jen ještě jednou o něm vzpomínají. Bylo to r. 1260, když král Přemysl Otakar II. pro Štýrsko proti Uherskému králi Belovi IV. do pole vytáhl. Posláno pro prapor sv. Vojtěcha na kopí sv. Václava do Vrbčan, a dán jest do nejvybranějšího sboru 700 Čechů na koních, kteříž byli od hlavy až do paty oděni v železo. Vojska se postavila v rovinách Rakouských na Moravském poli. Štěpán, syn krále Uherského, přišikoval se s jízdním lidem k útoku na střed vojska u vsi řečené Kroissenbrunn. Tu stál Otakar se svými muži železnými. Nebe bylo s počátku toho dne zakaleno. V tom zazářilo slunce z oblaku, korouhev svatých patronů českých Václava a Vojtěcha, jasně zavlála nad zástupy. Čechové rozradostněni spatřovali v tom dobré znamení a jistou pomoc svatých patronův. »Hospodine, pomiluj ny« zpívající boj šťastně zahájili a slavně zvítězili. Porážka nepřátel byla neslychána; 18.000 mužů zabito na bojišti, ostatní hnáni do řeky Moravy, v níž utonulo 14.000, až se prý řeka zastavovala těly lidskými, a Čechové přes ně krácejíce stíhali nepřitele až ku Prešpurku.

To jest poslední zpráva, kterou nám letopisci zaznamenali o národní posvátné korouhvi české. Svatyně, v níž klenot se choval, se přestavěla. V základních knihách arcibiskupství Pražského připomíná se r. 1384 kostel Vrbčanský co farní v dekanátu Kouřimském. Ves náležela tehdaž arcibiskupům Pražským až do válek husitských, načež Sigmund zapsal ji r. 1436 Janu Kralovcovi z Kralovic s dvorem poplužním a dědinami jeho i lidmi tudy bydlícími, s úroky, požitky, poplatky a což k tomu přísluší. (Archiv český. Díl 2. str. 175.) R. 1521 ulit jest pro kostel od Pražského mistra Bartoloměje velký zvon, jak latinský nápis svědčí. Ku konci 16. století byly již Vrbčany spojeny s panstvím Černokosteleckým, jež tehdaž Jaroslav Smiřický ze Smiřic držel, o čemž návěští dává nápis zvonu:

»Ke cti a chwałě Pánu Bohu všemohouczimu slyt a udielan gest zwon tento k obci Wrbczanske za czasu wrozeného Pana Pana Jaroslawa Smirzickeho z Smirzic na Kostelcy nad czernými lesy. Stalo se leta Panie 1592. Krystus umrzet za hrzjchy nasse a wstal z mrtwých pro osprawedlněnj nasse.«

R. 1626 dostaly se Vrbčany s Černým Kostelcem panu Karlu z Lichtensteinu, kostel pak již dříve utrkvistického faráře zbavený

zůstal dlouho opuštěn, až posléze r. 1676 přidělen jest za filiální k faře Plaňanské.

Korouhev sv. Vojtěcha na kopi sv. Václava zmizela, hvězda slávy české zhasla. Přes bojiště Lipanské ubíral jsem se do Vitic. Věž kostelní svrchu zgotisovaná a loď úpravou a silou zdí ukazují na románský původ; k východní straně přistavěno jest úhledné presbyterium gotické, pěti stranami osmistěnu zakončené, jehož klenba na pěkných žebrách spočívá.

9. Sakristie kostela Dobřichovského.

Napsal F. J. Lehner.

Ubíráme-li se z nádraží Pečeckého k Plaňanům, na poloviční cestě přicházíme do Dobřichova. Vesnice jest po stráni rozložena, nad ní pak na výšině vypíná se kostel farní Nejsvětější Trojice. Vystupující po schodech ku kostelu, spatřujeme skrovnou apsidu vynikající z nevelké budovy, na jejíž boční stěně zbylo dosud románské okno. Obešedše kostel shledáváme, že v prostředku apsidy prolomeny jsou dvěře. Vstoupíme-li do vnitř, nacházíme se v nízké prostora vytečně sklenuté. Mohutná žebra 30 st. ze zdíva vyčnívající spočívají na krákorcích až skorem u samé podlahy nad trnožem umí-

rách stejně profilovaných s oněmi v kostele starém. Píše-li tedy Jan Rohn o kostele Dobřichovském (*Antiquitas ecclesiarum etc. district. Curimensis pag. 31*), že jeho stáří až do času panování krále Vladislava I. sahá, kterýž r. 1159 korunován byl, obyvatelům vsi Dobřichova jistě výsady udělil, a tento kostel vystavěl, klenba nynější sakristie a chor kostela neodporují tvrzení tomu. Loď chrámová jest však v novějším čase zcela zmodernisována a má ozdobný strop rákosový.

Starý románský kostel skládá se z obdélníku uvnitř 7 m dlouhého a 3,45 m širokého, z něhož k východní straně vyniká apside 1,50 m hluboká. Zdivo jest 1,10 m silné. Pro skrovnost prostornou a prostotu architektonickou řadí se starý kostel, nyní za sakristii užívaný, k nejstarším kostelům v Čechách. A jelikož v 2. polovici 12. století novým kostelem rozšiřován byl, možno původ jeho z 10. neb 11. století odvozovati.

V zápisních knihách arcibiskupství Pražského r. 1384 zaznamenán jest kostel Dobřichovský za farní v dekanátu Kouřimském. Menší zvon ulit jest 1499 od Matouše mistra řečeného Ptáčka, větší od Pražského mistra Bartoloměje r. 1519, jak datované nápisy latinské oznamují. V 16. století náleželo podací právo kostela držitelům panství Cerhenického, ku kterému také část vesnice náležela, kdežto dolejší větší díl osady k panství Černokosteleckému se počítal. Od polovice 16. až do konce 17. století náleželo panství Cerhenické rytířské rodině Štřelův z Rokyc, napotom hrabatům ze Šternberka, z nichž Filip hrabě r. 1758 panství císařovně Marii Teresii prodal k nadání ústavu Teresiánského pro šlechtičny na hradě Pražském. Od toho času jest řečený ústav patronem kostela Dobřichovského.



Nakreslil F. J. Lehner.

stěných, z čehož poznáváme, že nynější podlaha značně jest vyvýšena. Žebra mají profil slohu přechodního a sbíhají se ve svornících. Křížová klenba rozvržena jest pasem příčným na pravidelná dvě pole. Prostory této užívá se za sakristii; vrchní však místnosti za oratorium. Prastarý kostel románský byl tedy klenbou touto již v době přechodní přepažen na přízemek a vrchní patro. K boku pak starého kostela přistavěn jest prostornější kostel, jehož chor čtverhranný bez opěráku sklenut jest klenbou křížovou spočívající na mohutných žeb-

LHENICE U NETOLIC.

Píše Jan Václ. Truhlář, kaplan v Netolicích.

Lhenice, městys úplně český, jsou se svým okolím nejzadnější baštou a strážcem řeči slovanské k hranicím Bavorským v jihozápadu Netolicka. Poskytují četnými svými stromy ovocnými a lesy, nad městečkem hned v sousedstvu malebně se zvedajícími, zvláště za doby letní pohled rozkošný, jenž pak tím milejším a trvalejším zůstává v paměti příchozího, sezná-li tento zdejší lid, povahu staročeskou a zbožnou dodnes jevící.

Těžko udati lze původ místa tohoto. V listinách z r. 1283, dle kterýchž Jindřich a Vok z Krumlova na novo potvrzují hornorakouskému klášteru Drkolenskému věnování farní kolatury ve Světlíku a vesnice Pfaffen-schlagu, jež témuž klášteru před tím již otec jejich byl učinil, vyskytuje se mezi jinými co svědek také »Nemoje de Eleniz«, který snad ve Lhenicích co nějaký královský úředník jakýs úřad zastával, ano okoli zdejší, právě tak jako Netolické, v třináctém století králi samému náleželo a později králem Otakarem II. po založení Zlaté Koruny i s panstvím Boletickým, na západ až k Prachaticům se rozkládajícím, mnichům korunským věnováno bylo. Držel tedy od té doby klášter Lhenice s celou rychtou, totiž Lhenice, Oujezdec, Vatkov, Přislop, Zaboř, Dubravu, Jámu, Klenovice, Ovesné, Lhotu Ratiborovu, Plzele, Vodici a Sluny. Věnování Netolic, klášteru Zlatokorunskému již r. 1281 markrabětem Otou co poručíkem neplnoletého krále Václava II. zajištěné stvrzuje Václav II. sám r. 1284, a podobně i Karel IV. r. 1348. Roku 1420 zastavil král Zikmund statky Zlatokorunské Oldřichovi z Rožmberka, ale zástavu tuto již r. 1422 zase odvolal. Nicméně přichází týž pan Oldřich r. 1450 přece co držitel Netolic, a před tím již r. 1442 stěhuje si, kterak město Tábor Lhenice a jiné klášteru Korunskému příslušné vesnice sobě přivlastnilo, načež zase Táborští se odvolávali na zápis králův, dle něhož Lhenic r. 1437 od Zikmunda nabylí. Od toho času patřily Lhenice Táboru, neboť r. 1544 na žádost téhož města povyšuje král Ferdinand I. vesnici jich Lhenice za městys a obdařuje je pečeti a to, aby užívali štítu modrého, v němž štěp jablonový s ovocem a okolo toho štěpu zdi se stíny se spatřuje, voskem zeleným, trhem téhodním každou středu a jarmarkem na den sv. Jiljí. Dle toho již tehdaž zabývalo se obyvatelstvo zdejší vedle rolnictví i pěstováním ovocných stromů jako podnes.

Privilegium Ferdinandovo, v radnici Lhenické dosud dochované, začíná dle farní pamětné knihy takto: »My Ferdinand Římský a Český Král etc. etc. že jsme jménem opatrných Purgmistra a Konšelův y na mystie vší obce města Tábora věrných našich milých poníženě prošení, abychom jim ves jejich jménem Lhenice za městečko vysaditi a znova vyzdvihnouti i také některými dalšími milostmi a svobodami obdařiti ráčili, k jejichžto pokorné prosbě naklonění jsouce, s dobrým rozmyslem naším, ijtým vědomím, mocí královskou v Čechách vysadili jsme nadepsanou ves Lhenice za městečko, a tímto listem mocně vysazujeme a vyzdvihujeme, chtěje tomu konečně, aby obyvatelé jeho nynější i budoucí všech těch milostí a svobod užívatí mohli, kterých i jiná městečka v království Českém buďto z práva neb obyčeje užívají etc. etc. Tomu na svědomí pečeť naši královskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. Dáno na hradě našem Pražském v pondělí po S. S. Fabianu a Sebestianu leta božího 1544 a království našich římského čtrnáctého a jiných osmnáctého.« Tábořským byly Lhenice při súčasnění se ve vzpouře proti Ferdinandovi I. r. 1547 skonfiskovány a komoře královské přiřknuty, která je pak rok na to prodala za 11.000 kop gr. č. poručíkům Viléma a Petra Voka z Rožmberka. Potvrzení výsad Lhenických dává první z nich r. 1569 a druhý r. 1596. Petr Vok daroval městečko a statek Lhenice 21. ledna 1600 Martinu Greynarovi z Veverí a Mysletína v ceně 500 kop gr. Okolo r. 1605 postoupil je Greynar opět Petru Vokovi, jenž je připojil k panství Libějovskému, jež po smrti jeho (6. listopadu 1611) dědil hrabě Jan ze Serinu († 24. února 1612) a po něm Jan Jiří ze Švamberka, kterýžto je brzy na to postoupil staršímu synu Petrovi. Petr hlasoval jakožto jeden z direktorův a správcův zemských stavu panského pro zavržení krále Ferdinanda II. a zvolení Bedřicha Falckského, za jehož kralování byl nejvyšším sudím zemským a zemřel ve vzpouře raněn mrtvicí v květnu 1620 v Praze. Pro provinění vytčená jsou na to četné jeho statky skonfiskovány. Listinou ze dne 15. dubna 1628 daroval Ferdinand II. panství Netolice a s tímto již tehdaž spojený statek Lhenický, také Helfenburg, Strunkovice a Bavorov, knížeti Janu Oldřichovi z Eggenberka. Po vyhasnutí rodu tohoto ustanovila vdova po

knížeti Janu Kristianovi z Eggenberka Marie Arnoštka, rozená kněžna ze Schwarzenberka, ve své poslední vůli ze dne 23. dubna 1717 knížetě Adama Františka ze Schwarzenberka za dědice statků Eggenbergských, jenž po její smrti r. 1719 rozsáhlého tohoto jmění se také ujal. Jeho potomci dodnes vládnou dotčeným zbožím.

Kdy fara a kostel ve Lhenicích postaly, nesnadno udati. Dle Palackého stávalo prý farního kostela zdejšího již ku konci čtrnáctého století, a týž patřiti měl do dekanátu Volyňského a archidiakonátu Bechyňského, ač se ani knihy zřizovací ani Balbín o tom ničehož nezmiňují. Jisto však jest, že tu v patnáctém století byla fara a faráři dosazováni z Korunského kláštera. R. 1405 připomíná se farář Petr, mnich Zlatokorunský, jako svědek na listině, již se urovnává spor faráře Netolického Matěje o louku s konventem. Za vlády Tábořských přilnuli Lheničti úplně k utrakvismu a setrvali v něm pevně i za vlády Viléma z Rožmberka, jenž náboženství katolické na statcích svých usilovně podporoval. Ještě za Petra Voka byla většina lidu pod obojí. R. 1587 zemřel v Krumlově Bedřich ze Sachsendorfu, buchhalter a rada Viléma z Rožmberka, a ustanovil ve své závěti, aby tělo jeho ve Lhenicích pochováno bylo, »poněvadž pod obojí svátost večere Kristovy přijímal«. Leč farář podával i pod jednou, jak vůbec tehdy se dělo. Nejstarší zdejší památkou jest kalich z r. 1530 jakož i poněkud pozdější zvon z r. 1587, o nichž dole bude zmínka učiněna. Farní kniha pamětní, dle písmá založená farářem Schobrem, do níž on z jiných pramenů čerpal, zmiňuje se o povýšení vesnice Lhenic za městečko, udává, že právo podací při kostele zdejším přináleželo v době onoho povýšení obci Tábořské, jehož však tato následkem vzpoury proti králi pozbyla, načež přešlo na Rožmberky a jich potomní dědice.

Posloupnost zdejších farářů, jak dílem farář Michael Pelikán zaznamenal, dílem farář Schober dle matrik zdejších, rokem 1694 začínajících, byl sestavil, jest tato:

Kněz Libertin spravoval osadu tři leta a šest měsícův.

Jan Nayburský pobyl zde od r. 1665 až do r. 1681 a odešel do Netolic tam pak zesnul.

Simon Massauer, který r. 1682 do Chrobol přesídlil, měl po sobě dva administratory do r. 1683. Až do té doby měl kostel Lhenický také filiálku a sice kostel Čakovský, ten r. 1682 zase od Lhenic odloučen a k Brlohu přidělen. Že pak nyní

mohli farářové v každou neděli a v každý svátek služby Boží doma obdávati, zavázali se zdejší osadníci každému svému duchovnímu správci za to ročně sto zlatých co náhradu za Čakov odváděti.

Vít Josef Koch setrval zde do r. 1685 a odešel do Chrobol.

Bernard Vaněk, cisterciák z Vyššího Brodu, řídil osadu do r. 1690, stav se na to převorem ve svém klášteře.

Lukáš Fr. Faytl farářoval do r. 1694.

Karel Dícen to, augustinian z Borovanského kláštera, zemřel zde r. 1719 a odpočívá v kostele v hrobce.

Tomáš Barta zemřel podobně zde r. 1725 a uložen uprostřed kostela mezi stolicemi.

Václav Michael Pelikán pobyl tu do r. 1727 a stal se později děkanem i vikářem v Soběslavi a kanovníkem ve Staré Boleslavi.

Václav Smrčka, ten k vůli uzdravení odešel do Klatov, kdež r. 1730 zemřel. Po něm přišel

Jan Fortini. Poněvadž po ten čas chrám Páně byl malým a od hlavního oltáře jenom k nynějším prostředním dveřím, nad nimiž se kobka zvedá, dosahoval, obrátil se tento farář s důtklivou prosbou k tehdejší patronce kněžně vdově Eleonore ze Schwarzenberka a vymohl prodloužení kostela tak, jak dosud jest. Příčinlivý Fortini zesnul r. 1756 a má svůj pohřeb při oltáři někdy sv. Matěji zasvěceném.

Jeho nástupce Frant. Fidler zemřel podobně zde r. 1758 a odpočívá u dveří mezi stolicemi.

Velkých zásluh sobě získal také potomní farář Frant. Schober, jsa zároveň sekretářem vikariátu; pořídil pamětnou knihu, založil při zdejším kostele za sebe a za své rodiče fundaci a zemřel r. 1780 pochován byv nedaleko oltáře Panny Marie. Za něho birmoval tu 1. srpna 1770 biskup Jan Ondř. Kayser celkem 1329 osob.

Potomní farář Linhart Štegbauer, přišel sem na vlastní žádost z Lomnice, by na menší a méně obtížné osadě zdejší spíše sobě pohovět i s Bohem se obírat mohl, zemřel r. 1782. Rok před jeho smrtí zřízena ze sbírek osadníků fundační kaplanka, o níž se nejvíce zasazoval tehdejší osobní kaplan Frant. Vaněk, jenž také pak fundačním se stal.

Následující farář Vojtěch Tomší dočkal se před svým odchodem na faru Bavorovskou, což r. 1798 se stalo, pozměnění Lhenické osady. Na rozkaz císaře Josefa II. přiděleny tehdež r. 1787 od Netolic

do Lhenic obce Horní Chraštany a Třebanice, za to vesnice Vrbice odtud odloučena a k Vitějovicím připojena, a podobně myslivna Klenovická, sem příslušná, pod správu lokalisty Frantolského jest dána. Ale tak zvaná štola a jiné obvyklé dávky měly se i na dále původnímu správci duchovnímu odváděti, a sice děkanu Netolickému ze dvou prvně uvedených obcí ročně 5 zl., a faráři Lhenickému štola z Vrbice a z dotčené myslivny jakož i obilí se třemi vozy dříví, jak listina dotační udávala.

Po Tomším následoval Karel Mertl, a ten r. 1803 odešel na Modrou Hůrku.

Antonín Sperling, Klatovan, brzy po svém sem příchodu dobrovolně komutoval s administrátorem Čakovským.

Antonín Průša nastoupil r. 1805, ale nezvyklý hospodářství a jiným starostem, brzy, již r. 1806 fary zdejší se vzdal a duchovní správy ve Lštění čili u sv. Vojtěcha se ujal.

Jakub Pek setrval zde do r. 1814. Za jeho zde působení musily všechny kostely r. 1808 na zvláštní rozkaz cis. Františka I., jenž tehdy právě s Francouzi mír uzavřel, vydati veškeré zlaté a stříbrné nádoby pod jistými výminkami. Také kostel Lhenický položil tehdy co oběť na oltář vlasti jeden celý kalich, od třech jiných nohy a paciňkal, vše ze stříbra, monstranci však obnosem ze sbírky přikostelených vykoupiv.

Potomní farář Alois Žižka, přišel ze sousedních Frantol, zemřel r. 1820 a pohřben za městečkem na hřbitově u sv. Jana.

Antonín Dvořák, rodák Strachovický, nespravoval osadu dlouho, neb již na začátku r. 1822 přichází nový farář Václav Accent, který zde do r. 1835 setrval, byv vystřídán Netolickým rodákem Jos. Köpplem, jenž r. 1842 odešel do Doudleb.

Jeho nástupce a zdejší rodák Jakub Schuster začal psáti v pamětné knize ponejprv česky, neboť do té doby vše v latině bylo zapisováno.

R. 1853 nastoupil kněz Josef Kladrubský a pohřben r. 1855 na novém hřbitově u kapličky sedmiboletné Panny Marie.

Předposlední duchovní správce Josef Vondra zesnul r. 1874; od toho času řídí osadu Petr Havel, a kaplanem nyní jest kněz Vojtěch Pfeffrle.

Kostel, zasvěcený ke cti sv. Jakuba Většího, jest obrácen k východu, vévodí městysu i celému dosti prostrannému náměstí, které se od kostela a fary k jiho-východu dolů sklání a r. 1840 na rozkaz tehdejšího krajského svob. p. Schrenka uro-

vnáno bylo. Jest pokryt taškami a má jak od západu tak i od východu vždy štít rozmanitě vykrajovaný. V západním průčelí jest nade dveřmi široké obloukovité okno, ve štítu menší okno čtyřhranné a nejvýše prázdný výklenek, nad štítem samým jest kříž, za to nad východním plechový kohout.

Kolem svatyně býval původně hřbitov, z něhož se dosud zachovaly zdi k západu, severu a poněkud i k jihu, a vede do ní pět vchodů. První, nejčastěji otevřený, nalézá se v kobce, kde hned v sousedství pěkná mohutná věž ku kostelu také přiléhá, druhý vede do presbytáře, třetí na kůr hudební a všechny tyto jsou od jihu, čtvrtý jest od západu proti hlavnímu oltáři, a poslední od východu vede do sakristie, která od severu sousedí s presbytářem. Podlaha chrámová je níže náměstí, proto sestupuje se dovnitř vesměs po schodech, a sice od západu po čtyrech, z kobky po dvou a z onoho do presbytáře po jednom. Všechny vchody jsou čtyřhranné.

Celá budova skládá se, jak z předešlého již viděti, z presbytáře a z lodi a jest vesměs valenou klenbou opatřena. Presbytář zakončen rovnoúhelníkem a rozdělen po obou stranách vždy jedním polosloupem na dvě pole, z nichž v každém s jihu jedno polokruhové okno, za oltářem okno podobné, na severní straně jest za to prostorné oratorium čili tak zvaný malý kůr nad sakristií, a z toho lze skrz dvě široká okna dolů do chrámu nahlížeti. Polokruhový vítězný oblouk dělí loď od presbytáře. Ta zase rozdělena třemi polosloupky na čtyři pole, z nichž čtvrté zaujímá hudební kůr. Na straně jižní v poli prvním, právě při oltáři sv. Anny, prolomen jest úzký polokruhový vchod do sklepu pod věž a uzavřen dveřmi dřevěnými, železem pobitými, v druhém okno a pod tím vchod z kobky, v třetím okno delší jako v presbytáři, na kůru v čtvrtém okno nižší. Na protější straně jsou čtyři okna, a sice tři delší a poslední na kruchtě tak jako ono jižní. Co do rozlohy čítá loď 22 kroků délky a 10 kroků šířky, presbytář je 10 kroků dlouhý a 8 kroků široký. Podlaha sestavena z čtyřhranných pískovců, kněžiště samo jest o stupeň zvýšeno a dřevěnou mříží od lodě odděleno.

Celkem stojí zde čtyři oltáře. Po dvou dřevěných stupních vstoupá se k hlavnímu. Na zděné mense stojí prostorný svatostánek s dvířky a nad ním zapuštěn v oltář velký obraz, jenž představuje sv. Jakuba Většího v rouše žlutém, přes něj splývá jiné modravé barvy. Světec drží v levici klobouk a hůl poutnickou a pravici

pokládá na muže před ním skloněného a u svých nohou meč majícího. Jeť to prýkat, který, prve nežli apoštola odpravil, z jeho rukou svatý křest přijal. Oba nalézají se v nějaké síni. Nahoře v oblacích vznášejí se dva andilkové, první má se-pjaté ruce, druhý drží palmu. Obraz jest slušný a pořízen za času faráře Vondry zároveň s menším obrazem sv. Trojice, která je nad tímto. S každé strany velkého obrazu vždy dva kulaté sloupy a dvě sochy a sice při evangeliu sv. Petr a sv. Václav, při epístole sv. Florian a sv. Pavel. Nové altare portatile s ostatky sv. Faustina a Konstancie muč. posvětil r. 1877 biskup Jan Valerian Jirsík. Za oltářem dochoval se dřívější obraz sv.-Jakubský. Apoštol proveden tu ve velikém rozměru, má na prsou mušle, v pravé ruce hůl a v levici nápis následující:

PRO
SALVTE
EIVS
TRANSMI
SISTÍ ME
DOMINE.

Nad hlavou světce drží dva andělé ko-runu. Dle pamětné knihy byly tento obraz jakož i jiné dva, sv. Trojice a dušičkový, zdarma obnoveny r. 1844 od zdejšího ro-dáka Vojt. Hošny, toho času úředníka v Linci. S každé strany oltáře jest vždy jedna du-bová stolice.

V polosloupu severní stěny jest zcela prostické bývalé sanctuarium s tenkými železnými dvířky, na nichž II⁺IS.

Při vítězném oblouku zavěšena kaza-telna. Vchází se na ni od sakristie po dřevěných schodech z presbytáře, jest mo-hutná, na dubovo natřená a má nízký poklop beze všech okras; za to ozdobeno zá-bradlí při schodišti a řečniště čtyřmi po-zlacenými obrazy sv. evangelistův. R. 1884 byla obnovena s velkým oltářem za 160 zl.

Také křtitelnice jest ze dřeva, nej-doleji jest sehnutý muž, jenž nese na bedrách svých kulatou nádobu na vodu, jejíž víko má na sobě Jana Křt., Spasitele křest udě-lujícího.

Ostatní tři poboční oltáře stojí již v lodi. První sv. Anny náleží obuvníkům a zvedá se při dveřích do skřípku věžního, nad zdě-nou mensou jest za sklem slušný obraz sv. báby, před kterou dceruška její P. Marie čte ze závitku papírového, nejvýš zasazen v oltář menší obraz sv. Krispina a Krispi-

niana. Větší obraz malován od Rennera z Vodňan. Původně stála zde místo tohoto obrazu ve zvláštní skříni soška Mariánská, dosud v bezprostředním sousedstvu na zdi zavěšená, ale ve skříni novější. Altare po-svěceno r. 1734 biskupem hr. Sporkem a nalézají se v něm ostatky sv. Amadea, Ce-lestina a Klementa. Dle tohoto altare, o němž zmínka v pamětní knize se děje, býval ol-tář ten zasvěcen sv. Matěji.

Druhý oltář nalézá se na protější straně při kazatelně a sluje Mariánský. Nad mensou, rovněž zděnou, shlíží na nás obraz Matky Boží Kájovské za sklem. Svatá Máti oděna v růžové zlatem krumplované roucho, jež poseto bělavými květinami a zelenými listy, v levici drží žezlo, v pravici Synáčka, který v pravé ruce chová zeměkouli s křížkem. Závoj svaté Panny, s obou stran dolů splý-vající, jest barvy zelenavé. Děťátko Božské pod korunou, Rodičku Boží korunují dva andělé. Rozkošný tento obraz malován na plátně, a nad ním čteme:

S.
MARIA
ROSA MYSTICA.

Zcela nahoře jest menší obraz se dvěma světci, snad sv. Janem Nep. a sv. Vitem. Oltář vydržíjí sobě tkalci. Altare přenosné posvětil 28. března 1690 Jan Dlouhoveský z Dlouhé Vsi, biskup Milevitský co suf-fragan Pražský a vložil do něho ostatky sv. mučedníků Krispina, Geminiana a Felicis-sima.

Třetí oltář sv. Jana a Nep. přiléhá k dru-hému polosloupu stěny severní a jest ozdoben třemi pozlacenými sochami, uprostřed sv. Janem za sklem ve výklenku a poněkud níže sv. Antonínem a sv. Linhartem, okovy v ruce držícím. Zde mensa výminečně dře-věná. Altare z r. 1733 od Sporka, se stej-nými ostatky jako u oltáře sv. Anny, bý-valo jindy na čelném oltáři.

Všechny tyto tři oltáře mají po jednom stupni.

Zdi chrámové pokryty obrazy a soškami v skříních zasklených. Dne 1. března 1868 byla zavěšena nová křížová cesta, na plátně olejovými barvami v Dittmarském ústavu ve Vídni tisknutá, a na smrtelnou neděli dne 29. března t. r. posvětil ji Jiří Nuschel, kvardian františkánů Bechyňských. Stála celkem 280 zl., které shledány sbírkou po osadě. Proti kazatelně zavěšen malý kříž, obraz Neposkrvněného Početí a nejdoleji vosková soška Ježíškova ve skřínce. Pod okny oratoře menší obrazy P. Marie a sv. Trojice. U dveří do skřípku pod věž umístěn

obraz sv. Františka, světec klečí a k němu snáší se Spasitel s rozepjatou náručí. Patří členům třetího řádu. S jihu na polosloupech dvě skřínky, na prvním se soškou Marianskou, na druhém s ubíčováním Pánem Kristem. U dveří z kobky zavěšen starý dušičkový obraz na plátně. Z plamenů očišťovací zvedá se vzhůru dlouhý kříž s trpícím Spasitelem, k němu pohlíží v oblacích svatá Matka, pravici dolů ukazujíc na úpící duše, z nichž jedna dřevo kříže obmyká. Dole v rohu nápis:

MISEREMINI MEI : Iob. 19.

SMILVGTE SE NAD NÁMI.

erbarmet alich unsseer. 1747.

Ren. 1859.

Na prvním polosloupu severní zdi jsou velká dřevěná muka Boží, Spasitel na kříži a pod ním sochy Matky Bolesné a věrného Jana.

Lampa před hlavním oltářem, Netolické úplně podobná, bude asi ze stejné doby s touto, je však menší a ozdobena třemi hlavičkami, z nichž vycházejí vzhůru tři řetízky k závěsce.

Pěkný lustr objednaný od neznámých dobrodincův prostřednictvím bývalého kaplana Jak. Kocábka.

Na kruchtě, která má dřevěné zábradlí, stojí od r. 1877 nové varhany, a mají 6 man., 3 pos., 3 ped. a 2 kopulunkuly. Stály 2300 zl., jsou od Pražského varhanáře Vocelky a postavil je varhanář Fingerhutt s pomocí zdejšího učitele Jos. Hamáčka.

R. 1882 nabyt kostel ze sbírek po osadě uspořádaných nového transparentního božího hrobu, jenž za 234 zl. byl z Olomouce objednán.

Stolice pro lid táhnou se v lodi ve dvou řadách, které vchodem z kobky a oltářem sv. Jana s každé strany ve dvě oddělení jsou přeříznuty. Do nich, až na tři, zapuštěny jsou korouhve jak kostelní tak spolkové, jichž celkem osm na počet. Prapor školních dětí barvy bílé nese na sobě obrazy sv. Aloisia a Anděla strážného; žlutavý prapor pekařů s obrazy sv. Jana Nep. do Boleslavi putujícího a sv. Petra a Pavla, maloval Faber z Prachatic. Oba visí v presbytáři se zdi. Modrý prapor obuvníků má s jedné strany obraz sv. Jakuba, s druhé Krispina a Krispiniana, před nimiž botu pozvedá v tlapách svých dvouocasý lev. Stejně barvy jest prapor spolku společenského, nese na sobě večeri Páně a na druhé straně dva světce, sv. Václava a nejspíše sv. Rocha, a čte se na něm: *Reueck* 1832. Černý

prapor krejčův, s obrazy sv. Floriana a světce šitím zaměstnaným, pochází z r. 1833. Na zeleném praporu kovářů spatřuje se na brně sedící sv. Martin a žebrák s jedné a sv. Jakub s letopočtem 1832 se strany druhé. Taktéž zelenou barvu má korouhev tkalců, jest z r. 1866 a ozdobena sv. Vitem a P. Marií. Bílý prapor panen visí se zdi lodě a na něm obraz Zvěstování P. Marie a sv. Barbory.

Sakristie jest uzounká a nízká, jest v ní skříň na všední roucha, kdežto lepší uchovávají se v domě farním. Kostel má za našeho času tři kalichy, jednu monstranci a ciborium, stříbrnou trojitou nádobku na sv. oleje, pacifikal z obyčejného bílého kovu ve způsobě kříže, do něhož vzadu vryto: »W. A. C. Elh. 1834« t. j. »Wenceslaus Accent curatus Elhenicensis.« Nejstarší památkou zdejší jest kalich měděný, silně pozlacený z r. 1530, jehož teď se nepoužívá. Je tvaru gotického a má s vrchu na noze následující nápis:

»I · 5 · 3 · 0 · rzehorz + stawarz · ges. t. t
t. k. k. s. i. n. p. d. u. t.«

Dva missaly jsou z r. 1735, jeden z r. 1758, rituale z r. 1731, ostatní knihy bohoslužebné pochodí z doby nejnovější.

Ozdobou kostela jest zajisté mohutná věž, která zvedá se po jižní straně do značné výše k chrámové lodi. Jest rozdělena ve tři patra, z nichž v dolním od jihu čtyry malá uzounká okénka nad sebou jdoucí osvětlují uvnitř schody, v druhém oddělení jest s každé strany veliké otevřené okno gotické proti zvonům, v třetím nejvyšším, však nejméně dlouhém, jest s každé strany po dvou čtyrhramných malých oknech. Věž samu kryje jehlan pobitý bílým plechem, na němž vznáší se lucerna s baňkou a nad touto kříž. S každé strany jehlanu jest vyzděný vykřý s ciferníky od hodin. Dovnitř věže vedou dvěře od východu.

Celkem visí zde čtyři zvony.

Velký jest beze všech ozdob a má 36 centimetrů šířky. Kolem hlavy čte se v jedné řádce:

»ANNO * DOMINI * 1625 * SANCTA *
MARIA * ORA * PRO * NOBIS *
TETRA * GRAMMATON * ADONAI *«

Prostřední, 31 centimetrů široký, pochází od věhlasného Brykcyho z Cynperka, má s každé strany po jednom nápisu, z nichž první, latinkou provedený, takto zní:

~ LETA · PANIE · 1 · 5 · 8 · 7 · ~

TENTO ZWON VDIELAL SLOWUTNY

BRYKCY ZWONARZ Z CYNPERGKV NA
NOWEM MIESTIE PRASKEM DO LHENIC
KOSTELV SWATE^O YAKUBA PWWODEM

A GEDNANIM CTIHODNEHO KNIEZE
KASSPARA NETOLICSKEHO PANA FA-
RARZE V S^O GILGI W STAREM MIE-
STIE PRAZSKEM, WACSLAWA ZVBA,
KLIMENTA NETOLICSKE^O TOHO CZASY
PISARZE RADNIHO, NAKLADEM WSSECH
OSADNICH KTEMVZ KOSTELV NALE-
ZIEGICYCH . ~

S druhé strany jest nápis v písmu go-
tickém, v jehož středu pěkně znázorněn sv.
Jakub. Apoštol drží v pravé ruce mušli,
v levici hůl a hlavu mu pokrývá čapka
rovněž mušlí ozdobená. Nápis pak násle-
dující:

Bratzi Budtez	czinitele Bozicho
Slowa, a ne pos	sluchajzi toliko
oklamawagieje sami	sebe. Hebo gestli kdo
posloucha Slowa	sv. Bozicho a neczini ho
skutkem, ten prziom	Jakuba. nan bude Muzi spa-
trzugicznmu obliczeg	narozeni swego w zc-
czadle, wzgledl se a zagiste y doffel, a hned za-	pomenut gakymby byl. Sv Jakub w 1. kap. 7.

Na obrubě jsou okřídlení evangelistové
s medailonem uprostřed, a sice pod prvním
nápisem sv. Lukáš s volm a Marek se
lvem u nohou, pod druhým Matouš s mlá-
denečkem a Jan s orlem.

Třetí zvon měří v průměru 18½ cen-
timetrů a visí v okně jižním. S jedné strany
jest na něm Spasitel na kříži, s Matkou a
Janem pod ním stojícími a pod touto sku-
pinou:

BŮH ŽEHNÁ NÁS.

S druhé strany v kolečku:

IGNAZ HILZER

K. K.	Dvou-	HOF
GLOCKEN	hlavý	GIESSER
IN	orel	WI
NEVSTADT 1812.		

Čtvrtý zvonec, umíráček, zavěšen
podobně v okně nad předešlým a tudíž málo
přístupem.

Ve východním štítu nad hlavním oltářem
jest zvonec pátý, a přijde se k němu
po klenbě kostelní.

Když r. 1840 na rozkaz sv. p. Schrenka
náměstí bylo srovnáváno, jest tehdáž také
vyčištěna kostnice v sousedství kostela sto-
jící, kosti do pytlů dány a u kostela po-

hřbeny. Později pak jest opravena a zřízeny
v ní dvě jízby. V nich ukládá se dosud
mnohé náčiní kostelní a Boží hrob.

Po zrušení hřbitova při kostele zřízen
nový hřbitov na návrší pod lesem, jenž
značně se zvedá na západ nad Lhenicemi.
Jest čtyrhramný, zdí obehnán, a vede do něho
brána, proti které stojí úzká kaplice ne-
mešní se sochou sv. Jana Nep. Poněvadž
hlavně za doby zimní jest cesta sem z mě-
stečka obtížnou, koupeno na neunavenou
snažnost faráře Jakuba Šustra za přispění
všech osadníků r. 1844 pro nové pohřební
místo od Teresie Čížkové při silnici ke
Krumlovu pole za 150 zl., a nový hřbitov
na něm zřízen. Tehdy na to přispívalo v mě-
stečku jedno domovní číslo k druhému po
12 kr. stří, vesničtí platili dle daní. Dle
kapličky Bolestné Matky Boží, v sousedstvu
jeho se nalézající, slul hřbitov ten hřbitovem
u Bolestné Panny Marie. Než brzy se shle-
dalo, že těla zde nehijí a prostor že sám
na osadu farskou těsným, a proto zase brzy
musilo se používatí hřbitova při kapli sv.
Jana, jak až podnes se děje. Tenkrát jest
také zeď kolem něho postavěna, jež původně
nebyla. Dolejší pohřebiště u kaple Matky
Boží dochovalo se v původní podobě, jest
na něm dosud velký kříž, hroby jsou zna-
itelné, a byl nedávno odsvěcen. Od hořejšího
hřbitova sv.-Janského začínají po kraji lesa
zděné kapličky křížové cesty a končí
při mešní kapli Zvěstování Panny
Marie, jejímž původcem byl hlavně bývalý
zdejší lékař Nemastil. Uvnitř stojí oltářik
s obrazem na plátně.

Okrasou městečka jest také krásná dvou-
patrová budova školní z r. 1880, která stojí
na jihovýchodním konci náměstí. Dále jest
zde stanice poštovní, četnická, několik kupců
a také tkalcovstvím a ovocnářstvím zabývá
se zdejší obyvatelstvo.

Při samém městysu stával na nynějším
knížecím poli, »na zámku« dodnes zvaném,
někdy starý zámek, který Martinu Greyneru
z Veverí patřival. Dle popisu diecése Bu-
dějovické od Trajera (na str. 900) byl prý
dotčený zámek od téhož pána roku 1610
obnoven, a Greyneru měly prý Lhenice až
do r. 1618 přináležeti, ač Bilek ve svých
konfiskacích Švamberku je přisuzuje.

Ke Lhenicům přifařeny následující ve-
snice:

Hoříkovice. — Chraštany Horní.
Obec tato má obyvatelstvo více německé,
však češtiny znalé, a jest jednou z oněch,
které činí poloostrov německý k Netolicům
skoro dosahující. — Jáma. — Lhotka

Ratiborova. — Mičovice, kde jednotřídní škola. — Obora (pouze část, ana obec ze samých jednot). — Oujezdec. — Třebanice. — Vadkov. — Vodice.

Celá osada čítá v této době 3420 osadníkův. Přísluší k vikariatu Prachatickému, a podací právo přináležejí kníž. Janu Adolfu ze Schwarzenberga, vévodě Krumlovskému.

Literatura.

Paměti Zvíkovské. Obraz mistopisný a dějepisný Zvíkova, hradu i panství. Se-psal František Tyl, osobní farář a archivář na Vorlíku. S pohledem na Zvíkov, plánem hradu a 5 rodokmeny. V Praze, tiskem F. Šimáčka. Nákladem spisovatelovým, 1888. Stran 220.

Monografie z pramenů čerpané jsou stavebními kameny k budově dějin uměleckých vlasti naší. Pilná a důmyslná ruka archiváře Vorlického nám zase jeden vzácný kámen vykroužila monografií památného hradu Zvíkova. Látku historickou čerpal spisovatel z bohatého pramene archivu Vorlického, jak na počátku předmluvy sám praví: »V archivu Vorlickém, který po mnoho již let péči mé svěřen jest, bohatých o starobylém Zvíkovu uloženo jesti zpráv. Z nich jakož i z rozličných spisů k výslovnému přání J. J. knížete pána Karla ze Schwarzenberka, štědrého příznivce Zvíkova, uvil jsem malou tuto kytici Paměti Zvíkovských, a k Jeho též přání podávám ji zde i četným milovníkům slavného hradu tohoto.«

V prvé, místopisné části provádí nás spisovatel branami a veškerými prostorami hradu a seznamuje nás s památkami uměleckými a archaeologickými. V průvodu jeho spatřuje čtenář celé zařízení hradu středověkého, potřeby a živobyti obyvatelů hradních. Prošel s námi hradby i příbytky, provádí nás napotom dějinami hradu nejprve královského, který pak průběhem věků byl majetkem Rožmberků, pánů ze Švarzenberka, knížat z Eggenberga a posléze knížat ze Schwarzenberka, v jejichž držení dosud se nachází.

Chtěl-li zasloužilý spisovatel »místopisem hradu těm, kdož na Zvíkov zavítají, podati průvodce, který by je po hradě spolehlivě provedl, na čelnější památky jeho upozornil, doma pak byl jim milou upomínkou na to, co zde viděli a čím se potěšili« — šlechtetný záměr jeho dokonale se splnil. Důkladný spis jeho není pouze vítaným dárkem navštěvovatelů hradu, nýbrž spolehlivou pomůckou veškerých archaeologů.

Die Prämonstratenser - Abtei Tepl. Würzburg und Wien. Verlag von Leo Woerl. 1883.

Slovutný klášter Teplský chystá se k veliké slavnosti. R 1893 slaviti bude sedmisetletou ročnici zalo-

žení svého. Dílo Hroznatovo přetrvalo bouře věkové. Čechy dočkají se snad i té radosti, že v rok jubilejní zakladatel kláštera vřađen bude mezi blahoslavence církve katolické a patrony země České. Na díle, které založil, spočívalo zvláštní požehnání Boží, jelikož velebný chrám Teplský v podstatě své zachoval dosud původní tvářnost svou, jak redaktor hned při první návštěvě své se přesvědčil a nyní při druhém zevrubném ohledání svatyně v přesvědčení tom se utvrdil. Stručná monografie svatostanu Teplského, sepsaná z pramenů archiválních nestorem spisovatelů Českých, vdp. převorem kláštera Teplského, P. Hugonem Karlikem, historicky stvrzuje, čeho redaktor archaeologicky se dopátral. Bernard Grueber a jiní povrchní také — archaeologové báji o různých změnách budovy, zejména o klenbě později pry vyvedené, což spisem páně převorovým historicky se nedopouští. V listu soukromém dokládá se vdp. spisovatel zpravodaji, jak následuje: »Já v análech nalézám, že střecha kostela několikrát shořela, že kostel uvnitř zpustošen byl, že zvony se rozlily, že varhany shořely, že kruchta pro hudebníky ustrojena byla, že věže i kostel dostaly novou krytku, že podlaha byla vyzdvížena a znova dlážděna, že okna dostala nový tvar, — ale že by klenba se byla kdy sřítla a novou nahradila, nikdy jsem se nedočel.« Vdp. převor v bádání historickém a činnosti spisovatelské pokračuje s mladistvou bujarostí. Těch 82 roků věku požehnaného nedovedlo se slábiti neúmornou životní silu tělesnou i duševní. K další činnosti literární na dlouhá ještě leta nestoru spisovatelskému z upřímného srdce volá redaktor: »Zdař Bůh!«

Památky král. věn. města Mělníka. Podává Bohuslav Čermák. II. Mělnický zámek. Tisk a náklad Josefa Jelena na Mělníku.

Osvědčený znatel památníků Mělnických popisuje zevrubně a s odbornou znalostí různé prostory zámku, z nichž kaple sv. Ludmily 14. věku, větší pak část ostatních staveb a komnat 16. věku náleží. Z obrazů v kapli zachovaných připisuje se jeden přemalovaný Karlu Škretovi ze Závoreč († 1674), dva P. Brandlovi († 1739). Těšíme se na pokračování.

Lehner.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc červen.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Monstrance gotická: pro dp. Tom. Šmýda, faráře ve Skřípově u Opavy. — Kalichy: stříbrný bohatě ozdobený: pro dp. Tom. Šmýda, faráře v Skřípově; jednoduchý: pro důst. farní úřad v Jablonci. — Pozlacení: dvou ciborií, monstrance a patenky: pro dp. Ant. Svobodu, faráře v Skorotčích; kalichu: pro dp. Fr. Vohnouta, faráře v Žlunicích; patenky k nemocným: pro důst. farní úřad v Jablonci. — Patenky k nemocným: pro dp. Ant. Willa, faráře v Kurdějově na Moravě; stříbrná: pro důst. farní úřad v Příbrami. — Nádoby na sv. olej: pro dp. Mat. Hagena, faráře v Němčičkách; stříbrná: pro důst. farní úřad v Příbrami, a cínová: pro chrám Páně v Slupech. — Pacifikal: pro vdp. Fr. Javůrka, děkana v Heralci. — Svícny oltářní: pro vp. Fr. Pavlička, kaplana v Žebráku. — Kaditelnice s lodkou: pro dp. Frant. Wita, faráře v Srbči. — Kropenka: pro dp. Jana Kořínka, faráře v Místě. — Kropáčky: pro důst. farní úřad v Jablonci a pro dp. Josefa Bukovského, faráře v Chotětově. — Lampa oltářní: pro sl. patronátní úřad v Zbraslavi. — Mešní konvičky: pro vp. Jos. Tumpacha, kaplana ve Stříbře, pro dp. Ant. Willa, faráře v Kurdějově, pro důst. farní úřad v Jablonci a pro dp. Jana Kořínka, faráře v Místě. — Umývadla: pro dp. Josefa Sychru, faráře v Horním Štěpánově a pro dp. O. Pohla, faráře na Sázavě. — Kanonické tabulky: pro dp. Jos. Bukovského, faráře v Chotětově.

Rozličné. Missaly dva, skvostně vázané: pro dp. Jos. Arnošta, faráře v Rožnově. — Pultíky pod mešní knihu: pro ctih. školské sestry v Hradci Král., pro dp. Jos. Arnošta, faráře v Rožnově a pro dp. Jos. Bukovského, faráře v Chotětově. — Kříž: pro dp. Ad. Pažouta, faráře v Sadské. — Obnovení obrazu: pro dp. Jos. Hausmanna, faráře v Běšinách. — Harmonické zvonky: pro sl. patronátní úřad v Kounicích, pro důst. dominikánský klášter v Ústí n. L. a pro dp. Jos. Bukovského, faráře v Chotětově.

Paramenty. Dvě drahocenné, bohatě zlatem vyšitě dalmatiky a celý bílý ornát s použitím starého pěkného vyšívání: pro nejd. pana generálního opata Sigm. Starého na Strahově. — Kasule: černá: pro důst. farní úřad v Doksaněch; bílá: pro dp. Jos. Schmida, faráře v Plané a pro dp. Fr. Hrdličku, faráře v Šeleticích na Mor.; červená a fialová: pro sl. patronátní úřad v Jindřichovicích. — Pluvial červený: pro sl. patr. úřad v Jindřichovicích. — Štola bohatě zlatem vyšitá: pro ctih. p. Jana Svozila, bohosslovce v Olomouci. — Štoly tamburované: pro blahor. paní Jiravovou v Libni a pro ctih. školní sestry v Sloupnici. — Pláštík na ciborium: pro dp. Ant. Willa, faráře v Kurdějově na Moravě a pro dp. Fr. Pixu, faráře ve Vejvanovicích. — Velum: pro dp. Fr. Sahana, faráře ve Vojnově Městci. — Bursy k nemocným: pro dp. Tom. Kohoutka, faráře v Hořicích na Moravě, pro důst. farní úřad v Doksaněch a pro blahor. paní Marii Bendovou v Budějovicích. — Antipendium: pro blahor. paní Marii Bräuerovou, choť velkostatkáře

v Kamenu. — Polštáře oltářní: pro blahor. paní Marii Bräuerovou, choť velkostatkáře v Kamenu. — Komže s rochetkami pro ministranty. — pro sl. patronátní úřad v Jindřichovicích. — Zlaté třepečky ku kličku od tabernaklu: pro Jeho kníž. Milost nejd. pana arcibiskupa hraběte Františka Schönborna a pro dp. Jos. Bukovského, faráře v Chotětově. — Korouhve: pro vp. Jindř. Maxa, kaplana ve Všejaněch, pro blahor. p. Jos. Fuku, kostelníka u sv. Vít v Praze a pro dp. Fr. Tarabu, faráře v Lašovicích; skvostné: pro dp. Tom. Šmýda, faráře v Skřípově u Opavy. — Vložky do missalu: pro dp. Jos. Bukovského, faráře v Chotětově. — Pentle zlatem vyšitá: pro blahor. paní Annu Šulcovou, statkářku v Chotětově. — Birety z hedvábné látky: pro důst. bisk. seminář v Král. Hradci a pro nejd. inf. převora Jos. Slánského v Praze. — Šaty pro sošku P. Marie, zlatem vyšitě: pro blahor. sl. Marii Lippeovu, dceru lékárníka v Šeleticích.

Prádlo kostelní. Plachty oltářní: pro blahor. paní Matějičkovou v Praze: rocheta: pro dp. Ant. Willa, faráře v Kurdějově; alba a rocheta: pro dp. Tom. Bílého, faráře v Spillvillu v Americe; alby, rochety, korporale, humerale a cingula: pro slavný patronátní úřad v Jindřichovicích; korporalia: pro důst. farní úřad v Renči; cingula: pro vysokorodou paní hraběnkou Westphalenovou v Chlumu; korporalia: pro dp. Fr. Kreissingra, faráře v Nových Hradech; humeralia: pro vp. Fr. Horáčka, kaplana v Černilově; pally: pro dp. Jos. Arnošta, faráře v Rožnově, pro důst. farní úřad v Kladrubech a pro vysokorod. paní hraběnkou Kerssenbrockovou; rocheta: pro blah. pana Hynka Mainla, c. k. poštmistra v Petrovicích; plachty oltářní: pro blahorod. paní baronku Hildprandtovou v Blatné.

Příspěvky

na votivní obrazy v karlinském chrámu Páně k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přenešeno	1631 07
A. Wendler v Praze	1 40
Úhrnem	1632 47
Do 2000 schází 367 zl. 53 kr.	

Votivní obraz moravský.	zl. kr.
Přenešeno	451 92
Rodina Moravská v Karlíně: pí. Barbora Škodová 2 zl., sl. Růžena Bílková 2 zl., studující: Bohumil Škoda 1 zl. a Jan Šele 1 zl. Úhrnem	6 —
Úhrnem	457 92
Do 2000 schází 1542 zl. 8 kr.	

Votivní obraz řeholních panen.	zl. kr.
Přenešeno	667 54
Nejmenovaná v Karlíně	50 —
Úhrnem	717 54
Do 2000 zl. schází 1282 zl. 46 kr.	

Za další dary na veškeré votivní obrazy prosí
redaktor.

METHOD.



ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 7.

V Praze, dne 30. července 1888.

Ročník XIV.

OBSAH: Vyznamenání architekta Josefa Mockra. — Románské exkurse. (Pokračování.) — Řády českých maliřů. — O některých památkách farního kostela sv. Petra na Poříčí v Praze. — Bývalá plebánie Blovice. — Farní chrám sv. Anny v Zděbuzevsi (Stěbuzeves). — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc červenec 1888. — Příspěvky na votivní obrazy v Karlínském chrámu Páně.



ásluze sluší koruna. Stavitel velechrámu Svato-Vítského na královských Hradčanech,

architekt Josef Mocker,

vyznamenán jest od J. Sv. papeže Lva XIII. rytířským řádem sv. Řehoře a Akademie výtvarných umění ve Vídni zvolila bývalého záka svého za čestného člena. Obě řídka vyznamenání doručena jsou oslavenci z dvou tak různých míst v tomto měsíci skorem současně. Udělením rytířského řádu sv. Řehoře ocenil spravedlivě Svatý Otec náš zásluhy umělce, který s nadšením život svůj zasvětil vznešenému umění církevnímu a Akademie výtvarných umění ve Vídni nejvyšším vyznamenáním osvědčila, že s chloubou pohlíží na výsledky práce jeho. Dvojnásobné vyznamenání vzbudí dvojnásobnou radost po veškerých končinách vlasti naší, která již dávno spravedlivě cení zásluhy muže, v jehož duši umění se zasnoubilo se šlechtností. Pán Bůh račiž prodloužiti život šlechtného umělce, aby nám dokončil na královských Hradčanech přední památník slávy České, který otec vlasti, Karel IV., před pětistiletím založil.

Na mnohá leta!

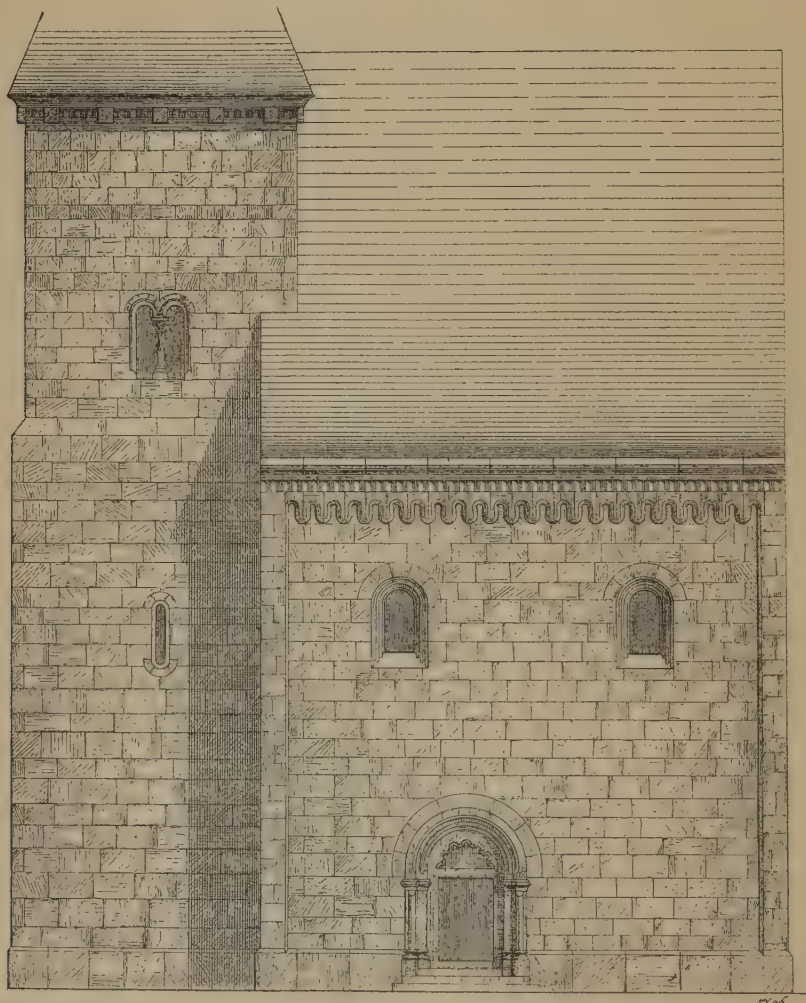
Románské exkurse.

10. KOSTEL SV. JANA KŘTITELE V LIBČEVSI.

Napsal a nakreslil *F. J. Lehner*.

Když v dubnu libý úsměv jarního slunka novou zeleň vyluzoval po luzích a nivách vlasti naší, zachtělo se mi volné procházky po těch kobercích právě utkaných, aby s tělem i duše okřála po mrazivé, dlouhé zimě. Vyjel jsem si na první románskou potulku do krásného severu českého. První zastávkou jarní vycházky byly Doksany,

bývalé sídlo a ráj řeholních panen premonstrátek. Jak spanilý byl ten útulek duší Bohu zasvěcených! Zůstává popis vele-památného svatostanu až k příští úvaze o chrámech řádu praemonstrátského v Čechách, zde pouze podotýkám, že znamenitý památník architektury románské — krypta Doksanská — důkladně se obnovuje ná-



kladem barona Aehrenthala, který s povolením nejd. pana generálního opata Strahovského, P. Sigmunda Starého, upravuje ji za hrobku rodinnou. Obnovu slohovou řídí architekt Achil Wolf, jehož laskavostí dostane se »Methodu« nákresů věrně pracovaných.

Z Doksán přeplavili jsme se s dp. farářem na protější břeh Ohře do Brozan, kde se nám dostalo vřelého uvítání starým odběratelem »Methoda«, vdp. farářem Františkem Štoldem, přítelem i znatelem umění církevního, který nás provedl zajímavým chrámem slohu přechodního a v obětovnost i

své slíbil redaktoru netoliko nákresy architektonické, nýbrž i fotografie kamených skulptur renesančních na oltářích, epitařích a j.

Z Doksan dopravil mne panský povoz do Budyně nad Ohří. Cestou těšil jsem se na shledanou, až starého přítele a předchůdce v řízení kůru seminářského, děkana a vikáře Budyňského, náhle překvapím oslovením a pozdravením z dob seminářských. Ale selhalo mi. Náhodou nebyl doma. Kostel děkanský má obrazy bývalé archy, staré obrazy a skulptury, jejichž fotografie mi slíbeny jsou. V kostele hřbitovním však marně jsem pátral po stopách slohu románského, o nichž druhy v »Památkách« jsem se dočetl. Ten zpravodaj měl podivné oči.

Abych neměl radost zcela pokaženou, došel jsem si do Charvátce k jinému druhu z dob seminářských. Má kostel krásně zřízený. Věž a loď románskou s jednoduchým portálem a emporou, presbyterium pěkně gotické. Nákresy kostela a fotografie mistrného náhrobníku a j. mám slíbeny. Zapomněl jsem vystoupiti na věž. Nejsou tam zazděna zdvojená okna románská?

A nyní bylo uraziti veliký kus cesty z Budyně do Libněvsi. Kus mne vyvezl, zbytek bylo doklusati. Na obzoru stál strážce krajiny — hrad Hasenburk. Slunce jasně zářilo. Příroda slavila jarní svátek. Před očima objevilo se panorama českého středohoří. Jen zpěvem skřivánčím přerušován jest klid sváteční. Zabočiv k horám na celé cestě ani živé duše jsem nepotkal. Právě zvonilo klekání, když octnul jsem se v krajině zvláštního půvabu. Kolkolem na všech stranách vystupují homole vyhaslých sopek. V údolí uprostřed nich rozkládá se prastará osada — Libčeves s kostelem sv. Jana Křtitele.

Starobylá budova románská skládá se

z věže v průčelí západním, k níž přistavěna jest loď v podobě rovnouhelníku, 9·10 m dlouhá, 6·95 m široká a plochým stropem krytá. Ve stoletích pozdějších kostel skromných rozměrů osadě valně rozmnožené nepostačoval. Za tou příčinou zbořena jest apsida a kostel k východní straně prodloužen jest v celé šířce své prostorným přístavkem gotickým, 10·20 m dlouhým, odděleným od starého kostela románského vítězným obloukem lomeně sklenutým, tak že nynější chrám ze dvou polovic se skládá. Gotická část zakončuje se chorem polygonálním, pěti stranami osmiúhelníku sestrojeným. Jest sklenuta žebrovou klenbou síťovou a jasně osvětlena okny gotickými v polygonu a po jižním boku pravidelně upravenými. Z venčí jest obklopena řadou opěráků o tři ústupcích až k hlavní římsce dosahujících.

Do lodi románské vchází se s jižní strany portálem nyní jako obyčejně z neznalosti obíleným a nevkusnou předsíňkou krytým. Úhledný portál vybočuje jen nepatrně z boční stěny 1·25 m silné a rozšiřuje se na venek dvěma ústupky. Hrana prvního pilíře zaokrouhlená jest polosloupkem svrchu v prostou hlavici krychlovou přecházejícím. Z pod-



noží a patky pilířů zachovaly se jen nepatrné zbytky. Svěšek pilířů kryt jest římsou náběžníkovou skládající se ze žlábků a válců proužkem oddělenými a deskou pokrytými. Oběma pilířům odpovídají dva oblouky. Vnitřní hrana prvního oblouku srazena jest mělkým žlábkem. Druhý oblouk oživen jest válcem a žlábkem v průvodu pásků. Tympanon okrášlen jest profilovanými poloobloučky.

Vrchní stěnu nad portálem ku boku věže pošinutým prolamují dvě okna bohatě profilovaná válci, žlábků a páskami úzkými a širokými. Nad okny táhne se velmi úhledné

obloučkové podřímsí. Spodní část obloučků není rovnouhelné, nýbrž polokulatě zakončena, takže podřímsí svrchu i ze spodu samými obloučky se spojuje. Nad obloučkovým podřímsím jest zubovitý řez klínovitý a římsa z velkého žlábků proužky obklopeného utvořená. Nevšední okrasa tato uvedená během věků na straně jižní úplně odpadala a zachovalo se obloučkové podřímsí pouze na stěně severní; slabé zbytky zubovitého řezu spatřil jsem pouze na jediném místě pod vrstvou malty prokmitati; také římsa jest silně porouchána. Neujmou-li se kruhové rozhodující v brzku žádoucí opravy, spanilá okrasa architektonická zmizí nadobro.

K západní stěně lodi přiléhá mohutná věž, jejížto přízemí slouží za předsíň, kterou se strany průčelní do kostela se vchází. Na věž vystupuje se s kruchty schody kamennými ve tloušťce zdi 1.70 m silné upravenými. Zdivo nedosahuje ani výše strmé střechy kostelní a zdá se, že nad zdívm bývala co vrchní patro dřevěná zvonice, jaká na českých věžích se vyskytovala. Věž dosavadní jest dvoupatrová. Nevšední okrasou vrchního patra značně ustupujícího jest spanilé okénko, ozdobným sloupkem na dvě půle rozvržené. Na společném trnoží s patkou spočívá čtvero kroucených sloupků, jejichžto spodní polovice dřiků na patku sousední přestupují. Každý z dřiků olemován jest svrchu svým prstenem. Korunou točených dřiků jest společná hlavice tvaru kalichovitého, z jejíž desky náběžníkové vystupují oba oblouky se sraženým nárožím ozdobně profilovaným.

Dojem, jaký ušlechtilá architektura plodí, zvyšuje se i materialem. Kostel zbudován jest z tesaného kamene jemného zrna a nevšední tvrdosti, jehož barvě jasněžluté průběhem tolika věků na kráse ničeho neubýlo. Z téhož kamene

zbudována jest i druhá gotická část kostela. Že ve vřkolu se lámal, nelze pochybovati; kde? nebyl jsem s to dopátrati se.

Ve veškeré architektuře objevují se vesměs nejryzejší a ušlechtilé tvary slohu románského bez všelikých přívěskův. Pěkný portál, ušlechtilý profil oken v lodi, ozdobnost zdvojeného okna věžního jakož i vlnadná okrasa římsy a podřímsí odkazují původ kostela do doby počínajícího rozkvětu slohu románského. Určitou dobu ukáže teprve seřazení všech ostatních památníků románských, ve vlasti naší dosud zachovaných, jelikož doklady historické z té doby žádného návěští neposkytují. Libčeves uvádí se již v nadační

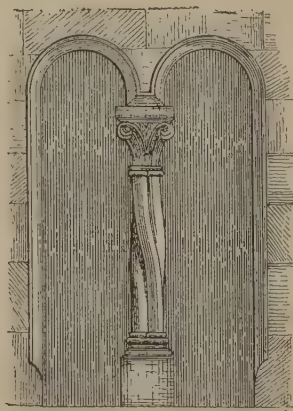
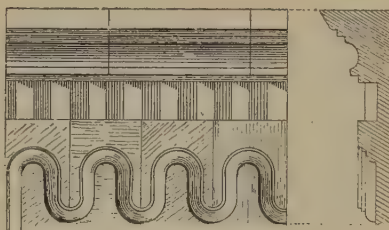
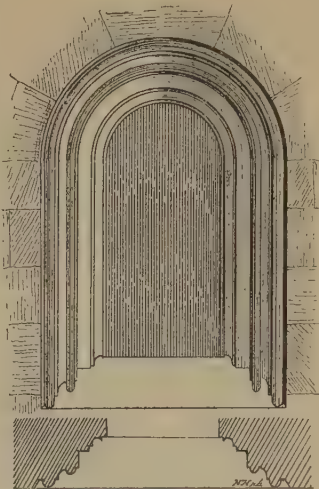
listině kollegiální kapitoly Vyšehradské, která zde obdržela popluží (Erben, Regesta Boh. Nr. 175, str. 78), od níž tudy zajisté i kostel zbudován byl. R. 1384 byl opatřen vlastním farářem dobře nadaným, jelikož odváděl desátku papežského 18 grošů pražských, jehož obročí roku 1396 a 1416 panem Pešíkem a Křištofem z Minic bohatě rozmnoženo jest.

Na věži visí zvon, jejíž r. 1557 ulil mistr Pražský Brikci, na němž čte se český nápis:

»Zvon tento slit gest Chval :
Božích nakladem Urozeného
Pana Bohuslava Ginafa
Kapliře ze Sulewic a na
Liebschowšii na Ten Gzašz
Diebiczneho Pana Toho za-
dušii leta Pane MDLVII.«

U dveří, jimiž do sakristie se vchází, vyryt jest do kamene náhrobní nápis:

»Mortuus loquitur. Dum puer
humanis caepi(t) consvescere
rebus, haec mihi grata do-
mus carnea massa fuit. —
Illa sed in cineres postquam
collapsa resedit. Me tenent
aetherei regia celsa poli. Wenceslaus Wrzesowitz obiit XXVI. Mai anno 1585 Aetatis V. mense VI.«



Ve stěně lodi chrámové jest pak zaděna velká deska mramorová s českým nápisem, jak následuje:

»Keta Páně 1612 v Uteru po neděli cantate Umřel dvoji cti hodný a Urozený kněz Bohuslav Stadešhinský z Stadešovic v vsi Řibčovši. tělo jeho odpočívá, očekávaje vešeleho žmrtvých vstání.«

V památní knize farní se dočítáme, že

ještě koncem minulého století kázalo se každou třetí neděli česky; nyní se zde káže pouze německy. Staří lidé na osadě jsou dosud Češi. Prastará osada česká poněmčila se tudy teprve za věku našeho. Čeled jest však dosud úplně česká.

Kostel Libčevský jest důležitým památkem v dějinách umění českého a svědčí o staviteli jemného citu a vkusu.

Řády českých malířů.

Srovnal dr. Zikm. Winter.

Dějiny českého malířství i řádové, jimiž upraven byl život umělců malířských, těší se odedávna — již v minulém století — pilnému pozoru mnohých našich i cizích badatelů. V přítomné stati nepřipadá mi ani zdaleka k myslí, abych nejsa odborníkem přispěl něčím k známému sporu mezi našimi badateli a cizími některými, kteří českému štětcí už od starodávna prou rázu samostatného tvrdíce, že všechno všudy, co máme a umíme, z Němec pošlo. To at rozhodnou znalci. Jen to budíž mimochodem dotčeno, že cizí vlivy umělecké nikdy k nám nepřicházely jen a jen ze sousedních Němec, alebrž v každém čase — od Karla IV. počínajíc — vedle českých a německých jmen, umělcům náležitých, v archivních pamětech pořáde trousí se jména Vlachů a jiných národů. Tedy Čech učil se ode všech. Mimo to nepřinesli cizí umělci k nám forem tak skoprnělých a ustrnulých, aby česká vtipná hlava neuměla tvořiti dovednou rukou formy rázu svého. Schnaase ve svých dějinách výtvarného umění (VI.) Čechům spravedlivě přiznává aspoň v malířství miniatur, jichž máme přesličných bohudík přec několik, zvláštní ráz. Ba ani Woltmann, jemuž u nás všechna práce umělecká od 16. století počínajíc má ráz jen a jen Norimberský, shlédnuv asi jedinou bibli velikou z r. 1537, nemohl nepřiznati, že aspoň vojáci na obrázcích nesou se patrným rázem slovanským. Ale více knih našich na onen čas neviděl: slibujet ve svém pověstném nástinu o českém umění malířském (str. 51), že víc poví, až rozhojní svoji znalost »autopsií«.

Jakož svrchu praveno, těch a podobných věcí tu nemíníme se dotýkati. Nám jde o srovnanou řadu malířských od nejstaršího, jímž r. 1348 založeno bratrstvo malířů a štitářů, až po řád r. 1669 malířů a jiným jich kolegům stvrzený. Mimo tento

poslední řád právě dotčený všechny ostatní přátelům české historie již v známost uvedeny jsou prací nejednou.*) Řády dotčené spolu srovnáme, aby z toho způsob i změny v řemeslném životě malířů byly patrný.

Jest od sebe rozeznávati bratrstvo a cech. Bratrstva byla na službu Boží a ctný pohřeb spolučlenům, na víc věcí mimo tuto božskou a druhou lidskou se bratrstva nesdružila nikdaž. Naproti tomu cech dbával nejen na předním místě Boha a na místě neposledním pohřbu svých oudů, onť většinou kusů svých péči měl o řemeslnickou živnost, organizaci, jurisdikci, konkurenci, etiketu a ještě jiné všelikteraké světské věci. Malíři, když nejprve a to r. 1348 v starých knihách se objevují, jsou spolu se štitáři bratrstvem. Toho sic vzpomíná Tomek v dějinách Pražských (II., 388), ale tamže zovou se již při roce 1348 malíři též »pořádkiem«. Ačkoli náš slavný dějepisec nepraví nikde, proč z nábožného bratrstva učinil hned při prvním jeho založení cechovní pořádek, tot z nejstaršího řádu ihned v oči bije, že s jakousi opatrností dobře lze tak učiniti: nemluvit se v tom řádě jen o zbožnosti a pohřbu; než jsou tu též kusy poněkud řemesla i jurisdikce se dotýkající — ale všech všudy znaků cechovních, jako jiní cechové měli, r. 1348 při malířích přec ještě neshledáš. Hromada mistrů teprve časem svolovala se v nové a v nové kusy, takže čta na knize »bratrstva malířského«, jež obsahuje řád a zápisy od r. 1348 po r. 1527, máš před očima ojedinělý vzácný příklad, kterak bratrstvo, jehož habitus s počátku jen poněkud jest cechovní, poznenáhlym rozvojem stane se toho způsobu cechem, jako pak vůbec bývalo v století šestnáctém, kdy všechny cechy

*) »Č. Č. Mus.« 1832; »Arch. Pam.« XII, 1; »Světotozor« 1870; Patera a Tadra v »Buch der Malerzeché«.

rozvinuly se nanejvýše. Že už v nejstarších statutech německých z r. 1348 podle bratrstva i jméno czech přichází, nematíž nás. Na počátku byli malíři víc bratrstvo než cech.

A teď zajímavější podrobnosti z nejstaršího řádu vyčtemež!

Nejprve tedy oné bratrské pobožnosti pomníce pozorujeme, že kostelem malířským byl nejprve chrámeček Panny Marie na Louži, jenž stával na prostranství nepatrném mezi Klementinem a palácem Clamovým. Tu měli bývatí »mistři se ženami večer na sv. Lukáše na nešpoře tak dlouho, dokavadž se nešpor nedokoná.« Z toho patrno, že mnozí utíkávali dřív, nežli kněz skončil službu. Libru vosku bylo složití za trest, kdo v chrámě sic o slavnost byl ale nedobyl. Svatému Lukáši, patronu svému, věnovali malíři ročně svíci devtilibernou »dobře zmalovanou, zlatem a stříbrem pěkně ozdobenou.« O tu svíci měl řád upřímnou starost, aby ji farář na Lúži »k svému požitku neobrátil«. Kdo zmeškal mši na den sv. Lukáše, mistr či mistryně, platil dvě libry vosku. Mimo tuto slavnou bohoslužbu do roka bývatí měly čtyři mše »za duše« a to též v dotčeném kostelíčku, »ač farář se bratřím zachová«. Z posledních slov patrno, že malíři v kostelíčku na Louži byli na výpověď. Po vojně husitské odstěhovali se skutečně do Týna. Také ráz zbožného bratrstva na sobě má ono ustanovení, že mistři v cechu »knihy čtú«. Patrno knihy zbožné, bibli; pak ustanovení r. 1481, aby »v hod Těla Božího« svíce cechovní nosili tovaryši v processí.

Co do pohřbu ustanoveno nejstarším řádem, aby konán byl i dětem malířským, jich tovaryšům, ba i dívkám (děvka, služka).

Členové bratrstva losem »z pušky« vybrání nesli tělo mrtvé k hrobu, jsouce zvláštním šatem oblečení.

»Přijemeného« do cechu platilo se na počátku po půl kopě; teprve r. 1454 smluvili se mistři, aby nový člen zaplatil celou kopu, poněvadž cech koupil »k počtě krále (Ladislava) a ke cti řemesla korúhev a perkytle«. Nač byly perkytle, šat horníků — bergkytle — kdož ví.

Teprve roku 1469 stalo se svolení, aby vstupující v cech dobyl sobě prve práva měšťanského a přinesl list o »pojiti z řádu manželského«, čehož ku příkladu »prtáci« — dříve všech jiných řemeslníků — chtívali v cechu svém již od r. 1404.

Z řemeslníků a umělců příbuzných shledáváme v bratrstvu malířském od prvopočátku štitáře a v nejstarším seznamu člen-

ském, jenž snad pochází ještě z doby Karlovy, jmenují se sculptores, membranatores (pergamentníci), auripercussores (zlatotepci), rasoires (doslovně škrabáci — totiž ti, již strouhali pergamen) a sklenáři. Od 15. stol. nemluví se nikdež o štitářích zvláště, snad mezi malíři a štitáři práce nedrobena víc, byli za jedno; za to po r. 1435 v oficiálním názvu vyskytují se »mistři maléri a sklenáři«.

Kdy do sbratření vstoupili ostatní umělci, jako je shledáváme v 16. věku — krumpěři, illuministé, cuprejtýři (zubereiter) a jiné příbuzenstvo, nelze dopátrať se.

Že malíři mívali předeek v bratrstvě, pochopitelné, ač si ho musili zhajovati paragrafem řkoucím, »aby žádný (ze starších mistrů) klíčů nechoval nežli z našeho řemesla«.

Že hned v nejprvnějších rádech malířského bratrstva byly kusy, dotýkající se organisace a jurisdikce a tudíž zárodky k plnému rozvoji cechovnímu, to viděti ze slov »o vádě mistrské, byla-li by mistróm v ruce dána« — to je přece soud! a pak ze slov »nechtěl-li by mistróv poslouchati, kterakžby mezi nimi (totiž svadenými a souzenými) učinili, takoví se sami cechu od-suzují«. Toť přec už exekutivní moc, vylučující neposlušchu z řemesla. Zdali zašel při tom trest až do té míry, že mu řemeslo »složili«, že tedy nesměl pracovati, jak to bývalo později dozajista, toho nelze nejstarší době přiříkati. Teprve r. 1441 stalo se svolení všeho cechu takové, »kdoby se vytrhl z mistruov, haněl neb žaloval mistry buďto ku pánuom neb komužkoli, takový že má z svolení mistruov bez řeči řemesla prázděn býti«. Tu se teprve praví světle o složení řemesla čili zbavení živnosti.

Také již nejstarší řád nařizuje tu formu soudní, »má-li kdo žalobu na druhého, aby požádal jednoho ze čtyř starších, aby zaň v cechu mluvili; pakliby sám přes to chtěl mluvíti, takový půl libry vosku pokuty pro-padne«.

Konečně r. 1474, kdy už soud cechovní všecek docela byl rozvinut a hotov, káže jedno svolení mistrovské stran jeho osazení, aby »přestáno bylo, dotýče-li se pře malérův, na cechmistru malířském, pakli sklenářův, aby též přestáno bylo na jednom mistru sklenářském z obecních, který by k tomu volen byl«. Patrno to koncesse sklenářům, aby o nich rozhodovali jejich kolegové.

O trestech šatlavních nepřímo praví se roku 1474, od kteréž doby často pak připomíná se »kážeň panská«. A kážeň pan-

ská nikdáž není trestání cechmistrů, jakž vykládá se v knize Paterově a Tadrově (»Buch der Malerzeche«) proti Woltmannově a Pangerlově knížce (téhož titule). Kázeň panská vždy bylo trestání na rathouze u »pánů konšelů.*)

Ze konšelé a rychtář městský brali díl pokut cechovních, toho nejprve zmínka děje se r. 1435, kdy zapovídá se, aby jeden druhému dílo sjednané se netřel.

A při tom zůstalo. Páni konšelé popustili drobet jurisdikce cechům, zanechavše k sobě ovšem odvolání, a za to chtivali a dostávali dílů z pokut peněžitých neb vskových.

Článek o pronesení rady čili aby tajnost cechu byla zachována, článek to, bez něhož nižádného cechu řád nebyval, u malířů zapsán jest již v prvním založení. Trest na to stanoven »věrduňkem«.

První, jenž byl trestán pro nedělní dílo, jmenuje se r. 1452 malíř Brožek. Před tím se o svěcení neděle nemluví, ale rozumí se samo sebou, že zbožný věk i bez cechovního artikule nedělní práce nedopouštěl.

O mistrovském kuse, jímž přistupující umělec prokázati měl řemeslo, nejprve mluví se r. 1454. Tenkrát stalo se svolení, »ktož by chtěl se mistrem posaditi, aby ukázal kus loketní dobře malovaný aneb dobře řezaný, aneb dobře ode skla udělaný... podle obyčeje zachování starých mistrů«.

Z posledních slov patrně, že nějakým dilem už před tím dávno bývalo mladým mistrům prokázati se.

Kterakou látku neb myšlenku měl sobě kandidát mistrství na umělecké zpracování zvoliti, o tom v knize není obšírnější zprávy, takže nelze nic podstatného namítnuti výkladu (Patera, str. 49), že byl řád Pražský v té příčině volný, ba vybízející umělce k samostatnému tvoření. Je-li tomu opravdu tak, pak obsahuje řád Pražský po té straně kus, jakého nenalezneš po druhé nikdež v řádech řemeslných ani našich ani cizinských; tyť vždy přímo vázaly umělce. V 16. století mají už malíři naši a jich kollegové vazbu tuhou co do mistrovského kusu taky. Ta nesvoboda přišla z Němec; aspoň čísti lze v řádě malířů Štrasburských r. 1516 tytéž rozkazy, jako vyčítá kterýkoli řád malířský Pražský ze století šestnáctého.

V kde kterém cechu věnuje se ob-

zvláštní pozor řádu tovaryšskému? O tovaryších a jich povinnostech řád ustanovili sobě malíři teprve r. 1454. První článek sebrali naši malíři z Němec. »V den sv. Lukáše kterýžkoli mistr tovaryše měl, tehdy hus tučná upečená s rozžetým světlem buď při obědě anebolito večeri má jim slavně postavena býti a od toho dne povinni jsú, aby po večeri (totiž každého zimního dne) seděli při díle až do půl noci; anebo (qui vero sero sedere noluerit) vstal od půl noci k dílu a při tom díle ustavičně trval až do 24 hodin«. Toť nemálo žádáno. Časem letním vstávati bylo, když zvonili k ranním mším a pracovati do 23. hodiny, po níž navečeřev se smíval jíti tovaryš po svých. Ale spat musil přicházeti domů.

Za tu práci mívali tovaryši v druhé půli patnáctého věku za týden 4 groše.

Zapovídají-li r. 1461 mistři tovaryšům dělati na hradech panských, toť patrně dotýká se tovaryšů, kteří nejsou v cechu: tedy »stolířů«.

Za Robence přijímali v prvních letech 15. století malíři chlapce do učení na tři léta a někdy i na pět.

Že na Novém městě malíři mívali svůj cech, to patrně ze zprávy r. 1461 (Patera 79).

Tolik o nejstarším řádě a jeho rozvoji.

Od r. 1348, kdy za otce Karla IV. vzniklo bratrstvo umělecké v Praze, v žádné potomní době, byť sebe divočejší byla a na krásně umění nepřála, nepostřehneš v pramenech toho, aby v Čechách, v Praze nouze byla o malíře.

Obzvláště utěšeně zakvetla cechovní obec umělců Pražských po vojnách husitských dvakráte: za panování Vladislava Jagaila a syna jeho, i poněkud ještě za Ferdinanda a potom za Rudolfa císaře.

Z obou těchto epoch máme před rukama (arch. Pražs. č. 324, č. 556, č. 994) řády cechovní dotčenými králi Českými stvrzené a všelijak nad starý cech rozhojnené. Těch si tedy všimneme, ovšem vyberouce pouze věci charakteristické.

Z majestátu Ferdinandova (r. 1562) a ze řádů Rudolfových (l. 1595 a 1598) pozorujeme zase nejprve středověkou péči o zbožnost, kterouž konali umělci u oltáře sv. Lukáše v Tejně, kamž se byli z kostelíka svého bývalého (neznámo kdy) odstěhovali.

Při památce patrona malířského tu správce církevní službu Boží konal umělcům. K opatrování oltáře tři osoby z nejmladších mistrů bývaly vybírány. Ty, »bylo-li znečištění od pavučin nebo prachu, k vzdělání

*) Mohli bychom dokázati to velmi obšírnými doklady. Ale postačí ukázati do samé knihy, z níž vůbec citujeme staré řády maléřské. Tu stojí na str. 72. při zprávě r. 1442 o přijetí Matěje Hory v řemeslo z čísta dobra na konci: »V ta doba sú páni byli: pan Pešík purkmistr atd.«

to přivozovaly». Světlo šlo jeden rok z truhlice Staroměstských; podruhé z peněz Novoměstských. A podnes svědčí oltář ten nejen o pietě bývalých umělců, než i o jejich umělosti. Vizte jen onen nákladný krásný baldachyn Rejskův, jenž pne se malebnou Vladislavskou gotikou nad ním! Ovšem slušno pravdě dáti svědectví, že výborný stavitel Prašné brány nezbudoval r. 1493 elegantní baldachyn kolegům malířům k vůli, nýbrž na poctivost pochovaného biskupa pod obojí Augustina Sanctuarienského, jež po bitvě Bělohorské vítězi vyrušili ze stoletého spánku a upálili na rynku. Ba nebyl ještě ani r. 1533 nynější oltář sv. Lukáše malířův, jak se posavad za to má dle Arch. Pam. (1874, str. 813), kde stojí psáno: »Z listů královských jde na jevo, že malíři již počátkem 16. století, ne-li dříve, oltáře sv. Lukáše se ujali«.

Podarilo se mi nalézt v úřadě zemských desk (v kn. miscell. č. 92, P. 8) zprávu docela novou, zajímavou, z níž jde neomylně, že r. 1533 měli malíři svou »bratrskou kapli« a ne ještě, jak dí rád Rudolfův, »oltář, kde se lectura čítá«.

Dotčeného roku totiž činí illuminator Pavel poslední pořizení, jímž odkazuje dům v Platněřské ulici a jiný za Tejnem sestře svojí; též leccos pořizuje chudým, »aby se za mne hříšného modlili«. Biblí na pergamenu psanou velikou oddává Regině podruhyni k prodání a k užítu; knihy své, tabulky, barvy, kunšty a formy sestře.

Jemu byl dlužen Michael, malér, 39 kop českých. Z kšaftu dále patrno, že zajímavý illuminator dal dělati do kaple bratrské od

jmenovaného Michala obraz a protož dí: »Co by sobě slušně poraziti chtěl na tom Olivetu v kaple bratrské Matky Boží před Tejnem, tak aby ten Olivet všecek dobře na rozeznání mistrů řemesla maléřského obnovil«, — co přebude po srážce toho obrazu, aby obráceno bylo na světlo »ke kapli bratrské«.

Z přítomného kšaftu mimo to lze také poznávati, kterak horlivě dbali malíři té své kaply bratrské. Ba z řádků následujících vysvitá, že malíři nejen svého oltáře dbali bývali, než i všeho vsudy, co s Týnem souviselo. Dí illuminator Pavel ve svém kšaftě: »Za dílo tabule poroučím (Michalu, malíři), aby ten obraz Matky Boží na škole Týnské k rynku vešken znovu obnovil a to také na porážku summy dotčené a to na rozeznání mistrů malířů.«*)

*) Kšaft tohoto Pavla illuminatora jest zajímavým spolu příspěvkem k dějinám pověstných »paniců Pražských« (»Junker von Prag«), s nimiž badatelé nevědí kudy kam. Dle obrazu v universitě Erlangenské (Pangrle, str. 44 »Buch der Malerzeche«) byli Pražští »panicové« malíři. V knize Regenšpurské r. 1486 uvádějí se die »Junker von Prag« za »Kunstwissende«, což dle knihy Pangrlovy značí »theoretiky«, — ale tehda theoretiků bez praxe nebývalo; v polovici 16. věku pracují »die Junker von Prag« o věži domu Štrasburského, a v seznamě Pražského bratrstva malířů a štítářů z dob Karlových čteme tři holá jména »paniců« Václava, Petra, Jana, aniž víme, jací to umělci byli. Konečně v kšaftě Pavla illuminatora svrchu vzpomenuť, aby otázka o »panicích« těch byla ještě zapletenější, čteme: »Mám také čtyři tabule, na jedné tvář císaře Karla, a jiné tři tváře jsá těch panicův, kteří na svůj náklad dali stavěti kostel na zámku Pražském; i byl jsem žádán od kanovníků Pražských, abych jim je prodal, protož budúli chtíti je mítí, ať za ně dadí tři kopy gr. miš. Voršile, sestře méa,«

(Pokračování.)

O některých památkách

farního kostela sv. Petra na Poříčí v Praze.

Napsal M. Lüssner, cís. král. místodržitel'ský rada m. s. a konservátor.

O kostele tomto zajímavém bylo psáno nejen ve spisech povšechnějších topografických, jako Schallera, Schottkyho, zvlášť pak Ekerta (D. II., str. 37), ale byly i podány o něm zvláštní popisy ilustrované, jako ve »Světozoru« r. 1887 (str. 105 a 118) od A. Klímy, pak v časopisu tomto, »Methodu« F. J. Lehnerem (roč. III., str. 126 a 138, pak roč. X., str. 64 a 80), ku kterémužto popisu také přidán byl půdorys a troje pohledy.

Kdežto tedy již sepsány byly dějiny, výstavnost a hlavní části kostela toho, zbývá

pouze zmíniti se o některých jednotlivých památkách jeho, které z minulosti se zachovaly a o kterých na ten čas nebo jen mimochodem psáno nebo zcela pomlčeno bylo.

Tu napřed budiž širší zmínka učiněna o křtitelnici cejnové, která stojí na podstavku z pískovce tesaném pod věží severozápadní. Kotel jest mnohem starší nežli víko, s třemi nohama 81 cm vysoký a má nahoře průměr 51 cm. Nohy lví končí při kotli hlavami bradatými, vousy dělené drží dole ruce. Na okraji hořejším upevněny

jsou dvě hlavy s čepicemi, pak petlice, v prostředku kotle ale dvě hlavy lví s kruhy železnými. Nápis jest vyryt ve čtyřech řádkách, z nichž nacházejí se dvě pod okrajem a dvě dole. Vidíme zde opět nehezkou a zpotvořenou minuskuli, která byla při podobných nápisech v 16. století v obyčeji a která zde čtoucímu i tím obtíže činí, že jest částečně porouchaná. Nápis jest tento:

Řádka 1.:

»qui credyderyt et baptysatus fueryt salous
eryt aleluga . mate : capto . 16.

Řádka 2.:

»nysy quys renatus fueryt ex aqua et spy-
rytu non yntroire yn regnum dey«

Dole řádka 3.:

»hoc opus sum (?) . . perfect . est circa
(?) festum martyny.«

Řádka 4.:

»anno domyny 1544 per magistrum yohan-
nem mrkvyczka.«

Jednotlivá slova dělena jsou úzkými listky.

Víko novější s koulí a křížem nad ní jest 50 cm vysoké a má nápis následující:

»To víko bylo dielano za času velebného (hvězda s křížem co znamení křižovnícké) Pana fararze Jana Alex: Malcze tež Vrozenych a statecznych wladykůw Panuw Inspectoruw Pana Jana Ant. Kozaka toho czasu Wiceprimatora Pana Jana Vlbrichta Aurzednikuw, Pana Karla Kozaka a P. Jakuba Janause, genz se stalo Leta Panie 1738 dne 18 Decembris.«

Kostel vyniká množstvím hrobových pomníků v dlažbě, které však z větší části ošlapány jsou. Máme tu v lodi chrámové:

1. Před lavicemi mramorovou desku, na které jest však začátek nápisu kryt lavicí; zní, dokaváde jest vidět, takto:

» . . i na budavcy wiecznau pamatku wrozenego P. Girziho Gesska z Rittersfeldu nekdegssio primasa N. M. P. a trzi sinw s nim splozenych totiz Michala Girziho a Waczlawo Vrozena Pani Anna Misseronowa rozena z Pettrsdorfu prwe manzelka gehu a vlastni pani materz giż gmenowanich ditek tuto poloziti dala. Letha Panie 1649.«

Pod nápisem znak: Štít šikmo z levého hořejšího konce k pravému dolejšímu ve dvě pole rozdělen, na kterém leží ruka obr-

něná držící meč; nad přilbou dvě křídla orličí.

Anna roz. z Pettrsdorfu měla prvního manžela Michala Ritteršice z Rittersfeldu, který byl císařským rychtářem Novoměstským a za času konfiskace si pomohl k znamenitému jmění nemovitému. Když tento okolo r. 1637 zemřel, provdala se po druhé za Jiř. Ježka z Rittersfeldu, primasa Novoměstského, kterému pomník tento postavila. Konečně si vyvolila za třetího manžela nějakého Misseroniho, který pocházel z vlaské rodiny patriciské, vynikající za času Rudolfa II. řezáním a leštěním drahých kamenů.

2. Hned před tím kamenem leží blíže oltáře jiný z mramoru čeryného, na němž se pouze znak zachoval. Štít jest rozdělen a v hořejším poli rozeznáváme ležící zvíře, nad přilbou dvě křídla orličí, mezi nimiž vyčnívá hlava orličí.

3. Podobný kámen bez čitelného nápisu leží před kruchtou hudební. Ve štítu nacházejí se rohy beranní, nad helmou pak čtyry pera pštrosí. Znak toho užívali Okrouhlíci z Kněnic. Ze slabých pozůstatků nápisu dává se pouze rozeznat, že byl sepsán v jazyku českém a že pochází z 16. století.

4. Pod hudební kruchtou a před hlavním vchodem nachází se mramorová deska s nápisem, který sice již Schaller uvádí a který se zde pro úplnost podává do slova:

»Letha panie 1642 den pamatni S. Severina tato sepultura gest wyzdwizena nakladem Vrozenego Pana Jana Sewerina z Krifeldu Salomeni manzeluw a dedicu w gich pro budauci pamatku rodw a Jacvba syna gich ktereż tu giż w panw odpocziwa.«

Pod tímto nápisem znak: Ve štítu v levo lev vzpřímený, který v obou tlapách drží kouli, pod kterou stojí v pravo dva koše hradební (Schanzkörbe) vedle sebe. Nad korunovanou přilbou ruka s mečem.

5. V jižní lodi jest nad lavicemi do hlavní zdi zasazená menší deska mramorová 62 cm vysoká a 53 cm široká, na níž se nachází vypouklý obraz holčičky v dlouhých šatech s květinou v sepiatých ručkách, práce to, zvlášť co se dotýče hlavy, velmi dovedně provedená. Nápis v latinských lapidárkách kolem ve dvou řádkách:

(1. řádka): »Schránka pocziwe panenky anny dwogcztihodneho kneze sstepana Olomuczansky kavrzi . . . keho sprawcze slowa a swatosti krista pana prz. (?) kwite to kteraz weku sweo mage 35 nedel a 3 dni (?) 21 martii na den s. Benedikta ziwot w tichosti wss . . . «


(2. řádka): »a k blahoslawenie v panv Krystv 1619 dokonala a tuto odpocziwa oczekawage na hlas radostny pana Jezu Krysta.«

O faráři Štěpánu Olomučanském viz Ekert II., str. 33.

6. Pomník Jana Karolidesa nachází se blíže vchodu kostelního jižního na místě tmavém, a z nápisu, jež Schaller (IV., str. 176) úplně uvádí, zachovala se již pouze slova:

»Vrozeny pan Jan Karolides z Karlsbergku . . . poslední . . . «

Znak na tom pomníku jest ten samý, který popisuje Ekert (II., 95) co nacházející se na pomníku Karla Mělnického z Karlsberga při kostele sv. Vojtěcha.

7. a 8. Budiž ještě zmínka učiněna o dvou deskách hrobových pod hudební kruchtou položených, z nichž na jedné se zachovala pouze přilba s dvěma křídly orličími nad erbovním štítem vyhaslým, pak z nápisu »letha 94« (1594). Na desce druhé jest nápis úplně setřen a zbylo na ní pouze ve věnci znamení veliké: 

Snad i skrovné tyto poznámky poslouží někdy k vysvětlení nějakému.

Mimo těchto uvnitř kostela se nacházejících pomníků jest také na jeho zevnější půlnoční straně při zdi předsínky postaven náhrobní kámen z pískovce, o kterém jsem na ten čas zmínku nenašel. Má nápis tento:

9. »Urozeného pana Wacława Kamaryta z Rowin Cysaře Rzimskeo przy Appelacy raddy. Dytky Floryan Syn Leta 50. Anna dcera Leta 70. Pawel Syn Leta 75. zemrzeli a tuto w panu Bohu vsnuwsse pochowani gsau: ~

Pod nápisem tím vidíme ve dvou obloucích v pravo postavu hocha a v levo postavu panenky držící věnec, ve kterém znak valně porouchaný, tak že poznati možno jen nad přilbou dva rohy bývalí a mezi nimi vinoucího se hada.

Kamarytové z Rovin byla bohatá a vzácná

rodina patricijská v městech pražských usedlá, o které s námi laskavě sděluje pan A. Rybička následující zprávy:

Václav Kamaryt byl J. M. C. rychtářem na Novém městě Pražském a majestátem císaře Ferdinanda I., daným na hradě Pražském v sobotu po vzkříšení P. r. 1557, nadán erbem, který se vypisuje takto: Štít modrý, v němž od spodku z oblakův ruka zbrojná vyniká, držící hada se zatočeným ocasem, otevřenými ústy a vyplazeným dvojatým jazykem, mající korunu červenou na hlavě zlaté barvy. Nad štítem kolčí helm, na něm falfirnochy po pravé straně červené a žluté, po levé též žluté a modré barvy. Nad tím vším koruna zlatá kralovská, z níž ruka zbrojná hada držící jako v štítu vyniká.

R. 1562 byl Václav K. zvolen za radu při appellaci Pražské a zemřel r. 1593. Přijal za strýce erbovního Pavla Prokopa, měšťana Starého města Pražského, kteráž přijetí císař Rudolf II. majestátem daným na hradě Pražském v úterý po sv. Michalu (30. 7brs.) 1595 potvrdil. Znamení vladictví bylo uděleno Janovi a Jindřichovi bratřím Kamarytům, měšťanům Nového města Pražského a Janu Rohozenskému, aby se psáli mohli z Rovin. (Na hradě Pražském v sobotu po sv. Kateřině 1594.) Erb, který jim byl propůjčen, byl ten samý, jaký udělen byl Václavu Kamarytovi z Rovin. Jan Kamaryt byl r. 1621 při komisi executionis pro pobouření odsouzen hrdla a statku, však učiněna jemu milost, že pak byl potrestán vězením do roka.

Ku konci snad zbytečno nebude zmíniti se o některých zajímavých předmětech, které ještě před krátkým časem v místnostech vedlejších kostela sv. Petra uloženy byly, ale nyní co památnosti v městském muzeu vystaveny jsou.

Jsou to čtyři svícny bronzové, z nichž dva šestihranné na nohách lvích spočívající z dob slohu gotického, jiné dva okulacené pak asi ze 17. století pocházejí; dále pěkné mříže tiarou ozdobené a veliká truhla dřevěná s kovářím starobylým.

Bývalá plebánie Blovice.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Plebánie v Blovicích (Blevicích) v arcidekanátu Plzeňském a dekanátu Klatovském platila papežského desátku 36 gr. (Tomek, rejstříky str. 87.) a byla pod patronátem kláštera Nepomuckého. Roku 1374. změnil

si Přibek, plebán v Blovicích, místo s Ondřejem, plebánem v Drahoňovém Újezdě (Emler, Lib. III. et. IV., Conf. 17); r. 1379. změnil si Otmarc, plebán v Blovicích, místo s Višemírem, plebánem v Sedlčanech (tam-

těž 115); roku 1386. zase si změnil zdejší plebán Jan místo s Jindřichem, plebánem v Holotřevěch (tamtéž 177). Roku 1419. změnili si plebán Blovicový Vilém místo s Ondřejem, plebánem ve Vřeskově (Emler, Lib. VII., Conf. 287). Při této farni bylo zařízeno kaplanství; roku 1404. zemřel zde kaplan Vilém, soudce a přísežní městečka Blovic dodali k tomu místu Řehoře, kněze z Blovic (Emler, Lib. VI., Conf. 130). Snad to bylo oltářnictví u oltáře sv. Briktí, které založili soudce a přísežní v Blovicích s platem ročním 5 kop 12 gr. koupených ve vsi Podhoří od Viléma ve Zdáru, Heřmanna z Řelčic a Aleše z Pakonic; oltářník ten musel obětovati týdně 4 mše sv., jednu za duše v očistci a tři dle své vlastní vůle, a při službách Božích, nešporách, vigiliích v neděli a ve svátek v superpelicej u oltáře býti přítomen (Borový, Lib. Erect. II. 209). R. 1409. oltářník oltáře toho Řehoř změnil si místo s Pavlem, plebánem ve Staré Chodové (Emler, Lib. VI., Conf. 277), který Pavel oltářník změnil si v roce 1418. místo s Petrem, plebánem v Zášavcích (Emler, Lib. VII., Conf. 269).

Městečko to jest starobylé; již r. 1262. jisté platy v Blovicích patřily k záduší Budeckému, které dal král Přemysl Otakar kapitule Vyšehradské (Pam IX., 223 a Tomek dějiny I., 410). Hlavní část té osady

ale patřila ku klášteru Nepomuckému dle knih konfirmačních. Později pak byly Blovice v ruce rozdílných majitelů; roku 1454. píše se Vaněk z Blovic (A. C. II., 445); 1427. Jaroslav z Javora seděním na Blovicích (A. C. I., 409); po roce 1472. Olfart z Javora seděním na Blovicích (Tomek Dějiny Prahy IV., 373). Roku 1454. okázal v registrech zápisů Vilém z Netunic list, který jeho otci Vilémovi z Netunic svědčí od Arnolta, opata kláštera Nepomuckého i všeho konventa na rybník Myšlevský, ves Strážovice, Lhotu, Malíkomerí (?), Blovice, městečko Zdomyslice (A. C. II., 471). Roku 1557. dne 9. října dány byly Blovice, i jiné zboží kláštera Nepomuckého nejvyššímu komorníku království Českého Adamovi ze Šternberka (Památky VI., 45). Na začátku 17. století patřily Blovice k blízkému hradu Hradišti Žďarovu. Petr Karel Tobiáš rytíř ze Svárova dostal statek Hradiště r. 1618. postupem od manželky své Markéty Hradištské z Hořovic (D. Z. 139. J. 13). A pro účastenství ve zbourání stavů českých byl jemu statek ten vzat a r. 1623. jeho synu Janu Václavovi odevzdán, který ale r. 1628. zavázal se složití jistinu 1100 kop. míš. do královské komory za pardon jemu udělený (Bílek, Dějiny konfiskací str. 254). Popis kostela viz »Method« XIV., 28.

Farní chrám sv. Anny v Zděbuzevsi (Stěbuzeves).

Píše *Još. Nechvíle*, farář v Dašicích.

Zděbuzeves (Stěbuzeves), vesnice na úpatí vrchu Vlkonáče, 1½ hodiny severozápadně od Vlašimi vzdálená, má farní kostel sv. Anny, který byl původně v 14. století sv. Šimonovi a Judovi zasvěcený. Kostel ten starobylý opravován r. 1863 pozbyl starobylého rázu svého. Vyniká uvnitř čistotou a spořádaností, zevnitř svou červenou střechou. Věž v průčelí stará, vetchá, má 2 zvony; jeden z r. 1599, přelitý v Praze r. 1847 od Karla Bellmanna a druhý z r. 1708. Náhrobníky dříve zde stávající nejsou více. Farní stavení stojí naproti kostelu k západu. Plebán ve Zděbuzevsi platil 12 grošů papežského desátku

(Tomek, rejstříky 58). Plebáni: do r. 1375 Petr, r. 1375—1383 Beneš, kněz z Vrsce, r. 1383 Václav, dříve plebán v Jezeřanech; r. 1391 Havel a Pavel, bývalý plebán ve Vicemilicích směnou místa; r. 1407 Pavel Benátský a Jan, plebán, dříve v Petrovicích směnou místa; tento Jan zemřel r. 1416, nástupcem jeho byl Zikmund, kněz z Votic až do r. 1417, kdy si směnili místo s Petrem, plebánem v Borotíně. Patroni: r. 1375 Václav ze Zděbuzevsi, r. 1383 Markvard a Sezema, synové Jana Jezera z Jezeřan a Janek z Veltrub; r. 1391 Kolman, plebán z Rovně a Majnuš ze Zděbuzevsi, r. 1416 a 1417 Jan, válečník ze Zděbuzevsi.

Ž Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc červenec.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Pozlacení v ohni: kalicha: pro vysokorod. pí. hraběnku Schönbornovou v Lukavících; monstrance a ciboria: pro dp. Ant. Svobodu, faráře v Skorotcích; monstrance, kalicha a pacifikalu: pro dp. Jana Mirtla, faráře v Stobořicích; kalicha: pro vdp. Fr. Černo-houze děkana v Dobrovici. — Nádobky na sv. oleje: pro důst. farní úřad v Radonicích, pro vp. Václ. Mikoláška, kaplana v Sobotce, pro dp. Jana Hůrského, faráře v Červené a pro vp. Jana Schmidta, zám. kaplana v Hauensteinu. — Patenky k nemocným: pro vp. Václ. Mikoláška, kaplana v Sobotce, pro dp. Jana Hůrského, faráře v Červené a pro dp. Fr. Kozelka, faráře v Červeném Újezdě. — Svi-cny oltářní: pro vdp. Fr. Daneše, děkana na Peruci a pro důst. farní úřad v Hředle. — Konvič-ky mešní: pro dp. Karla Krále, faráře v Dublo-vicích, pro důst. farní úřad v Radonicích a v Záhoří, pro dp. Václ. Oplta, faráře v Tyse u Podmokel. — Kropáček: pro dp. Jana Webra, faráře ve Velkých Popovicích. — Nástroj na pečení hostií: pro dp. Theod. Loha, faráře v Oudřči. — Nádobka na mytí prstů: pro důst. farní úřad v Divišově. — Schránka na hostie: pro dp. Jana Mirtla, faráře v Stobořicích.

Rozlišené. Missaly: pro důst. farní úřad v Bělehradě a pro vp. Jos. Tumpacha, kaplana ve Stříbře. — Pultyky pod missaly: pro dp. Fr. Tůmu, faráře v Řenčově a v Hředle. — Kříž na stěnu: pro dp. Fr. Lehečku, faráře v Dívčicích. — Zvoněk k sakristii: pro dp. Jana Hůrského, faráře v Červené. — Harmonické zvonky: pro důst. františkánský klášter v Hořovicích, pro vp. Jos. Himra, kaplana na Peruci, pro důst. farní úřad v Radonicích, pro dp. Václ. Nyklesa, faráře v Praze a pro dp. Jos. Buchara, faráře v Krutech.

Paramenty. Červené tunicelly: pro J. Milost' nejd. pana biskupa Karla Schwarze v Praze. — Kasule: bílá bohatě vyšitá: pro kapli v Staroměstské radnici v Praze; černá: pro dp. Jana Webra, faráře ve Velk. Popovicích; bílá a červená: pro dp. Jana Churého, duch. správce ústavu pro choromyslné v Dobřanech u Plzně. — Pluvial černý: pro důst. farní úřad v Záhoří. — Vela: pro dp. Fr. Tůmu, faráře v Řenčově a pro dp. Ad. Seemanna, faráře ve Velk. Újezdě. — Štoly: pro dp. Jos. Jandu, faráře v Hlavnu-Kostelním, pro vdp. Karla Hodináře, děkana v Černém Kostelci a pro dp. Jos. Beránka, faráře v Březové; bílá, bo-hatě vyšitá: pro vdp. Karla Kmocha, ředitele ústavu hluchoněmých v Praze. — Pláštiky na ciborium: pro klášter milosrdných bratří v Praze, pro vysokor. paní hraběnku Thunovou v Děčíně a pro vys. dp. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře. — Bursy k nemocným: pro vp. Václ. Miko-láška, kaplana v Sobotce, pro blahorod. pána Hynka Meissla, c. k. poštmistra v Petrovicích, pro dp. Jos. Horáka, faráře v St. Přerově a pro dp. Jos. Beránka, faráře v Březové. — Antipendia: pro dp. Jos. Puchtů, faráře v Klučenicích, pro dp. Jos. Horáka, faráře v St. Přerově, pro dp. Fr. Lehečku, faráře v Dívčicích a pro blahor. slečnu Frankovou v Praze. — Korouhve kostelní: pro dp. Václ. Hanku, faráře v Strážšti a pro dp. Theod. Rysku, faráře v Slapicích. — Prápor pro školní mládež:

pro blahor. p. Jana Mrázka, nadučitele v Bradlenách na Moravě. — Polštáře oltářní: pro vp. Fr. Miču, koop. v Měříně. — Zlaté třepečky ku klíčku od tabernaklu: pro vdp. Jos. Ně-mečka, děkana v Loukově a pro dp. Jos. Beránka, faráře v Březové. — Příkrov dětský: pro dp. Jana Hůrského, faráře v Červené. — Birety: pro dp. Jos. Novotného, faráře ve Všejaněch, pro dp. Jos. Žídka, minoritu v Praze, pro blahor. p. Kaufmanna v Praze, pro vys. dp. Karla Vorlíčka, arciděkana v Kutné Hoře a pro vp. Václ. Mikoláška, kaplana v Sobotce. — Koberec na stupně oltářní: pro dp. J. Kučeru, faráře v Bezdržicích,

Prádlo kostelní. Pally: pro Jeji Jasnost vysokor. paní kněžnu Lobkovicovou v Dol. Beřkovi-cích a pro vp. Jos. Tumpacha, kaplana ve Stříbře. — Cingula: pro dp. Karla Krále, faráře v Dublovi-cích, pro vp. Jos. Tumpacha, kaplana ve Stříbře, pro dp. Jos. Horáka, faráře v St. Přerově a pro důst. farní úřad v Divišově. — Korporale a pally: pro vp. Jos. Franka, kaplana v Damnově. — Hume-ralie: pro dp. Ant. Willa, faráře v Kurdějově na Moravě. — Alba: pro vdp. dra Fr. Kordáče, prof. bohosloví v Litoměřicích. — Rocheta a cingu-lum: pro dp. Fr. Lehečku, faráře v Dívčicích.

Příspěvky

na votivní obrazy v Karlinském chrámu Páně k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.

zl. kr.

Přenešeno . . . 1632 47

Nejmenovaná 1 —

Úhrnem . . . 1633 47

Do 2000 schází 366 zl. 53 kr.

Votivní obraz moravský.

Přenešeno . . . 457 92

Cyrillo-Methodějský dar osady Chvalkovské zaslaný dp. farářem Ferd. Harnou (4. dar) . . . 2 —

Úhrnem . . . 459 92

Do 2000 schází 1540 zl. 8 kr.

Votivní obraz bohoslovců česko-moravských.

Přenešeno . . . 372 86

Ct. pp. bohoslovci semináře Králové-Hradeckého na upsaných 370 zl. ct. p. J. Olivou odvedená 3 splátka 115 —
(Úhrnem splaceno 167 zl. 30 kr.)

Ct. pp. bohoslovci semináře Litoměřického prostřednictvím vp. kooperatora Pavla Ji-routka 10 —
Prostřednictvím cp. Josefa Kazdy 10 —
(Na upsaných 160 zl. splaceno 80 zl.)

Úhrnem . . . 507 86

Do 2000 schází 1492 zl. 14 kr.

Ct. pp. bohoslovci s dojemnou obětovností snášejí znamenité dary na votivní obraz svůj. Jim i osadě Chvalkovské srdečně: Zaplať Pán Bůh!

Za další dary na veškeré votivní obrazy prosí
redaktor.

METHOD.



ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 8.

V Praze, dne 30. srpna 1888.

Ročník XIV.

OBSAH: Románské exkurse. (Pokračování.) — Řády českých malířů, (Pokračování.) — Bývalá plebánie a farní chrám Páně Nanebevzetí Bl. P. Marie v Charvátci. — Farní chrám Páně Povýšení sv. Kříže v Konárovicích. — Farní chrám Páně sv. Vít v Kvilicích. — Filiální chrám Páně Nejsv. Trojice v Psářích u Vlaštní. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc srpen 1888.

Románské exkurse.

II. KOSTEL SV. VÁCLAVA NA PROSÍKU.

Napsal F. J. Lehner.

Prvním a nejstarším kostelem na jméno sv. Václava v Čechách — pokud mi povědomo — zasvěceným jest starobylá svatyně zbudovaná na výšině Prosické, široko daleko celému okolí vévodící. Ctihodný kmet, který s výšiny své jako strážce na Prahu v údolí a na královské Hradčany se dívá, mnoho pamatuje. Devět věků bouřlivých a klidných kolem hlavy jeho přeletělo. Jest starší než samo biskupství Pražské, které teprve třetího roku po založení jeho zřízeno bylo. Snadno se tedy spočítá stáří jeho. Zrodil se v době, když křesťanství poženanou pouť po vlasti České jedva započalo. Při křtu dáno jest mu jméno mučenníka a dědice země České. A od té doby jako věrný voják stojí na své stráž a hlídá matku Prahu.

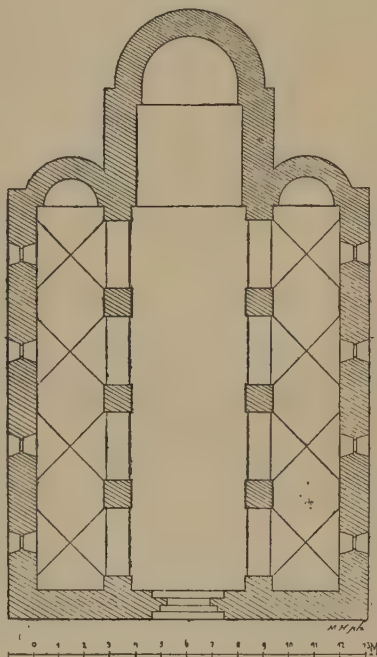
Kostel Prosický jest románská budova trojlodní, po délce s obou stran vpravo i v levo nyní třemi sloupy rozvržená. Sloupy tyto podobající se velmi oběma sloupům chrámu sv.-Jiřského na Hradčanech byly mi ode dávna podezřelými. Sloup románský bez patričné štíhlosti, jaké sloup dle pravidla vyžaduje, nejapný a zavalitý trpaslík bez patky a bez hlavičky rušil mi vždycky

dojem ustálené a krásné soustavnosti, jakou sloh románský vyniká. Kdykolivěk jsem do kostela sv.-Jiřského a Prosického vstoupil, nevkusné a neslohové sloupy bezděčně probouzely vždy otázku, zda-li snad v době baroku, když stavebním řádům slohů středověkých naprosto se nerozumělo, čtverhranné pilíře nejsou přetvořeny v nejapné, nerománské sloupy? Čím bedlivěji jsem je pozorovával, tím více ustalovalo se přesvědčení, že se tak stalo. Copové kudrlinky na hlavicích pitvorně vykroužených, poslední dva sloupy, na které nynější kruchta se podpírá, svrchu ze čtverhranu v kruh přecházející (viz obr. 3.), posléze čtverhranné polopilíře pod kruchtou o západní stěnu kostela se opírající, románskou okrasou šachovnice svrchu ozdobené (viz obr. 4.), utvrdily mne v přesvědčení, že kostel Prosický mívá pilíře čtverhranné, jejichž bývalá okrasa na polopilířích uvedených se dosud zachovala. Že jsem se nemýlil, potvrdila farní kniha památní, kterou důstojný pan farář Prosický laskavě mi zapůjčil. Na straně 5. čte se, jak následuje: Eodem anno (1770) columnas intra ecclesiam quadrilaterales multum informes et lumen impediētes

in praesentem rotunditatem et figuram redigi feci . . . (Liber memor. pag. 5).*)

Při rekonstrukci chrámu sv. Jiří na Hradčanech, která se právě podniká, zjistilo se důkladným ohledáním, že i zde oba sloupy z pilířů udělány jsou a že také kostel sv. Jiřský jest chrámem pilířovým. Znaleckým zjištěním tímto rozplývá se Kuglerův »provinciální barbarismus« kostela sv. Jiřského v nívěč právě tak, jako Grueberova »těžkopádnost a nedokončenost jednotlivých článků, které vnitřku dodávají dojmu zasmušilého, skorem odpuzujícího«, a zůstává v právu výrok »cestujícího entusiasty« (Hirta), který původ chrámu z 10. stol. odvozoval a prosté jednoduchosti se obdivoval. Nápadná podobnost obou kostelů a stejnost soustavy pilířové jest neocenitelným dokladem pro stáří a původ obou památníků, jakož i pro chronologické seřazení kostelů slohu prvorománského ve vlasti naší.

Pilíř s pilířem spojen jest uvnitř kostela Prosického prostými polooblouky, které nesou hladkou stěnu hlavní lodi postřádající oken. Obě boční lodi s okny r. 1770 poněkud rozšířenými**) zakončují se apsidami polokruhovými. V levé lodi zachovala se dosud neporušeně i stará klenba (viz obr. 3.), kdežto hlavní a pravá loď jsou v době gotické sklenuty úhlednou klenbou křížovou v lo-



Nakreslil F. J. Lehner.

*) Uvedeným zjištěním vyvrací se opětně jedna z tisícových nesprávností Grueberových, v době novější drem Josefem Neuwirthem (Geschichte der christlichen Kunst in Böhmen) ohříváných, kteří kostel Prosický za ryzou basiliku sloupovou prohlašující, původ její o celá dvě století pošínují. Srovnávajíc prostou jednoduchost slohu prvorománského, jaký na Prosickém kostele pilířovém v celku i v jednotlivostech se jeví, s architektonickou nádherou a bohatostí rozkvětlého slohu románského v druhé polovině věku XII., jest se stanoviska vědeckého a uměleckého naprosto nepochopitelné tvrzení Neuwirthovo, který původ kostela do posledních let panování Vladislava II. (1140-73) klade. Že Neuwirth pro typ stavební došel si ve 12. století až do Švábska a Kladrubské benediktiny poděluje účastenstvím při stavbě kostela, svědčí o mladistvě naivní obrazovnosti, kterou na přetčetných místech podobným způsobem nahrazují se důkazy. Podobná odůvodňování považují se za pouhý žert. Prameny uváděti, výroky

meném oblouku s žebry článkovanými, silně vynikajícími, o čtyřech polích klenbových. Poslední čtverec boční lodi pravé, k průčelní stěně přiléhající, byl v době gotické příčkami zděnými upraven pro sakristii, která r. 1770 proměněna jest v repositoryum.***) Vysoká loď střední k východní straně tvoří presbyterium valeně klenuté, nad kterým z venčí věž kostelní se vypíná. Vítězný oblouk odděluje presbyterium od apsidy, která bývala osvětlena jako obyčejně třemi okny skrovných rozměrů.†) Mušle apsidy hlavní lodi sklenuta jest do výše valené klenby presbyteria. Celý kostel jest 21'53 m dlouhý, z nichž na loď připadá

14'93 m, na presbyterium 3'90 m a na apsidu 2'70 m. Šířka veškerých tří lodí obnáší 11'87 m, z níž hlavní loď zaujímá 4'43 m. Tloušťka pilířů má 1'02 m, síla zdi 1'08 m. Výška lodí bočních 5'40 m, výška lodí hlavní do záklenku 10'15 m.

Až na gotickou klenbu lodí střední a pravé, na sloupky z pilířů vykroužené a znešvařené okna jest celý vnitřek v podstatě své neporušeně zachován.

Zevnějšek kostela jest však různými přístavky obklopen. Průčelí kostela zakrývá v dolejší části stará kobka, uvnitř oltářem a kamennou žebráckou lavicí opatřená. Okno v průčelí nad kobkou lomeným obloukem sklenuté s křížbou pozdně gotickou osvětluje hlavní

jejich však bezdůvodně »za výmysl dob pozdějších« prohlašovati (Neuwirth, str. 175) pouze proto, že odporují strannické soustavě, vedle kteréž spisovatel »své dějiny« křesťanského umění v Čechách konstruoval, vysvětluje se stanoviskem spisovatelovým, Co Grueber bez pramenů a pomůcek vědeckých tvrditi se jal, že totiž národ Český, duchem chudý a k umělecké činnosti málo nadaný, vše, co v umění krásného má, přijal darem od vzdělaného a nadaného národa německého, snaží se Neuwirth způsobem Woltmannským stvrzovati, avšak nikolivěč tím, co prameny historické tvrdí, nýbrž co sám do pramenů vkládá.

**) Reliquae fenestrae intra ecclesiam renovationem suam gaudent nobili domino de Fridenberg, quae alias obsoletissimis multum obscuris gaudebant orbiculis. (Liber memor. pag. 6).

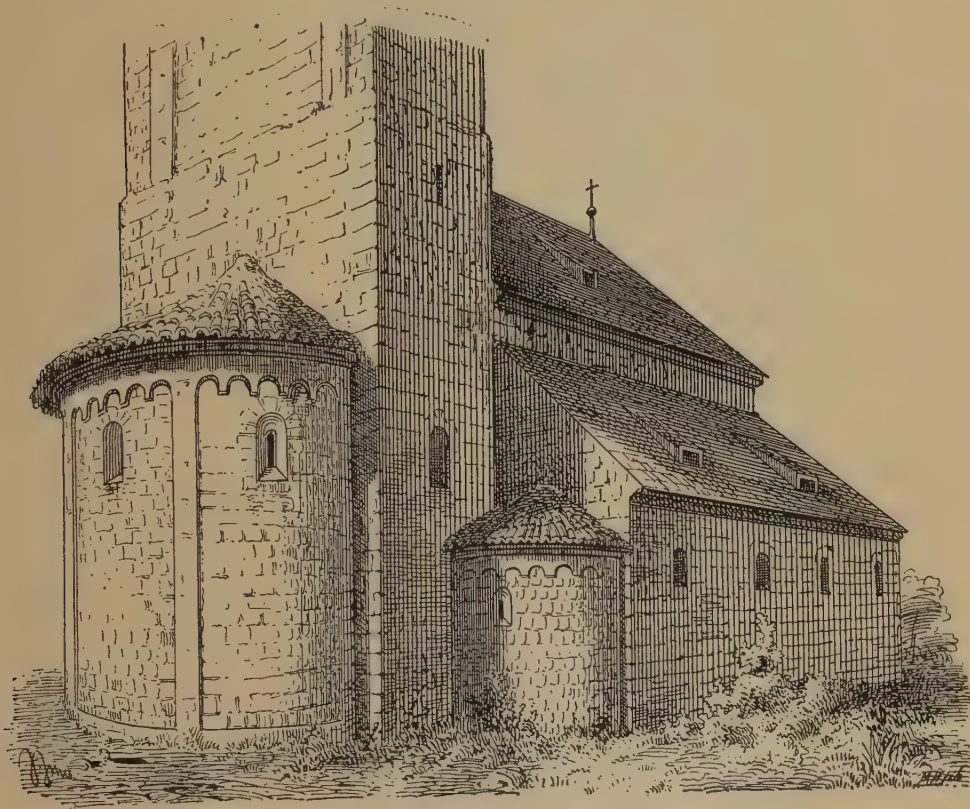
***) Sacristia vetus, ad latus dexteram sub ingressu ecclesiae sita, pro repositoryo pretiosorum constituta est. (Liber memor. pag. 5).

†) Eodem anno (1770) presbyterium . . . in for-

loď. Románský portál o dvou ústupcích, který býval kulatými pruty a diamanty okrášlen, jest nyní maltou hladce ohozen. K pravé lodi boční přistavěna jest druhá kobka. Ku hlavní apsidě přiléhá škaredý přístavek — nynější sakristie.*) Zde na východní straně končí kostel třemi okrouhlými apsidami, třem lodím svatyně odpovídajícími. Polokružné, prosté podřimsí, jednoduché liseny a staré kamenné křížky jsou jedinou okrasou apsid. Úzká okna apsid bočních jsou nyní zazděna, ve velké pak apsidě velmi nevkusně zvětšena. Nad presbyteriem vypíná se věž, bývalá zvonice, v hořejší

jest okny velmi nepřiměřenými. Uvedenou disposici věže různí se kostel Prosický od sv.-Jirského a Tismického.

Vznik staroslavného památníku, až dosud celkem neporušeně zachovaného, jest historicky zjištěn. Kostel na Prosíku založen jest Boleslavem II. (Pobožným) roku 970. Znameníť zakladatel biskupství Pražského zbudoval 20 kostelů, opatřiv je vším, čeho k bohoslužbě se vyžadovalo**) a mezi nimi jmenuje se kostel na Prosíku. Boleslav Pobožný putoval r. 970 z pobožnosti k hrobu sv. Václava do Boleslavi, na zpáteční cestě dřmotou přemožen sestoupil s koně a po-



Nakreslil ředitel Jaroslav Jirásek.

části v době novější přestavěná. Zaujímá celou šířku hlavní lodi, strany její nejsou proto stejně dlouhé. Bývala kryta vysokou střechou sedlovou. Spodní část prolomena

mam praesentem redactum est, parietes in omnimode possibilem aequalitatem ordinati. Antiquitus a prima erectione indubie intra presbyterium tres duntaxant erant fenestrae, quaelibet altitudinis duarum ulnarum et latitudinis trium quadrantum ulnae, haec hoc modo auctae et iisdem quarta ad cathedram proxima adjecta est. Post altare majus in loco angeli s. Venceslaum sustentantis, probatam fenestra rotunda flavi vitri; ad aedificiū decorem necessario obmuranda erat, arcus in cuppa presbyterii, similis reliquis in novi media ec-

loživ se na zem hodinu zde spal. Procitnuv pravil, že ve snách spatřil, kterak sv. Václav jej u Pána Boha do milosti poručil. Z té příčiny místo poznamenati kázal, aby

clesiae, decussi, et presbyterium impensis benefactorum per Josephum Stetter depictum est. (Lib. mem. pg. 6).

*) A. D. 1770 amplissimus magistratus Vetro Pragensis . . . ex fundamentis extrui fecit sacristiam. (Lib. mem. pag. 5).

**) Fontes rerum Boh. II., str. 35. »20 ecclesias christianae religioni credulas erexit et eas omnibus utilitatibus, quae pertinent ad ecclesiasticos usus, sufficienter ampliavit.«

zde chrám sv. Václava založil.*) A s tím do Prahy se vrátil. Čtvrtého dne Boleslav pojav kameníky a zedníky, vedl je na to místo a tu kázal kostel postaviti. I založil jest první kámen toho kostela on sám kníže vlastní rukou. Posvěcen jest první neděli v říjnu k poctivosti Pánu Bohu a na jméno sv. Václava za přítomnosti knížete Boleslava a četného množství zbožných věřících od biskupa Vojtěcha.**) Od založení do posvěcení kostela bylo by tedy uplynulo nejméně 13 roků.

V listinách věku 12. jmenuje se Prosík několikrát. R.

1384 náležela fara k dekanátu Brandýskému a odváděla půlletního desátku 30 grošů Pražských. Ves zůstala při komoře královské až do počátku 15. století, ve kterémžto

čase Ulepayrové ves zakoupili. R. 1407 darovala vdova Kristina Ulepayrová kostel a dvůr řeholníkům Karlovským sv. Augustina, za nichž od Husitů r. 1421 jest pobořen. Zdivo ovšem škody neutrpělo. Loď levá zůstala neporušena. Jen strop hlavní lodi a klenba lodi pravé se sřítla, což napotom novou klenbou dosud zachovanou se nahradilo. Ku sklonku téhož století (1489) jest Prosík majetkem kostela farního sv. Martina

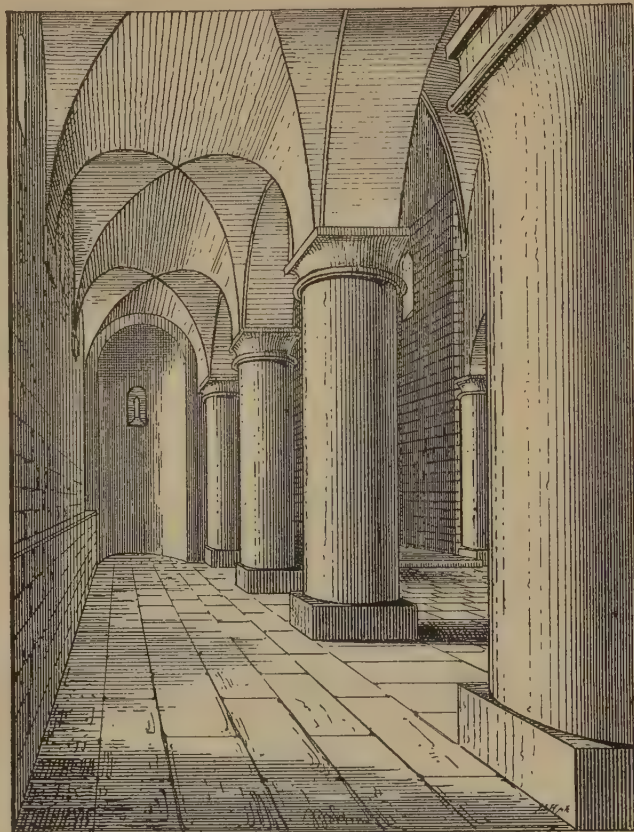
v Starém městě Pražském. R. 1534 náležela ves spisovateli Václavu Nasalovskému, který ji ale téhož roku prodal Ondřeji Šmejdiři, až posléze se dostala r. 1544 Pražské obci Staroměstské za 40 kop grošů Českých.

Ferdinand I. zabavil tento majetek obecní a prodal jej Janu rytíři z Bubna, kterémuž ještě r. 1619 přináležel. Bouře tohoto věku zachvátily i kostel. Švédové navštívili výšinu Prosíckou a pobořili r. 1648 ves i kostel, který úplných 25 roků zůstal bez opravy. Byly to patrně jen střechy a věž, které pohromou škody utrpěly, až roku 1675 opět přispěním záduší kostela sv. Martina opraven byl.

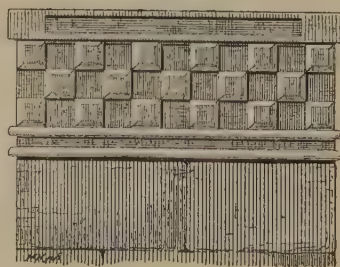
R. 1770 jest Prosík nově zakoupen Pražským magistrátem. Filiálkou jeho jest rovněž památný a stej-

ně starý kostel sv. Jana Křtitele v Dolních Habrech, druhdy pak i kostel sv. Pavla v Karlíně.

Co pohromy válečné nebyly s to zničiti, na to odvažil se v minulém století nešťastný vkus vše přetvořující. Kostel Prosický chystal se r. 1770 k slavnosti 800letého jubilea svého založení. Počali jej tudy okrašlovati (!) k tak významné památce v duchu téže doby. Ušlechtilé pilíře proměnili v nejapné sloupky, okna roz-



Nakreslil ředitel Jaroslav Jirásek.



Nakreslil ředitel Jaroslav Jirásek.

*) Pontan, Boh. pia. I. I., str. 2. Anno 970 Boleslaus Pius devotionis causa Boleslaviam ad tumbarum s. Wenceslai peregrinans in reditu somno gravi correptus ex equo in terram descendit atque ibi proiectus horam integram dormivit. Atque evigilans dixit: Se vidisse, quomodo s. Wenceslaus deum sibi fecerit

propitiam: qua de causa locum signare jussit et templum s. Wenceslai, quod in Prossik dicitur, condidit.

**) Dobner, Annal. Boh. Hag. IV., str. 191. K roku 970. Et tum quidem reditum est Pragam, at quarto post die id est Idibus Junii per eductum Praga aedilium, muratoriorum lapidarumque gregem mo-

šířili a znešvařili, k hlavní apsidě přilepili ohyznou sakristii, prolomivše mohutné stěny zvětšenými otvory. Neušli za to pohromě. Zvonice, pevnosti zbavená, počala se rozstupovati a zvony na rychlo bylo třeba sundati a novou zvonici opodál kostela pro ně zbudovati. Spravedlivá nehoda tato zastavila snad další vandalismus a máme ji co děkovati za neporušené zachránění vele-památného kostela.

Jubilejní slavnost konala se pak s ne-
všední okázalostí.

Primátor Starého města Pražského, Václav Friedrich z Friedenberku, který dal celý kostel vnitř i vně obnoviti a před ním krásnou bránu vítěznou postaviti, prosil samu císařovnu Marii Teresii, aby slavnost přítomností svou počtila. Císařovna vyslala za sebe nejvyššího purkrabí, Filipa Krakovského, říšského hraběte z Kolovrat, obdarovavši kostel skvostnou zlatohlavovou kasulí, dvěma dalmatikama a pluviálem, Slavnost začala 30. září 1770 a trvala po 8 dní za valného účastenství šlechty a lidí věřícího.

les templi aedificari coepit, cui ipse Boleslaus jacto primario lapide initium fecit, consumatum est opus XV. Kalend. Octobris, consecratum dein prima dominica Octobris in honorem dei ac s. Wenceslai praesente Boleslao duce numerosaque pie credentium multitudine ab episcopo Adalberto.

Po sto letech slaveno r. 1870 jubileum 900leté za nynějšího faráře, Ferdinanda Borického a kostel opětně obdařen jest kasulí od nynější císařovny Alžběty. Vnitřek svatyně vyzdoben jest důstojně péčí faráře, který ji opatruje jako zřítelnicí oka svého, a k výročním slavnostem, zejména Marianským, zdobí jako nevěstu květinami, k jejichž pěstování vydržuje zahrádníka. Bývá to okrasa toho druhu jediná a velkolepá. Spodobnou láskou pečuje i o budovu samu, aby žádné škody neutrpěla. Královská Praha, která pro zachování památek uměleckých za dnů našich mnoho obětovala, nezapomene dojista jako patronka chrámu Prosického na ctihodnou dceru kostela sv.-Jiřského na Hradčanech. Přesná úprava slohová, zmenšení a slohové upravení oken dle vzoru filiálního kostela v Dolních Habrech, opatrné odstranění omítky s portálu a zboření sakristie, hlavní apsidu zakrývající, nevyžadovalo by značného nákladu. Apsidy jsou stavěny s Prosického kamene, pravidelně tesaného a dlužno tedy omítku odtud zase odstraniti, aby stavba kvádřová se objevila. Jsou-li také stěny kostelní z kamene tesaného zbudovány, pro omítku nebylo lze stopovati. Kámen lámal se v lomech Prosických a četně se ho užívalo ke stavbám za věků minulých.

Řády českých malířů.

Srovnal dr. Zikm. Winter. (Pokračování.)

Než po té epizodě abychom vrátili se zase k řádům malířským. Podle starobylé zvyklosti voleni bývali v plné radě za starší v cechu malíři z každého města Pražského, a podle nich i sklenáři. Když pak r. 1594 po nějakých protimyslnostech přijati byli v cech krumplíři, bývali i z nich starší vybírání. Pořádek Pražský mohl přijímati sevšad v Čechách mistry za spolubratry. Nejstarší Staroměstský mistr byl hlavou a k těm Pražským pánům musili mistři v celých Čechách hleděti a jich kusy se spravovati. Dí řád Ludvíkem králem r. 1523 ku prosbě »statečného« Jakuba, dvorského malíře Pražskému cechu stvrzený, »kterýby tovaryš chtěl se za mistra v městě neb kdekolivěk v království Českém osaditi, aby se v řádu (Pražském) srovnal a ruku umění svého, kterážby se s mistry těmi srovnati mohlo, dostatečně dokázal; jestližeby se mistr vybral z Prahy a osadil se jinde a potom přijda zase, chtěl by se posaditi,

má znova řád učiniti a řemeslo znova pokázati«. Ač tedy všickni dotčení umělci v Čechách hledivali k jednomu pořádku, pravidly stejnými se spravující, přece řádky právě psanými býval z příčin konkurečních přespolní mistr v Praze všelijak odtiskován. Stojit v řadě Ludvíkově nad to ještě, aby mistr z jiného města neb tovaryš vandrovní nedělal v Praze žádných věcí, kteréž jen Pražským dělati náleží: »jakožto tabulí (obrazů), arch, korouhví, praporců, deků, svíc pozlacených a dřevěných, dříví jezdeckého, pavéz, terčí a jiných věcí všech, které se barvami dělají.

Korthany (kortiny) neb tabule malé i veliké smívali přespolní umělci na Pražské privilegované umělce voziti jen o jarmarce, trhu to kde komu svobodném. Mimo »veřtat« nesměl však ani Pražský mistr dle řádu Ludvíkova »díla svého vykládati ani prodávati«.

Kdo maloval, nejso v cechu, byl hum-

plířem, stolířem a později fušerem jmn a na takové lidi nesl kde jaký řád cechovní — tedy i malířský — oko nejpřísnější.

Nejstarší zprávu o stolířích malířských čteš v soudní knize archivu Pražského (č. 1130) z r. 1535. Tehdáž vznesli starší cechu malířského do rady městské, »kterak do tohoto města mnozí běžní lidé jdou a v řemeslo vkračují a trou se proti vejsadám starodávním, ježto jiní cechové v tom jsou dostatečně opatření a hned jsou ukázali na některé osoby, kteréž díla malířská před se vzaly a některé domy malují, nejsouce spolu s nimi v cechu a práva městského neužívají«. Tenkrát purkmistr s radou »pilně nahledše v majestat krále Ludvíka i také list městský, kterýž tomu cechu vydán jest od stolice této«, vypověděli, kdo se jim v řemeslo plete nejsa měšťanem a nejsa v cechu (v textu stojí jednou »v cechu« a po druhé »v bratrstvu«), aby mu dílo vyzdvihl a úřadem rychtářským zastavili.

Také mohli stolíře do vězení vzíti. K témuž panskému nálezu přimísilo se stran honoráře napomenutí malířům málo něžné: »Potřeboval-li by kdo mistrovství malířského, oni o záplaty slušně s lidmi uhozovati mají a lidi záplatou neobtěžovati«. Nález stal se v den sv. Marcella 1. 1535 za purkmistra pana Zikmunda Pytle. (Fol. 76).

Řád Rudolfov také kázal stolíře bráti rychtářem do vězení a nevypouštěti z něho, až se smluví o pokutu peněžitou s cechem. Z té pokuty polovice připadne špitálu za branou Poříčskou neb špitálu sv. Jana (z Husince přetřeno) na Malé straně nebo jinému »lazaretu«, polovice do pokladny cechovní. Rychtář za sebrání humplířovo dostane 15 grošů mišenských. Pozdějším řádem l. 1669 stvrzeným nařizováno, »aby posel místa podezřelá procházel a poznaje, že by se barvami zacházelo někde neb jaké štrejchování činilo, má to na starší vzněsti a rychtáře vzíti«. Tím prý se fušerství vyzkoumá.

V 17. věku »štolovali« na mnoze také židé. Právě psaný řád věnuje jim čtyry zlostné kusy. Na ukázkou: »Poněvadž židé velmi zhusta do malířství se vydávají, mnohé pokoje a jiná místa více k šmírování než umělému malování najímají a fušerováním škodí, starší cechovní nechat židovi barvy poberouce stíží« arestem a tuplovanou pokutou, jakou trestává se fušer křesťanský. »Kdyby žid po ulicích nebo domích malování židovské neb křesťanské, fušerské ku prodeji nosil, pořádný mistr, který by se k tomu trefil, bude také moci témuž židu je pobratí«. Kdo židu pomáhá z mistrů, propadne 20 kop. miš. pokuty.

Krumpérům překáželi dílem svým nejvíce šmukýři, a proto Rudolf ochotně stvrdil smír mezi malíři a krumpěři a vtělil je do cechu jediného, aby společně se chránili. Dí císař, že zpraven býti ráči, »kterak by se od šmukýřů čeládka krumpělům k dělání díla strojů krumpířských uluzovala«.

Druhdy se mluví o cechu malců společném se sklenáři. Není pochyby, že už v starší době sem všickni náleželi, kdož jen poněkud barvy se dotýkali. Za Rudolfa ovšem vidíme světle, že jsou v cechu mimo krumpíře i řezbáři, zlatotepci a ovšem za starodávna též sklenáři. Ba v malířích činí řád čtvero rozdílu. Prvního způsobu byli mistři malíři, kterým »díla volejnými a vodnými barvami dělati náleží« a z těch starší býti mají; druhí »čuprejtyři«, jimž »toliko díla hlazená, bílá, na způsob alabastru sluší dělati, v klanz i v mat pozlacovati neb na stříbře farbovati«; třetí byli »illuministé, jim toliko na věcech tlačených barvami vynášeti — slove illuminovati — náleží«; posléze byli lištaři, kterým náleželo »lišty malovati, světnice fermežovati a prostá díla, jako stoly a lavice štrejchovati«.

Patrně, že umělci v našem smyslu nynějším bývali jen první jmenovaní, ostatní jsou řemeslníci; že nižšího způsobu jsou, to jim všem i sklenářům velmi často všelijak nepřívětivě připomínali malíři přední. Bývalo hádek a kyselostí za všecken čas dost, ale vždy se zase smířovali a za pomoci a prostředků pánů konšelů, ba i císařských komisařů »nedorozumění« ukládali a v nic obraceli.

Do cechu scházivali se malíři se svými kollegy čtyřikrát v rok; nejslavnější hromada bývala o svatém Lukáši. Před svátkem tím kladli starší počty a v den patronův mívali velikou svačinu a slavné služby Boží u svého oltáře. »Starší mají časné dojíti k faráři v Týně, aby na sv. Lukáše všem mistrům i tovaryšům službu kázáním slova Božího vykonal; za to z truhlice společně koupiti mají jednu hus a pintu vína, tolikéž žakovstvu (kteréž zpěvem slavilo svátek malířský), do školy hus a varhaníkoví hus«. K těm službám Božím i ženy a děti pánů mistrů chodívati musily. Kdo nepřišel, platil voskem, mistr librou, tovaryš půli. Po vykonané pobožnosti mistři i tovaryši v místo uložené brali se ku svačině, kteréž střídme a skromné jméno tajilo v sobě pořádný hodokvas.

K té svačině připravováno a strojeno záhy. Na to byla komise: »těm osobám se poručí, aby skoupily a spravily všecko; oč se snesou, to zaplatí každý mistr na touž

svačinu hned, na druhý den ničímž se nevymlouvaje, ať byl nebo nebyl potomně při svačině». Tovaryši plativali polovici. Za to byli před jídlem napomenuti »k pobožnosti, svornosti, k lásce a k pilnému vykonávání sobě svěřených věcí a četly se jim artikule, aby se nevědomostí nevymlouvali«. K té »svačině« zvána byla honorace městská a protože nařizoval Rudolfův řád, aby »s bázní Boží veseli jsouce mladší na starší pozor měli a obzvláštní šetrnost k osobám těm, ježto k té kollaci pozváni by byli, drželi«. Artikule pozdějšího cechu malířského v Novém městě Pražském (z r. 1669) ukládají bohoslužbu — zpívanou mši a dvě malé mše — do kostela sv. Jindřicha a radí prositi císařského rychtáře a městské inspektoři, aby se do kostela pouchejlili a slavnost osobami svými okrášlili».

V obyčejný kvartál o suchých dnech scházeli se všickni při pokladnici, do níž vkládali mistři po groši českém, tovaryši po míšeňském. Koncem století 17. platili mistři po 15 krejčářích do pokladnice. Pokladnice byl posvátný znak, byl oltář. V ní byly majestáty i listy jednotlivců a knihy, do nichž zapisováni učenníci, tovaryši, mistři i způsoby, kterak přijati jsou do té neb oné řady, jakož i peníze, jimiž sjednali sobě svou hodnost. Byl to archiv, byl to poklad o dvou zámčích, k nimž klíče nebývali v rukou jedněch. V třicetileté vojně sběh vojáků loupežných všude shánívala se po cechovních pokladnách a vybíjela je. Malířskou pokladnici vybili však zloději jedenkrát a to dávno před vojnou třicetiletou. Čteme v potvrzení Rudolfově r. 1595, že obzvláště majestát Ludvíka krále »na pečeti tehdáž, když jim od zlých lidí a nočních zlodějů truhlice obecní byla vyloupána, pokažen byl«.

Všecken cech tehdy skrze posly svolaný sešel se u pokladnice. Starší přišli první, zasedli a truhlu otevřeli. Kdo přišel později, než stanoveno, platil a to víc, čím více se opozdil. Libra vosku byl trest nejvyšší. V hromadě zasedali tak, že malíři byli u samé pokladny a ostatní — sklenáři, zlatotepci, illuministé a lištaři — seděli »pod nejmladším malířem«. Nastalo jednání. Rudolfův řád stanovil, »cokoliv se konati bude, napřed v jazyku českém aby se dalo a teprva byla-li by potřeba, aby se jazykem německým promluvílo nebo v spisu ku přečtení podalo«.

Na koho bylo podáno, aby mluvil, vy-

vstal ze svého místa. Řád pozdější (z r. 1669) nařizoval: »Každý při pokladnici se postavíc potřebu svou přednášeti má; kdo chce odpovídati, ten z místa vyvstaň a při otevřené pokladnici stoje doslychej, ne křikem, alebrž počestně odpovídej«. »Přímluvy« nebo moderně řečeno — hlasy s důvodem — dávali mistři v tom pořádku, jak kdo při pokladnici seděl.

Řád kázal: »Vedle pořádku, jakž který sedění má, bude se moci přimlouvati, jemuž do přímluvy jeho žádný vsakovati nemá, leda by starší pro nějakou obšírnost, aby se ad materiam přimlouval, napomenouti, žádný druhého přímluvy valchovati ani vysmívati se nemá. Starší aby nikoho nepřehlídál, nýbrž až do nejmladšího potazu vyhledával«.

Všecky řady řemeslnické pečovaly o etiketu. Malířský řád napomínal svých členů, aby vůbec ve valné hromadě »tíše seděli, jeden druhého neškalírovali, hyzdících slov z úst nevypouštěli pod pokutou dvou kop míšeňských (r. 1669).

Jednání byla přerozmanitá. Tu žaloval mistr na mistra, že mu v dílo vstupuje, což již Ludvík umělcům zapovídal, pozdější řád trestal toho, »kdo se v najaté dílo tiskl, pokutou 12 kop!« Tu zase vyčítal starší cechovní některému mistrovi, že někde někomu nevykonal díla náležitě, nebo že zanedbává dílo začaté dokonati; anebo označoval starší už hotovou věc, kterak totiž potrestali nedbalého mistra. Nebo na odpor tomu vznášel na cech potrestaný mistr stížnost, že tuze nebo neprávem byl trestán. Byla-li věc těžka nebo nemohli-li se shodnouti v cechu, vznesli to na městskou radu, na druhou instanci svoji. Nejchoulostivěji vedli sobě malíři, když některý člen jich naříkán byl z necti. Hoj, to býval oheň na střeše! Takový člen býval na tak dlouho vyvržen ze spolku, až se očistil. Čest osobní, zbožnost, dělení práce, moření konkurence a podpora potřebných, to bylo pět kusů podstatných, kolem nichž se v cechu nejen malířském všecko všudy otáčelo jako země kolem slunce. Řád Rudolfův v hořejší příčině kázal přísně, kdyby mistr od kohokoliv na své cti zhaněn byl, aby nedada projíti šesti nedělím »processem právním« po své cti státi byl povinen, ne-li, »ten každý jakožto nedbalec své poctivosti a dobrého jména pořádku bude prázdenn«.

(Pokračování.)

Nanebevzetí Bl. P. Marie v Charvátci.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Charvátec (Charvátce), farní vesnice z hodiny jihovýchodně od okresního sídla Libochovic vzdálená, bývalé panství Zlonické, má starobylý farní chrám Páně Nanebevzetí Bl. Panny Marie, o kterém píše Balbín ve svých *Miscellanea*, že byl r. 1000 za dob Boleslava Ryšavého zbudován; nyníjší stavba jeho pochází ze 14. století, sloh jeho jest většinou gotický, ve kterém století zbudováno bylo i gotické presbyterium. Základ lodi, klenutí kostela, empora, čtverhranná mohutná věž s tmavou kobkou, do které jde vchod zpod empory, připomínají sloh románský; taktéž portál do lodi jednoduchý jest románský. Mimo to na severní části lodi, kde loď s presbyterií se spojuje, jest stará kulatá bašta, stavba to památná, s místností, z které jdou točité schody na půdu kostelní; je to pozůstatek prvotního kostela a sice levého ramene kříže, do kterého ta stavba byla zbudována. Věž na západní straně kostela z tesaných kamenů zbudovaná má šířku zdi 7 stop a opatřena jest z doby druhé stavby gotickými pilíři opěracími nesouměrnými, kterých čtverce jednotlivých ústupků jsou opatřeny kamenickými znaky, podobnými na Markomanské věži na Zvíkově. V kobce temné ve věži jsou nápisy červenou hrudkou v písmu podobném, jaké vidíme v listinách 12. a 13. století:

a) »O sanctissia v̄gō mt maria da mi hec dona tua da spatm vite da divitias tū . . . te regnū celeste post mōtē da . . . da manifeste p. Anthonius Brux . . . Anno dōi . . .«

b) »Hoc fecit Ioannes . . .«

c) »Hoc fecit Anthonius Brux«

d) Nápis s literou, jak se nalézá v missálech toho času:

»Hoc altare in honorē sancte magdalene sancte ursule cum sodalibus et sancte marie enpcis (?) et sancti martini . . .«

Památné jest v tomto kostele kamenné sanktuarium, dílo umělecké, štíhlé, na způsob věže až ku klenutí sahající, umístěné v presbyterií na straně evangelia. Na dlažbě dole stojí 3 sošky: dvou lotrů, kteří Krista Pána bičovali, na kterých sochách podklad vížky sanktuaria spočívá. Ve vížce mezi

sloupky jest socha ubičovaného Krista Pána a na vysoké stříšce na hoře soška z mrtvých vstání Páně. V presbyterií na straně epistolý jest náhrobek, z jednoho balvanu kamenného vytesaný, na kterém jest postava rytíře Viléma z Illburka, 5 stop 9 palců vysoká, obrněná helmicí, na které sedí sůva s křídly vzhůru vypnutými, pod hlavou rytíře jest cedulka rozvinutá s nápisem:

»miserere . mei . deus . sekundum mā.«

Po pravé straně sochy jest erb ze 4 polí složený, v pravém dolejším a levém hořejším jest zajíc, v levém hořejším a pravém dolním tuří hlava. Po levé ruce sochy jest erb druhý, štít na dva díly od pravé ku levé ruce rozdělený, v horním díle zříme půl českého lva, v dolním 3 hvězdy. Kolem čtverhranné desky jest nápis v gotických literách:

»Anno . domini . M . CCCC . lxxxviii (1458) feria . sexta . die . sancti . vincen-tii . obliit . Vilhelmus . de . Illburko . et . de . Ronovo . Hic . Sepultus . orate . pro . eo.«

Druhý náhrobek má polou setřelý nápis :

»Leta)(r̄rr̄viii (1538) umrzel urozeny pan pan Vilem z Illburka a na . . .«

(Snad syn předešlého; erb: štít vodorovnou čarou rozdělený, ve vrchní polovici půl českého lva, v dolní 3 hvězdy).

V lodi jest kazatelna kamenná renaissanční ze 16. století se sochami sv. Václava, Víta, Lidmily a Vojtěcha na poprsníku. Malý zvonek ve věžičce na kostele má nápis:

»Kniez Jeremiass brodsky diekan krage rzipskeho a trzebenskeho fararz v Charwaczich. Briky zwonarz z Cynperku w Praze nakladem osadniku kostela Charwatskeho tento zwon udielal l. 1580.«

Ve věži velké visí tři zvony. První z nich má tento nápis záhadný na prvním řádku kolem do kola:

»Anno domini m . in nomine domini nostri jesu cristi ad honorem sum me trinitatis et individue unitatis hoc opus preclarum factum est«

Na druhém řádku:

»et millesimo quingentesimo quinto joannes

cantarista fecit et est esumatum feria quarta post festum sancte Katarine virginis.»

(Mezi jednotlivými slovy jest písmeno r).

2. »Anno Domini MDCCLXXX concussa anno dm. MDCCXCVII transfusa (erb Kinských) sub Patronatu cel. S . R . J . principis Josephi Kinski dom. in Zlonitz et Martinowes etc etc. Rosae natae S . R . J Comitissae de Harrach devotorum conjugum Ecclesiae expensis.«

3. »Anno 1696. Vetero Pragae fudit Antonius Schönfeldt.«

Při tomto kostele byla v 14. století plebánie patřící do arcidekanátu Pražského a dekanátu Řipského, platící papežského desátku 1 kopu gr. (Tomek, Rejstříky 47). R. 1392 byl plebán Moric v Charvátci ustanoven za pomocníka churavého Beneše, plebána v Menším Palči (Tingl, Acta judicialia anni 1392, pag. 32). R. 1400 byl Jan, plebán v Charvátci, člen řehole Augustiniánů v Roudnici, za probošta téhož kláštera zvolen (Emler, Lib. VI., Conf. 23). R. 1412 zemřel Martin, plebán v Charvátci, načež z kláštera jmenovaného za plebána sem byl dosazen klášterník Pavel, plebán ve Velkém Palči (Emler, Lib. VII., Confirm. pag. 47). Dle seznamu far z r. 1652 v kraji Slanském byla fara v Charvátci, ačkoliv dobrá, na ten čas opuštěna, an 30 osadníků pro náboženství odtud uteklo a jen jeden osedlý

v té vsi ostal. Patrony jmenují se dědicové Jetřicha Malovce z Malovic, majitelé statku Mšena (Památky, XIII., 330).

Dle výše uvedených výtahů z knih konfirmačních patřila ta osada klášteru Augustiniánů v Roudnici, kterému bezpochyby v bouřích Husitských byla odňata a rozdílným majitelům zapisována. Tak r. 1502 listem daným na hradě Pražském v pondělí po sv. Dorotě dal král Vladislav list Petru a Ladislavovi, bratřím ze Sulevic na Brocně, a matce jejich Dorotě na bezpečné požívání vsí duchovních Pohořice a Charvátec (A. C. VI., 591). R. 1581 dostal Jindřich Kurbach z Trachenburka a z Milce na Ronově a Lemberce (který to zboží po bratrovi Vilémovi zdědil) od krále Rudolfa v sobotu po Božím Těle osady zápisné Charvátce, Martiněves a Nížebohy (D. Z. 21, F. 20). Před bitvou Bělohorskou byla již ta osada při statku Mšeném v rukou rytíře Jana Davida Borcné ze Lhoty, kterému, ač odboje protestanských stavů se účastnil, toto jeho jmění bylo ponecháno proti zaplacení pátého dílu pokuty do české komory (Bílek, Dějiny konfiskace, 33). Jak výše udáno, jmění to dostalo se později Jetřichovi Malovcovi z Malovic a jeho dědicům; roku 1698 koupil statek Mšeno (tedy i ves Charvátec) hrabě František z Klebersberku, r. 1712 hrabě Desfours a po něm hrabě Josef Max Kinský, který statek ten se Zlonicemi spojil.

Farní chrám Páně Povýšení sv. Kříže v Konárovicích.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Konárovice, vesnice na návrší a zvláštní statek v deskách zemských zapsaný, tři čtvrti hodiny severovýchodně od Nového Kolína. Farní chrám Páně Povýšení sv. Kříže zde stávající byl v 14. století vlastním plebánem opatřen, platícím 6 gr. desátku papežského; plebánie ta patřila do arcidekanátu Kouřimského a dekanátu Časlavského. R. 1361 Rivín, plebán v Konárovicích, dostal faru v Chomuticích, po něm nastoupil kněz Jan z Dymokur; r. 1380 po smrti plebána Jana nastoupil jiný plebán Jan; r. 1400 po smrti Hanuše, plebána zdejšího, dosazen sem za plebána kněz Jan z Čabelic z Pražské diecése, který r. 1402 vzdal se místa, načež po něm nastoupil kněz Jan z Chrudimi, který ale r. 1407 vzdal se místa, načež sem byl ustanoven Václav z Hory Kutné za plebána; r. 1419

po smrti plebána Vítka přistěhoval se sem za plebána Václav, kněz ze Zajezda. Patroni toho kostela byli: r. 1361 Jan z Hradiska a Bartoš z Konárovic; r. 1380 Václav, válečník z Konárovic, a Kašpar, panoš z Vrkolaz; r. 1400 Vitek z Černčic, rektor kostela sv. Jiljí v Praze a kanovník Vyšehradský; r. 1402 Vitek z Turovic až do r. 1407; r. 1419 Vitek z Konárovic. Později po bitvě Bělohorské fara ta zrušena a kostel stal se filiálním od Starého a Nového Kolína a Labského Týnce. První farář zde byl r. 1683 Václav Matěj Vrchlický ze řádu sv. Augustina; r. 1688 Jiří Ant. Lenz, potom r. 1691 až do r. 1706 zde nebyl žádný farář; potom jen bydleli zde kaplani zámečtí: r. 1707 Zikmund Náchodský, roku 1712—1718 zase zde nebyl duchovní; nepřetržitá řada farářů začíná r. 1724 farářem

Antonínem Trombem. Jako zvláštní dobrodinec toho kostela uvádí se r. 1580 majitel statku Konárovic Jiří Háša z Újezda, který doporučil k záduší tomu 50 kop na opravu toho kostela a žádal, aby tam slovo Boží od učitelů evangelických kázáno bylo v přesné čistotě bez přimíšení bludů a nálezu lidských (D. Z. 21, L. 18). Za dob jeho byl zde evangelický farář Eliáš Joram, který dostal od toho pána po jeho smrti 25 kop a kaplan jeho Martin 5 kop.

Chrám v Konárovicích jest jednolodový kamenný, má presbyterium s klenutím na goticko-malovaným, oknem podlouhlým a arcus triumphalis, známka to, že presbyter původní (snad kaple zámecká) musilo býti gotické. Též sakristie podle presbyteria jest starobylá, má vchod z kostela tudorský. Okénko čtverhranné v ní jest hluboko zapuštěno; missály jsou z r. 1735. Hlavní oltář sv. Kříže má obraz malovaný od nynějšího majitele statku p. Josefa Götzla r. 1783. Křtitelnice, cínová mísa bez let, uzavřena je v podstavci dřevěném, který drží anděl. Loď copová, strop rákosový, okna podlouhlá. Kazatelna visutá, ničím neozdobená leč holubičkou v pokryvce a nahoře písmeny I. H. S. v paprscích. Křížová cesta na stěně jest nová. Uprostřed lodi jest kámen zavírající vchod do krypty a na něm písmena F. C. R. L. B. D. S.; pod tím erb čarou od vrchu dolů rozpůlený a od té čáry na každou stranu zase dvě šikmé čáry tažené, nad hle-

dím rytířským chochol a holubička. Ve zdi po pravé ruce jest kámen náhrobní zazděný s tímto nápisem:

»Leta 1527 den obraczenie s. Pawla k wirze umrzel urozeny Pan Waczlaw Hassa z Aujezda gehożto tielo tuto pochowano a oczekawa slawne przisisti Krista Pana k poslednímu soudu.«

Uprostřed erb: tvář lidská s paprsky (nebo slunce), nahoře pak rytířské hledí s korunou a krkem žirafy. Naproti hlavnímu oltáři jest chor s varhanami, z kterého se na zvonici báňovitou vchází, kde visí dva zvony libého zvuku s nápisy:

1. Kolem koruny:

»Anno Domini 1612 • Swati Ambroż •
Mrtwi pogdte k saudu •«

Dole na zvonu na jedné straně:

»Albrecht Girzi Gan Woldrzych bratrzy
wlastni Klusaci z Kostełce a na Konarowiczach.«

(Pod tím erb břevnem od hůry dolů rovně rozdělený a v tom břevnu dvě menší břevna nad sebou stojící).

2. leta panie Icvlrv (1565) won : Klabal :
pogdte wssichni a posloucheyte slowa
Bożiho.«

Dole na zvonu jest erb Hášův z Újezda jako v kostele. Dějiny toho statku viz Historický Sborník, II., 137.

Farní chrám Páně sv. Víta v Kvílicích.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Kvílice, ves na soujmeném potoku $\frac{1}{4}$ hod. severovýchodně od Slaného, má farní chrám Páně sv. Víta z doby přechodní ze slohu románského do gotiky. Presbyter jest od lodi odděleno obloukem kulatým, románskými, sloupky ozdobeným, žebra jeho klenutí nesou na svých výběžcích konsolky ve způsobě dyní nebo hlavy. Zvonice stojí opodál pro sebe a má tři zvony: 1. původně slitý r. 1571 za Karla Klama a choti jeho Anny z Martinic a faráře Adama Holcingera, ale r. 1803 přelitý od Frant. Kühnera v Praze; 2. R. 1663 přelitý nákladem Martina Šimůnka, souseda v Třebízi, za dob M. Ch. J. Veleby, děkana Slanského; 3. R. 1613 litý od Jindřicha Senomatského ze Šternstatce v Slaném, za dob Vodolána, rytíře staršího Pětipeského

z Chýše a Egerberka, na Blahosticích a Neprobylicích, patrona toho kostela a za katele slova Božího Jiřího Potůčka.

Plebán Kvílický platil papežského desátku 15 gr. (Tomek, Rejstříky 44). Do r. 1366 byl zde plebán Zdislav, po něm nastoupil Voltold, kněz z Nabdína, až do r. 1377, kdy zemřel, jeho nástupcem byl Albert, klerik z Neprobylic; r. 1397 byl zde až do r. 1417 plebán Mikuláš, spolupatron plebánie v Neprobylicích. Patroni té plebánie byli: r. 1366 Stáně z Neprobylic, Petr z Kutrovic, Václav z Neprobylic, panoši; r. 1377 kněz Mikuláš, Zdeněk, bratr jeho z Kutrovic, Václav a Zdeněk, panoši z Neprobylic (Emler, Lib. I., Conf. pars II., 71, Lib. III. et IV. 75, Tingl, Lib. V., Conf. 278, Emler, Lib. VII., Conf. 128, 214).

R. 1652 byl ten kostel filiálním děkanství ve Slaném, a patřilo k faře Kvilické 13 kop záhonů polí pustých a zarostlých, desátku po 53 korc., 3 větelích žita a ječmene a 41 kusů sýra, ale ten čas neodváděli ničeho osadníci, nemajíce dobytka ani polí osetých (Památky, X., 328). R. 1434 Jan Abatyše z Třebíze zboží své v Třebízi, tvrz a dvory poplužní, v Kvilicích i Studeněvsi dvorů kmetských postupuje po své smrti Sezemovi z Kobylník, Domínovi z Lukova a Stanovi z Třebíze, bratrovi svému ve 400 kop. gr. ku pravému dědictví (A. C. III., 510). R. 1448 Jan z Třebíze, syn někdy Stanův, v dluhu 400 kop gr. po smrti své zavadil Dominkovi z Lukova a po jeho smrti Jindřichovi Hránovi z Újezda i Anně, jeho manželce, a matce své dědiny své v Třebízi, Kvilicích, Studeněvsi, Kutrovicích, Neprobylcích a Tuřanech (A. C. III., 558). Zvod na ty dědiny stal se r. 1451 (D. D. XXI., 105). R. 1461 prodal a vysadil Ráček z Neprobylc louku svou nad mlýnem nad

Kvilicemi, s paloučkem pod Kvilicemi a pod Brodkem za 18 kop grošů robotnému muži Šimonovi z Třebíze pod plat a úrok roční 6 gr. (A. C. III., 570). Později v čase neznámém zapsal Smil z Nedomicilic a ze Dření své dceři Elišce a Martinu z Držinu Kvílice, Přelice, Čanovice, na které dědiny ale r. 1480 se potahoval Jindřich z Hořešovic před soudem zemským, však ničeho nedokázal (A. C. VII., 541). R. 1547 patřily některé dvory v Kvilicích k městu Slanému, kterému byly konfiskovány, dány byly později ke špitálu, škole a k záduší městu zpět (Památky, X., 456, 476). R. 1623 byl díl Kvílic zabaven obci Slané a s jinými statky tomu městu patřícími prodán Jaroslavu Bořitovi, hraběti z Martinic. Druhý díl Kvílic patřil Vodolánu staršímu, Pětipeskému, rytíři z Chýše a Egerberka, kterému taktéž i se statkem Blahotickým byl vzat a roku 1638 témuž Jaroslavu Bořitovi z Martinic prodán (Bílek, Dějiny konfiskace, str. 430 a 1205).

Filiální chrám Páně

Nejsv. Trojice Boží ve Psářích u Vlašimi.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích,

Psáře, vesnice polohy vysoké, 1 1/2 hod. severovýchodně od Vlašimi vzdálená, má filiální kostel Nejsvětější Trojice Boží, který má sice románskou apsidu ale neklenutou, strop rákosový, vnitřek pak kostela jednoduchý a prostý. Před hřbitovem stojí zvonice dřevěná, prkenná a má tři zvony s nápisy:

1. »Anno domini millesimo quingentesimo secundo hec campana fusa est per joannem cant. (cantaristam).«
2. »Leta MCCCCCV. tento zwon slyt gest skrze mistra Tomasse W. W.«
3. »Leta Panie 1599 tento zwon sliteg gest w Choteyssanech.«

Plebánie u toho kostela stávající platila papežského desátku jedenkrát 6 grošů, podruhé 12 grošů a dvakrát jest psána jako

chudá. Plebáni zde byli dle knih konfirmačních: r. 1364 po smrti plebána Zdeňka nastoupil sem Vojislav z Mesetic a byl zde ještě r. 1367; r. 1383 Vít, plebán v Janovičkách, a Petr, plebán v Psářích, směnili si místa svá; Petr, plebán v Psářích, si ale zase směnil místo r. 1386 s Matějem, plebánem v Petrovicích, po kterém zase směnou r. 1391 nastoupil Jakub, dříve plebán v Buřenicích; r. 1395 po smrti plebána Jakuba nastoupil Tříbek z Janovic. Patroni toho kostela byli: r. 1364 Zdeněk ze Šternberka, r. 1383 Ješek, Zdeněk, Mareš z Janoviček, r. 1386—1395 Zdislav ze Šternberka. Pode dvorem panským jsou náspy, sklepy i příkopy někdejší tvrze. Na počátku válek husitských zde seděl Majnuš ze Psáře a za panování Ferdinanda I. rytíř Gabriel ze Ptení. V době neznámé byly Psáře spojeny s panstvím Kácovským.

Z A k a d e m i e k ř e s t a n s k é.

Zpráva za měsíc srpen.

I. Vyřízení záležitosti.

Práce kovové. Kalich ozdobený; pro blahor. p. Leop. Zdeborského, statkáře v Horní Počernicích. — Pozlacení v ohni: ciboria: pro dp. Fr. Nohejla, faráře v Komárově; kalicha s novou nohou: pro vdp. dra Ferd. Hechta, kanovníka a profesora v Praze; patenky k nemocným: pro vp. Václ. Mikoláška, kaplana v Sobotce. — Dvě hostiaria: pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Hradešíně. — Lampa oltářní: pro dp. Jos. Kolence, faráře ve Vršavě. — Nádobka na sv. olej: pro dp. Fr. Nohejla, faráře v Komárově. — Patenky stříbrné k nemocným: pro veldúst, děkanský úřad v Louněch a pro ctih. milosrdné sestry v Č. Kamenici. — Kropenka s kropáčkem: pro dp. Jana Kadláčka, faráře v Moravičanech na Moravě. — Dvě nádoby na mytí prstů, cínové: pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Hradešíně.

Rozličné. Missal: pro dp. Jana Kadláčka, faráře v Moravičanech na Moravě. — Pultíky pod missaly: pro důst. farní úřad v Nové Pace, pro vp. Ambr. Kozlera, kaplana v Polici, pro blahor. p. Karla Valentu, obchodníka v Libni a pro důst. maltézský konvent v Praze. — Harmonické zvonky: pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Hradešíně a pro blahor. p. Leop. Zdeborského, statkáře v Horních Počernicích.

Paramenty. Mitra pretiosa, zlatem vyšitá: pro J. Milost' nejd. pana biskupa dra Fr. Bauera v Brně. — Kasule bílá: pro dp. Arnošta Hubku, faráře v Mailbergu v Doln. Rakousích; zelená: pro dp. Fr. Navrátila, faráře v Ném. Kynčicích a pro vdp. dra Václ. Horáka, profesora theologie a sekretáře v Praze; bílá, bohatě vyšitá: pro dp. Fr. Trnku, faráře v Píhovcích na Mor.; černá: pro důst. farní úřad v Dobroměřicích; červená a černá: pro Jeho kníž. Milost' nejd. pana arcibiskupa hrab. Františka de Paula Schönborna v Praze; zelená: pro vdp. Jana Bergru, děkana v Hnojicích na Moravě. — Oprava kasulí a pluviálů: pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Hradešíně, pro vys. dp. dra Ed. Tersche, kanovníka na Hradčanech, pro důst. františkánský klášter v Hořovicích a pro důst. farní úřad v Nov. Mitrovicích. — Pluvialy: fialový: pro J. kníž. Milost', nejd. pana arcibiskupa hraběte Františka de Paula Schönborna v Praze; bílý: pro důst. farní úřad v Dobroměřicích a červený: pro důst. farní úřad v Nov. Mitrovicích. — Bursy k nemocným: pro dp. Jana Kadláčka, faráře v Moravičanech na Moravě, pro blahor. paní Marii Kučerovou na sv. Hoře, pro blahor. p. Jana

Hirsche, pasíře v Praze a pro dp. Jana Krausa, faráře v Bělci. — Pláštíky na ciborium: pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Hradešíně, pro vdp. Jos. Kandlera, děkana ve Slaném, pro blahor. pana Jana Hirsche, pasíře v Praze a pro blahor. p. dra Fritsche, statkáře v Střovicích. — Štoly: tři pro vysokorod. paní hraběnkou Annu Waldštyňovou; křestní: pro důst. farní úřad v Charvátci; vyšívání: pro dp. Tom. Kohoutka, faráře v Hořicích a pro blahor. p. Jos. Stofického v Budyni. — Vela: pro sl. patronání úřad v Mladějově a pro dp. Ant. Vlčka, faráře v Černošsku. — Velum do Božího hrobu: pro důst. školní sestry v Heřmanově Městci. — Antependia: pro blahor. paní Marii Krejčovou v Chlumu a pro blahor. pana Karla Valentu, obchodníka v Libni. — Pýtlíček na nádobku pro sv. olej: pro vp. Václ. Koryntu, kaplana v Netvořicích. — Korouhve: pro dp. Jana Šichu, faráře v Liblicích a pro dp. Dom. Škarudu, faráře v Mírově na Moravě. — Okrasa na kazatelnu: pro dp. Fr. Vysloužila, faráře ve Lhotě na Moravě. — Komže pro ministranty: pro důst. farní úřad v Bělé u Plas. — Pentle zlatem vyšité ku praporu: pro vysokor. paní hraběnkou Sylva-Tarouccu. — Šatíčky na sošku P. Marie: pro blahor. p. Jos. Kopeckého v Hlavnu Kostelním.

Prádlo kostelní. Osm rochet: pro Jeho kníž. Milost' nejd. pana arcibiskupa hraběte Františka de Paula Schönborna v Praze; korporalia, purifikatoria a ručníčky: pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Hradešíně; pally: pro vdp. Ambr. Winklera, děkana v Teplé; alba: pro chrám Páně v Lišanech; korporalia a ručníčky: pro dp. Jana Wega, faráře v Lubenci; alba s tamburovaným okrajem: pro vdp. Václ. Kunze, děkana v Toužimi; alba, humeralia, korporalia, purifikatoria, ručníčky a cingula: pro blah. pana Leop. Zdeborského, statkáře v Hor. Počernicích; purifikatoria a korporalia: pro důst. farní úřad v Charvátci; dvě rochetky: pro důst. farní úřad v Bělé u Plas.

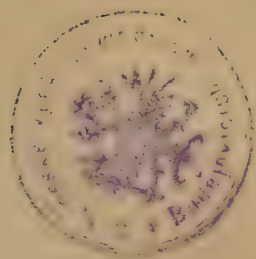
II. Nová objednání.

Paramenty. Kasule: vdp. Jos. Kuchyňka, děkan a kníž. arcib. vikář v Rakovníku; černou: pro chrám Páně v Lišanech; červenou a černou: pro chrám Páně v Olešné; červenou a zelenou: pro chrám Páně v Mutějovicích; červenou a fialovou: pro chrám Páně v Nesušíně a Milostíně a červenou: pro chrám Páně v Krupě. — Pluvialy: vdp. Jos. Kuchyňka, děkan a kníž. arcib. vikář v Rakovníku; černý: pro chrám Páně v Lišanech a fialový: pro chrám Páně v Mutějovicích.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlině. 

„Method“ vychází vždy 30. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl leta 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlině. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zaslané nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco v Karlině. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ul. č. 223.

METHOD.



ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 9.

V Praze, dne 6. října 1888.

Ročník XIV.

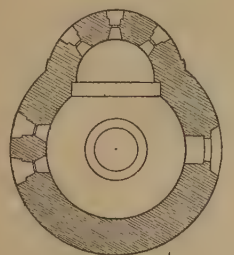
OBSAH: Románské exkurse. (Pokračování.) — Řády českých malířů. (Dokončení.) — Farní kostel sv. Petra a Pavla v Strčicích. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc září 1888.

Románské exkurse.

12. KOSTEL SV. PETRA A PAVLA V ŽELKOVICÍCH.

Napsal F. J. Lehner.

Kromě farního kostela jest na osadě Libčevské («Method» str. 74) ještě druhý, neméně důležitý památník slohu románského, bývalý farní kostel sv. Petra a Pavla v Želkovicích. Jest to pravidelná česká rotunda ve světlém průměru 5'40 m obnášející, k níž na východní stranu přidána jest apsida polokruhová, 3 m v průměru čítající. Do kostela vchází se s jižní strany úhledným portálem polokruhem sklenutým, zajímavě vyzdobeným devíti drobnými polokruhy mohutně profilovanými na způsob obloučkového podřímsí románského.*) Nad portálem v protější stěně jest po dvou oknech patrně zvětšených, někdejšího článkování svého zbavených. Apsida opatřená ve-



Nakreslil F. J. Lehner.

spod tnožem, svrchu silně vynikajícím podřímsím obloučkovým, podobně článkováným, jako na portálu se spatřuje, osvětlena jest třemi okny menších rozměrů, nyní rovněž dřívějšího článkování zbavených. Vedle prvního okna na straně jižní zazděna jest kamenná hlava, již lid Turčí hlavou zove. Udržuje se pověst, že jistý rytíř od Turků zajatý vystavěl kostel Želkovický z vděčnosti za vysvobození ze zajetí Tureckého. Ráz a tvar hlavy nelze více stopovat. Co věkové neohlodali, zedníci při opravě (I) r. 1853 dokonali, chtěje ji násilím usekat. Tehdáž také okna jsou porušena, střechy přetvořeny, v lucerně pak nad rotundou ozdobně se vznášející zdvojená okna zazděna i se

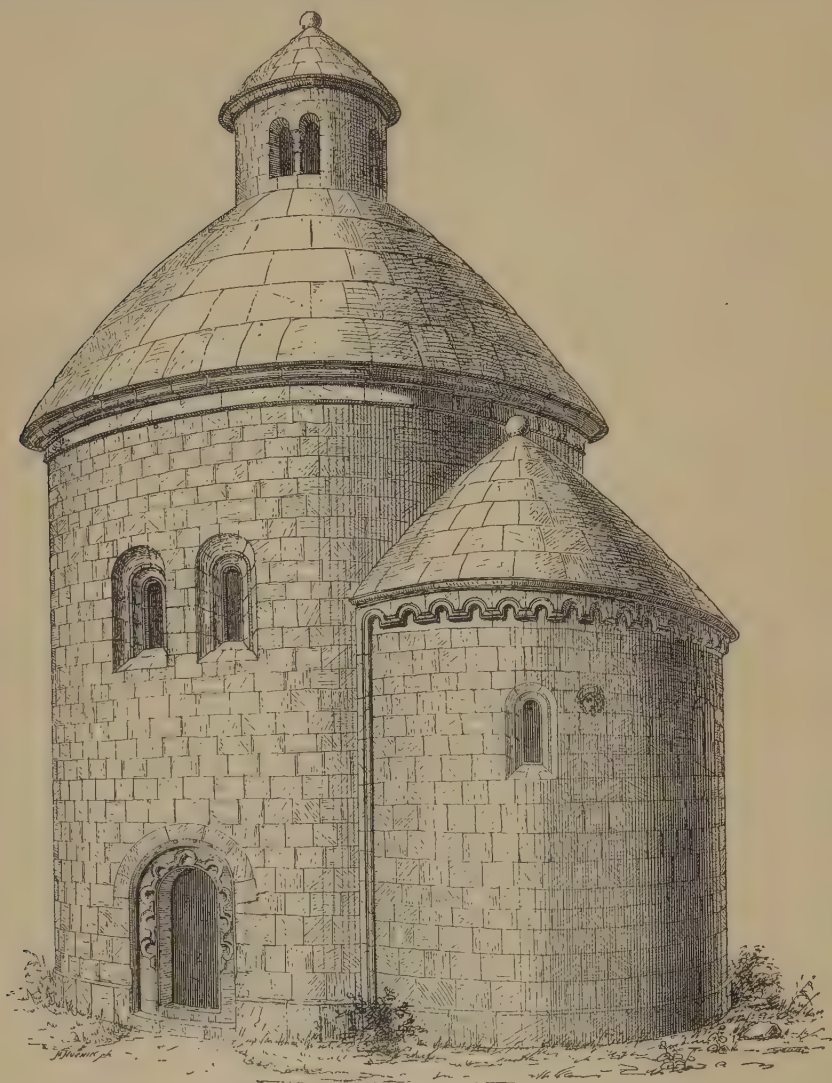
*) Dr. Neuwirth (Geschichte der christlichen Kunst in Böhmen), který dějiny umění svého bu-
doval na základě nesprávných nákrešů Grueberových
a nikoli na památnících po vlastní České ovšem roz-
ptýlených, spatřuje na nákrese Grueberově, který též
reprodukuje, »ostroúhelnost zevních obloučků« zmír-
něnou žlábkem« (str. 172), — v Želkovicích však
opačně »žlábek« mění se v obloun. Spatřuje tam

dále »ve čtvero skupených oknech sloupky po-
dobné oněm ve věži kostela Libčevského jakož
i dobře zachovaná okna s bohatější úpravou polo-
žlábků a oblounů«, — v Želkovicích však sloupky
v lucerně jsou zazděny a bohatější ostění oken zacho-
valo se pouze na vyobrazení Schmittově, dle něhož
je redaktor do vyobrazení svého přijal. »Súhlé hla-
vice kalichovité se skrovným pouze vybočením

sloupky je dělicími. Jest s podivením, že portál a podřímsí obloučkové zůstaly neporušeny. Úhledná stavba kvádrová jest ovšem omítkou opatřena, která však od svrchu zase šťastně opadává. Pro přílišnou výšku nebylo mi lze přesvědčiti se, z jakého sta-

viva kostel jest zbudován.*) Celkem jest budova dosud dobře zachována. Zdi 1'37 m silné odolaly šťastně věkovým nepohodám živelným.

Lépe ještě nad zevnějšek jest vnitřek zachován, pěknými poměry svými oku mile



Nakreslil F. J. Lehner.

a patky bez lístků nárožních, jichž na stavbách 12. věku z pravidla se užívá, což však od počátku 13. věku se vypouští, jsou mu důvodem, že kostel zbudován jest »buď na sklonku 12. anebo na počátku 13. věku«; — v Želkovicích však jako žádných sloupků, rovněž žádných hlavic a patek vůbec ani není. Z toho, čeho není, sestrojovati důkazy jde nad mohutnost lidskou, která jest s to budovati jen z toho, což jest. Probošty Vyšehradské posléze prohlašovali »s jistotou« (!) za budovatele kostela Želkovického pouze proto, že kostel zasvěcen jest na jméno sv. Petra a Pavla, dlužno považovati za důkaz pro — nemluvnata,

lahodící. Z rovnoúhelných ústupků, kde kruh rotundy naráží na polokruh apsidy, vystupuje a klene se oblouk vítězný, přerušený prostou římsou utvořenou z desky šikmo podříznuté, která kolem celé apsidy se táhne,

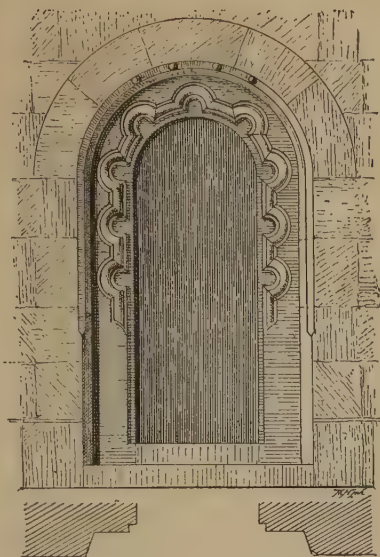
*) Jan Pudil, inženýr v Bělině — tedy dojista znatel staviva (Památky arch. X., 651), — tvrdí: »Celá stará část kostela jest z opukových kvádrů vystavěna«, z nichž rotundy jakož vůbec staré budovy románské jsou stavěny. Dr. Neuwirth mluví o kvádrech pískovcových.

conchu její takto zakončujíc. Podobná římsa oddělující stěny rotundy od báňovité klenby vyskytuje se též na nejstarších budovách románských v Čechách, na př. v kostele sv. Jiří na Hradčanech, v Dolních Chabrech, v bývalém konventuálním chrámu Páně Milevském a jest charakteristickým znakem vysokého stáří. Římsy tyto silně vynikající výtečně oživují krásný a ušlechtilý vnitřek svatyně Želkovické, která úpravou touto řadí se důstojně k ostatním rotundám českým.

Želkovice jsou starobylá osada česká, která teprve za dnů našich se poněmčila. Starší lidé mluví dosud lépe česky než německy; teprv mladší pokolení převyklo němčině.*) R. 1237 vyskytuje se Šebastian ze Želkovic (de Selicowiz, Erb. Reg.) jakožto svědek v Postoloprtech. V knihách konfirmačních uvádí se r. 1352—1405 fara Želkovická, přidělená de-

kanátu Třeбенickému, a dle register desátků papežských náležela do počtu far chudších. R. 1370 byl panoše Milobor ze Želkovic (Zelconicz) spolupatronem kostela v blízkých Třebivlicích. Nyní jest kostel filiálním k Libčevsi, patronátu knížat Lobkoviců, kteří od 200 let jsou majetníky panství Libčevského.

R. 1852 přistavěna jest na západní stranu starého kostela dlouhá loď slohem románsky býti majícím, dle nákresů krajského inženýra v Litoměřicích, svob. pána Wetzela. Probourali západní stěnu rotundy, na štěstí však nikoli až k římsě, tak že zůstal starý kostel, který nyní jest presbyteriem, celkem zachován asi tak, jako rotunda v Karluku blíže Dobřichovic spojená jest



Nakreslil F. J. Lehner.

s lodí později přistavěnou. Pouze okna jsou znešvařena a střecha na staré kupli obnovena.

*) Tím opravuje se výrok B. Grueberův prohlašující kostel Želkovický za »nejdůležitější kulatou stavbu Němců v Čechách«. (Die Kunst des Mittelalters in Böhmen, I., 69). Vždyť ani jméno Žel-

kovic (nyní Schelkowitz) není dosud poněmčeno. Co na portálu má býti gotického, našinec těžce pochopuje. Jako ve všem šlo Grueberovi jen o to, aby vzdělanost českou bezdůvodně aspoň o sto let pošinul.

Řády českých malířů.

Srovnal dr. Zikm. Winter. (Dokončení.)

Ve schůzi kvartální přijímání a zapisování byli učenníci. I venkovský mistr byl povinen v Pražské schůzi učenníka oznamovati, zapisovati a propouštěti.

Jako v jiném řemesle i tu musil býti učenník z počtívého lože. Zjednával se za robence u malířů, řezbářů, krumplářů a zlato-tepců na pět let, v 17. věku jen na čtyři léta, sklenáři a jiní kollegové nižšího řádu vyučili hochy za tři léta. Že neutěče, na to postavil tatík robencův dva rukojmě. »Příjemného« kladli otcové za své hochy v 17. věku až i tři kopy míšenské do pokladnice a dvě libry vosku, kopu starším a půl kopy poslu! Viděti, že už začátek příštího umělce malíře byl zlý.

Sto let před tím byli o drobeček milosrdnější. Tu platival přijatý učenník jen 15

grošů bílých a libru vosku. Víc nic. Řád z r. 1669 nařizuje učenníkům zkoušku. »Mistr má vyšetřiti, jaké se při něm qualities a spůsobnosti vynacházejí a jak schopný k umění malíř«. Kdyby hoch z učení ušel, platili rukojmí pokutu, »leda by učedník pro přílišnou přísnost lermistra svého obstáti nemohl«. Ale i tu kázáno, aby rukojmové prve žalovali v cechu, že »lermistr své přísnosti temperovati nemůže«. Tu ho dali starší cechovní mistru jinému, který se temperoval. Mistr mohl na zahanbenou svého robence tresty oznamovati v cechu při pokladnici »jiným ku příkladu«. Při téže pokladnici po pěti letech oznamoval mistr, když robeneček byl položil hromadu peněz »za vstoupení«, »za obeslání všeho cechu«, že hoch jest vyučen; podával vy-

svědčení a rukojmové prosívali, aby prázdni byli svého rukojemství. Po tom zapsán byl vyučenec malířský v tovaryšský spolek, jenž hned, jak ho zapsali, musil se jíti »provandrovat« — aspoň na dvě léta.

Tovaryš býval vázán tuze. Už král Ludvík zapovídal, »aby tovaryš nedělal v městech ani po zámcích bez povolení mistrů, jinému aby nemaloval nežli u mistra svého ve veřtatě«. Přivandrovalý tovaryš cizí býval dáván mistrům podle pořádku, jak byli zapsáni. Když nebylo díla, hleděli ho vypudit z města. Nedal-li se vytisknouti, musili si ho mistři jeden po druhém za dvě neděle nechati.

A hledívali pilně toho, aby tovaryš »kunštu malířského nezjednával se u řezbářů, truhlářů, zedníků, kameníků, sedlářů a jiných podobných, jenžby malování potřebovali«. Také nesměl mistr projednávatí tovaryšům díla »oukolem, jakž slove štukverkem« — tedy od kusu — lečby se mistru díla dostalo přes pole, na zámcích, v kostelích, kde sám vždy nemohl býti přítomen. Tovaryši sami schůzek míti nesměli; se vším, co je hnětlo, měli jíti v plný pořádek. Vdova po mistrovi »s tovaryšem pracovati směla, ale s ním díla vyběhávati neměla«. Tak císař Rudolf kázal. Takové vdově říkali »ovdovělá mistryně«.

Když tovaryš měl peněz takovou hrst, že mohl dostatečně všude platiti: zakoupil sobě nejprve městské právo a u pokladnice v plném pořádku přednesl prosbu svou, aby ho přijali v mistry. Tot se rozumí, že mistrům ukázal listiny o ctném chování, učení, a zase o poctivém zplození. Ti pak uložili mu kus mistrovský. V řadě řemesla kteréhokoliv bývají kusy mistrovské nejzajímavější zprávou. Při malířích a řemeslech jim příbuzných jest vyčítání mistrovských kusů ceny kulturní nemalé. Čtete: »Tovaryš malířský má sobě dáti udělati tabulku zvejší pěti čtvrtí lokte Pražského a zšíří jednoho lokte. Táž tabule do pěkného rámce vložena býti má. Na ni má barvami volejnými, stálými a pěknými malovati obraz Panny Marie v sukni červené, mající okolo sebe modrý plášť. V tom způsobu aby seděla a na rukou nebo na klíně dětátko držela; při tom nějaké stavení a za tím položení krajiny nebo země s vrchy, lesy, horami a dalekým stavením, což se landšoft jmenuje, a to všecko, jakž tělo nahé (míní inkarnat), šaty, stavení mistrovsky vymalováno býti má. Rámec pak má podle vtípu a umění svého ošlechtiti, však aby na něm spatřeno bylo dílo bílé, hlazené na způsob alabastru učiněné a na tom něco v glanz aby bylo pozlaceno, toli-

kéž na stříbře aby zlatou barvou bylo zbarveno«. Tak čteme v řadě Rudolfové. V pozdějších artikulích přidává se, že »každý mistr až do nejmladších má kus povolně shlédnouti a rozsouditi, a poznají-li nedostatek« — buď že byl kandidát »bedlivosti nepříčinil aneb že v umění mdlý byl« — aby nešťastnému umělci uložili pokutu.

Či dílo bylo schváleno, zaplatil také několik kop (r. 1669 šest) a mistrům pořídil pořádnou svačinu, z kteréž se později smíval vyplátiti deseti kopami míšeňskými.

Mistrovské kusy ostatních kolegů malířských bývaly tolikéhož rázu zbožného většinou. Tovaryš »čupreytýř« musil »dva postávníky, kterýchž se od starodávna v kostelích užívalo, dáti sobě udělati; z nich jeden stříbrem položic pěkně vyhladil a barvou zlatou zbarvil a v místech náležitých barvami naštrejchoval; druhý postávník na způsob alabastru na bílo vyhladil a v místech příhodných feingoltem položil, v glanz vyhladil, místy barvami naštrejchoval aneb na stříbře barvami prohledajícimi zbarvil, totiž zlazíroval«.

Illuminista, chtěl-li mistrem býti, na schválení mistrů zjednal sobě »dvě figurky po mědi tlačené, kteréž se kupferštyky jmenují«, jednu obraz Panny Marie s dětátkem a druhou, jakou sobě sám vybral. Obě »figurky« čili obrázky illuminoval barvami »prohledacími«, Pannu Marii »fermežoval« a zlatem třeným v místech náležitých vyzdvihl; druhý obrázek nefermežoval, ale oba plátnem bylo mu podlepti a do rámu černého vpravit.

Také krumpflíř chtěje mistrem se státi, »krumploval obraz Panny Marie stojící na půl měsíci v zlaté koruně a držící na levé ruce v prohledací pleně dětátko, v pravé pak sceptrum«.

Při tom řád cechovní kázal umělci, aby »tělo nahé« přetáhl pilně a hladce »na způsob karmazinu bílého«; šaty aby vyplňoval hedbávím a »stracujícimi se štrychy«, patrně tedy pro stín a plasticnost, na některých místech měl užiti zlata a stříbra taženého, »aby vyzdvíženo bylo«. Kraje roucha svaté panny též bylo »subtylně opremovati« zlatem anebo stříbrem.

Viděti, že kusy mistrovské v tomto cechu nebyly právě laciny a že tudy mnohý tovaryš umělý věčně věkův zůstal tovaryšem, poněvadž nebyl s náklad. Vždyť i rámec krumpflířského kusu mistrovského »zvejší půl druhé čtvrti a zšíří čtvrt lokte měl býti zdoben »zlatými paprsky nebo prameny«.

Též řezbáři i malíři na skle kladl cech za mistrovskou úlohu poříditi řemeslně obraz

Panny Marie. Řezbář měl sochu vyřezati »zvejší pět čtvrti lokte« a to právě takové podoby jako krumplář. »Diadema, to jest paprskové nebo plaménkové kolem dětátka naskrze prořezány« aby byly.

Sochu tu měl tovaryš »hladce vypraviti«, nabarviti ji nesměl. Který tovaryš chtěl býti sochařem, jenž do kamenu teše, tomu taktéž, podobu svaté Panny mimo diadem naskrze prořezaný zhotoviti uložili. Tovaryš »na skle malíř« robil Pannu Marii sedící. Rád chtival tomu, aby »ten kus vypálil, by barvy čerstvy zůstaly, vsadil jej do skla v rámci pěti čtvrti a zšíří jednoho lokte a to náležitě punkty aby osazeno bylo«.

Ostatním třem kategoriím malířských druhů nemožná bylo uložiti obraz máteře Boží. Lištařům nařizoval řád »namalovati šest list, na nichž býti mají cuky a ovoce, laubverky, tak jakž se jemu nejlépe vidí«. Ti byli tedy světáci. Prostý sklenář dělal okno z padesáti šesti koleček — ale abyste nemysleli, že to byla úloha jen ledabylá! Obmeziliť ho tuze: rámeček aby byl zdělí pěti čtvrti lokte, zšíří loket a koleček celých s »krají okrouhlými tak, aby do každého rohu celé kolečko přišlo«, aby nebylo ani víc ani méně než uloženo. Panty aby byly dobře cínovány.

Tovaryši zlatotepci bylo za mistrovský kus bítí čtyři knížky rozličného zlata a stříbra. Ty knížky pak vloženy jsou do truhlice cechovní a to na ten konec, »aby podle té průby takové zlato a stříbro bítí byl potomně povinen«.

Všickni kandidáti musili býti s prací na hotově ve čtyřech nedělích; jen krumplíři propouštěno čtvrt leta na zhotovenou práce opravdu asi hodně zdlouhavé.

Ukázalo-li se na tovaryše, že mu při práci pomoc byla cizí: propadl on i pomocník tuhé pokutě.

Nebyla-li práce některá hodnou uznána, uložili tovaryšovi »čas k dalšímu cvičení aneb i k provandrování«. Byla-li práce hodna, byl pak mladý mistr přes veliký náklad na kus mistrovský ještě povinen do cechu deseti kopami gr. míš. a čtyřmi librami vosku. Také bylo mu spolumistry

uctíti svačinou, jejíž hodnotu řád si určí čtyřmi kopami. Toho všeho něco méně platili illuministé, čupretýři a lištaři. Všechny platů prost byl syn mistrův, chtěl-li mistrem býti, chyba kusu mistrovského. Toho mu nepromíjeli, »aby takový, nespolehaje na právo otce svého témuž umění nebo řemeslu náležitě se učil«.

Který tovaryš pojal dceru mistrova za ženu, i ten mívál co do platů polehčení, ale svačiny mu nedarovali.

I cech malířský mívál jako každý jiný pořádek úlohu podporovati oudy své v nouzi a v nemoci, ale ovšem tak, »kdyby zase k lepšímu štěstí přišli, aby to pomálu vrátili«. Umřel-li který, mistři a tovaryši ku pohřbu se propůjčovali, kdo nepřišel provodit zesnulého, pokutou voskovou nebo peněžitou byl trestán.

Cisář Rudolf pozdvihl malíře i titulem i polepšil jim erb. V první příčině ke kusům r. 1595 stvrzeným přičinil obdarování: »poněvadž to umění a mistrovství od jiných všech řemesel jest velmi rozdílné, aby víceji za řemeslo pokládání nebyli a řemeslem se nejmenovali ani nepsali, nýbrž uměním malířským slouli«. V erbu míváli malíři tři štíty bílé v poli červeném; nad tím helm s přikryvadly dolů visutými a nad tím nade vším korunu »zlatou, královskou, starodávnou v třech špicech«; po straně byly dva rohy »zvířete danyele« (daňkovy) a mezi nimi mouřenínka v červeném rouše a s pintou bílou i červenou »rozletélou«.

Toho erbu jim Rudolf císař polepšil u věcech vedlejších: ku koruně jim přidal diamanty a rubíny, místo mouřenínky aby vstavili sobě nahoru »bohyni řečenou Pallas v starodávní zbroji, na hlavě šturmbaub s třemi péry pštrosovými, s oštěpem a pavezou, na kteréž hlava panny Medusy hady místo vlasu obtažená«. V artikulech malířů Novoměstských r. 1669 vypisuje se erb malířů způsobem starodávným. Za to jest tu ta věc nová, že každý mistr i tovaryš musí býti »římské víry«. V praxi ovšem musili sobě malíři věsti tak nejméně již od čtyřiceti let, kdy začala se antireformace katolická.

Farní kostel sv. Petra a Pavla v Strčicích.

Píše Jan Václ. Truhlář, kaplan v Netolicích.

Strčice, ve starých listinách Strýčicemi zvané, jsou osadou starobyrou, malé dvě hodiny od Netolic vzdálenou. Nejstarší

zprávy o nich nalézáme v listině krále Václava II. ze dne 3. července r. 1292, v níž dočítáme se, kterak někdy král Přemysl

Otakar II., založiv nové město Budějovice a klášterem je opatřiv, hleděl všemožně městu tomuto k statkům dopomoci. I učinil tudíž záměnu s klášterem Vyšebrodským v tom smyslu, že týž králi trhovou ves Rožňov (Zdradonicz), Plavno (Plawen), Malšice a Zaboří odstoupil a od Otakara vesnice Němčice, Vyhľavy (Bellela), Chraštany (Craszan) a Tupesy, před tím Svatomírovi z Němčic náležející, za to v náhradu přijal. Z vesnic takto králem získaných dostaly Budějovice Rožňov, Malšice a Zaboří. Když pak po smrti Otakarově Václav II. trůn zaujal, hlásili se dědicové Svatomírovi k dotčeným dědinám, klášteru před tím postoupených jakožto ke svému zákonnému dědictví, a tu král, vyhověv spravedlivé jejich žádosti za to klášteru Vyšebrodskému Plavno navrátil a v náhradu za Rožňov, Malšice a Zaboří tomutěž vesnice své Strčice s kostelem, Borach (snad nynější samota Bor u Čakova se 4 domky), Zaboří, Radiczi (nynější Radošovice), Holassawicz (nyní Halačovice), Schemil (neznámá), Dubssicz (nyní Dobšice), Lupanawicz (nyní Linda) a část lesa zvaného »Chrasky« až ke hranicím mezi statky kláštera Zlatokorunského, Jindřicha z Rožmberka a Jana »de monte michaelis«, s lukami, pastvinami, rolemi, potoky, rybníky a všemi právy navždy daroval. Listina darovací, jejíž originál na pergameni s visutou pečeti dosud v klášterním archivu Vyšebrodském se chová, vyhotovena uvedeného dne i roku královským protonotářem mistrem Petrem, kanovníkem kostelů Pražského, Vratislavského a Vyšehradského. Neznámo, kteří kněží při kostele tom tehdy již stávajícím duchovní správu byli vedli.

Prvním nám známým knězem zdejším, jehož uvodí písemné památky, jest kněz Mikuláš. Ten zaměnil sobě r. 1362 místo své s Kuncmanem, farářem v Buděticích, když byli k záměně té svolení dali jak opat a konvent kláštera Vyšebrodského s jedné, tak i Jan a Bušek, bratří z Velhartic, Břeněk a Půta, oba ze Švihova, i Bohuslav a Svojše z Budětic se strany druhé. Kuncmana představil osadě Strčické farář Němčický, Mikuláše uvedl do Budětic plebán z Hradešic. Jméno Kuncmanovo zhusta se objevuje v listinách, povstalyť za jeho zde působení zajisté četné nadace, hlavně velikými dobrodinci, jimiž byli se stali rytířové z Vhlav, kteří byli potomky onoho Svatomíra z Němčic, aneb aspoň dědici statků jeho, sídlíce na tvrzi Vhlavské. Tak již r. 1372 ten pátek před sv. Václavem jednáno na Vhlavech mezi bratřími Mikulášem a Onšem z Vhlav a mezi uvedeným fará-

řem a osadníky jeho Strčickými o zřízení kaplanství v Strčicích; zvláštní listina ohledně toho vyhotovena a pečeti Kuncmana, Jana, faráře Vodňanského, toho času děkana Běchyňského, jakož i Václava, faráře Bavorovského čili jinak Blanického opatřena, kterou pak arcibiskupští vikáři Jenčo a Boreš dne 20. července 1373 právně potvrdili. R. 1375 vyhotovil týž Oneš z Vhlav v den sv. Stanislava biskupa a mučenníka na Vhlavech novou listinu, kde za souhlasu bratří Petra, Oldřicha a Jana z Rožmberka a s uraděním se kněze Kuncmana a osadníků téhož zavazuje se takto: Aby kněz Kuncman vikáře čili kaplana vydržovati mohl, dává Oneš za spásu svou, nebožtíka bratra svého Mikuláše jakož i svých rodičů do Strčic 7 kop a 6 grošů stálého úroku na osadnicích kostela Němčického ve vsích Chraštanech a Tupcích usedlých vězícího. Úrok ten bere se ze šesti lánů v Chraštanech, z nichž pět prvních ročně platí celkem po padesáti groších, a to o sv. Jiří 16 grošů a tolikéž na sv. Havla, okolo pak svátku Nanebevzetí Panny Marie místo roboty 18 grošů, za to šestý lán odvádí při každém z uvedených těch termínů po 20 groších. A ten lán vzdělávají Petr a Mikuláš, druhý Matěj, třetí Blahut a Ježek, čtvrtý Boreš s Mikulášem, pátý Vítek, šestý Medvěd (Ursus). Dále odvádí tamže Raduško 11 grošův. Naproti tomu ve vsi Tupesích drží Vavřinec sedm kvartálů, z nichž ročně v dobách obvyklých 150 grošů skládá. V listině této činí se zmínka o věčném světle pro kostel Strčický, neboť praví pan Oneš v ní dále: Aby věčné světlo po všechen čas v kostele Strčickém udržováno býti mohlo před tělem Kristovým, dávám 48 grošů z jednoho lánu, který drží Ondřej řečený Zajíc ve vsi Němčicích, a jiných 6 grošů, které týž člověk z jiného tam pozemku odvádí a k doplnění celé kopy na totéž světlo každoročně určí uvedený farář 6 grošů od Raduška z Chrašťan zplacených, neboť z těch úroků sám ze svého 3 kopy jsem daroval, ale ostatek kněz Kuncman se svými osadníky poskytl. Vikáři takto nově zřízenému měly se dostati 3 kopy, 4 ostatní náležely faráři, jehož povinností bylo za to zpívati každé soboty mši svatou ke cti Matěře Boží a na každý pondělek zádušní mši svatou za duše všech věrných zemřelých, kromě toho každoročně jedno aniversarium v ten den po posvěcení chrámu Páně Strčického. V tom případě, že by na ten den někdy připadl nějaký zasvěcený svátek, má aniversarium to odpadnouti, ale dne následujícího konati se budou čtyry mše svaté, jedna zpívaná a tři

tiché, a sice za duše příbuzných páně Onšových, totiž Abšíka otce, Čadka, někdy kanovníka Pražského, a Mikuláše, bratří, pana Svatomíra z Němčic, strýce, a Jana, syna Svatomírova, a po smrti matky Onšovy paní Maruše i za tuto i za Onše, také za Kuncmana, plebána a jeho osadníky, kteří zároveň fundatory se stali, a všech těch jména mají se také osadníkům v jich mateřské řeči v zbožné modlitby doporučení. Stalo-li by se někdy, že by ten neb onen Strčický farář vikáře při sobě neměl a napomenut byv téhož přijmouti se zpečoval a aniversaria nebo jmenovaných mší svatých sloužiti opomíjel, tu po uplynutí patnácté dni s vědomím pana arcibiskupa neb jeho oficiálů budiž témuž uvedený plat a příjem, jen za příčinou vydržování vikáře mu daný, buď panem Onšem neb jeho dědici jakož i osadníky zadržán a dán pokladně jmenovaného kostela a chudým v částce takové, jaké bylo zanedbání povinností. V případě, že by dotčený farář po celý jeden neb více roků opomíjel vikáře při sobě míti, bude volno panu Onšovi, jeho dědicům a osadníkům v dorozumění se s děkanem (nynějším biskupským vikářem) zdejšího okrsku vyvoliti sobě takového kněze, jenž by všechny výše ustanovené povinnosti konal, jenž ale sídle při kostele povinen bude faráři ve všem slušném a řádném prokazovati poslušnost, dokud by tento dobrovolně kaplana nepřijal. Listina zakladační, na Vlhavěch dne i roku uvedeného sepsaná, opatřena pečeti pana Onše, Petra, řečeného Židka, Petra zvaného Dunovce, pánů Petra Oldřicha a Jana z Rožmberka jakož i kněze Kuncmanna, faráře Strčického, a potvrzena na to posledního dubna 1376 v Praze tehdejšími vikáři arcibiskupa Jana, totiž Jenčem, toho času proboštem kostela sv. Kříže ve Vratislavi, a Janem, děkanem kostela sv. Apolináře v Praze. Originál na pergamentu chová se v klášterním archivu ve Vyšším Brodě.

Nástupcem Kuncmannovým byl nejspíše kněz Otík. Ten r. 1388 zaměnil sobě zdejší faru za souhlasu opata Vyšebrodského Oty s knězem Mikulášem z Boršova. Otík uvedl na nové místo farář z Újezda (totiž Kamenného Újezda), a Mikuláše do Strčic farář z Němčic. Poslední setrval v Strčicích do r. 1393. V tom roce zaměnil i on zdejší obročí s Martinem, plebánem ve Ktiši, když byli k tomu se strany prvního opat Ota Vyšebrodský a se strany druhé opat Zlatokorunský Arnold jako patronové svolili. Martina opět představit farář Němčický, Mikuláše v Ktiši plebán z Engelwerthu.

Kněz Martin setrval zde tři roky a dva měsíce a odešel v prosinci 1396 do Vacova, odkudž přišel sem tamní plebán Jakub. Záměna ta uskutečněna za souhlasu patronů obou kostelů, totiž opata Vyšebrodského a s druhé strany za svolení těchto pánů: Jana a Ondřeje de Mireticz, Waczowerii et Otticonis de Cwalissowicz, Benessii Ulrici de Radkowicz, Boztiechonis de Ozlys, Znathe de Monte. Za Jakubova působení ve Strčicích musila ona zakladační listina z r. 1375 vhlkem vzíti valného porušení, neboť na jeho osobní se dostavení do Prahy vydán mu tehdejší vikářem arcibiskupa Volframa Mikulášem Puchníkem zvláštní »vidimus« čili věrný opis té samé dne 12. ledna 1398 a dosud chová se původní ten originál s arcibiskupskou pečeti visutou v archivu Vyšebrodského kláštera. Dne 29. října 1398 odebral se kněz Jakub na faru Svojanovskou a sem přišel tamní farář Přibík, kterýž pobýv zde do května r. 1401 v záměnu vešel s knězem Mikulášem, plebánem ve Zborově u Nepomuka, což stalo se s vědomím jak opata Vyšebrodského tak i opata kláštera Pomuckého, jemuž podací právo nad Zborovem přináleželo. Úmrtím Mikuláše uprázdnila se r. 1407 plebánie Strčická na novo, neboť téhož roku dne 17. října uděluje tutéž knězi Pavlu, před tím faráři ve Vyšším Brodě pan Jindřich z Rožmberka jako patrona a Němčický farář jej sem do Strčic uvádí. Jakým způsobem týž pan Jindřich práva podacího zde vykonával, nejisto, před tím však opatě Vyšebrodští výslovně patrony zdejšími se jmenují. Originál jiné pergamenové listiny s pečeti visutou v témže klášteře Brodském chovaný, poučuje nás, kterak dvě léta po příchodu kněze Pavla do Strčic přenesen onen roční úrok, lidmi ze vsí Chraštan, Tupes a Němčic kostelu Strčickému odváděný, na usedlíky v Německém Temelíně nedaleko Křténova. Žádali za to za souhlasu jak pana Jindřicha z Rožmberka jako patrona tak i kněze Pavla jako faráře Mikuláš z Vlhav zvaný Hruž a Janek, bratr jeho. Nový ten úrok osm a půl kopy obnášející odváděli z usedlosti Václav řečený Hošťák, Ježek, Hapale, Jakub, zádušník kostela na Křténově, Blahut, Mikeš, Vaněk, Nykl kramář, Bartoň, Šebek, Pavel zvaný Hajnuš, Pošek, Judek a Kuba, lidé z Temelína. Poněvadž tou záměnou kostel Strčický o půl kopy získal, uděleno svolení k tomu v Praze generálním vikářem Janem Kbelem a listina sama dne 20. dubna 1409 vyhotovena. V kterém čase kněz Pavel přestal osadu Strčickou řídit, prameny staré nikde neudávají, pouze to zajištěno,

že nástupcem jeho stal se kněz Zikmund. Poučuje nás o tom jiná listina pergamenová s visutou pečeti v témže klášteře, jejíž datum sine loco tu neděli před Božím Křtěním 1423, v níž Jan Hruza z Vhlav vyznává, že spor, před tím mezi ním a Strčickým farářem Zikmundem ohledně ročního platu Temelínského stávající, přičiněním pánů Jindřicha z Rožmberka a Viléma z Potenštejna urovnán jest. Listina psána jest česky. Ale již rok na to, totiž r. 1424, změnil sobě kněz Zikmund zdejší faru s Jakubem, do té doby farářem v Přidoli, a Jakub za souhlasu patrona zdejšího pana Oldřicha z Rožmberka stal se farářem Strčickým. Ještě jednou setkáváme se s ročním platem Temelínským. Dle listiny na pergameně, rovněž pečeti visutou opatřené a na Krumlově v neděli před sv. Bartolomějem r. 1500 datované, urovnává pan Petr z Rožmberka spor, který trval ohledně toho platu z Temelína německého mezi klásterem Vyšebrodským a Vavříncem, Strčickým farářem s jedné a Jiřím Kořenským z Terešova se strany druhé. Listina tato zní takto: »Ja Petr z Rozmberka wyznawam tiemto listem wssem wuobec a przede wssemi, ktoz geg uzrzie anebo cztucze slisseti budú: Jakoz gest byla ruoznicze mezi duostognym u boze otczem kniezem Thomassem oppatem a Conuentem klastera wyssebrodskeho gakozto poddaczymi kostela Strycziczkeho a kniezem Wawrzinczem ffararzem kostela Strycziczkeho s gedne a urozenym wladýkú Girzikem Korzenským z Teressowa a na Wlhawech strany druhe o puol dewate kopy grossuow platu rocznieho w niemeczským Temelynie, kteryz kniezi fararzi a kostelu Strycziczckemu przislussie s plnym panstwim podle listuow starych a Act, kterezy w sobie ssirze drzie a zawieragi, kteryzto plat w Temelynie swrchu psany Girzik Korzensky drzel gest, a k tomu se tahl, ze by on ty lidi s panstwim drzeti miel, a plat toliko kniezi fararzi Stryczyczckemu wydawati: A kniez oppat a Conuent gakozto poddaci a fararz swrchupsany stali gsú při listech a actach, podle kterychz ten plat kniezi fararzi a kostelu Strycziczckemu diedicznie s plnym panstwim przislussie, zadagicze při tom wedle tiech listuow a act podle sprawedlnosti zachowani byti. O kterezyto prze a ruoznicze dobrowolnie obogi na mnie mocnie przestali gsú; kterezyto listy zaopatrzíw a gich bedliwie a dostatecznie powaziw, s gich obapolnj dobrú wolj a take z mocnosti te, gakoz gsú mocnie o tu wiecz na mnie przestali, uczinil sem mezi nimi smluwu koniecznu a na wiecznost trwa-

giczj takowato: Poniewadz se w tiech listech a Actach zretedlnie shledawa, ze puol dewaty kopy grossuow plata w Temelynie niemeczským przislussie diedicznie s plnym panstwim kniezi fararzi a kostelu Strycziczckemu, aby Girzik Korzensky swrchupsany tiech lidj a platu w niemeczským Temelynie zegmena puol dewate kopy grossuow skutecznie postúpil kniezi fararzi a kostelu Strycziczckemu diedicznie s plnym panstwim bez ugmy a zmatku wsselikterakeho, a ty lidi z czlowiecenstwie a ze wsselike poddanosti aby propustil a to koniecznie od dnessnieho dne datum listu tohoto we dwú nedielich porzad zbiehlych, a dale aby se obie stranie swrchu psane w tom proti sobie zachowali podle znienie swrchu dotczonych listuow a act, gakoz ti listowe a acta w sobie ty wieczy slowo od slowa drzie a zawiragi. Nez czoz se tkne sskod, na kterezy gsa se nadepsanj kniez oppath, Conuent a fararz Strycziczky tahlí pro poziwanie a Wybiranie tiech duochoduow z Temelýna skrze Girzika Korzenskeho, ty wieczy magi mezi nimi zminuti dokoncze. Tu smluwu obie stranie swrchupsane, y wssiczkni gich potomczy a buduczí magi a powinni gsu sobie zdrzeti a skutecznie zachowati wiernie, prawié, a bez zmatku wsselikterakeho. Tomu na potvrzenie a swiedomie peczet swu wietssy vlastnj rozkazal sem prziwiesiti k tomuto listu. Genz gest dan na Krumlowie w nedielí przed swatým Bartholomegem aposstolem boziem leta od narozenie Syna Bozieho tisiczieho pietisteho«.

Vavřinec jest jediným nám známým farářem po knězi Jakubovi. Jací kněží před ním a po něm osadu zdejší řídili, snad navždy zůstane tajným, neb záznamy kláštera ve Vyšším Brodě ničehož nám o tom nepodávají. Teprve r. 1583 farářoval zde kněz Ondřej Stengelius, rodilý v Korutanech, dosazen byv opatem Vyšebrodským, jenž od té doby již výslovně a stále jako kollator přichází. R. 1595 byl tu Linhart Olster, ordinovaný od sufragana Řezenského, a jak dlouho zde pobýl, nejisto. Další duchovní jsou: Mikuláš Berendisius, zemřel zde 1625; Benedikt Piscator, zemřel zde r. 1640; na to nastoupil r. 1642 Jakub Mayer, instalován byv od děkana Budějovického; r. 1646 Havel Lachmundt. Že se výše uvedené listiny, jichž originály pergamenové s pečeti kláštera ve Vyšším Brodě podnes chová, jakož i uvedení kněží jako opisy ve zdejší pamětné knize zachovali, děkovati jest arcibiskupskému notáři při arcibiskupském archivu v Praze Benediktu Ferd. Scholtzovi, jenž je r. 1766

do pamětní knihy Strčické zaslal jako vý-
tahy. Lachmundt zemřel zde r. 1653. Ná-
sledovali tito kněží: Jan Lindinger, r.
1673 Ondřej Konstant. Kaufmann, r.
1682 Kolumban Schisslkorn, r. 1690
Michal Wagner, r. 1695 Ignac
Lux z Lichtenthalu, zemřel zde r. 1699,
maje po sobě Benedikta Schmutter-
meiera, r. 1701 Amadeus Habliczko,
jenž jako převor r. 1728 zemřel; jej vy-
střídal zde r. 1704 Jiří Hansel a tu ze-
mřel r. 1732; hned přišel Dominik Leb-
hard, r. 1744 Jakub Ackermann, r.
1745 Bartoloměj Pimiskorn, r. 1746
Ludvík Haláček, r. 1761 Gerard Fer-
miller, r. 1777 Emanuel Doppel-
mayer, který zde ze-
mřel r. 1780; jeho ná-
stupce Kandid Řib
zemřel r. 1803 podobně
zde, též r. 1806 Bene-
dikt Peter, a hned
nastoupil Josef Lie-
bich; r. 1813 Her-
man Weis, r. 1822
Ludvík Staude a
zemřel zde r. 1831;
následoval Jan Mül-
ler do r. 1845, Do-
minik Fildach do
r. 1855, Felix Fürt-
müller do roku 1868,
Theobald Fröhlich
do r. 1881. Od té doby
řídí osadu Bohumír
Sukdol. Jména těchto
kněží vesměs z řádu
cisterciáků ve Vyšším
Brodě jsou všechna skoro
německá, znamená to,
že osada již v těch do-
bách byla asi náteru
německého, ač názvy vesnic i nápis na zvonu
ze šestnáctého století dokazují jasně český
původ celé zdejší krajinky.

Fara Strčická měla dle starého kata-
strálního výměru polí 9 jiter 1467 $\frac{1}{2}$ sáhů,
luk 4 jitra 391 sáhů, rybníků 2 jitra 1430
sáhů; tyto dva poslední rybníky jsou však
farářem Jos. Liebichem v pole proměněny.

Desátek a jiné dávky byly od osadníků
tyto: 53 měr a 2 čtvrtky žita, ovsu také
tolik, lenu 67 liber, vajec 8 kop a 20 kusů,
letník obnášel 5 zl. 21 kr. Z pozemků od-
vádělo se ročně 17 zl., 1 kr. a 3 denáry
daní, jak listina od r. 1787 dosvědčuje.

Původně patřily ku kostelu Strčickému,
jak nejstarší matrika z r. 1689 udává, tyto
obce: Strčice, Dobšice, Halačovice, Linda,

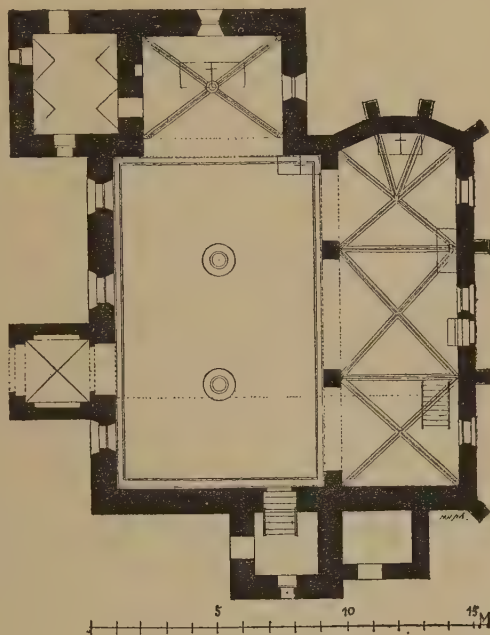
Záboří, patřice k bývalému panství Vyše-
brodskému, a Radošovice z panství Krum-
lovského. Zřízením farní administratury v Ča-
kově odpadla ves Halačovice, ale farář
Strčický bral štolu.* Odloučení Halačovic
stalo se r. 1784, za to r. 1785 připadly se.n
Chvalovice od Netolic. Od r. 1845 odváděl
farář do Netolic ročně za Chvalovice 4 zl.
15 kr. konv. m. štolý, za to přijímal za Hala-
čovice od stejného času 4 zl. 24 kr.

Matriky zdejší začínají rokem 1689
za faráře Kolumbána Schisslkorna, jenž je
začal psát latinsky. Pamětní kniha založena
r. 1836 a čerpáno do ní z archivu kláštera
Vyšebrodského; opsány staré listiny latinské
a české, ostatní vše vede se v jazyku ně-
meckém.

Kostel Strčický
sv. Petra a Pavla
stojí na hřbitově zdi
obehnaném a jest k vý-
chodu obrácen. Jest to
starobylá budova dle
svých základů v pre-
sbyterii a skládá se
z kněžského kůru a
hlavní lodi, k níž při-
léhá poboční loď pravá
čili jižní. K presbytáři
přistavěna od severu sa-
kristie. Památným jest
presbytář. Dle dol-
ních částí stěn zdá se,
že tu stála původně nízká
kaple, jež sklenuta byvši
mohutnou křížovou
klenbou, ne-li dřívě, tož
aspoň ve století čtrná-
ctém byla zvýšena a
v podobu nynější uve-
dena a rovněž žebro-
vitou klenbou opa-

třena. Dosud lze dobře znamenati úseky
mohutných původních žeber, též prastaré
zdi, které o mnoho silnější jsou než ony
pozdější vyšší a tu a tam nepravidelné.

Světlo padá sem dvěma okny, jedním
čistě gotickým za hlavním velkým oltářem,
jež rozděleno kamenným sloupem ve dvě,
nahore pěkná kružba, v obou polovicích skla,
v olovo zapuštěná, rozměřena jsou vždy ve
čtyry pole. Za to jest okno jižní, rovněž
podélné, obloukovitě zakončeno, tu skla
v dřevo vpuštěna a původní gotický tvar
zmizel. Sám presbytář zakončen rovnoúhel-
níkem. Hlavní loď osvětlují se severní
strany tři čtverhranná okna, nahore poněkud
málo v obloukovitý tvar přecházející, a skla
zadělaná ve dřevo jsou nahore částečně žlutá.



Nakreslil stavitel Antonín Jelínek.

Jako to obyčejně při vesnických chrámech bývá, jest i zde presbytář sklenut a žebra sbíhají se v jediný kulatý svorník, loď kostelní kryje strop a v tomto jsou dva kulaté otvory pro vzduch. Žebra v kněžišti natřena hnědě, klenba světlomodrá poseta bělavými hvězdicemi nebo květinami vícelupěnkovitými, stěny mramorovány, loď za to bílá. O bílení kostela pamětná kniha často se zmiňuje, tak obílen tento r. 1870 vnitř i zevnitř, r. 1880 zase uvnitř a r. 1885 opět vybílen a presbytář mramorován nákladem 78 zl. 35 kr.

Délka presbytáře měří se zdí 5'70 m, šířka též se zdí 6'33 m; loď kostelní se zdí čítá 14'34 m délky a 10'77 m šířky.

Krásnou památkou dob starých jest jižní loď poboční; zdá se, jako by to byl zvláštní postranní kostel, dle slov farářových měl prý to býti chrám luteránský, co zatím hlavní katolíkům přínáležela. Tři její oblouky gotické spočívají na dvou sloupech, jež tudíž obě lodi od sebe dělí. Klenba jest veskrz křížová a ve tři pole rozdělena, v onom nad čelným oltáříkem však sbíhají se čtyry žebra. Světlo padá sem čtyřmi okny, z nichž východní gotické bylo původně dlouhé, za dob našich z něho jenom lomený oblouk spatřujeme a celý dolejšek k vůli oltáříku zde u zdí stojícímu zazděn. Okno, vlastně lomený ten oblouk, nese v sobě barevný kříž modravý s paprsky žlutými a okolek kolem do kola lemován žlutě, modře a zeleně, ostatek skla jest bílý; druhá dvě okna jižní jsou jak do tvaru tak do skel podobná oněm v lodi hlavní, okno třetí nad schody na kruchtě vedoucími nyní zazděno a jen hořejší částka z něho světlo dovnitř propouští, z čehož viděti lze, že kruchtě vyhlížela původně jinak a že nešla do lodi poboční. Délka lodi té čítá se zdí 16'07 m, šířka 4'84 m.

Vnitřní úprava kostela jest velmi slušná a mile dojmá navštěvovatele.

Čelný oltář v presbytáři stojí volně o sobě a lze jej obcházeti. Zděná mensa zakryta dřevem a vedou dva stupně k ní. Na oltáři jest prostorný svatostánek s dvířky, nad ním ve středu oltáře umístěna ve zvláštním výklenku slušná a dosti velká socha Panny Marie s Ježíškem, na pravici jí sedícím; jest celá pozlacená, s každé strany andílek, nad sochou zavěšen znak kláštera Vyšebrodského pod opatskou mitrou, nejvýš jest kruhový obraz na plátně, představující nám anděla strážného. Po stranách Matky Boží jsou dva dřevěné sloupy jako podpory hořejší části oltářní, a při sloupech těch stojí sochy sv. Petra a Pavla, patronů

kostela. Výše spatřují se menší sošky sv. Bernarda a sv. Benedikta. Svícňů jest zde na mense šest cínových a tolik též dřevěných při trůnu pro velebnou svátost oltářní.

Skrz železnou mříž, která r. 1877 za 53 zl. 36 kr. zakoupěna byla, vcházíme do lodi.

V ní stojí pod polokruhovým vítězným obloukem se strany severní kazatelna, na niž se vchází z presbytáře při dveřích ze sakristie po schodišti se zábradlím. Řečníště, jsouc beze všeho baldachýnu, ozdobeno jest dvěma obrazy Rodičky Boží, na jednom pohřížena sv. Panna do čtení nějaké svatě knihy, na druhém proti stolicím věřících koji dítko Božské. Za zády kněze kázajícího jest při zdí na dřevě holubička a pod ní nápis: Selig sind — die das — Wort Gottes — hören und — dasselbe — beobachten — Luc. 11, 28. Poněvadž původní kazatelna byla špatná, zřízena tato skoro zcela nová za 95 zl.

Se strany epištolní zvedá se oltář sv. Josefa, k jehož zděné mense přijdeme po dvou stupních. Uprostřed oltáře stojí ve výklenku socha sv. pěstouna s Ježíškem a lilijí v rukou, nejvýš malý obrázek Nejsv. Trojice. Hned vedle jest kamenná křtitelnice, ve zděný čtyřhranný podstavec zadělaná, jest osmíhranná, přikryta dřevěným víkem z r. 1860, na němž sošky Spasitele a jeho křtitele jordaného. Stojí již pod obloukem do jižní lodi.

Pod barevně zaskleným lomeným obloukem bývalého okna gotického ve východní straně lodi poboční jest oltář sv. Jana Nep. s pozlacenou sochou sv. patrona tohoto, jenž drží kříž v rukou, pěti hvězdami kolem hlavy jsa ozáren; s každé strany vždy po jedné sošce menší, po epištole sv. Barbory, po druhé neznámého světce. Jsou zde dva stupně a mensa dřevěná.

Oltář sv. Anny přiléhá ke stěně jižní, svatá bába provedena zde na plátně, sedí, majíc u nohou svých dcerušku svou Marii se sepjatýma rukama a v pozadí shlíží na ně s pavlače sv. Jachym. Mensa podobně dřevěná a stupeň jeden.

O oltářích poznamenáno v pamětní knize toto: Velký oltář opraven v letech sedesátých za 210 zl. a sochu Matky Boží dal Vojt. Rothschedl z Radošovic pozlatit za 26 zl. 25 kr., tatáž pozlacená pak ještě za 50 zl. R. 1859 byl obnoven oltář sv. Josefa z odkazu 50 zl., jež věnoval k tomu Josef Eibl, rolník z Lindy, a socha světceva pozlacená tehdy ze sbírek dobrodinců jednotlivých. Toho roku pořízen také oltář ubi-

čovaného Spasitele a sv. Linharta za 100 zl. konv. m. a oba ty oltáře posvěceny na den sv. Josefa Netolickým děkanem. R. 1879 oltář sv. Jana a r. 1880 oltář sv. Josefa obnoven.

Mezi oběma oltáři v lodi jižní stojí z povědnice zastřená zeleným rouchem, na ní stojí socha ubičovaného Spasitele, upomínajíc na bývalý oltář stejného jména.

Zdi chrámové ozdobeny jsou více obrazy. Obrazy křížové cesty začínají v presbytáři se strany evangelia, tu kříž a obraz první a druhý, v lodi hlavní pod dvěma severními okny obraz třetí až osmý, v postranní lodi obraz devátý až dvanáctý, trináctý a poslední v presbytáři po straně epistolní křížovou cestu zakončuje. Na posledním obraze čte se: »Gemalt Bartholom. Čurn aus Sabor 1883«, jenž z odkazu Kateřiny Winzigové obdržel za ni 435 zl. Posvětil ji dne 16. září 1883 P. Hugolin Franz z Bechyně a starší křížová cesta dána do mešní kaple v Zaboří. V lodi hlavní na obou sloupech po obraze srdce Páně a srdce Panny Marie. Nad křtitelnicí obyčejný novější obraz Neposkrvněného Početí, jiný obraz u oltáře sv. Janského představuje nám Spasitele visícího na stromě mezi andílky, pod stromem Rodička Boží Bechyňská, před níž klečí mladík k ní vzhlížející a další malý obraz P. Marie Bolestné nad postranním gotickým vchodem do této lodi poboční.

V presbytáři dochovalo se dodnes ve zdi severní bývalé sanktuarium s lomeným obloukem a čtverhrannými dvířky železnými, v němž ukládají se nyní bursy k nemocným a sv. oleje v trojitě stříbrné nádobce.

Velká lampa před hlavním oltářem, v ohni postříbřená, zakoupena r. 1871 ve Vídni za 42 zl. Co do posvátných nádob dočítáme se toto: R. 1700 vloupali se zlodějové jedním oknem do kostela a celý jej vyloupili. Zakoupeno tehdy nové stříbrné ciborium za 53 zl. od zlatníka Budějovického Kašpara Hermanna a r. 1732 pořizena za 34 zl. monstrance.

Na hudební kůr, jenž jest celý dřevěný a na menší v lodi poboční a na větší v lodi hlavní se dělí, přichází se od jižních dveří v lodi postranní po dřevěných schodech; jest zde čteně lavic pro muže a zpěváky. Obě kruchty mezi sebou spojené spočívají na dvou dřevěných sloupech. Varhany na kůru hlavním pocházejí od Frant. Jentschke z Českého Krumlova, jenž je dne 28. března 1819 postavil, a o jejichž zřízení největších zásluh sobě farář Hermann

Weiss získal. Stály 750 zl. a obnos ten zaplatila osada.

V lodi nacházejí se žlutě natřené stolice pro věřící ve dvou řadách; jest jich na kostel zdejší poněkud mnoho a některé z nich v prodloužení svém jdou skrz oblouky i do lodi poboční. Zhotoveny r. 1883 za 372 zl. 30 kr. Obnos ten uhrazen tím, že jednotlivé rodiny zakoupily sobě v nich místo pro vždy; v případě vyhynutí rodiny neb odstěhování se z osady může se místo dotčené jinému prodati.

V měsíci září 1873 opatřen kostel cementovou dlažbou, material za 600 zl. dal opat Vyšebrodský jako patron, povozy a ruční práce, jež platila osada, vypočteny na 300 zl. Od práce dáno 285 zl., zbytek 15 zl. obrácen na vystavění nové brány na hřbitov. Na oněch tři sta zlatých platil každý sedlák 3 zl. 60 kr., chalupník 1 zl. 75 kr., domkář 80 kr. Při té příležitosti opraveny také jednotlivé oltáře, varhany, kruchta a postaveno nové schodiště ku kazatelně.

O ostatcích svatých zaznamenáno v pamětní knize: na velkém oltáři altare přenosné, posvěcené r. 1754 ke cti sv. Benedikta, s ostatky sv. Benedikta, Jucundina, Justina, Simpliciana, Jiljího a Vincencie; na oltáři sv. Josefa altare z téhož roku, posvěcené ke cti P. Marie a sv. Jiljí, s ostatky sv. Jiljí, Desideria, Honorata, Amata, Konstancia; na oltáři sv. Jana Nep. ostatky sv. Deodata bez autentiky; Linhartský oltář s altare r. 1750 ke cti sv. Jana Nep. Činí se zmínka dále o ostatcích z ramene sv. Bartoloměje ap. a ze žeber sv. Justina, Klementa, Kristiny, Albana a Flaviana muč. a pak o částce roucha, do něhož zaobaleno bylo tělo sv. Jana Nep. a o částce země z hrobu jeho. Opat Kvirinus daroval r. 1759 kostelu zdejšímu částčku z pravého kříže Kristova v podobě křížku v stříbrném kulatém pouzdru.

Do chrámu vedou dva vchody, třetí do sakristie od východu. Hlavní vchod kostelní jde skrz kobku čili předsíň k severní zdi lodi hlavní přilehlou. Do kobky samé vchází se ze hřbitova otevřeným goticky sklenutým vchodem, jenž jindy z vnitřku býval zavírán, jak ještě skoby ve zdi ukazují, síň sama jest stejně jako presbytář a poboční loď žebrovitě sklenuta a ze stejné doby pochodí, čtvercovou dlažbou opatřena jsouc. Ve zdích s každé strany mělký výklenek a u obloukovitého vchodu do kostela samého novější kropěnka. Celá předsíň má se zdí 3·83 m délky a 3·20 m šířky. Druhý, již dříve zmíněný vchod jest od jihu do lodi poboční,

ale i ten jest gotický, však bez lomeného oblouku, a po třech schodech jde se z venku skrz něj dovnitř.

Do sakristie sestupuje se ze hřbitova od východu po dvou schodech, dvěře jsou obyčejné čtyřhranné. Světlo sem padá dvěma okénky a prostora měří se zdi 5.70 m délky a 4.32 šířky.

Kromě dvou malých náhrobníků s německými nápisy rodinám nešlechtickým patřících a za hlavním oltářem, jež obcházeti lze, se v zemi nalézajících, jiných náhrobníků zde není.

Z venku ku štítu kostelnímu přiléhá zděná věž a zvláštní nízký přístavek s dveřmi dovnitř.

(Pokračování.)

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc září.

Změny stanov ředitelstvem navržené a valnou hromadou schválené byly c. k. místodržitelstvím svoleny.

Vel. duchovenstvo, sl. patronátní úřady a správcové kostelů se upozorňují, že dle ustanovení Pražského provinciálního koncilu z r. 1860 smí se kalichů, u kterých není kupp a patena stříbrná, užívat jen tak dlouho, pokud nového pozlacení zapotřebí nemají. Ndp. kníže-arcibiskup si přeje, aby toto nařízení se přísně zachovávalo, a proto nebude a nenechá světit kalichů, které nemají stříbrných kupp a paten, taktéž lunet a monstrancí, které nejsou stříbrné. Akademie křesťanská řídí se na základě svých stanov přísně dle církevních předpisů a činí, aby se předešlo zbytečným výlohám, toto upozornění.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy stříbrné: pro dp. Jiřího Tykala, faráře v Tochovicích a pro důst. farní úřad v Zápech. — Ciborium: pro dp. Jiřího Tykala, faráře v Tochovicích. — Monstrance gotická: pro dp. Jiřího Tykala, faráře v Tochovicích. — Pozlacení v ohni: kalichů: pro dp. Jos. Krehana, faráře ve Vroutku, pro vdp. Ant. Kliemta, bisk. vikáře v Trmčicích a pro dp. Mart. Zemana, faráře v Koryčanech na Moravě. — Relikviář bohatě ozdobený: pro velesl. patronátní úřad na Křivoklátě. — Patenka k nemocným: pro velesl. patronátní úřad na Křivoklátě. — Nádobky na sv. oleje: pro velesl. patronátní úřad na Křivoklátě, pro dp. Jiřího Tykala, faráře v Tochovicích a pro vp. Fr. Mimru, kaplana ve Svatce. — Hostiárium: pro dp. Jiřího Tykala, faráře v Tochovicích. — Skleněné mešní konvičky: pro vysokorod. paní hraběnkou Desfours-Walderode na Rohozci a pro vp. Václ. Vondráčka, kaplana v Jindřichovicích. — Svícny: pro dp. Ant. Koppa, děkana v Žacléři a pro vp. Fr. Mimru, kaplana ve Svatce.

Rozličné. Křížovou cestu: pro vp. Fr. Mimru, kaplana ve Svatce. — Kříž oltářní: pro dp. Fr. Zinekera, faráře v Beneticích na Moravě. — Kříž pro školu: pro důst. farní úřad ve Veliši u Jičína. — Missaly: pro blahor. pí. Barvitiiovou v Praze a pro velesl. patronátní úřad na Křivoklátě. — Pultík pod missal: pro blahor. paní Barvitiiovou v Praze. — Zvonky harmonické: pro vp. Gust. Hevera, kaplana v Rosicích, pro dp. Vojt.

Kočku, faráře v Radošovicích, pro velesl. městskou radu na Král. Vinohradech a pro blah. p. dra J. Diviše, c. k. ředitele v Lokti.

Paramenty. Kasule zelená: pro dp. Vojt. Kočku, faráře v Radošovicích. — Vela: pro blah. paní Annu Kroutilovou, choť ředitele v Kolině, pro blahor. paní Annu Dierlovou v Třebí Sekerách, a pro velesl. patronátní úřad na Buštěhradě a na Křivoklátě. — Štola vyšívaná: pro vysokorod. paní hraběnkou Lažanskou v Praze. — Pláštíky na ciborium: pro kapli v chlapeckém semináři ve Stříbře, pro vysokorod. paní hraběnkou Olgu Chotkovou v Praze a pro důst. farní úřad v Zápech. — Bursy k nemocným: pro dp. Josefa Tumpacha, kaplana ve Stříbře, pro velesl. patronátní úřad na Křivoklátě a pro blahorod. paní Marii Bendovou v Budějovicích. — Antependium: pro vysokor. paní baronku Dobrzenskou v Praze. — Korouhve: pro dp. J. Bočka, faráře v Kozmících. — Prapor pro školní mládež: pro vp. Fr. Špičku, kooperatora v Mor. Krumlově na Moravě. — Stuhy zlatem vyšívané k praporu: pro blah. pana Jaroslava Kubánka, továrníka v Jilemnici. — Polštáře oltářní vyšívané: pro vysokorod. paní hraběnkou v Praze a pro dp. Fr. Trnku, faráře v Piňovicích na Moravě. — Okrasa na kazatelnu: pro vp. Hynka Černocho, kooperatora v Břežově na Moravě. — Komže pro ministranty: pro dp. Jos. Melouna, faráře v Postupicích.

Prádlo kostelní. Korporalia, purifikatoria a ručičky: pro dp. Jos. Melouna, faráře v Postupicích; alba a ručičky: pro dp. Vojtěcha Kočku, faráře v Radošovicích; 12 oltářních plachet, 10 rochet a 1 alba: pro dp. Mart. Zemana, faráře v Koryčanech na Moravě; rocheta s bruselskými krajkami: pro dp. Fr. Kvítka, c. k. profesora náboženství v Třebíči na Moravě; 2 alby, 4 humerale a 4 ručičky: pro velesl. patronátní úřad na Křivoklátě; cingula: pro důst. farní úřad ve Veliši u Jičína.

II. Nová objednání.

Práce kovové. Kalichy celé stříbrné emailovanými obrázky, drahokamy a tepanými okrasami ozdobené: vdp. Stanisl. Škarda, děkan v Mariánských Lázních pro vysokor. pana Františka Codinu y Serto v Barceloně ve Španělsku a pro dp. Bartol. Martinů, faráře v Tvrdonicích na Moravě.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlině. 

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 10.

V Praze, dne 30. října 1888.

Ročník XIV.

OBSAH: Románské exkurse. (Pokračování). — Farní kostel sv. Petra a Pavla v Strčicích. (Dokončení). — Filiální chrám Páně Nanebevzetí Bl. P. Marie ve Velkém Solči. — Bývalá plebánie Psáře pod Vyšehradem. — Filiální chrám Páně sv. Lukáše v Dřínově. — Bývalá plebánie Plaňany. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc říjen. — Příspěvky na votivní obrazy v chrámu Páně v Karlíně.

Románské exkurse.

13. KOSTEL SV. MARTINA V TOŽICÍCH.

Napsal F. J. Lehner.

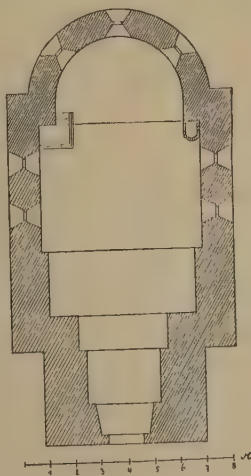
Staré kostely románské ve vlasti naší skládají se z pravidla z věže na západní straně průčelní postavené, z loď v podobě rovnouhelníku k ní přiléhající a z apsidy k východu čelící. Nizká apsida polokruhová z budovy na venek vynikající a o loď se opírající, širší a vyšší loď rovnouhelná se střechou strmou, a posléze věž nízkým jehlancem krytá a nad loď vyčnívající poskytují rytmickým stupňováním oku obraz lahodný. Rozvrh právě uvedený ustálil se v typ stavební, jako spatřujeme na skupenině románských chrámů v Tožicích, Olbrámovicích, Sedlci a Prčici, vesměs do prvokřesťanských dob v Čechách sahajících.

Celistvě a téměř neporušeně zachován jest kostel sv. Martina v Tožicích u Votic, někdy farní, nyní filiální, k osadě Bystřické přifařený. Ctihodný kmet s výšiny své rozhlíží se po celém vúkolí a zve již z daleka poutníka k sobě. Staroušek nedal se oloupiti ani o starodávnou čepičku, která hlavu jeho kryje. I střecha věže, ac

průběhem tolika věků několikrát obnovena, dovedla obhájití si původní tvářnost nízkého jehlance. Budova jest zcela prostá, bez jakýchkolivěk okras. Okna v lodi, ac později poněkud zvětšena, přece nepozbyla rázu slohového. Okno v apsidě zachovalo neporušeně starou podobu; dvě ostatní jsou zazděna.

Jako zevnějšek jest i vnitřek kostela téměř neporušeně zachován, do něhož vchází se věží. V přízemku není však obyčejný sínc, nýbrž prostor dvojnásobným ústupkem se rozšiřující a trojnásobnou klenbou valenou krytý, jímž vnitřek kostela se prodlužuje. Za trojnásobnou valenou klenbou přízemku věžního následuje v lodi valená klenba kruchty zděné, na kterou vchází se z venčí dřevěnými schody, po pravé straně věže upravenými. Veškeré klenby tyto jsou původní.

Loď sama bývala kryta stropem dřevěným, k trámům krovu přidělaným, nyní však jest rovněž klenbou novější opatřena. Loď skrovných rozměrů jest pouze 7.75 m dlouhá při



Nakreslil F. J. Lehner.

neobyčejné šile zdi 1'20 m. Na východní stranu přidružuje se k ní užší apside 3'30 m hluboká s conchou pravidelně sklenutou. Nejznamenitější památkostí starobylé svatyně jest však stará ambona na straně evangelní a původní křtitelna na straně epištolní, které výmluvně hlásají, jak důmyslně prvokřesťanští otcové naši znali duchem přesně liturgickým chrámy své upravovati a s obmezenými prostorami skromných svatyněk moudře hospodařiti. Kamenná ambona výtečně vyplňuje levý roh kostelní lodě s apsidou sousedící (viz půdorys a vyobrazení ambony), na kterou kněz od oltáře se strany evangelní po dvou schodech po evangelium mešním vystupoval a odtud osadě slovo Boží hlásal. Stojí na kamenném podstavci 1 m vysokém; poprsník na venek poněkud vybočující

0'85 m vysoký s rovnouhelnou náplní jest vespod i svrchu úhledně profilovaný. Jest to bezpochyby jediná starorománská ambona, která se nám ve vlasti zachovala a žádnému z archaeologických badatelů dosud známa nebyla. Ušla pozornosti jejich snad ošmolkováním a vrstvou vápennou, kterou obilena jest.

V protějším rohu lodě jest kamenná křtitelna, pocházející rovněž z doby původní, kdy svatyněka zbudována byla. Jest to prostá štoudev kamenná, v předu polokulatě zakrouhlená (viz půdorys), bez všelikého profilování, 0'53 m vysoká, 0'95 m široká a 0'65 m hluboká, která výtečně vyplňovala levý roh lodě k apsidě přiléhající.*)

Starorománská ambona a křtitelna propůjčují kostelu Tožickému zvláštní znamenitosti a přednosti před ostatními souvěkými památníky, jelikož nám ukazuje, jak předkové naši v době prvorománské v 10. a 11. století chrámy své uvnitř upravovali.

*) Před nedávnem byla z toho původního místa svého odstraněna a vedle ambony postavena, aby se tam vešla dřevěná Javička. Měla by se odtud vykliditi, a stará, ctihodná křtitelna zase na své staré, oprávněné místo postaviti.

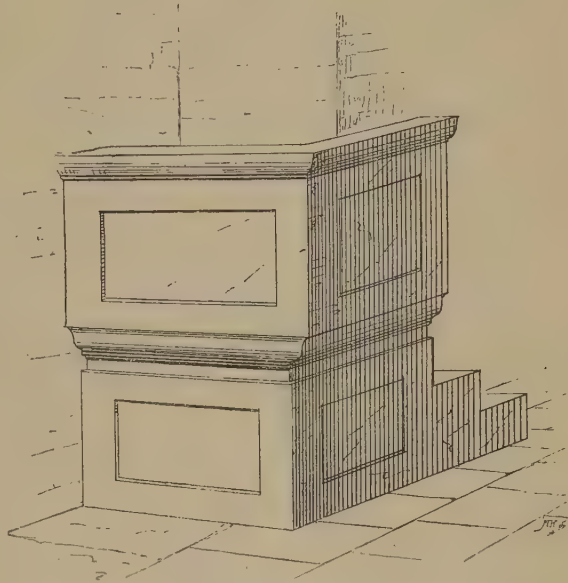
Také věkové následující zůstavily zde stopy činnosti své. Z první polovice 14. století pochází zvon, jehož průměr 0'65 m obnáší, s nápisem v gotických majuskulách: »Ave Maria gratia plena dominus tecum.« Asi z 2. polovice téhož věku jest gotická monstrance, řemeslně ač velmi jednoduše pracovaná v téže podobě, jakou na jiných již známých monstrancích souvěkých spatřujeme. Z doby pozdní gotiky jsou dva nástěnné svícny z kutého železa, jejichž jemné listky a větvičky s virtuositou nevidanou pracovány jsou.

Také doba renaissanční jest zde důstojně zastoupena vkusným oltářem v apsidě s obrazem sv. Martina. Byl sem přenesen v minulém století z kostela Ouběnického, jak na nápisu se čte:

„Tento oltář dal
jest vdielati vrozeny
rytíř Jan Jiří
Radecký z Radeče
pán na Vhrzických,
Tržebních a
Tworffowicích S.
M. nařízený Krá-
lovský Hejtmán
kráje Wltawského
ke cti a chvale Boží
swatemu Vlnhartu
a sw. Panně Mar-
ketie do toho chrámu
Pante Aubienického
dne 25. měsíce July
Anno Domini
1684.«

K západu od kostela nalézají se klenby podzemních sklepů a základní zdi dávno

zaniklého, rozsáhlého sídla panského rytířů z Tožic, později Trmalů zvaných, jejichžto prvotním sídlem byly Tožice, rod, jakož Paprocký praví, »starodávný a králům a království Českému zasloužilý«, druhdy velmi četný a zámožný. Užíval v erbu nádobu dřevěnou, dvouuchatou, s pěti květy růžovými v štítu modrém a nad helmem tuže nádobu se sedmi květy růžovými. Tožice byly již na počátku věku 13. sídlem vladýckým. Nejstarší známý člen rodiny jest Jan z Tožic, podepsaný za svědka v listině od r. 1205 (Regesta Bohemiae I., 225), r. 1318 jmenují se Lev z Tožic a Rač z Tožic (Pozůstatky desk zemských I., 33, 54), jejichž předkové bezpochyby kostel Tožický zbudovali, který s kostely okolními r. 1350



Nakreslil F. J. Lehner.

uvádí se mezi farními v dekanátu Benešovském s povinností r. 1384 devíti grošů desátku. Podací příslušelo jmenovaným vladykům. R. 1360 zemřel zdejší farář Matiaš, na jehož místo k podání paní Johanky, vdovy po Mikuláši z Tožic, kněz Rehoř z Nesvačil potvrzen 1. února 1361 (Lib. Confirm. I., 145). Jan a Vilím z Tožic přivěsili r. 1415 pečeti své k listům stížným do Kostnice poslaným pro upálení Husa, z nichž onen připomíná se ještě r. 1445. Za krále Jiřího žil Jan Trmal z Tožic, který později r. 1472 od krále Vladislava II. obdržel zvláštní majestát pro služby platně vykonané. (Paprocký: O stavu rytířském, 306.) Syn Janův byl Prokop, který zůstavil syny Bohuslava, Prokopa na Skalici, Beneše a dceru Alžbětu. Bohuslav Trmal z Tožic koupil r. 1520 sousední tvrz Drachkov a usadiv se tam spojiv Tožice s Drachkovem. Tělo jeho odpočívá v kostele Tožickém, jak svědčí nápis náhrobníku z červeného mramoru se znakem Trmalským:

„Zeta Panie 1532 w pondielj po sw. Zuffastj ewangelistu vmrzjel gest vrozeny pan Bohuslaw Trmal z Tauszicz na Drachkowie a tuto tielo geho pochowano gest, geho dusy pan Buh racz milostiw byti.“

Téhož roku zemřela paní Kateřina Trmalová, jak se dočítáme na druhém náhrobníku se znakem kohouta uprostřed:

„Zeta Panie 1532 w patek po wssedj swatych vmrzjela gest vrozena panj Katerzina Trmalowa z Nehwizdek a na Drachkowie tuto tielo gegi pochowano gest, gegizto dusy pan Buh racz milostiw byti.“

Následující pokolení rodu Trmalů z Tožic připomíná votivní obraz na plátně malovaný, představující vzkříšení Páně, pod nímž vyobrazen jest po pravé straně otec se dvěma syny, po levé pak matka s pěti dcerami, krojem téhož věku oděnými. Na dřevěném rámcí čte se kolem obrazu nápis:

„Zetħa Panie 1599 tato tabule gest wymalo-

waná na náklad vrozené Panny Alzbiety Trmalky z Tauszicz a na Drachkowie na památku rodu toho i budaucych għch panů Trmalů z Tauszicz. — Zeta Panie 1579 w nedielj poſtnj, genž ſlowe ſmrtelná, vmrzjel vrozeny pán Jan ſtarſſj Trmal z Tauszicz a na Drachkowie, otec nŕzpeſaných dwou ſynů a pěti dcer. — Zetħa 1573 vmrzjela geſt vrozena panj Anna Trmalka z Rowanie.“

Nad podobiznou otcovou se čte:

„Jan ſtarſſj Trmal na Drachkowie.“

Nad syny nejsou jmena. Nad matkou se čte:

„Anna Trmalka z Rowanie.“

Nad podobiznami dcer:

„Marketa Malowcowa z Tauszicz. Kateřina Mitrowská z T. Regina Bořkova Nepoliſká z Tauszicz. Rudmila Viſſická z T. Alzbieta Trmalka z Tauszicz.“

Nad hlavami čtyř prvé uvedených dcer vdaných namalované křížky oznamují, že toho času r. 1599 s tímto světem se již rozžehnaly a na živu zůstala jen nejmladší dcera Alžběta, která panenský stav zachovala, jak svědčí věnec panenský nad hlavou její vymalovaný. Památku zbožné a ctné panny hlásá až po dnešní den zvůně ústy kovovými velký zvon kostela Tožického, 0'74 m v průměru čítající, obrazy rozličných světců a čtyř evangelistů okrášlený, jehož nápis zní:

„Zeta Panie 1617 ſlit geſt zwon ſe cti a chwále Panu Bohu wſſemohaucymu nákladem vrozené Panny Alzbiety Trmalky z Tauszicz, a to pro budaucy ſwou wieceznau památku do wſy Tožice t zaduſſj téhož koſtela Tožického.“

Na protější straně zaznamenal zvonář jméno své:

„Bdielan geſt ode mne Balthafara Hofmana w R. M. w Slowanech.“

14. KOSTEL VŠECH SVATÝCH V OLBRAMOVICÍCH.

Napsal F. J. Lehner.

Malou hodinu od Tožic rozkládají se v údolí Olbramovice s kostelem druhdy farním, nyní filiálním, k osadě Votické přifařeným, který veškerou disposicí rovnal se kostelu Tožickému. V známém seznamu církevním z r. 1350 uvádí se mezi farními

v dekanátě Benešovském, který r. 1384 odvedl 15 grošů jménem poloročního desátku králi. V dobách panujícího ve zdejší krajině vyznání utrakvistického byla osada faráři téhož vyznání spravována. Když však tito císařským nařízením r. 1624 od kostelů

vypuzení byli, přifařen jest k osadě Bystrické, r. 1672 k Votické. Pozemky původně farní vykázaný jsou k důchodům zádušním. Po přestávce 250leté žádali osadníci u příslušných úřadů, aby opětně vlastním farářem osazen byl kostel jejich, který r. 1866 po odstranění staré apsidy prodloužili a k jižní straně též

rozšířili, čímž starožitný chrám pozbyl ctihodné tvárnosti své, ač přístavek novou širší apsidou zakončili. Neporušena zůstala průčelní věž s okny sloupkem rozdělenými ve dvou patrech, jejíž zdi v přízemku 1.65 m silné jsou, pak celá stěna severní 1.10 m silná. Z bývalé vnitřní úpravy zachovala se jediné stará křtitelna kamenná, ze šestihranu sestojená.

Na západním konci vesnice pnula se od starodávna a ještě v druhé polovici 17.

věku tvrz Olbramovická, dávné sídlo rytířů z Olbramovic, z níž dosud zbylo přízemí nynějšího dvoru, sloužící za obydlí čeledí. Také příkopy lze ještě částečně rozeznati. Rod tento byl asi zakladatelem kostela Olbramovického, jemuž náleželo podací až do r. 1580. Rytíři z Olbramovic užívali ve znaku orlice zároveň se sousedními pány z Janovic. R. 1368 vznikla rozepře mezi panoši z Olbramovic, Odolenem a Přechem, o právo podací při kostele Olbramovickém, která 14. dubna t. r. urovnána jest v ten rozum, aby právo střídavě vykonávalo se. (Lib. Erect.) R. 1393 volili na místě dosavadního faráře Jana ke kostelu Olbramovickému klerika, Bohunka z Cholčic, Odolen, syn Odolenův, Pešík, Kuneš, Přech, Odolen, syn Bernardův, Janek a Drška, bratří a panoši z Olbramovic, což 8. května t. r. potvrzeno jest. R. 1398 zvolen 30. listopadu za faráře kněz Mikuláš, oltářník ve Chvojenci,

od Přecha, Odolena a Pešíka z Olbramovic; úvodcem byl farář Tožický.

Rytíř Kuneš z Olbramovic býval milostníkem krále Václava IV. a učiněn jest r. 1395 purkrabím hradu Pražského; r. 1406-18 zastával výnosný úřad purkrabský na hradě Karlštejně, který na dlouhý čas hájil proti

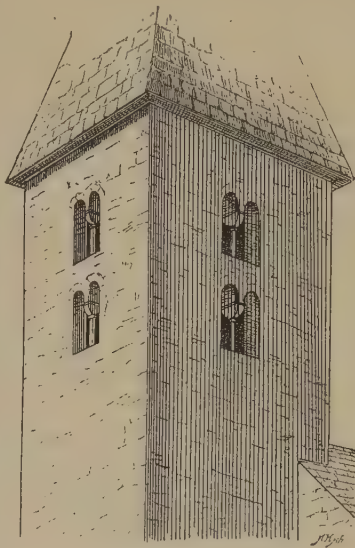
Pražanům. Panoš Přech z Olbramovic byl jedním z nejhorlivějších stoupenců novot náboženských, učiniv s Janem

Leskovcem, Heřmanem z Hrádku a jinými zemany kraje Vltavského r. 1417 obhajnou a vzdornou smlouvou až do těch hrdel a statků proti těm, kteří by jim ve svobodě náboženské a přijímání pod obojí překážeti chtěli (Paprocký: Diadochus o stavu rytířském, str. 81, 82), z čehož patrně, že kostel Olbramovický záhy farář utrkvistickými spravován byl. Před r. 1450 vešel rytíř Kuneš z Olbramovic v držení tvrze Dvorců blíž Tučap, odkudž přijali potomkové jeho příjím Dvořeckých z Olbramovic pro ro-

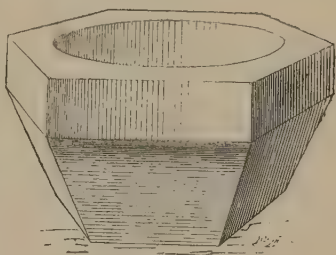
zeznání druhé větve, Čejkův z Olbramovic, která dochovala se v stavu hraběcím až do věku našeho a vymřela hrabětem Joachymem Čejkou z Olbramovic, proboštem na Svaté Hoře († 9. května 1814). Synové a potomci zůstali v držení Olbramovic až do r. 1580,

kdy rytíř Bohuslav Dvořecký prodal dávné sídlo rodu svého rytíři Adamovi Velemyšlškému z Velemyšlevsí, odstěhovav se do Maršovic, kdež r. 1584 zemřel. Syn jeho rytíř Jan Tobiáš prodal statek po otci zděděný paní Dorotě hraběnce z Fürstenberka, z jejíhož rodu koupí přešel r. 1672 s tvrzí Olbramovickou, na stavení velmi sešlou,

dvorem a vesnicí Olbramovice s kostelem filiálním všech Svatých na Ferdinanda Františka hraběte z Vrtby na Voticích.



Nakreslil F. J. Lehner.



Nakreslil F. J. Lehner.

15. FARNÍ KOSTEL SV. JERONÝMA V SEDLCI.

Napsal F. J. Lehner.

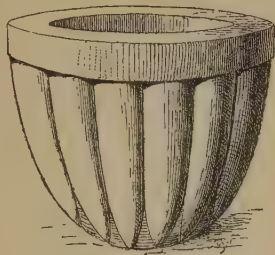
Farní kostel sv. Jeronýma v Sedlci zachoval v podstatě starorománskou podobu

vyjímaje apsidu, která v dobách pozdějších za příčinou rozšíření kostela zbořena byla.

K lodi románské přistavěli asi průběhem 15. věku bezvýznamný chor bez žeber sklenutý, skorem téže délky s kostelem starým. Věž průčelní mívala až do nedávna na všech čtyř stranách okna, sloupečky na dvě rozdělená, která bezpochyby ve zdi dosud se nacházejí. Kruchta spočívá na původní klenbě o dvou polích. Též loď rozměrů skrovných jest překlenuta klenbou valenou, není původní, přece velmi starou. Jednoduchý portál románský, dvě okna stará a způsob klenby i stavby vůbec odkazují kostel sv. Jeronýma do počáteční doby slohu románského v Čechách.

Jediný zbytek bývalé vnitřní úpravy jest kamenná křtitelna tuto vyobrazená, z románské doby stavební pocházející.

Zpráv historických z oněch dob nemáme. Kasejovice, vesnici hodinu od Sedlce vzdálenou, daroval kníže Břetislav I. listinou



z r. 1045 benediktinskému klášteru v Břevnově (Regesta Boh. I, 44). O sto let později (r. 1170) činí se zmínka o hradu a městečku Prčici přímo sousedícím, o Sedlci

však zmiňují se listiny teprve v 14. století, kdy mocný rod pánů z Janovic Sedlce k svému panství připojili. V popisu diecése Pražské z r. 1350 uvádí se kostel mezi farními v obvodu dekanátu Vltavského, který r. 1384 odvedl poloročního desátku královského 30 grošů. Podací náleželo pánům z Janovic na Vysokém Chlumci sedícím, jejichž předkové bezpochyby kostel zbudovali. Knihy konfirmační

arcibiskupství Pražského svědčí, že 18. dubna 1393 urozený pan Purkhart z Janovic svolil, aby zdejší farář Jan směnil si faru s Příbikem, farářem Strážským. R. 1404 byl patronem pan Jan z Janovic.

16. FARNÍ KOSTEL SV. VAVŘINCE V PRČICI.

Napsal F. J. Lehner.

Kostelu Sedlckému architektonickým rozvrhem rovná se kostel Prčický, jen čtvrt hodiny od Sedlce vzdálený, prostorností však jakož i úpravou nad onen vynikající. Vysoká věž r. 1730 nákladem Víta Malovce značně zvýšená a třemi zvony, z nichž nejstarší z první polovice 14. věku pochází, kolem jehož koruny čtou se slova: »AVE · MARIA · GRACIA · PLENA · DOMINVS · « gotickou majuskulí provedená, má v přízemku pevnou skryš jako při starých kostelích častěji shledáváme. Loď 13 m dlouhá a 9 m široká zachovala až na dvě okna později zvětšená neporušeně starou podobu svou, jsouc stropem krytá, který k trámům krovu dosahuje, čímž prostora tato neobyčejně výše a vzdušnosti nabývá, co při prvorománských kostelích pravidelně se vyskytovalo. Při tak značné výšce lodi zbývá nad vítězným obloukem dosti místa pro malbu, jako ve starokřesťanských basilikách se spatřuje, čehož důmyslně použil nynější dp. farář, který sem dal vymalovati figurální vlys představující průvod andělů bohoslužebná roucha a nádoby přinášejících, jako pod okny choru Emauského spatřujeme. Bývalá apsida ustoupila bezpochyby v druhé polovici 14. století gotickému choru o jednom čtverci klenbovém a polygonálním zakončením z osmistěnu sestrojeném, 10 m zdělí,

7·30 m zšíří, který sklenut jest žebrovou klenbou výtečně provedenou, nyní slušně polychromovanou.

Jelikož Prčice jsou původistěm slavných pánů z Růže, sídlem bohatých Vítkovců z Prčice, jest kostel románský rodem jejich dojista zbudován. Zde seděl na hradě svém již okolo polovice dvanáctého století nejstarší známý předek rodu svého, pan Vítek z Prčice, který u dvoru krále Vladislava od r. 1169—1177 úřad nejvyššího číšníka zastával. Za doby jeho sloh románský ve vlasti naší k nemalému rozkvětu a nevšední ozdobnosti dospěl, což na věži v lodi chrámové naprosto se postrádá. Kdyby pan Vítek z Prčice, pán mocný, bohatý a zbožný, byl býval základem chrámu, stkvěl by se architektonickou nádhrou onoho věku, která se na něm naprosto postrádá, což jest dostatečným důkazem, že zbudován jest o celé století dříve.

Jindřich z Rožmberka († 1310) postoupil podací kostela Prčického z přízné opatovi a konventu kláštera Milevského, kteří k němu kněží z řádu svého podávali. Když pak Beneš z Choustníka, jemuž výměnou postoupeno jest městečko Prčice, domnívaje se, že i podací kostelní mu přísluší, jmenoval po smrti faráře Bernarda dne 31. března 1357 kněze Rehoře z Javora za faráře Pr-

čického, opřel se tomu opat i konvent Milevský, jímž oficiálové arcibiskupští 21. prosince 1357 právo skutečně přiklali, které však r. 1362 klášter proti náhradě řečenému Benešovi postoupil. Od té doby zůstalo právo patronátní při vrchnosti Prčické různě se střídavši. Se svolením rytíře Bohuška Vrchoty z Vrchotic směnili si farář zdejší Ctibor r. 1391 faru s farářem kostela Panny Marie na Louži ve větším městě Pražském, což generální vikář, Jan Pomuk, 14. července 1391 potvrdil. Po pěti letech však vrátili se oba k svým kostelům. (Lib. Confir. V., 82, 271). Na počátku věku 15. držel Prčici pan Mikuláš z Landšteina, farářem Prčickým u arcibiskupa Hynka Zajíce z Hasenburka pro utiskování osadníků

zažalovaný a k pokutě odsouzený knězem Vojslavem, farářem Miličinským i děkanem Vltavským, jehož arcibiskup rozsudim učinil (Lib. Erect.). Roku 1409 a 1419 volili Mikuláš a Jan z Landšteina nového faráře Prčického z Borotína, které farář Sedlecký ve správu duchovní uvedl. Od r. 1420 vyznávali Prčičtí víru pod obojí, později bratrskou a patronové obsazovali kostel faráři téhož vyznání. R. 1624 byl farář nekatolický z fary císařským nařízením vypuzen, načež kostel pro nedostatek duchovenstva katolického zůstal osiřelým po 175 let, jsa spravován faráři Sedleckými, až posléze r. 1800 vlastním farářem opětne opatřen jest a nyní k nejkrásnější upraveným chrámům celého vukolí náleží.

17. Památky kostela a hřbitova v Albrechticích.

Popisuje Jan Hille, kaplan.

K nejstarším a nejpamátnejším kostelům v Čechách náleží zajisté farní chrám sv. Petra a Pavla v Albrechticích u Týna nad Vltavou.

Kostel tento, vystavěný rytíři Údražskými z Kestřan původně ve slohu románském, připomíná se již r. 1360 farním a sice v dekanátě a arcidekanátě Bechyňském. Právo patronátní vykonávali povždy držitelé blízkého hradu Újezdce, po jehož zaniknutí majitelé statku Nezdašovského.

Z farářů z doby předhusitské známe pouze tyto: Před rokem 1360 byl zde farářem Václav, po jehož smrti dosazen sem dne 27. března 1360 Gallus z Nebužel. Týž však směnili místo své r. 1364 s Mikulášem, farářem ve Výklekách. R. 1395, 6. října, když zemřel Ondřej, dosazen sem Martin, kněz z Ústí. R. 1384 platil zdejší farář 12 grošů půlletně desátku.

Fara tato v bouřích husitských zanikla a spravována byla v stoletích pozdějších děkany Vltavotýnskými, potom též faráři Chřestovickými. Když roku 1757 založila hraběnka Karolina z Chermontu, rozená hraběnka z Vrtby, paní na Nezdašově, farní administraturu v Nezdašově, od toho roku náležel kostel Albrechtický jakožto filiální k Nezdašovu a v něm každou třetí neděli od administratora Nezdašovského sloužena mše sv.

V r. 1785 založil císař Josef II. v Albrechticích lokalii s titulem osobního faráře.

Kostel stojí uprostřed hřbitova a častými opravami ztratil téměř veškeren ráz slohu románského; jest 32 kroků dlouhý a

12 široký a záleží ze čtverhranné podlouhlé lodi a polookrouhlé apsidy, která o něco nad polovici do čtverhranu se přetvořuje, což se stalo za tou příčinou, aby se mohla po obou stranách apsidy pro šlechtu oratoria umístiti, z nichž nyní onen přístavek na levé straně kostela za sakristii slouží.

Hlavní vchod jest též zastavěn čtverhrannou síňkou, avšak mezi touto kobkou a lodí jsou po obou stranách hlavních dveří dvě asi na 3—4 kroky hrubé zdi, které tvoří průchod z kobky do lodi a na kterých spočívá průčelní věž. Na této věži udržela se ještě okénka románská, po každé straně jedno, kamenným sloupkem na dvě rozdělené, z nichž onen na průčelní straně ale velikému ciferníku ustoupiti musil.

První zevnější dvře do kobky vedoucí jsou z doby novější, ale i vnitřní vchod do lodi nemá na sobě kromě původního románského oblouku ničeho zvláštního.

Uvnitř lodi nalézá se kruchta na třech obloucích a dvou románských sloupcích spočívající. Tyto sloupky nemají noh a podkladů, nýbrž dřik přímo na podlaže spočívá; hlavice pak jsou velmi jednoduché, takoruka pouhé vypukliny, nahoře a dole listu ovroubené, z nichžto oblouky bezprostředně vyrůstají. V této lodi zachovaly se dva náhrobníky kryjící hrobku rytířů Údražských z Kestřan. Na menším náhrobníku jest (dle pamětní knihy) nápis:

»Leta Panie 1599 Umrzel Ctybor Audrazsky z Kestran, Leta Panie 1605 Umrzel Jan Audrazsky z Kestran, Leta Panie 1606

Umrzela Alzbieta Audrazska z Kestrzan. Wssech Try Ditek Urozenego Pana Pana Bohuslava Audrazskeho z Kestrzan, Gegimzto Dussym Wsemohouci Wieczny Pan Buch Mylostyw A W Poczet Wywolonych Przigiti Racz Amen.«

Na druhém větším náhrobníku čte se nápis:

»Leta Panie 1610 W Nediely Dewytnik Powolal Gest Pan Buch Z Tohoto Bidneho Swieta Prostrzedkem Czasne Smrti Urozenego a Stateczneho Rytirze Pana Bohuslawe Audrazskeho Z Kestrzan a na Audrazich A Tuto Tielo Geho W Tomto Chramu Panie Pochowan Lezi, Gehozto Dussi Pan Buch Milostiw Byti Blahoslaweného Wzkrzissení Poprziti A Geg W Poczet Wolenych Swych Do Kralowstwi Nebeskeho Przigiti Racz Amen.«

Na dřevěné desce v kostele chované udržel se nápis:

»Cztibor Audrazsky z Kestrzan 1585«
s malovaným znakem, na jehož na pravo kosým rámcí tři pšeničná zrna malována jsou.
Pod kruchtou se nalézá po pravé straně ve zdi otvor na způsob krbu neb komínu, teď tam stojí nádobka na křestní vodu; k čemu dříve sloužil, je neznámo.

V apsidě jsou v pravo i v levo prolomeny dvěře; pravé vedou do malé síňky, v této jsou schůdky, po nichž se do skrovného oratoria vstupuje; levými dveřmi se vchází do sakristie, kde se spatřuje bývalé sanktuarium ve zdi jednoduchou okrasou gotickou ovroubené.

Na nevysoké věži s hodinami visí dvě méně důležitých zvonů.

Větší průměrem 2 stop má nápis:

»In ecclesiam Albrechtensem . Consilio et industria illus . S . R imperii Comitis Francisci de Wrthby a M . D . g . et s . Petri et Pauli honorem fusa.«

Na menším zvonu, jehož průměr obnáší 1 a půl stopy, jest obráceně vytačeno:

»Johann Adal. Perner in Budweis.
Anno 1832.«

Neméně pamětihodný jest i hřbitov, jehož ohrazení skládá se totiž ze samých zděných náhrobníků, které zdaleka jako kapličky vypadají; tři takové náhrobníky činí dohromady vždy celek a takových jest zde 24 okolo celého hřbitova, ano některé jsou i o zeď kostela opřeny.

»Na každém pomníku jest vymalován obraz a pod ním vhodný český nápis obyčejně ve verších, a tu jest buď obsažen

stručný životopis nebožtíkův neb obecná lidu charakteristika, buď zvláštní případ smrti neb rozmluvy mezi dítkami, manželem a manželkou nebo poučení. Obrubu každé kapličky tvoří sloupky a polokruhové oblouky (archivolty), podobající se velmi slohu románskému, tak že se všechno k tomu starému románskému kostelíčku velmi dobře hodí.

Každá rodina má svou vlastní náhrobní kapličku a před ní hroby své, tak že v celku hřbitov poskytuje vzácný a zvláštní případ uspořádanosti a na každého navštěvovatele trvalý dojem činí.

Nejsou ale tyto kapličky starožitné, nýbrž nové, dílo ze snahy a zvláštní obliby horlivosti a obětavosti bývalého zdejšího důstojného faráře Víta Cíza, který snad více než 30 let duchovní správu vedl při kostele tomto.

Příčina k založení těchto kapliček byla následující: Roku 1841 zemřela mu matka; jí a zemřelé již dříve sestře své na památku vystavěl při zdi hřbitovní první kapličku a vyzdobil ji epitafiem, v němž si vzpomíná na svého otce i matku, jim za vše dobrodiní děkuje. Vše to ve verších vysloveno, že tomu každý osadník porozumětí může. Osadníkům se to zalíbilo a přáli sobě takových památních kapliček více mítí. Duchovní pastýř jim na dotaz odpověděl, že možno to jest, ač-li k tomu peněz přispívati chtějí. A taková povstala mezi lidem k tomu náchyllost, že v průběhu několika málo let celá zeď opatřena byla podobnými kapličkami, tak že tím hřbitov proměněn v poučnou zahradu, do níž ctihodný kněz vonná kvítka duše své zasázel. Radostno jest zde dlíti a čísti místní rodinné děje. Zde mlynář, zde kovář, tu myslivec, tu výměnkář, ba i žebrák také má svou tabulku památní. Není to duch strachu a bázně, který by čtoucího naplňoval, ale spíše smířlivá důvěra. Nápisy tyto když člověk čte, vidí a spatří tento svět, jak vskutku jest tu krásný a příjemný, tu zase strastný a bídný; ale ode všeho toho vede se dále v říši dokonalejší, aby se tím smířilo, co v něm jest zemského a duchovního. («Poutník od Ot., IX., str. 4).

V Albrechticích žije 587 katolíků a 17 židů. Škola jest trojtřídní. Osadou náleží sem půl hodiny vzdálená ves Údráž s 390 obyv., někdejší rodinné sídlo rytířů Údrážských z Kestrzan, kteří zde ještě počátkem 17. století seděli a na sklonku 18. století vymřeli, a Hladná s opodál stojícím Novým dvorem s 145 obyvateli.



Farní kostel sv. Petra a Pavla v Strčicích.

Píše Jan Václ. Truhlář, kaplan v Netolicích. (Dokončení.)

Se strany západní padá do věže světlo třemi malými okénky, hořejší patro osvětleno s každé strany větším oknem, okenicemi opatřeným. V tomto nejhořejším patře, k němuž po jedné kamenných a dvojích dřevěných velmi příkrých schodech dospějeme, zavěšeny jsou tři zvony, z těch velký a prostřední vedle sebe, menší za to, a na věž sama jest úzká, zavěšen pod prostředním.

Velký zvon měří 88 centimetrů v průměru. Kolem hlavy čte se v jedné řádce v latinských písmenech:

»RMVS DNVS BERNARDVS HARTINGER ABBAS IN HONOREM SS. BENEDICTI ET BERNARDI ME FIERI FECIT.«

Po stranách zvonu jsou dva obrazy těchto uvedených světců.

Kolem obruby čteme též v latince:

»GOSS MICH PAVL G. HAAG IN BVDWEIS ANNO 1696.«

Prostřední jest 79 centimetrů široký. Kolem koruny vine se v gotickém písmu v jedné řádce:

* tento zvon jest ulit ke cti a chvale panna bohu a svatému ianu a svatému prokopu *
leta panie * 1585 *

Na jedné straně Panna Maria s dítětem Božím na loktech svých, na druhé sv. Prokop pod infulí a s berlou.

Malý, 59 centimetrů široký, má kolem čepce též v jedné řádce:

»ANNO 1801 LEOPOLD GAMMEL GOSS MICH IN LINZ.«

Zvon ten ozdoben čtyřmi obrazy: Rodičkou Boží synáčka držící, sv. Florianem, Kristem Pánem na kříži a sv. Janem Nep. Věž měří se zdi 3.50 m délky a 4.40 m šířky.

Obě kostelní lodi kryje společná střecha tašková, střecha presbytáře opatřena prejzy a ty též kryjí také nepřilíš štihlý jehlan na věži, nad níž plechový knoflík a nad tímto hvězda. Nad presbytářem zvedá se věžice malá, nad jejíž otevřenou lucernou jest jehlan šestihranný, plechem pobitý, na knoflíku kříž s příční září, též nad presbytářem dvojitý kříž.

Ve věžici malé visí zvonek mešní, jest však pro vysoké své zavěšení nepřístupným. V pamětné knize se dočítáme, že

na podzim r. 1869 byla sešlá věžice nad presbytářem snesena a nynější se svolením patrona kostelního nynějšího opata Leopolda Vačkáře vyzdvížena. Při té příležitosti zakoupen nákladem Matěje Kimmla z obce Chvalovic za 103 zl. nynější zvonec, v Linci od Frant. Hollederera ulitý, jež pak gen. vikář Vojt. Mokřý v Budějovicích ke cti sv. Matěje posvětil. Dne 31. října téhož roku následovalo po předcházejícím výkladu, co zvon vyznamenává, jeho vytažení na věž. Týž dobrodinec postavil také kříž při vchodu na hřbitov, jež pro osadu jest dosti prostorný a kolkolem chrámu se rozkládaje zdí jest obehnán.

Fara Strčická náležela ve století čtrnáctém do dekanátu a archidiakonátu Bechyňského a odváděla 6 grošů desátku.

Kromě malé farní vesničky Strčic, v níž dvoutřídní, dne 8. října 1876 od faráře Fröhliche posvěcená německá škola stojí, přifařeny ku kostelu zdejšímu tyto obce:

Dobšice. Zdejší kaple byla obnovena a dne 16. června 1867 posvětil ji farář Fel. Fürtmüller. Stranou stojí myslivna. — Chvalovice. Mešní kapli dostavěla obec svým nákladem r. 1866, dne 15. srpna téhož roku posvětil ji farář Fürtmüller a služby Boží v ní ponejprv hned konány od dvou novosvětců z osady a sice kazání Bartol. Bergrem a zpívání mše svatá Vavř. Lepšym. Obraz Nanebevzetí P. Marie v ní maloval malíř Bartol. Čurn ze Zaboří. Stranou leží mlýn Kimmlův. Ve Chvalovicích stával prý, jak pamětní kniha udává, klášter minoritský, jak ještě seznati bylo lze dle základních zdí klášterních a kostelních. Silné ty zdi zřítí až dodnes. — Linda, za starých dob Lupanovice zvaná, má kapli z r. 1777. Dne 17. září 1876 posvěcena zde od faráře Fröhliche nová jednotřídní škola německá a nově opravená kaple. Stranou mlýn Bergrův. — Radošovice, výstavná a nejhlub do české krajiny zabíhající ves. R. 1448 dne třináctého po Božím Těle obdrželi Radošovičtí již dříve užívané pozemky za vlastnictví, však jen pod tou podmínkou, že tyto jen na jich děti a příbuzné z Radošovic přejíti mohou. R. 1823 vystavěla sobě obec mešní kapli Marianskou, tato jest velmi slušná, má věž s hodinami, a dne 3. července 1872 po obnovení jejím posvětil ji i s oltářem místní farář. Jest zde také zvláštní spolek hasičský. — Zaboří. Kaple sv. Kříže byla zřízena nákladem obce

r. 1765. R. 1821 posvětil pro ni biskup Růžička zvonec ke cti sv. Petra a Pavla a ukřižovaného Spasitele. Dne 13. května 1860 žádali při příležitosti udělování sv. břimování ve Strčicích občané Zaborští biskupa Jirsíka, by v jich kapli mohla býti konána mše svatá. Dne následujícího svolil k tomu biskup po vlastním shlednutí kaple té a zmocnil faráře Fel. Fürtmüllera, by ji ke cti sv. Kříže posvětil. To stalo se 14. října 1860 v dvacátou neděli po sv. Duchu a hned konány v ní první velké služby Boží. Altare

zakoupila tehdy obec za 6 zl. v Budějovicích. V jednotlivých těchto obcích přebývá mnoho lidu jazyka českého, hlavně lidu služebného, všude uslyšíš hlahol český; i lid usedlý v této řeči, an ze všech stran poloostřuvek zdejší českými obcemi obklopen, se zná, proto velká škoda to pro lid ten mladý, že v kostele ani slova českého neuslyší. Patronem kostelním jest opat kláštera cisterciáckého ve Vyšším Brodě a celý farní okršlek má 1289 osadníkův.

Filiální chrám Páně

Nanebevzetí Bl. P. Marie ve Velkém Solči.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Velký čili Hrubý Soleč, vesnice $\frac{3}{4}$ hod. jihovýchodně od Mnichova Hradiště vzdálená, má filiální kostel Nanebevzetí Bl. P. Marie, který, ačkoliv byl často přestavován, přece má známky slohu gotického. Před hlavním oltářem jest hrobka s kamenným náhrobkem, na kterém nápis jest vyšlapaný:

»Odpocziwani slaw ..ho staneho a
ritirzského Strakow z Neliz kte..
..... przi .odu Syna Boziho oczekawati
budau«

(t. j. Odpočívání slavného statečného rytířského rodu Straků z Nedabylic, kteří slavného příchodu Syna Božího očekávají budou).

Pod tím nápisem jest erb toho rodu, straka. Dvěře do sakristie mají tvar gotický a řezbu ornamentální z tvrdého dřeva a jiné památky umění staročeského. Zvony jsou zde dva:

I. Větší s nápisem:

»Tento zwon slit gest za panowani W. V. P. P. A. J. H. Z. W. a za sprawy heitmanske D. K. F. 1681 ke czi a slawie Bozi a blahoslawene Rodicze Boží na nebevzetí.«

(V tomto roce byla věž, která byla na spadnutí, znova přestavěna).

Druhý zvon jest z r. 1733. V kostnici ležely až do nedávna tělesné ostatky muže a ženy, zvané od lidu feksty, balsamované snad to mrtvolý majitelů blízkého statku,

jež v 18. století byly z hrobu vyhozeny, ale v době novější zase od hrobaře pohřbeny.

Při tom kostele byla plebánie platící desátku papežského 15 gr.; patřila do arcidekanátu Boleslavského a dekanátu Jablonického (Tomek, Rejstříky, 83). R. 1370 zde zemřel plebán Kříž, na to patroni Ješek Zák, Jan Nechval, Ješek Střihomic, Ctibor Vlkoš ze Solče, Bohuněk Kostka, Václav Peskal, Bohuněk z Malobratřic dosadili sem Rudolfa z Mačkova za plebána (Tingl, Lib. II., Conf. 35). R. 1404 zde zemřel plebán Petr Rudeš, na to patroni Věslav ze Solče, Mikan z Malobratřic, Jan, děkan Boleslavský v Oseku a Vít z Dohalic dosadili sem za plebána Víta, oltářníka oltáře Bl. P. Marie v kostele sv. Mikuláše na Vaječném trhu (Emler, Lib. VI., Conf. 113). R. 1330 přiznal se Zdislav z Chudeře a Věslav ze Solče, bratří, před soudem desk zemských, že se spojili v dědictví svém na Solči a Chudeři co hromadníci, a že, kdyby jeden nebo druhý zemřel, syn jeho neb dcera má i s manželkou jeho po něm dědit (Rel. tab. ter. I., 30). Po bitvě na Bílé Hoře uvádí se tento kostel na statku Zikmunda Vančury z Řehnic co filiální od Mnichova Hradiště, a patřilo k němu polí 16 kop a 40 záhonů (Památky, XIII., 178). R. 1497 patřil čtvrtý díl podací kostelního v Solči k hradu Kostí (A. Č., V., 563). R. 1478 uvádí se Václav ze Solče v porovnání o dluh s Jiřkem z Kremže (A. Č., VII., 514).

Bývalá plebánie Psáře pod Vyšehradem.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Psáře bylo v 13. a 14. století bohaté podhradí Vyšehradské, a ves, kde byl farní kostel neznámého svatého. O místě, kde ten farní kostel stával, není nic známo. Mimo to byla v té vsi kaple sv. Markéty a snad i kaple sv. Michala na Botiči blíže nynějšího filiálního blázince. V té vsi byla plebánie patronátu děkana kanovnické kapitoly Vyšehradské; plebán zde platil papežského desátku 2 a 4 groše a jednou psán jest co chudý. Od r. 1388 do r. 1392 byl zde plebánem Martin, po kterého smrti nastoupil na to místo kněz Jan, syn Jakuba z Prahy, který si ale r. 1403 směnil místo se Ště-

pánem, plebánem v Trnové. Od r. 1388 do r. 1392 obsazoval tu plebánii Václav, děkan kapitoly Vyšehradské. Ves Psáry nalézala se tam, kde nyní stojí město Vyšehrad pod horou na straně půlnoční, a sice stávala zde až do 15. století. První zmínka o té vesnici děje se v pokračování kroniky Kosmovy, str. 461 k r. 1281. Jmeno Psáry pocházelo bezpochyby odtud, že zde byli chováni psi k honům potřební. Kaple sv. Markéty uvádí se zde r. 1255 a dána byla kapitole co založení k výroční památce slavnosti za krále Václava I. (Tomek, Dějiny Prahy, I., 240, 410 a II., 259).

Filiální chrám P. sv. Lukáše v Dřínově.

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Dřínov, vesnice $\frac{5}{4}$ hod. severně od Slaného, má filiální chrám Páně sv. Lukáše evangelisty, stavby prastaré, zbudovaný z pevných tesaných kamenů, zdí silných, ale stavba původní jest změněna. Presbyterium původní slouží nyní za sakristii, okna jsou novější. Podle kostela jest zvonice s velkým zvonek ulitým od Bričciho z Cimperka r. 1565 s nápisem latinským; dole kolem zvonu jest vyobrazena honba, kolem koruny figurky a na jedné straně zvonu jest obrázek Zvěstování Bl. P. Marie.

Papežského desátku platila ta plebánie 18 gr. (Tomek, Rejstříky 45). R. 1359 byla ta plebánie po smrti Svata, plebána, od arcibiskupa Pražského udělena knězi Přibislavovi z Újezdce (Emler, Lib. I., Conf. pars I., 96). R. 1364 směnil si Mikuláš, plebán v Dřínově, místo s plebánem Mikulášem Sleglinem v Levpraticích v Olomúcké diecési s povolením Arnošta, arcibiskupa Pražského (Emler, Lib. I., Conf. pars II., 48). R. 1388 změnil si Jan, plebán v Dřínově, místo s Prokopem, plebánem v Ortě Mělnickém, mimo to zároveň s kaplanem špitálu pod horou Vyšehradskou a oltářníkem v kostele Vyšehradském sv. Jana (Emler, Lib. III. et IV., Conf. 157). R. 1411 směnil si Václav, plebán v Dřínově, místo s Ctiborem, plebánem ve Vrbně, s povolením Zbyňka, arcibiskupa Pražského (Emler, Lib. VII.,

Conf. 32). R. 1416 směnil si Velík, plebán v Dřínově, místo s Jakšem, plebánem v Psově, s povolením arcibiskupa Konrada (tamtéž, str. 192). Plebán Jakeš si směnil místo r. 1418 s Vilémem, plebánem v Liboci, s povolením téhož arcibiskupa (Emler, Lib. VII., 249). Tento plebán Vilém směnil si místo s Janem Čížkem, plebánem v Stochově, s povolením téhož arcibiskupa (tamtéž, 293). R. 1652 byl kostel ten filiálním od Libochovic; k faře v Dřínově patřilo dříve desátku 41 kop snopů pšenice a žita, 1 korec pšenice a po 5 korcích žita a ječmena, pak z polí řečených Poplinských desátý mandel, potom činžě 30 gr. míš. ročně a po 11 dní ruční robota neb za každý den po 3 kr. (Památky, X., 329). R. 1318 žaloval Dobřen, sirotek z Dřínova, jménem sirotek ostatních na Hrona z Palče, že zabil jemu jeho otce Pavlíka z Dřínova na cestě pokojné beze všeho práva, a že za hlavu zabitého přijal 30 hřiven stříbra. Hron z Palče se nedostavil a žalobě dáno za právo. (Rel. tab. ter. I., 7). Rapota z Dřínova uvádí se jako svědek žaloby Vicemila z Kviče r. 1318. (Rel. tab. ter. I., 17). R. 1547 patřila ta vesnice k městu Slanému, kterému byla pro jeho vzpouru proti králi Ferdinandovi vzata a prodána 2. března 1549 Janu Kolenskému z Kolovsi, místosudímu dvorskému, za 500 kop gr. českých. (Památky X., 456 a 468).

Bývalá plebánie Plaňany.

(Viz »Method« XIV., 49–52.)

Píše Jos. Nechvíle, farář v Dašicích.

Plebánie v Plaňanech patřila v 14. stol. do arcidekanátu a dekanátu Kouřimského a platila papežského desátku 40 gr. (Tomek, Rejstříky, str. 50). R. 1392 dne 18. června byl plebánu Hankovi v Plaňanech desátek obilní, který dostával na vsi Plaňanech, od majitelů té vsi Pavla a Václava z Jencenštejna proměněn v roční příjem 8 kop 7 gr., a ten jemu byl vykázán na lidech poplatných ve vsi Blyně (Borový, Lib. IV., Errect. 379). R. 1359 Matěj, plebán v Plaňanech a Pavel, plebán v Slyvech, směnili si místo s povolením Čeňka z Lipy a Hrona z Kostelce, patronů kostela v Plaňanech (Emiler, Lib. I., Conf. pars I., 94). Plebán Plaňanský Pavel ale směnil si r. 1360 místo s Mikulášem, plebánem v Roubousích (tamtéž, str. 121). Více plebánů jsem nenalezl.

Okolí Plaňan bylo zalidněno i v pohan-
ských dobách, neboť zde byly nalezeny
popelnice a rozličné jiné věci pohanské
(Památky, X, 351). V starých listinách jme-

nuje se to místo Plaňasy. Nyní pak na rozdíl
od Plaňan na Richmbursku (v Chrudimsku)
jmenuje se město to Plaňany nad Lindami
snad od dvou lind (populus alba), které zde
bezpochyby stávaly a které to město má
v erb. Poslední majitel Plaňan z rodiny
Mirků ze Solopisk byl Jiří starší, kterému
pro účastenství v povstání stavů protestant-
ských odbojných dne 5. listopadu 1622 od
konfiskační komise celý statek jeho byl
vzat a sice: Plaňasy s pivovarem, tvrz a
městys Plaňasy, tvrz a ves Přebozy a ves
Žhery (Zhory) s dvory poplužními, které
za 42.995 kop koupil 14. srpna 1623 kníže
Karel z Lichtenšteina, při které rodině ten
statek ostal až do naší doby. Ponechaných
Mirkovi ze sumy trhové dvou dílů pro
28.663 kop, které jemu z komory České
zaplacený býti měly, domáhali se ještě r.
1650 jeho synové Jaroslav, Svatomír a Fri-
drich Šťastný (Bílek, Dějiny konfiskace
str. 374).

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc říjen.

I. Vyřízené záležitosti.

Práce kovové. Kalichy: stříbrný hladký: pro Jeho Milost nejd. p. biskupa dra Josefa Haise v Hradci Král.; stříbrný, bohatě ozdobený: pro dp. Ferd. Harnu, faráře ve Chvalkovcích u Olomouce; dva s ozdobami a drahokamy: pro vdp. Justina Koblasu, podpřevora na Strahově co dary pro dva chrámy Páně; hladký: pro sl. c. k. okr. hejtmanství v Přesticích pro chrám Páně v Neurazích. — Ciborium ozdobné: pro dp. dra Fr. Böhma, faráře ve Stráži u Boru. — Monstrance: pro sl. c. k. okr. hejtmanství v Přesticích pro chrám Páně v Neurazích a pro dp. Jana Hejtmánka, faráře v Něm. Bělé. — Luneta stříbrná: pro dp. Ant. Kühna, faráře v Rynovicích. — Pozlacení kalichů: pro chrám Páně v Neurazích a v Samšíně. — Patenky k nemocným: pro chrám Páně v Petrovích u Sedlčan a pro dp. J. Hejtmánka, faráře v Něm. Bělé. — Nádobka na sv. olej: pro dp. J. Hejtmánka, faráře v Něm. Bělé. — Tři nádobky pohromadě: pro dp. Jos. Dostála, faráře v Rychtářově na Moravě. — Stříbrný pacifikál: pro dp. Mat. Jedličku, faráře v Dambořicích na Moravě. — Kaditelnice s lodkou: pro sl. c. k. okr. hejtmanství v Přesticích pro chrám Páně v Neurazích. — Kropenka s kropáčkem: pro sl. c. k. okr. hejtmanství v Přesticích pro chrám P. v Neurazích. — Svícny oltářní: pro vp. Fr. Mimru, kooperatora ve Svratce. — Lampy oltářní: pro sl. městskou radu na Král. Vinohradech a pro sl. c. k.

okr. hejtmanství v Přesticích pro chrám P. v Neurazích. — Konvičky mešní z křišťalového skla: pro J. Milost nejd. p. Bindra, biskupa z Tirosopolu v Bavořích a pro dp. J. Krausa, faráře v Bělicích; dva páry: pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Hradešíně. — Nádobka cínová na hostie: pro dp. Jana Dintera, prefekta kníž. arcib. chlapeckého semináře ve Stříbře. — Nádobka na mytí prstů pro sakristii: pro dp. Jana Dintera, prefekta kníž. arcib. semináře chlapeckého ve Stříbře a pro dp. Kašp. Krála, faráře v Olešné na Moravě. — Nádobka na svěcenou sůl: pro dp. Jos. Dostála, faráře v Rychtářově na Moravě.

Rozličné. Missály: pro dp. Jos. Böhma, faráře v Štáhlavech a pro sl. c. k. okr. hejtmanství v Přesticích pro chrám P. v Neurazích. — Pultíky pod missál: bohatě vyřezávané s symboly evangelistů v emailu provedenými: pro Jeho kníž. Milost nejd. p. arcibiskupa hraběte Františka Schönborna; s vyřezávanými symboly: pro dp. Fr. Chaloupeckého, faráře v St. Kolíně; jednoduché: pro důst. farní úřad v Dřínově a v Neproblicích, pro dp. Kašp. Krále, faráře v Olešné na Moravě, pro dp. Jana Kadláčka, faráře v Moravičanech na Moravě, pro dp. Jos. Böhma, faráře v Štáhlavech, pro dp. Jana Parsche, faráře v Šánově na Moravě a pro dp. Jos. Bartáka, faráře v Uh. Ostroze na Moravě. — Razítko kostelní: pro důst. farní úřad v Štěpánově. — Dva kříže na kazatelnu: pro dp. Jindř. Sommra, faráře ve Wetzwaldě. — Kříž velký na stěnu: pro dp. J.

Ježka, profesor náboženství v Praze. — Harmonické zvonky: pro důst. farní úřad v Dřínově a pro dp. Fr. Chaloupeckého, faráře v St. Kolině. — Lucerny k velkým křížům: pro dp. V. Opřta, faráře v Tysé. — Nástroje na pečení hostií s kroidly: pro důst. farní úřad v Neurazích a pro dp. Jos. Bartáka, faráře v Uh. Ostroze na Moravě.

Paramenty. Kasule: bílá, červená a dvě fialové: pro J. Milost' nejdůst. pana Bindra, biskupa v Tiraspolu v Bavořích; černá s aplikováním starého zlatého vyšívání: pro J. kníž. Milost' nejd. pana arcibiskupa hraběte Františka Schönborna; bílá: pro dp. Jindř. Stürzenhoffer, faráře v Kylešovicích u Opavy v rak. Slezsku; červená, fialová a černá: pro dp. J. Hejtmánka, faráře v Něm. Bělé. — Pluvial: bílý: pro sl. c. k. okr. hejtmanství v Přestčích pro chrám Páně v Neurazích a pro dp. J. Hejtmánka, faráře v Něm. Bělé. — Černé gremiale: pro J. Milost' nejd. pana biskupa dra Františka Bauera v Brně. — Vela: pro sl. c. k. okr. hejtmanství v Přestčích pro chrám Páně v Neurazích a pro blahorod slečnu Matildu Grafovou ve Falknově. — Bursy k nemocným: pro dp. Václ. Čermáka, faráře v Hradešíně a pro dp. J. Hejtmánka, faráře v Něm. Bělé. — Štola: pro vp. Vil. Podivinského, kaplana v Moravanech. — Tři zlatem bohatě vyšitá antipendia: pro ctih. školské sestry v Král. Hradci. — Zlaté třapečky ku klíčku od tabernaku: pro dp. Kašp. Krále, faráře v Olešné na Moravě, pro dp. Jana Kadláčka, faráře v Moravičanech na Moravě a pro blahor. p. J. Pauera, řezbáře v Praze. — Dvě skvostné korouhve z hedvábného damašku s bohatou úpravou: pro dp. Jos. Dostála, faráře v Rychtářově na Moravě. — Prapor pro školní mládež: pro blahor. p. Karla Klusáka, správce školy v Josefově na Moravě. — Stuhy k praporu s nápisy zlatem vyšitými: pro blah. p. J. Blažka, řídícího učitele v Miroticích u Příbrami. — Pítkrovy: pro dp. Jos. Zimu, faráře v Prusinovicích a pro dp. J. Hejtmánka, faráře v Něm. Bělé. — Birety: pro dp. dra Fr. Böhma, faráře v Stráži u Boru a pro vp. Fr. Vogla, kaplana v Tanvaldě. — Komže pro kostelníka a pro ministranty: pro důst. farní úřad v Neurazích a pro dp. Jos. Böhma, faráře v Stáhlavech. — Koberec na stupně oltářní: pro dp. Kašp. Krále, faráře v Olešné na Moravě.

Prádlo kostelní. z alby, 6 purifikatorií a 6 korporalií: pro J. Milost' nejd. p. Bindra, biskupa v Tiraspolu v Bavořích; korporalia: pro důst. farní úřad v Klučenicích; plachta oltářní s krajkami: pro dp. J. Krausa, faráře v Bělci; alba, rocheta, plachta oltářní, cingulum, rochetky pro ministranty a kostelníka: pro sl. c. k. okr. hejtmanství v Přestčích pro chrám Páně v Neurazích; purifikatoria: pro dp. Jana Kadláčka, faráře v Moravičanech na Moravě; cingula hedvábná, z alby, 6 korporalií, 6 humeralií, 6 purifikatorií a 6 ručnicků: pro nejd. pana generálního opata Sigm. Starého na Strahově.

Prádlo kostelní. z alby, 6 purifikatorií a 6 korporalií: pro J. Milost' nejd. p. Bindra, biskupa v Tiraspolu v Bavořích; korporalia: pro důst. farní úřad v Klučenicích; plachta oltářní s krajkami: pro dp. J. Krausa, faráře v Bělci; alba, rocheta, plachta oltářní, cingulum, rochetky pro ministranty a kostelníka: pro sl. c. k. okr. hejtmanství v Přestčích pro chrám Páně v Neurazích; purifikatoria: pro dp. Jana Kadláčka, faráře v Moravičanech na Moravě; cingula hedvábná, z alby, 6 korporalií, 6 humeralií, 6 purifikatorií a 6 ručnicků: pro nejd. pana generálního opata Sigm. Starého na Strahově.

Příspěvky na votivní obrazy

v karlínském chrámu P. k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

Votivní obraz český.	zl. kr.
Přeneseno	1633 47
Nejmenovaná	5 —
Úhrnem	1638 47
Do 2000 schází 361 zl. 53 kr.	

Osada Karlínská bez únavy pokračuje v okrašlování velebné svatyně Cyrillo-Methodějské. Tohoto měsíce zasazena jsou již poslední malovaná okna figurální, čímž dojem celkový šťastně se doplnil. O prázdninách vymalována jest i předší chrámová. Pro předší zvolena polychromie jednoduchá, jakou lze okrašlovati kostely, jimž nelze činiti značnějšího nákladu. Malovaná okna předšíně okrášlena budou poprstm čtyř velkých proroků a dodána budou v polovici listopadu. Nyní počíná se v Karlíně pracovati na rouchách bohoslužebných. První skvostná kasule se již zlatem vyšívá. Paním a dívkám Karlínským nastává milé zaměstnání. Zároveň pomýšlí se na důstojnou výzdobu hlavního

oltáře tabernaklem zlatem a drahokamy vykládaným, relikviáři na způsob románských sarkofágů s emailovými obrazy, velkým křížem a svícny celku odpovídajícími. Trůn Beránkův skvíti se musí tím nejvzácnějším, čeho země poskytuje, zlatem a drahokamy. Z jara počne profesor Sequens malovati první dva nástěnné obrazy ze životopisu sv. Cyrilla a Methoda nákladem dvou rodin Karlínských a votivní obraz český z příspěvků za tím účelem v Čechách sebraných, které s pomocí Boží dobrodincové ještě doplní na potřebný obnos 2000 zl.

Na přesrok má malovati se votivní obraz moravský, na který nesešla se dosud ani celá čtvrtina nákladu (459 zl. 92 kr.) a votivní obraz řádů řeholních, na který věnována jest již polovice obnosu žádoucího.

Za další dary na jmenované, jakož i ostatní obrazy votivní pokorně prosí

redaktor.

 Veškeré dřívější ročníky „Methoda“ má na skladě redakce „Methoda“ v Karlíně. 

„Methoda“ vychází vždy 15. každého měsíce. Předplatné, jež činí poštovní zásilkou na celý rok 2 zl., na půl let 1 zl., přijímá pouze na jednu z těchto dvou dob administrace v Karlíně. Jen frankované listy se přijímají. Rukopisy redakci zasláné nevracejí se. Dopisy, týkající se redakce, buďtež zasílány F. J. Lehnerovi franco v Karlíně. Reklamace zasílány buďtež do expedice: Akademie křesťanská v Praze, Řetězová ul. č. 223.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii

Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo II.

V Praze, dne 30. listopadu 1888.

Ročník XIV.

OBSAH: Románské exkurse. (Pokračování.) — Kronika umělecká. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc listopad. — Příspěvky na votivní obrazy v chrámu Páně v Karlině.

Románské exkurse.

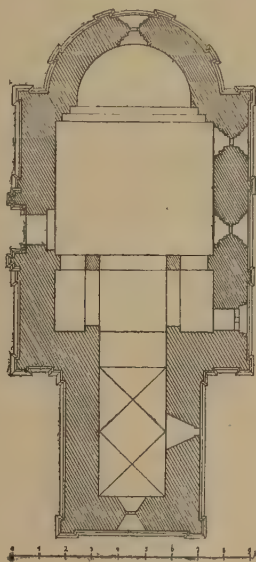
18. KOSTEL SV. JAKUBA VĚTŠÍHO VE VROUTKU.

Napsal F. J. Lehner.

Vroutek byl vyrušen z obvyklého klidu svého. Vlastně ne Vroutek, nýbrž Rudig. Mluví se tam nyní německy a starý český Vroutek překřtěn jest na německý Rudig, město v Žatecku ležící. Těsně vedle železniční trati jsou vedle sebe dva kostely, pouze cestou oddělené, ale stejným směrem a rovnoběžně na východ čelící; jeden starý a zrušený, jehož vrchnost za skladiště sena a slámy, bezpochyby též za sušírnu chmele užívala, jak dosvědčuje cihelná náplň, ve vyhlámaných oknech s otvory pro docílení průvanu upravená; druhý nový a užívaný, neúhledně a sprostě v stodolovém slohu minulého století zbudovaný; — ušlechtilý staroušek šedovlasý vedle hranatého mladíka. Jednoho krásného dne v letošním letě objevil se u starého, zavřeného kostela z čista jasna, jako by s nebe spadl, dlouhý kněz v dlouhém černém kabátě až ku krku upjatém a s černým kloboukem s širokou střešou na hlavě. Ten vám počal starouška jako zázračného kolkolem obcházeti. A ačkoliv měl na nose

zlaté brejle, vytáhl si z kapsy ještě kukátko, kterým se díval brzy nahoru, brzy dolů, do předu a do zadu a když celý kostel několikrát obešel, vytáhl posléze z jiné kapsy do kotouče svinutou míru a knížku s tužkou. Měrou počal vám každou maličkost měřiti a do knížky tužkou zaznamenávati a kresliti. Počínal si tak bedlivě, že ani školáků ze školy s kostelem sou-

Obraz 1.



Nakreslil F. J. Lehner

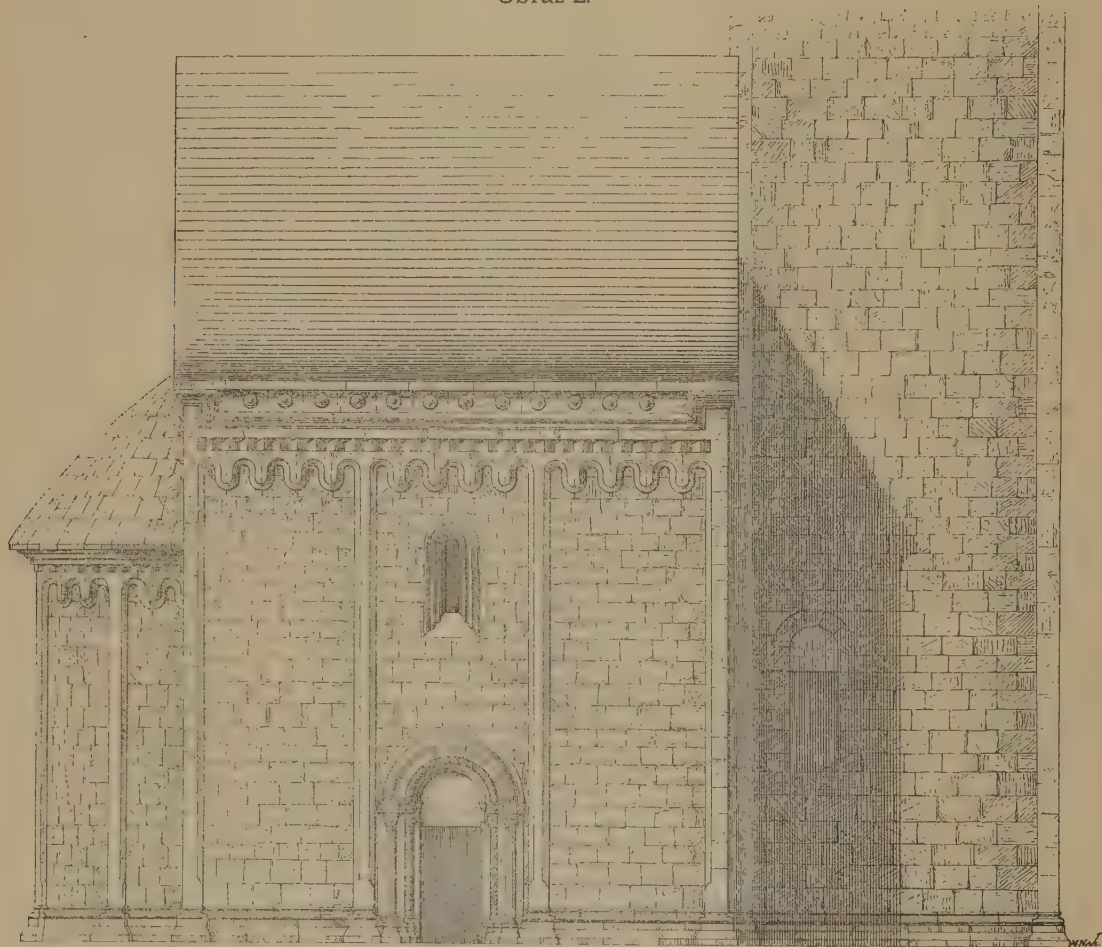
sedící jako roj včel se vyhrnuvších si nevšímal, ačkoli ze všech rohů a koutů naň pokukovala hejna zvědavců, která na způsob rovněž zvědavých vrabců se rozprášila, jakmile hlavu pozvednul, aby za okamžik zase na tomže místě se objevila. Nej-smělejší odvážili se blíže, z nichž nejčipernějšího zavolal, dal mu konec míry do ruky a již spolu jali se vyměřovati. Jiného z hochů poslal pro tyč k měření výšek a tak za pomoci spolupracovníků šlo to ve se se až do klekání, po němž na faru pohostinou k odpočinku se odebral. Druhého jitra časně z rána již před čtvrtou hodinou viděli jej lidé zase kostel obcházeti a z různých míst do knížky kre-

sliti. Odslouživ později mši svatou byl laskavým panem farářem zaveden do vnitř bývalé svatyně, kde u vyměrování pokračoval. Za dne pak připutovali ku kostelu návštěvou jednotliví občané, jimž neopomenul vykládati, jak vzácnou památku, již široko daleko není rovno, zde mají, a s jakou pečlivostí měli by o zachování její se starati. Udal i způsob, jakým bylo by lze při obnově si počínati, kdyby patron na prosby jejich k obnově se odhodlal. Po vůli se

šený kostel sv. Jakuba povyšuje mezi nejznamenitější památníky slohu románského v Čechách. A uváživše staleté trvání a dlouhou opuštěnost jeho, jest nám diviti se, že architektura dosud dochovala se nám ve stavu tak výtečném. Pouze vnitřek jest zpuštěn, kdežto vnějšek v podstatných částech až překvapuje neporušeností.

Kostel Vroutecký jest budova skromných rozměrů skládající se z věže k západnímu průčelí přistavěné, z rovnoúhelné lodi a v-

Obraz 2.



Nakreslil F. J. Lehner.

rychle rozhlásila zpráva, že pater jesuita, archaeologickým spolkem z Prahy vyslaný, po celé dva dni slavný kostel Vroutecký vyměřoval a kreslil.

Tím páterem Jesuitou jsem já, který jsem bez archeologického vyslání do Vroutku se vydal a nyní s laskavým čtenářem se sděluji, co jsem tam shledal.

Dobrovolně se přiznávám, že ani ve snách nenadál jsem se té krásy, která zru-

choční apsidy, jak při románských kostelích pravidlem bývá.

Věž tvoří však čtverec, nýbrž obdélník (obr. 1.) a nevchází se ji jakožto před-
síní do lodi. Zde na místo vchodu spatřuje se kulaté okno, které osvětluje spodní táhlou síň věžní, 6.12 m dlouhou a 2.50 m širokou, překlenutou způsobem klenby křížové o dvou polích. Do ní vniká světlo též se strany jižní malým okénkem, které do vnitř značně

se rozšiřuje. Svrchní patro věže s přízemku vůbec nebylo přístupné. Vcházelo se sem z prvního patra tvrze, k západní straně kostela přiléhající, chodbou bezpochyby krytou, jak tomu nasvědčují úzké dvěře věžní, půl pátá metru od podlahy povýšené, jimiž vchází se do malé světničky, k níž druží se větší komnata. Komín v silné zdi až ke střeše dosahující ukazuje, že místnost tato zařizena byla k obývání, bezpochyby co poslední útočiště pánů tvrze v době nebezpečnosti. Odtud vystupuje se po úzkých kamenných schodech v tloušťce zdi upravených do svrchního patra věže, která postrádající oken byla patrně nejpevnější a nejbezpečnější částí tvrze, kterou Zatecti r. 1441 dobyli, zapálili a celou posádku zbili, mstíce se prý za porážku od Jakoubka u Zelenic utrpenou.

Kostel opevněný (*Ecclesia castellata*) byl obehnan příkopem, o němž veškerá novější topografická díla se ještě zmiňují. Byl tedy teprve za věku přítomného zasypán. Chránil dojista budovu před poškozením od nerozumného vandalství škůdců domácích.

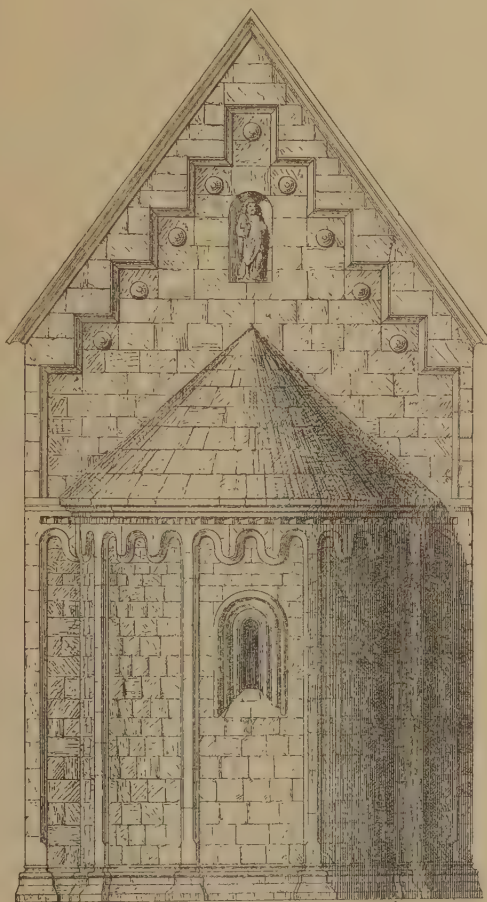
Z prvního patra věže vcházelo se na kruchtu nyní sbořenou, která spočívala na dvou pilířích, třemi oblouky spojených, jak ukazují pilastry a stopy oblouků na stěnách zachované.*) Uvnitř kostela

pohozen jest dosud osmihranný pilíř, patrně zbytek jednoho z oněch dvou pilířů, které klenbu krucht podíraly. Kruhta jest osvětlena úhledným oknem dvoudílným, z venčí na straně jižní zcela zachovaným; schází pouze sloupek, který redaktor na nákresu doplnil (obr. 6.). Jest menší, než ostatní tři okna, jimiž loď chrámová osvětlena jest.

*) Grueber ve známé povrchnosti si toho zevrubněji nepovšimnul, nakresliv do svého půdorysu na místo dvou jen jediný pilíř, čím soustavnost vnitřní architektury podstatně se ruší.

Loď 8 m dlouhá a 6 m široká, nyní bez podlahy, bývala kryta stropem dřevěným, který r. 1714 ustoupil nynější klenbě. Na stěnách vyskytují se všude stopy bohatých maleb figurálních, jimiž kostelík ozdoben byl a které slámou a senem otřeny jsou. Člověk trne nad vandalismem, který takovou krásu zničil. Loď smutným hospodářstvím velkostatku zcela zpustošená poskytuje obraz žalostný. Co bylo lze zničit, jest zničeno. Přečísané ostění oken z kamenných válců se skládající vylámali, aby

Obráz 3.



Nakreslil F. J. Lehner.

docílili větších otvorů pro vyvětrávání sena a slámy a sušení chmele, vyplnivše je cihelnou stěnou s otvory pro docílení průvanu. Staleté zdívo 1'30 m mohutné vzdorovalo však osvíceným (!) bořitelům 19. století; jest dosud výtečně zachováno a přecháá bohdá! ještě mnohou bouří.

Vítězným obloukem o dvou ústupcích rovnoúhelných otvírá se loď v úhlednou apsidu, do conchy pěkně sklenutou, mající v průměru 4'25 m, která posud nejméně pohrom utrpěla. Zde zachovalo se neporušené původní okno (obr. 5.) s nádherným ostěním, vně i vnitř dobře udrženým, skládající se ze tří kulatých válců, které z rovnoúhelných ústupků vybíhají. Sedm článků ostění kulatých a rovnoúhelných, světlem a stínem mile oživených, zúžuje se v otvor pouze 0'25 m široký, jímž však přece dosta-

tečného světla do vnitřku vchází. *Ecclesia castellata* větších otvorů nedopouštěla a přece se to nestalo na úkor krásy a nádhery architektonické. Oltář sice i s mensou zděnou z apsidy zmizel, za to však zachovaly se na stěnách apsidy nápisy ač zašlé, přece čitelné. Jsou barvou malovány na omítce apsidy, na straně evangelní nápis latinský, na straně epištolní pak nápis český. Jsou psány zcela prakticky tím způsobem, že první řádky jsou vyvedeny velkými, snadně

čitelnými, následující pak, čím více oku se přibližují, vždy menšími literami.*) Nápis na straně epistolní zní, jak následuje:

„Létha od narození Krista
Pána právě buha a člověka
ka 1593 tento chrám
buži obnoven a dokonán nákla-
dem urozeného a uctěného ry-

Na straně evangelní čte se nápis latinský, počínající vyznáním víry v řeči latinské. Ostatní znění nápisu valně smazaného a nečitelného uvádí Schaller (Topographie des Königreiches Böhmen. VII. Theil. Saatzter Kreis. 1789, str. 113), jak následuje: »Anno a Nativitate Dni Jesu Christi veri Dei Hominisque 1593 templum hoc renovatum et completum est, impensis generosi et Stem-

Obraz 4.



Nakreslil F. J. Lehner.

tříže pána Wladislawa Hrob-
cziky z Hrobce na Pietipsch
Wroutek a Smifusich.

pán Buh wšemohoucy a nebesky král rač ge° pa-
nu Wladislawowi y wšemu rodu páni z
Hrobce dáti své požehnání a Bo
... po tomto pak czassu z... věčna

*) Při návštěvě své ve Wroutku první řádky snadně jsem přečetl; na pravé straně »Credo in unum

Deum, Patrem omnipotentem»; na levé straně: »Létha od narození Krista Pana prawo buha a člověka 1593«... Řádky následující zašlé a menší nebylo však lze tak rychle čísti. Bylo by to vyžadovalo dosti času. Jak se rozhodnouti? Měřiti a kresliti, anebo čísti? Čas skrovně vyměřený na obě nestačil. Rozhodnul jsem se pro první, maje za to, že ku přečtení nápisů snadněji někdo se vyskytne a spolehaje se, že staré pořekadlo: »Fortes fortuna juvat« i tento-kráte dobře se osvědčí. A naděje skutečně mě neskla-

mate clari D. Wladislai Hrobcziczky de Hrobczicz in Pietipsech, Wrautek et SSmikus, idque ad laudem et celebrationem nominis Divini, nec non legitimum Sacramentorum vsum, juxta normam et regulam in verbo Dei comprehensam.»

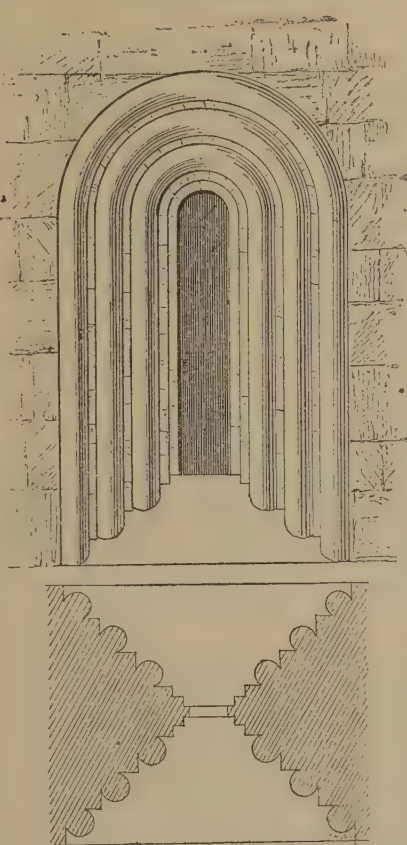
Nápisem v apsidě zachovaným se zjišťuje, že Vroutek na konci 16. věku byl osadou ryze českou. A pamětihodno jest, že, ačkoli celý vnitřek pohromu vzal, nápis český se zachoval.

Náhradou za porušený vnitřek jest nám vnějšek, v podstatě zcela udržení. Vespod kolem celé budovy obíhá trnož bohatě článkovaný, skládající se ze dvou kolmých podvalů (obr. 9.), šikmou plochou spojených a s trnoží římsy na způsob attické patky článkované. Obíhá i kolem věže oživené lisenami, nyní již otlučenými, mezi nimiž svrchu dojista vinulo se obloučkové podřímsí zakončené úhlednou římsou, jako na celém kostele se spatřuje. Že však z bývalé nádhery zde ničeho se nezachovalo, neodvážil se redaktor na nákrese scházející doplniti. Za to však na kostele samém udržela se veškerá okrasa architektonická.

Boční strany lodi (obr. 2.) rozvrženy jsou dvěma nárožníma a dvěma středníma pilastry na tři zcela stejné díly s důsled-

ností takměř matematickou. Pilastry jsou svrchu spojeny obloučkovým podřímsím, skládajícím se v každém oddělení ze čtyř obloučků svrchu i dole polokruhově spojených a žlábkem v průvodu proužků článkovaných*), kterýžto profil po stranicích pilastrů dolů sbíhá a v ostré hraně se spojuje. Nad obloučkovým podřímsím vzorně pracovaným, rozměrů neobyčejně velkých,

Obraz 5.



Nakreslil F. J. Lehner.

táhne se po stěně klínovitý zubořez (obr. 7.), nadním pak ozdobná římsa ze žlábků a oblounů, v průvodu proužků oddělujících tvořená. Bliže rohů budovy římsa náhle kolmo vystupuje a hned zase vodorovně přes roh odbočuje, kde jakožto římsa štítu vystupuje a sestupuje, odkud pak na stranici protější se přenáší.

Pruh zdíva ohraničený římsou vodorovnou kolmo vystupující ozdoben jest kruhovými puklinami, s obloučkovým podřímsím stejně profilovanými (obr. 8.), z nichž jen jediná se zachovala na jižní straně kostela, kdežto na straně severní i zdívo v těchto místech zmizelo a pouze trámem dřevěným se nahradilo. Mám za to, že uvedeného druhu okrasy dosud nikdo si nepovšimnul; neshledal jsem ji dosud na žádné jiné budově slohu románského a objevení toto způsobilo mi zvláštní radost. Nad

malá. Několik pokusů selhalo. Dp. farář česky neumí. Druhý, jehož jsem požádal, na splnění prosby zapomněl. Když pak byla nouze největší, byla nenadále pomoc nejbližší. Před měsícem, když jsem kreslil právě nákresy tuto vyobrazené, doručení mi poštou list starého a věrného předplatitele a čtenáře »Methoda«, p. hraběcího správce, Jana Nep. Ráže ve Slavětíně, který 18. října píše: »Vim, jak bedlivě shledáváte ty omšené staříky — ty úctyhodné věšce bývalé zbožnosti našich předků — kostelíčky románské. Je vskutku na čase, že ráčíte je zaznamenávat, vždyť co na nich věky a požáry, co zloba lidská ušetřila, nechá hynout, ano přímo ničí pokročilá doba naše, užívající opuštěné svatostánky tu za senníky, ano jak se mi po zevnějším ohledání zdálo, za suširny na chmel. Konal jsem v letošním podzimku cestu v úřední povinnosti své do poněmčených krajin Žateckých a tu shlédl jsem v městyši Vroutku románský kostelíček úplně zpustlý, a chci s Vámi sdělit, co jsem z venčí viděl, an pro obmezený čas nebylo mi možno vnitřní

úpravu, stávali jaké ještě, shlédnouti. Účelem mého listu jest, byste, jestli někdy cesta Vaše tou krajinou vésti bude, laskavě ctihodného kmeta toho prohlédli a v cteném listu Vašem památku jeho dle možnosti uchovali.« Následuje stručný popis a několik dat historických. List přišel jako na zavolanou. Bez průtahu jsem oznámil, že jsem tam již byl, ale nápis že mi schází, žádaje, nezná-li tam nikoho, kdo by mi ho přečetl. Žadáný znal ve vůkolí jen jediného nájemce panství ve Skytalech u Valče, p. Eduarda Abelesa, který bez meškání do Vroutku si dojel, několik hodin v zimě na žebříku balansoval a nápis šťastně rozluštil; že pak několik slov, ač méně důležitých, mu scházelo, druhou cestu tam vážil a za několik dní měl redaktor nápis laskavosti a prostřednictvím p. správce v rukou, za který jemu i veleochotnému p. rozluštiteli povinované díky vzdává.

*) Neuwirthovi (Gesch. der chr. Kunst in Böhmen, str. 226) zdá se býti vlys Vroutecký příbuzným s Chebským, z čehož odvozuje po způsobu

tímto pruhem zdíva tak originelně vyzdobeným spočívá mohutná římsa odkapní, na venek silně vybočující, nyní pouze v naroží kamenná, po celé pak délce pouze dřevěná. Podřímsí s římsou dodává kostelu Vrouteckému zvláštního půvabu a prozrazuje stavitele vkusu původního a velmi nadaného.

Ve středním oddělení stranic severní jsou zbytky portálu rovněž úhledného a původností vynikajícího. Zachovala se dosud neporušeně levá strana až do výšky hlavic, jejichž tvar uražené stopy na zdi dosud zřetelně ukazují, kdežto strnice pravá kromě trnožní části vesměs již zmizela. Po pravé a levé straně spodní části tympanonu spatřují se dva miniaturní sloupky podrobně a roztomile provedené (obr. 4.) s patkou attickou a nárožními listky, hlavičky krychlovou kryté. Z rohu prvního ústupku vystupuje dřív, jakoby ze dvou prutů — úzkého a širokého — točený. V druhém ústupku zvedá se sloupek osmihranný. Ze článků dosud zcela zachovaných lze portál Vroutecký zcela bezpečně doplniti, jelikož články kolmé v arkaturě se opakují. Redaktor zde prostě na nákrese scházející doplnil, aby alespoň vyobrazení portálu Vrouteckého se zachovalo, je-li znamenitý kostel záhubě v šanc vydán. Možná, že za krátkou dobu i ti zbytkové se rozpadnou, a pak nebude lze vytvořiti si více ani obraz pěkného portálu.

Nad arkaturou sledovati lze stopy štítu, z něhož však ničeho více se nezachovalo, tak že redaktor se neodvažuje na nákrese naznačiti, čeho nestává.

svém »zcela přirozenou odvislost od staveb franských«. Skutečně? K čemu třeba zacházeti přes Cheb do Frank pro věci, jaké se vyskytují doma na blízku v Potvorově, Libčevsi a j.

Nad portálem umístěno jest okno podobné dvěma jiným oknům na protější straně, které jest právě tak rozvrženo a článkováno, jako strana severní. V oknech zachovaly se první články bývalého ostění kamenného, souhlasící s oněmi v okně apsidy. Články ostatní jsou vyhlázeny. Strana jižní, před nepohodami povětrnosti více chráněná, jest s veškerou architekturou takměř neporušeně zachována.

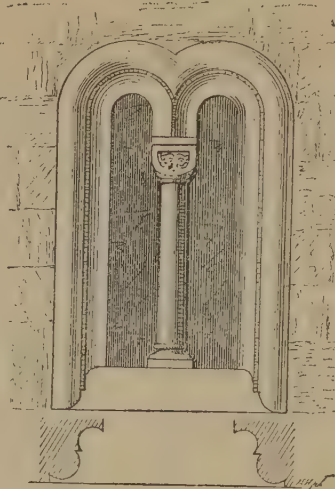
Nejkrásnější partií jest však apside (obr. 3.), o štít kostela se opírající. V souhlasu s ostatní budovou jest pilastry rozčlánkována, podřímsím a římsou na způsob lodí okrášlena a velikými deskami kamennými kryta. Na spodní částce štítu spatřují se dva rovnouhelné ústupky s obloučky podřímsí stejně článkované a s každé strany půl kolečka co poslední zbytek výzdoby, která po obou stranách štítu

vystupovala, během věků však opadala. Redaktor scházející články vrchní na nákrese doplnil. Ve výklenku štítu stojí stará románská socha sv. Jakuba, pravicí knihu držící, nejvzácnější památnost kostela a starorománské plastiky v Čechách vůbec. Jest duchem onoho věku stylisticky provedena. Snad se vyskytne ve vůkolí nějaký dobrodinec a přítel umění, který ji dá redaktoru pro »Methoda« a přičítá dějiny umění příležitostně fotografovati, ovšem v měřítku přiměřeně velkém. Bude prosba vyslyšena? Město Vrou-

tek má obraz sv. Jakuba Staršího dosud v pečeti své.

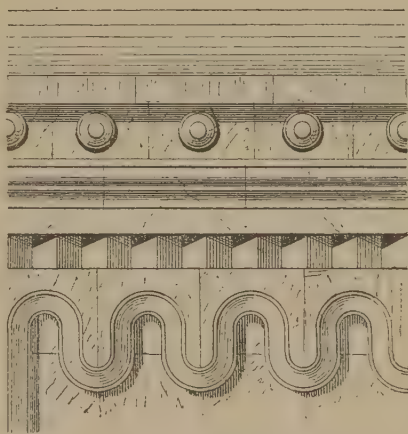
Tak krásný jest kostel Vroutecký. Architektonická vnada a malebnost zvyšuje se dvojím materiálem, z něhož kostel zbudován jest. Částky dekorativní, pilastry, podřímsí obloučkové, římsy, ostění oken pracovány jsou pečlivě z pískovce bí-

Obráz 6.



Nakreslil F. J. Lehner.

Obráz 7.



Nakreslil F. J. Lehner.



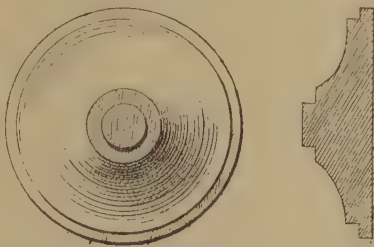
lého, ostatní pak zdívo co pouhé náplně z kvádrů červených, pravidelně kladených. Jest to způsob stavby, pokud mi známo, jediný. Strídá se sice materiál též na kostele Plaňanském, avšak jen na podřímsí a římse, kdežto zde rytmus barev soustavně po celé budově jest proveden, což zejména na jižní zachované straně mile dojmá.

Kostel sv. Jakuba jest spanilá básnička 12. století, z kamene sestavená. V ní oslavil umění románské znamenitý stavitel český.*)

Rok ovšem udati nelze. Doba však určitě jest stanovena slohem kostela ryze románského, na němž ani nejmenší stopy slohu přechodního se nepozorují. Jest tudy zbudován v době rozkvětlého slohu románského, bezpochyby od předcházejícího pokolení rodu Kojaty, syna Hrabíšova, který roku 1227 odkázal Vroutek křížovníkům Božího hrobu na Zderaze v Praze slovy: »Ego Coiata de Gnevinmost, filius Grabissii, considerans carnalem mihi prolem divinitus esse negatam, quae mihi in meis bonis succedere posset, ecclesiae Zderasiensi ante Pragam dono do et relinquo Gnevinmost cum omnibus suis appendiciis et Wrutek cum omnibus attinentiis suis« et c. (Erben, Reg. Boh. Nr. 717, str. 332). »Sepulchro Christi, Sderazensi videlicet ecclesiae, relinquo Gnevin most cum omnibus appenditiis suis et Wrutek cum omnibus attinentiis suis.« (L. c. Nr. 718, str. 333). Byl založen co farní kostel**) a uvádí se co takový r. 1384. Okolo r. 1412 byl držitelem Jakub Bilinský z Vřesovic. Po ukončení válek Husitských, v nichž pozbyl vlastního správce duchovního, objevuje

se na Vroutku známý vůdce Táborů, Jakoubek z Vřesovic. Žatečtí pak mstíce prý se za porážku ním u Želetic utrpěnou, dobyli r. 1441 zdejší tvrze, zbivše celou posádku. Že kostel tehdaž značnější pohromy neutrpěl, ukazuje dosavadní jeho stav. Snad jen střecha se stropem vzaly za své. Věku následujícího r. 1535 přešel v majetek Šebestiana z Weitmile, jemuž Ferdinand I. majetek stvrdil, jak desky zemské vykazují. Statek však nezůstal dlouho

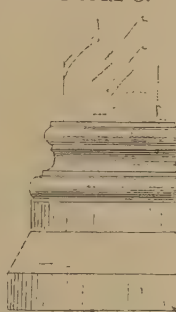
Obraz 8.



při rodině této, jelikož po padesáti letech jest v držení Radslava Vchynského z Vchynic, pána na Teplicích, Malohosticích a Zahořanech a rady Rudolfa II., který tehdaž měšťanům Vrouteckým několik výsad proti jistým závazkům roku 1588 povolil, jež králem Rudol-

fem II. potvrzeny, roku následujícího v pondělí po sv. Vítu do desk zemských zapsány jsou. (Archiv městský). Pán tento však se statkem dlouho se nedržel, prodav ještě téhož roku zámek a městys za 12.125 kop grošů českých Vladislavu Hrobčickému z Hrobčic, který r. 1593 nákladem svým kostel obnovil a vyzdobil, jak nápis v apsidě dosud zachovaný nasvěd-

Obraz 9.



čuje, v něm pro rod svůj i hrobku založil, kdež odpočívala paní Dorota Hrobčická († 1569) a nejmladší syn Vladislavův († 1599), jejichž náhrobníky v kostele se spatřovaly, nyní však zmizely. Pánové z Hrobčic měli ve znaku čtyři hady korunované. Roku 1610 držel statek Voldřich Hrobčický z Hrobčic, jemuž po bitvě na Bílé Hoře skonfiskován a za 30.000 zl. rýnských Heřmanu hrab. Černínovi z Chudenic prodán jest,

v jehož rodu majetek posud se nachází.

*) Rád věřím, že by Grueber a Neuwirth skvostnou památku domácím Čechům odcizili a Němcům v cizině přivlastnili. Vývody jejich však ani za hypotézy se nehodí. Grueber (Kunst des Mittelalters I., 48) tvrdí: »Vroutecký kostel ukazuje zrovna tytéž tvary a stejně pílňou práci s kostelem Potvorovským. Stavitel tohoto kostela zbudoval snad současně anebo přímo po sobě i onen.« Redaktor putoval z Vroutku přímo do Potvorova a neshledal žádnou příbuznost, která by poukazovala na téhož stavitel ani v disposici, ani zejména v detailu zcela jiném, než ve Vroutku se vyskytuje, jak se objeví z nákresů, jež následovati budou. Neuwirth, jako vůbec ničím neodůvňovaný výrok Grueberův prostě opakuje (»Die Gleichheit der Anlage und Ausstattung der Podworower und Rudiger Kirche deutet auf die Bethätigung

derselben Bautraditionen«), jde však, jako všude, o krok dále a vede nás do svých stereotypních Frank (die im Hinblick auf das Filiationsverhältniss des Cistercienser Klosters Plass auf Franken zurückgehen dürften, L. c. 226). Bezodůvodností výroku prvního poráží se bezděčně výrok druhý. Do Frank tedy s p. Neuwirthem pro stavitel nepůjdeme ani přímo ani nepřímou přes Cheb nebo Plasy, nýbrž zůstaneme v Čechách. Vroutek na konci 16. století český byl také ve 12. století českým.

**) Co Neuwirth na kostele tom farním spatřuje, že jej řadí mezi dvojaté kaple, nelze pochopiti. Pouhá chodba tvrze do věže kostelní neproměňuje přec farní kostel pravidelně disponovaný v dvojatou kapli zámeckou.

Kronika umělecká.

Kaple sv. Jana Křtitele v paláci arcibiskupském. Nejdůstojnější arcipastýř náš, jenž s něžnou vroucností miluje okrasu domu Božtého, jedva že zbudoval a vykrášlil skvostně zámeckou kapli v Břežanech (viz »Method« r. XIII., str. 37), jal se ozdobovati kapli svou v paláci Hradčanském nákladem knížecím a vkusem ušlechtilým.

Kaple arcibiskupská jest patrně zbytkem nejstarší budovy ještě z doby gotické pocházející, jelikož okna a starší klenby dveří obloučkem lomeným se vykazují. Císař Ferdinand I. koupil r. 1562 dům tento od pana Florianu Griespeka, ministra svého, darovav jej arcibiskupovi Antonínu Brusovi z Mohelnice (r. 1561 až 1580), který po 140letém osiření na prestol sv. Vojtěcha opětně dosedl. Nový dům arcibiskupský nebyl ovšem ani stínem nádhery v letopisech líčené, jakou stkvěl se bývalý rozsáhlý dvůr arcipastýřů Pražských na Malé straně blíže mostu. Brus z Mohelnice, meškaje na církevním sněmu v Tridentě, dal nové sídlo své v letech 1562—1564 značným nákladem přestavěti. Ještě více ozdobil jej r. 1599 arcibiskup Zbyněk Berka z Dubé, od něhož kapli dostalo se tvárnosti, již v podstatě dosud zachovala.

Kaple jest vzácnou památkou prvorenaissance, skládající se z lodi do čtverce stavěné, k jehož východní straně přiléhá užší chor s oltářem. Do lodi vchází se z komnat arcibiskupských trojmi dveřmi. Vchod průčelný z mramoru sliveneckého ozdoben jest znakem arcibiskupa Berky z Dubé. Nevšední okrasou jest četná figurální výzdoba jednak zcela plasticky, jednak silně vypoukle ze stucca od ruky modelovaná. Chor vyzdoben jest 10 celými postavami svatých patronů zemských v poloviční životní velikosti, které ve výklencích architektury zcela plasticky upraveny jsou.

Na pravo a v levo od bl. Marie Panny a Alžběty, matky sv. Jana Křtitele, jsou sv. Cyrill a Method, sv. Vit a sv. Václav, sv. Vojtěch a sv. Sigmund, sv. Prokop a sv. Ludmila. Spatřuje-li se v choru nebeská družina patronů českých skupená kolem Rodičky Boží v průvodu matky předchůdce Páně, na jehož jméno kaple zasvěcena jest, shromáždila se v lodi rodina otců duchovních, která zde synodu provinciální slavila. V pravém a levém výklenku brány vítězné dělicí chor od lodi stojí zde na rozhraní postavy biskupů Olomouckého a Litomyšlského, patrně dle podobizen zcela plasticky provedené, v lodi pak v lunetách kolem stropu polovypouklá poprsí předních praelátů a hodnostářů království českého, jak připojené znaky a nápisy oznamují: Praepositus Pragensis, Abbas Carlhovensis, Praep. Litomericensis, Praep. Wissegradensis, Praep. Chotiessoviensis, Praep. Doxan., Praep. Omnium sanctorum, Praep. Glacensis, Praep. Veteris Boleslaviensis, Decanus Karlstein., Praep. Margaretae, Abbas sc. Procopii, Abbas Aureae coronae, Abbas S. Joannis sub rupa, Abbas alta Adensis, Abbas Sedlicensis, Abbas Teplecensis, Abbas Strahoviensis, Abbas Aulae

Regiae, Abbas Brumoviensis. Otcové církevní provincie české jsou zde shromážděni pod mocnou ochranou Rodičky Boží a sv. patronů českých. K významu náboženskému v choru druží se v lodi význam historicko-církevní. Přeskoda! že nešťastná doba Josefská ctihodně shromáždění zdecimovala. Opatů Karlovského, sv.-Prokopského na Sázavě, sv.-Korunského, sv.-Janského pod Skalou, Sedlického, Zbraslavského, jakož i proboštů Chotěšovského a Doxanského království české bohužel! postrádá v duchovním shromáždění hodnostářů svých. Podobizny jejich v kapli arcibiskupské jsou vymluvným protestem historickým.

Vedle figurální okrasy stěn jest i strop renaissance v casely a lunety rozvržený, vyzdoben církevními znaky, nádobami oltářními, andílky a p. v stucco vyvedenými. V klenbě choru nad hlavním oltářem jest obraz Nejsvětější Trojice, olejovými barvami malovaný; v lodi pak 5 obrazů ze života sv. Jana Křtitele, rovněž olejovými barvami malovaných. Ve čtyř polích obraz střední obklopujících jest vyobrazeno: Navštívení Panny Marie, Kázání na poušti, Křest Páně a tančící dcera Herodiady. Na obrazu představujícím Kázání na poušti čteme vedle muže, který jest bezpochyby podobiznou malířovou, nápis na desce namalovaný: Dominik Alexius Pilsensis pinxit 1599.

Nad hlavním vchodem byl nápis na plátně malovaný a oznamoval, jak následuje:

»Anno Domini 1599 Sbinko Berka de Duba et Lipa, Archiepiscopus Pragensis, Legatus natus, hoc sacellum a se noviter exstructum, ad honorem Omnipotentis DEI, B. M. semper V., nec non Sti Joannis Baptistae, Ss. Udalrici et Omnium Sanctorum Patronorum consecravit in festo Decollationis St. Joannis Baptistae et concessit in Anniversario consecrationis hujusmodi XL dies de indulgentia in forma Ecclesiae consueta. Renovatum Anno Domini 1670.«

Nejdůstojnější pan kníže-arcibiskup, František de Paula hrabě Schönborn, znatel i milovník umění, stal se obnovitelem a zvelebitelem kaple, podniknuv nákladnou práci v duchu, jak toho památník takové důležitosti historické i umělecké vyžadoval. Bohatá výzdoba stukatorská obnovena jest v lomeném tonu bílém v průvodu zlata mírně, ale význačně užitého, při čemž i zašlé obrazy na stropě opětně oživeny jsou. Stěny lodě druhy úplně nahé obloženy jsou dubovým pažením pěkně článkovaným s lavicemi. Stěna nad dřevěným pažením až k lunetám vystupující pokryta jest červeným čalounem zlatě vzorkovaným na způsob renaissance tapet kožených. Veškerým třem dveřím dostalo se bohatě článkovaného rámování architektonického s nápisy žalmovými. Veškerou práci truhlářskou zhotovil K. Votýpka. O b ě o k n a v choru zasklena jsou malovaným sklem z továrny Innostecké, v nichž nad vzorkovaným čalounem zasazen jest medalion s poprsími sv. Jana Křtitele a sv. Jana Nep. Kaple takovou měrou vkusně upravená vyžado-

vala ovšem skvostný oltář. Z dřívějšího oltáře copového nedalo se kromě staré desky oltářní z mramoru sliveneckého ničeho užiti. Celý oltář nový jest zhotoven z červeného mramoru sliveneckého s průčelnou náplní ze šedého bordiglia, která jest zarámována černým mramorem a bronzovou lištou v ohni pozlacenou. Ve středu náplně jest v kruhu bronzový monogram Kristův. Deska oltářní spočívá na římse s vlysem posázeným bronzovou dekorací pozlacenou, v níž hlavičky andlíků s křížky se střídají. V rozích jest vlys podpírán kariatydami diagonálně postavenými, které se vyvinují z volut s pěkně modelovanými hlavami andlíků z bronzu. Architektonické článkování jest vyznačeno pozlacenými lištami bronzovými a čarami. Veškerou práci mramorovou zhotovil Otto Sandtner, modely k částem mramorovým a bronzovým štukatér a řezbář Enders v Karlíně, lil a císloval V. Mašek v Karlíně. — Na desce oltářní spočívá tabernakl se stupněm pro svícny z nejvzácnějšího materiálu a to dílem z dříví cedrového, dílem ze dříví černě leptaného s vykládaním (intarsiemi) ze slonoviny, polodrahokamy, lapis lazuli a bohatou výzdobou z granátů. Architektonické průčelí tabernaklu jest starý původní oltářík domácí ze 16. nebo 17. století, vykládaný slonovinou, polodrahokamy, lapis lazulí a granáty, který má dva sloupky z egyptského alabastru, nyní velmi vzácného. Dvířka tabernaklu zcela nově zhotovená pokryta jsou paprskovou září z bronzu v ohni pozlaceného, v jehož středu spatřuje se trnová koruna vesměs z granátů, pak srdce Páně z karneolu s křížkem z rubínů. Vnitřek dvířek jest rovněž obložen pozlacenou deskou bronzovou, granáty posázenou. Vnitřní plochy jsou vesměs pozlacené. Na portálku či průčelí tabernaklu jest crucifix z dříví cedrového, vykládaný lapisem lazuli. Crucifixus a po bocích stojící Rodička Boží a sv. Jan Ev. jsou z pozlacené bronzové, které dle modelů sochaře Ed. Veseleho lil a císloval Mašek v Karlíně. Práci truhlářskou zhotovil K. Holovský, intarsie J. Komzák, nové drahokamy od Fr. Šlechty z Turnova. — Svícny s krásou oltáře souhlasící jsou již modelovány a nacházejí se v slévárně Maškově. Oltář o zeď podepřený s přeskvostným tabernaklem jest perlou svatostánku, jehož veškerá výzdoba a výbava odpovídá důstojnosti kaple arcibiskupa Pražského, již nejdůstojnější instalator dne 28. října znova posvětil a nový oltář slavně konsekroval.

Veškeré nákresy zhotovil a práci řídil malíř Bedřich Wachsmann.

Lehner.

Obnova opatského kostela farního na Starém Brně. Zevnější opravou tohoto nejkrásnějšího, v první době gotiky zbudovaného památníku Moravy, počalo se z jara r. 1885 a vedení opravných prací svěřeno bylo c. k. profesoru a architektu A. Prokopovi. Kostel velmi utrpěl r. 1645, kdy Brno od Švédů obleženo bylo, po kterém neblahé době jen nutně a nedostatečně opraven byl; poněvadž pak od toho času nijak vně opravován nebyl, byly zvláště kamenné části velmi

poškozeny a zvětřány, pro kterou příčinu mnoho kamenů bylo nahraditi novými, což vyžadovalo práce i namáhání nemalého. Lépe zachoval se material cihlový, který bouřím i nepohodám všelikým po 500 let odolal.

Do podzimu r. 1885 opravena byla severní část strany východní až k hlavnímu průčelí. Kamenickou práci provedla brněnská firma J. E. Tomoly, zednické práce stavitel p. K. Matzenauer. Bylo pak vydáno roku tohoto za práce kamenické 3193 zl. 46 kr., za zednické 1500 zl., za tesařské 260 zl., za stavivo, pokryvači a sklenáři 1100 zl.

Roku následujícího horlivě se pokračovalo v opravách dalších, jež vně až na hlavní průčelí dokončeny byly. Na tomto byly erbovní znaky královny Alžběty polychromovány a kamenná galerie vystavěna.

Mimo to postavena okolo kostela železná mříž. Tohoto roku bylo vydáno za práce kamenické 7900 zl., zednické 2886 zl., tesařské 150 zl., stavivo 634 zl. 19 kr., za práce klempířské 540 zl., krytbu břidlicí 353 zl. 33 kr., práce sklenářské 234 zl. 14 kr., lakýrníku a pozlacovači 100 zl., za nová zadní vrata kostelní 132 zl. 90 kr. a železnou mříž 418 zl.

Také učiněn počátek s opravováním vnitřku kostela. Klášter věnoval grisaillové okno vedle velkého okna nad portálem za 650 zl. a správce fary Ambrož Poye daroval figurální okno s obrazy sv. Ambrože a sv. Ferdinanda v ceně 600 zl. Mimo to dal též udělati z kovaného železa od uměl. zámečníka v Jihlavě pana K. Kerla zvonítko k sakristii a je polychromovati za 160 zl.

Roku 1887 bylo zcela obnoveno hlavní průčelí a dřívější nepěkný portál nahrazen byl novým, kamenným portálem gotickým, místo starých barokních vrat zasazena jsou vrata nová.

Tato ozdobena jsou velmi krásným kováním, jakož i náplněmi, uměle z kovaného železa vyrobenými. Náplní jest třicet šest a zobrazují symbolicky stvoření a vykoupení takto: na levém křídle jest $\Lambda \Omega$ (Bůh Otec Stvořitel), slunce, měsíc a hvězdy (svět), slon (země), mořský netvor (voda), orel (vzduch), drak oheň sptící (oheň); na pravém křídle jest monogram Kristův, slunečnice (církve), dále čtyři symboly svatých evangelistů. Figury opakují se vzhledem k nejsv. Trojici třikráte. Návrhy k těmto náplním, jež provedl architekt Schmidt v Inomostí, učinil správce fary A. Poye. Modelovány a udělány byly i s okrasným kováním od uměl. zámečníka K. Kerla v Jihlavě za 500 zl.

Práce truhlářské byly dle nákresů architekta pana A. Prokopa udělány brněnským truhlářem J. Rudišem za 200 zl. Do tympanonu nad vraty vložen bude ještě dřevěný reliéf: korunování Panny Marie, který bude akad. sochařem J. Winklerem v Inomostí za 700 zl. zhotoven.

Za vnější opravy bylo tohoto roku mimo výdaje předešlé zapláceno za práce kamenické 1400 zl., zed-

nické 420 zl., za krytku břidlicí 68 zl. 92 kr., za stavivo 187 zl. a za drátěné mříže do oken 343 zl.

K oslavě 1500letého jubilea obrácení sv. Augustina věnováno bylo ze jmění klášterního veliké okno nad portálem s bohatou malbou ve skle. Uprostřed překrásné růžice září obraz sv. Ducha — holubice, kolem níž jest zdařilá ozdoba architektonická. Obrazy v okně tomto rozděleny jsou ve čtyři oddělení; v prvním jest křest sv. Augustina biskupem Milánským sv. Ambrožem, dále smrt matky jeho Moniky, sv. Augustin jako biskup a jako učitel; v druhém jest sv. Ambrož uprostřed svých žáků: sv. Norberta, Guilelma, Fulgentia, Alipia, Tomáše z Villanova, Mikuláše Tolentinského a Jana a Facundo. U jeho nohou pak leží kacířství. Třetí rozdělení táhne se ku založení a obnovení chrámu. Uprostřed jest neposkvrněná matka Boží, již obětují královna Alžběta a markhrabata Jodok a Jan svá věnování. Po straně královny Alžběty jest jeptiška z řádu cisterciáckého, vedle markhrabaty dva opati z řádu augustinského, jejichž obličejé jsou podobizny obou posledních opatů augustinských, Nappeho a Mendla.

Druhá strana toho vlysu zobrazuje nynějšího opata s několika conventualy, již matce Boží obnovu kostela darem podávají. Obličejé osob jsou podobizny nej důstojnějšího opata Anselma Rambouska, priora Antonína Alta a správce fary Ambrože Poye.

Poslední nejdolejší část obsahuje vzhledem k zakladatelům kláštera augustinského znaky zemí Lucemburské a Moravské, dále znak opatství cisterciáckého a kláštera augustinského.

Celek jest velmi dovedně komponován i proveden. Sestavení barev jest vzdor vši rozmanitosti a nádhře co nejlépe harmonické, nic není tu, co by oko nevkusnou pestrostí uráželo. Detaily jsou mistrně provedeny, zvláště pak pěkný dojem činí gotické vlysy, jež jednotlivé oddělení spojují. Nápis obsahuje:

Aedem hanc s. a. D. 1323 ab Elisabetha Bohem. regina monialibus o. Cisterc. commissam temporum vero injuria multa perpassam fratres O. Erm. S. August. a. D. 1783 e coenobio ad s. Thomam huc translati instaurandam curarunt a. 1885.

Malba ve skle, jež jest skutečnou okrasou chrámu Páně, byla provedena ve chvalně známé umělecké dílně Neuhausera a Jele v Inomosti za 5000 zl. O té malbě vyslovil se stavební rada p. Schmidt, že jest nejkrásnější ze všech, jež byl kdy viděl.

Roku 1888 byl vystaven nákladem kláštera chor a gotická sakristie, jež se vytápěti dá. Dále byla zasazena čtyři velká okna u hlavního oltáře; dvě zadní, jež poněkud barokním oltářem hlavním jsou zakryta, provedena jsou v grisaillu. Náklad na ně 1750 zl. věnoval klášter. Druhá dvě, straně epistolní přilehlá okna obsahují: jedno obětování Páně, druhé odpočinek na útku do Egypta. Náklad na toto uhrazen byl z dobrovolných příspěvků farních osadníků, na ono darem 2500 zl. první moravské spošitelny v Brně.

Dále bylo objednáno i zasazené malé okno nad

zadním vchodem v ceně 135 zl., jež věnoval důstoj. p. farní kooperator P. Klement Janeček. Okno to provedeno jest z největší části v grisaillu a má ve kružbě obraz sv. Antonína Paduanského, v dolejší pak části znaky kněžství. Všecka tato okna byla též ve výše zmíněném uměleckém ústavě pro malbu ve skle v Inomosti zhotovena.

Dále darovala tohoto roku rodina: Jan Jelínek s manželkou Marií v Brně okno, jež naproti kazatelně se nalezá. To bylo nákladem 140 zl. dle nákresů z Inomosti brněnskou firmou Benedikta Škardy taktéž v grisaillu uděláno.

V nastávajícím roce budou zasazena dvě nová okna, jedno u hlavního oltáře na straně evangelia s obrazem smrti sv. Josefa, jež věnoval Josef Hübl, zemělý komorník nejdůstoj. p. preláta a druhé v postranní kapli poblíž hlavního oltáře na straně epistolní. Toto, obsahující obraz narození Krista Pána, čtyři obrazy svatých, znaky i věnování dárců, obětovaly chrámu Páně baronessy Rudolfinu a Karla Forgatschovy.

Vnitřní, 17 m dlouhé, tou dobou holé stěny ve hlavní lodi ozdobeny budou příštího roku plasticky ve slohu gotickém cestou křížovou, jež provedena bude nákladem 3100 zl. akadem. sochařem J. Grisse-mannem v Imštu. Náklad na tuto vzácnou okrasu, na niž farní správce 1200 zl. věnoval, bude částečně dobrovolnými příspěvky uhrazen.

Všecky výlohy pak na obnovu chrámu Páně činily dosud 58000 zl.; uhrazeny byly částečně ze jmění kostela a klášterního, z části dobrovolnými příspěvky.

Bůh pomahežď dále!

Ambrož Poye,
správce fary.

Chrámy sv. Barbory v Kutné Hoře. (Ze zprávy archaeologického spolku »Vocel« za r. 1887.)

Předkládáje Vám letos již po jedenácté výroční svou jednatelskou zprávu, činím to s radostným vědomím slušného úspěchu našeho sboru »Vocela«, s potěšitelným poukázáním na velechrám sv. Barbory, na němž v roce právě uplynulém, vydatnou podporou vys. c. k. vlády, vys. sněmu království Českého, staroslavného našeho města, svornou a ochotnou pilí a obětavostí členů obnoveny dva dvojnásobné opěrné pilíře.

K dotazu, jakého vyřízení dostalo se naší petici dne 2. února b. r. (1887) vysokému c. k. ministerstvu kultu a vyučování podané, v níž pilně žádáno, aby se po obnově vys. kůru u opravě neméně schátralé vysoké lodí pokračovalo a v stabilitě své ohrožený chrám upravením čelní strany západní byl zabezpečen, odpověděl jednatel, že řečená petice byla příznivě přijata. Vysoké ministerstvo kultu a vyučování nařídilo ihned sdělení plánů a rozpočtu, jež také v měsíci srpnu t. r. byly předloženy. Práce ty vykonali pp. architekt Jos. Mocke a Ludvík Labler. Jednatel projevil přání, aby v brzkú dostalo se spolku definitivního vyřízení přijetím návrhu a žádosti sborové.

K opravným pracím vykonaným v stavební pe-

riodě 1884 při opěrných pilířích a obloucích číslo VIII. a IX. na straně jižní vysokého kůru nákladem 16.261 zl. 40 kr., v stavební periodě 1885 při opěrných pilířích a obloucích čís. III. a IV. nákladem 12.239 zl. 37 kr., v stavební periodě 1886 při opěrných pilířích a obloucích č. V., VI. a VII., nákladem 24.054 zl. 68 kr. řadí se důstojně veškeré práce vykonané v stavební periodě 1887 při opěrných pilířích a obloucích číslo X. XI. vysokého kůru na straně jižní.

Opěrný pilíř č. X. a XI.

Rekonstrukce tří středních opěrných pilířů č. V., VI. a VII. v stavební periodě 1885 počatá, skončena v listopadu 1886. Mohutné lešení veškerý tři pilíře obestírající vyžadovalo osm neděl, než snešeno a tři měsíce než při opěrných pilířích č. X. a XI. postaveno bylo.

Úkolem stavební periody 1887 bylo, dvojnásobné opěráky č. X. a XI. na jižní straně vysokého kůru, jakož i část galerie v rozsahu těchto opěráků znovuzřídit. Jelikož půdorysné postavení jmenovaných pilířů čtyř na počet značně se od oněch, v dřívějších stavebních periodách rekonstruovaných liší, bylo nutno celé lešení převázat a s ohledem na rozsah projektovaných prací také značně rozšířit.

Aby pak stanovený program co do stavební doby přesně byl zachován, nebylo budování lešení nastalou zimou ani přerušeno — ale pracováno nepřetržitě tak, že již počátkem dubna 1888 s opravnými pracemi bylo lze započítí.

Zřízeným lešením staly se řečené opěráky přístupnými a mohly býti řádně ve všech částech ohledány a tu shledáno, že v částech dekorativních a figurálních vše jeví se býti špatným a hrozí sesutím.

Úloha velká — prostředky však ku provedení téhož úkolu malé — taký byl počátek stavební periody 1887.

Bylo-li v letech předešlých zápasiti s nedostatkem, tož nastaly v letošní stavební periodě poměry ještě smutnější, jelikož neuprosného nařízení, by se dotace státní používalo toliko na opravu částí čistě konstruktivních v celém rozsahu se šetřilo. Jakmile stavba lešení byla ukončena a řečené opěráky přístupnými se staly, odbývána komise orgánů stavebních, jež po důkladném ohledání jednotlivých partií přesně určila, které části opěráků nevyhnutelně vyměněny býti mají a sice:

a) z částí dekorativních:

1. veškeré svobodné fialy a křížové kytice;
2. část žeber pilíře zdobící;
3. arkatury a hřebeny vrchních oblouků;
4. chrliči;
5. veškeré výběhy horních fial s křížovými kytkami.

b) z částí figurálních:

6. socha sv. Václava s patřičnou konsolou a baldachynem;
7. znak pánů Smíšků z Vrchoviště, pod ním pak anděl blánu nesoucí s nápisem: (Insigne) honorabilis Domini Michaelis de Vrchoviště tunc tempore mu-

net.... in Montibus Kuthnis quoque directoris fabricae, (znak) slovného pána Michala z Vrchoviště, toho času minciře na Horách Kutných též ředitele stavby.

8. znak mincepregéřů dvěma horníky nešený s bohatým baldachýnem (pilíř XI.).

Z části konstruktivní určeny k výměně 4 opěrné oblouky s valnou částí pokrývek těchže, dále veškeré vimperky, konstruktivní částě výběhu všech 4 pilířů, některé části těles pilířů atd.

Že vodítkem komise byl také stav finanční, rozumí se samo sebou — proto také stanovila, aby se starých jen poněkud zachovalých částí při rekonstrukci opětně používalo. Zdaž se tak stalo na prospěch či v neprospěch provedené restaurace, kdož může dnes souditi. Po našem zdání mnoho a mnoho částí dekorativních volalo po obnovení, avšak nezměnitelný finanční stav toho nedovoloval.

Jelikož již při stavbě lešení výměna některých chatrných částí kamenných stanovena býti mohla, bylo po celou zimu v huti kamenické pracováno, tak že se v měsíci dubnu za počasí příznivého s rekonstrukcemi pracemi počítí mohlo.

Prodlením měsíců dubna, května a června stavební periody 1887 vyměněny čtyři opěrné oblouky zadní s veškerými ozdobami (hřebenem a arkaturou) a provedena rekonstrukce galerie a vzácně krásných ozdob nadokenních mezi pilíři č. X. a XI. v rozměrech velikých, jelikož zde vše zvětřené a zničené bylo; v měsíci červenci a srpnu vyměněny vimperky a výběhy všech čtyř pilířů — od štítů osmistěnných počínaje —, v měsíci září pak dvojité svobodné fialy obou čelních pilířů i s chrliči, na mnoze schátralé žebrovi na všech čtyřech pilířích a částí hlavních říms, pravé postranní lodí pod základnou čelních pilířů. Zde vyměněny také oba chrliči.

V měsíci pak říjnu a počátkem měsíce listopadu osazeny veškeré nové figurální a s těmito souvisící ornamentální partie na spodních částech obou čelních pilířů a sice na rohovém pilíři č. X. socha sv. Václava s konsolou a velice bohatým baldachýnem, znak pánů Smíšků z Vrchoviště, pod ním pak anděl blánu před sebou nesoucí se shora uvedeým latinským nápisem.

Spodní část pilíře VI. opatřena nejposledněji novým znakem mincepregéřů, dvěma horníky nešeným a bohatým baldachýnem krytým. (Pokračování).

Oltářní obraz bl. Klementa Marie Hofbauera (Dvořáka). Důstojná kolej Redemptoristů v Praze konala ve dnech 17.—20. listopadu v kostele sv. Kajetána na Malé straně slavnost na počest nového blahoslavence Klementa Marie Hofbauera, generálního vikáře kongregace Redemptoristů, a objednala za tou příčinou u malíře J. Mathausera oltářní obraz světcův. Malíř představuje nám blahoslavence v průvodu dvou mladých řeholníků právě vycházejícího. Jest oděn rouchem řeholním. Z přívětivé tváře jeho dle zachované podobizny věrně pracované září dobrovolnost, klidnost a horlivost pro spásu duší, což ihned

skutkem osvědčuje, podáváje pravici chudé ženě s dítkem na schodišti sedící almužnu, kdežto levice jeho drží a libá spanilý hošík, jehož tvář jest věrnou podobiznou zvěčnělého kardinála Bedřicha knížete Švarcenberka, který láskou dětskou ke světcí lnul. Skupenina mužů krojem téhož věku oděných se zálibou patří na rozmilý výjev. Rodička Boží s Ježíškem s oblaků na skupenině titelů svých milostivě zírá. Celý výjev vroucností svou mile dojmá, mluvíc k srdci pozorovatele před obrazem dlicího a budí v srdci bezděčně myšlenky ke spasitelnému rozjímání. Malíři

jemnocitnému podařilo se vdechnouti život veškerým osobám, jejichž jednání soustřeďuje se v hlavní osobě světcově, která jest střediskem utěšeného výjevu. Obraz pěkně rozvržený a pilně malovaný i příjemným koloritem baví oko, které se zálibou na něm utkvívá. Pokud redaktorovi známo jest, odvážil se zde mladý malíř poprvé na větší komposici, kterou šťastně a k úplné spokojenosti důstojných objednatelů rozluštil. Budiž mu často poskytována příležitost, aby se rozhojňovala hřívna, kterou patrně jest obdařen.

Lehner.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc listopad.

I. Vyřízení záležitosti.

Práce kovové. Kalichy: pro dp. Leop. Richtra, faráře v Beronicích a pro sl. obec Němčice u Litomyšle. — Pozlacení a postříbření v ohni: lampy: pro dp. Karla Vosyku, faráře v Sebranicích na Moravě; kalicha, monstrance, ciboria a pacifikalu: pro dp. Jos. Commer-siho, faráře v Ječovicích u Litomyšle. — Patenky k nemocným: pro dp. Leop. Richtra, faráře v Beronicích, pro dp. Jos. Jahna, faráře v Chrástavě a pro vp. Jos. Röttiga, kooperatora v Krásné Lípě. — Nádobky na sv. oleje: pro dp. Leop. Richtra, faráře v Beronicích, pro dp. Jos. Jahna, faráře v Chrástavě a pro vdp. kanovníka dra Ed. Tersche pro farní chrám Páně v Klobúkách. — Dva skvostné relikviáře: pro dp. Ant. Hansliana, faráře v Čehovicích u Olomouce. — Oltářní svícny: pro dp. Ant. Svatoše, faráře ve Vratislavi. — Lampa na věčné světlo: pro vdp. kanovníka dra Ed. Tersche pro farní chrám Páně v Klobúkách. — Lustrkostelní: pro dp. Václ. Alfr. Illema, faráře v Zbraslavicích u Litomyšle. — Mešní konvičky: pro Leop. Richtra, faráře v Beronicích a pro vp. Václ. Vondráška, kaplana v Heinrichsgrünu. — Cínová křtitelnice: pro dp. Fr. Lenze, faráře v Tuřanech. — Nádobky na mytí prstů: pro vp. Václ. Vondráška, kaplana v Heinrichsgrünu. — Nástroj na pečení hostií: pro dp. Leop. Richtra, faráře v Beronicích.

Rozlišené. Kříž na oltář: pro dp. Jana Sedláčka, faráře ve Špičkách na Moravě. — Kříž na stěnu: pro vp. Václ. H. Nigrina, deficianta v Loukově u Semil, pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli a pro vp. Jos. Kubáče, kaplana v Budyni. — Harmonické zvonky: pro dp. Anast. Runzu, faráře v Doksanech, pro dp. Jos. Prskavce, faráře v Tysé a pro blahor. pana Jos. Diepoldta, zvonaře v Praze. — Pultíky pod mešní knihu: pro vp. Jos. Kubáče, kaplana v Budyni, pro blahor. pana Jana Horáčka v Nové Pace a pro dp. Vil. Jakla, faráře v Něm. Jasníku na Moravě.

Paramenty. Kasule: bílá s aplikováním starého vyšívaní: pro vdp. Mat. Kubíčka, vikáře v Česticích; červená: pro sl. obec Němčice u Litomyšle; červená s palliovým tambovaným křížem: pro dp. Jana Sedláčka, faráře ve Špičkách na Moravě; bílá: pro dp. Jos.

Poláka, faráře v Lošanech; bílá a červená: pro vdp. kanovníka dra Ed. Tersche pro farní chrám P. v Klobúkách; červená: pro dp. Vojt. Frejku, kooperatora na sv. Kopečku u Olomouce. — Pluvialy: bílý skvostný: pro dp. Ferd. Kalvelageho, faráře v Chicagu v Americe; černý: pro vdp. kanovníka dra Ed. Tersche pro farní chrám Páně v Klobúkách a bílý sváteční: pro dp. Jos. Poláka, faráře v Lošanech. — Bursy k nemocným: pro dp. Ant. Svatoše, faráře v Chrástavě a pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli. — Pláštíček na cibor: pro dp. Fr. Chalupu, faráře ve Velkém Týnci na Moravě. — Vela: pro blah. p. Gust. Jágra, továrníka v Schönbüchlu a pro dp. Ferd. Kalvelageho, faráře v Chicagu v Americe. — Polštáře oltářní: pro blah. paní Marii Burdovou v Čáslavi. — Birety: pro vdp. Vinc. Vielkinda, probošta v Mariasternu v Sasku a pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli. — Komže pro kostelníky a pro ministranty: pro vys. urcz. paní řískou hraběnku Waldstein-Wartenbergovou a pro farní chrám Páně v Klobúkách.

Prádlo kostelní. Alba a humerale: pro vdp. Fr. Daneše, děkana na Peruci; ročeta, korporale, cingulum, humerale, purifikatorium a ručníček: pro sl. obec Němčice u Litomyšle; ročeta a cingulum: pro dp. Jana Sedláčka, faráře ve Špičkách; alba: pro dp. Ant. Svatoše, faráře v Chrástavě a pro vdp. kanovníka dra Ed. Tersche pro farní chrám Páně v Klobúkách; purifikatoria: pro vp. Vojt. Frejku, kooperatora na sv. Kopečku u Olomouce.

Příspěvky

na votivní obrazy v Karlínském chrámu Páně k oslavě 1000letého jubilea sv. Methoda.

votivní obraz bohoslovců česko-moravských.

Přeneseno . . . 507 86

Ct. pp. bohoslovci semináře Litoměřického

prostřednictvím ct. p. Josefa Kazdy . . . 8 —

(Na upsaných 160 zl. splaceno 88 zl.)

Úhrnem . . . 515 86

Do 2000 schází 1484 zl. 14 kr.

Veleobětivným ct. pp. bohoslovcům semináře Litoměřického srdečně: Zaplat Pán Bůh!

Za další dary na veškeré votivní obrazy prosí
redaktor.

METHOD.

ČASOPIS VĚNOVANÝ UMĚNÍ KŘESŤANSKÉMU.

Zároveň

orgán odboru pro výtvarná umění a archaeologii
Akademie křesťanské v Praze.

Majitel, vydavatel a redaktor:

Ferdinand J. Lehner.

Číslo 12.

V Praze, dne 10. ledna 1889.

Ročník XIV.

OBSAH: Románské exkurse. (Pokračování.) — Kronika umělecká. — Z Akademie křesťanské: Zpráva za měsíc prosinec. — Seznam předplatitelů »Methoda« roku 1888.

Předplatné!

„Ze 385 odběratelů „Methoda“ odvedlo předplatné za ročník 1888 dosud jen 181 odběratelů, z nichž mnozí dluhují za několik ročníků. Na vyupominání soukromé nemá redaktor při nejlepší vůli času. Náklad každého čísla, — i když vše zdarma se píše a kreslí —, přesahuje značně **stovku** (reprodukce obrázků, papír, sazba a tisk, poštovní známky, výprava). Na uhrazení má „Method“ subvenci 400 zl. od Akademie křesťanské (200 zl. od ředitelstva a 200 zl. od odboru uměleckého) a předplatné. Schodek uhrazuje redaktor ze svého. Obětovati ještě více mu naprosto nelze — z nemožnosti.

Lehner.

Románské exkurse.

19. FILIALNÍ KOSTEL SV. VÁCLAVA V LIBOUNI.

Napsal *Vilém Dokoupil*, ředitel c. k. odborné školy v Hořicích.

Redaktorem tohoto listu, dp. F. Lehnerem, vybídnut, abych o prázdninách r. 1888 ohledal románský kostel v Libouni, učinil jsem po vysloveném přání, navštíviv ve společnosti dp. Jana Tischeru, faráře v Neustupově, dne 21. srpna starobyloou tuto svatyni. Osada Libouň leží ve vzdálenosti as 20 minut západně od Louňovic v úrodné dosti krajíně pod památným Blaníkem. Ze zdálí již vyniká uprostřed vesnických domků mohutná čtyřhranná věž kostela vystavěného na nevysokém však strmém a všemu blízkému okolí vévodícím vrchu. Kostel jeví se co rotunda, mající vně poloměr 4·88 m,

vnitř pak 3·58 m, s polokruhovou apsidou světlého poloměru 3·50 m. Věž nalézá se na západním, apsis na východním konci podélné osy budovy. Apsis jest ve způsobu conchy překlenuta a dostává světlo postranním oknem, na jižní straně umístěným. Rotunda, původně patrně sklenutá, má nyní strop rovný, rákosový; hlavní kdys vchod do kostela vede věží; nízkými dveřmi, na západní straně věže umístěnými, vstoupíme do před síně 3 m dlouhé a 2 m široké, která tvoří nejnižší patro věže a jest silným valeným klenutím překlenuta. Z před síně té vedou dvéře, taktéž v podélné ose budovy

se nalézající, do kostelíčka, jehož vnitřek — na práhu stojíce — celý přehlédneme.

Po okrasách a výzdobě, románskému slohu charakteristických, však marně pátráme; není jich ani uvnitř ani vně; původní okna byla — tuším, že ku konci století XVIII. — zazděna a nešetným opravováním všech okras zbavena.*) Na jihovýchodní straně rotundy jsem zvenčí na dvou místech, kde malta trhlina dostává, neurčité obrysy někdejších oken, polokruhem zakončených, pozoroval, jak tuto na nákrese se spatřují. Oltáře a veškerá ostatní vnitřní zařízení jsou z dob pozdních. Hlavní oltář, bohatě ze dřeva řezaný, pochází z r. 1696; nese velký obraz sv. Václava, dle nápisu taktéž r. 1696 malovaný a dvě dřevěné sošky, sv. Barbory a sv. Františka. Rezba těchto jak

i provedení sloupových hlavic prozrazuje na tu dobu pozoruhodnou techniku; kdo by byl původcem, nebylo mi lze se dopátrati. Poboční dva oltáře, v pravo a v levo stranou pod výběhy vítězného oblouku v rotundě postavené, taktéž mají bohatou řezbu ve dřevě, a to ve slohu přechodní doby pozdní renaissance do baroku; onen na straně evangelia má ve skvostném rámci polychromovaném obraz Spasitele s trnovou korunou na hlavě, oltář na straně epištolní je podobně upraven, obsahuje obraz sv. Františka (s lilii a knihou). Kdežto poslední jest malba obyčejná, poukazuje obraz Spasitelův jak kon-

cepci tak podrobným provedením na ruku mistrnou; bohužel i zde nemohl jsem malíře zjistiti, — snad že dolení okraj obrazu rámcem krytý obsahuje jméno neb značku jeho? Oba postranní oltáře ukazují letopočet 1735 a malované znaky pánů z Řičan, vedle iniciálek F. F. D. D. Rz. (Franciscus Ferd. Dom. de Rzičan). Krásná renaissanční mříž kovaná, v presbyteriu visící, zdobila snad před časy světlík některých dveří kostelních, — nyní jsou na ní lampy zavěšeny. Mimo udané přediněty nezasluhuje z ostatního nábytku kostelního nic zvláštního povšimnutí; vyslovuji jen přání, aby stará svatyně v lepším byla držána pořádku, a to jak uvnitř tak vně.

Věž, do níž vedou z venku svobodné schody, je čtyřhranná a masivní, stěny její jsou 2 m silné a stavěny z lámaného kamene (ruly); 1 1/2 m pod hlavní římsou, někdy snad kamennou, nyní jen z prken sbitou, nalézají se na všech čtyřech stranách 2 m vy-

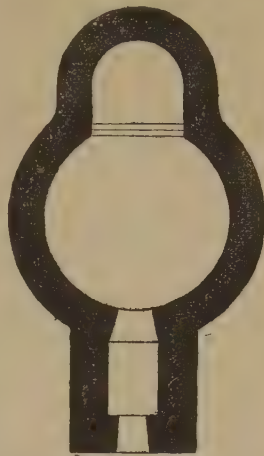
soké a 1 m široké okenné otvory s nízkými oblouky. Na jižní straně as 1 1/2 m pod takovým otvorem umístěno velké okno, v polokruhu překlenuje. Ve věži visí tři zvony: poledník (nejmenší) sv. Václav a sv. Anna; na tomto poslednějším čte se nápis kolem:

»Briccius Pragensis auxilio
divino fecit me
1585«,

pak dále v tabulce:

»Ne nám, pane bože, ne ním, ale gmenu tve-mu deg chvalu«.

Malá vížka chatrná nad apsidou pochází — jak i kryt rotundě a apsidě společný — z doby novější; taktéž předsín, k nynějšímu



Nakreslil ředitel V. Dokoupil.



Nakreslil ředitel V. Dokoupil.

*) Viz o tom: Vlasák, Okres Vlašimský, str. 58.

hlavnímu vchodu na jižní straně vedoucí a sakristie na straně severní.

Rotunda Libouňská má téměř tytéž rozměry jak kaple svatojirská na Řípu, s kterouž budovou se ostatně jen v podobě věže rozchází.

R. 1350 připomíná se mezi farními kostely dekanátu Štěpánovského. Dnes jest filiálním kostelem fary Šlapánovské a náleží do vikariátu Vlašimského. Opravy, které se

— nikoliv ku prospěchu budovy — na původní budově provedly a k nimž nepochybně také upravení apsidy s rotundou, o více než 1 m vyšší, pod jediný krov, náleží, pocházejí snad z doby od r. 1690 do 1705, ve které byl statek Libouňský v držení téhož Václava Malovce z Malovic, jenž také hlavní oltář nynější pořídil. Bylo by na čase, aby patronát spolu s obcí k důkladnému obnovení staré svatyně v původním slohu brzy přikročil.

20. KOSTEL SV. MIKULÁŠE V POTVOROVĚ.

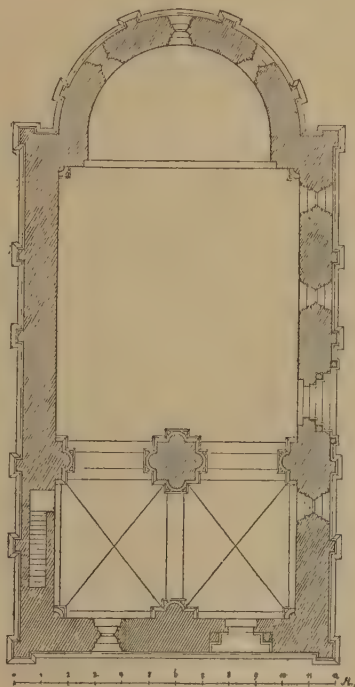
Napsal F. J. Lehner.

Z Vroutku putoval jsem přímo do Potvorova. Cesta šla přes prastarou osadu farní Žihle, nyní Scheles zvano., kolem r. 1106 založenou, kde právě faraňuje krajan můj, kterého jsem nespatriil od doby, co na kněžství posvěcen byl. Těšil jsem se na shledanou po třiceti letech, jsa žádostiv zvědět, jaké stopy asi zůstavily na nás tři křížky. Tehdáž byl on štíhlým novosvětcem vzezření vojenského, já pak rovněž štíhlým kandidátem bohosloví. Nyní náhle objevila se před očima tatáž štíhlá postava po vojensku vzpřímená bez všeliké změny, s tímže výrazem tváře, do které tři desetiletí jen několik hlubších vrásek vryla. V každém pohybu, v každém slovu, v každém obratu a přízvuku řeči obrážela se stará povaha jako by v bronzu cizelovaná. Na něm soustava gotická se ustálila, kdežto mne různé exkurse románské tou měrou zromanisovaly, že druh z mládí starého krajana naprosto — nepoznal, pokud jsem se neprohlásil. Za milých vzpomínek dospěli jsme k Potvorovu.

Vesnice Potvorov rozkládá se na táhlém svahu, na jehož temeni jest fara s dvorem, malebně jako v pohádce staveními hospodářskými a hradbou obehnaným na způsob tvrze středověké, kde přijat jsem byl po hostinu s upřímností a srdečností staro-

českou. Se dvorem farním sousedí kostel osadu zakončující a jako starý strážce s výšiny své po ní se rozhlízející. Hluboký příkop s jedné a zbytky náspu s druhé strany svědčí, že býval kostelem opevněným. Budova kostelní pak jest jako pevnost z kvádrů čistě pracovaných a dosud neporušeně zachovaných vystavěna,

skládající se jako obyčejně z obdélníku 16.90 m dlouhého a 9 m širokého, k němuž na východ přiléhá prostorná apside. Loď, jejíž zdi jsou 1.20 m silné, kryta jest stropem nyní patrně sniženým, apside pak jest pravidelně do conchy sklenuta. Nejznamenitější okrasou a památkou kostela, jehož vnitřní prostornost navštěvovatele překvapuje, jest nádherně provedená kluha, na západní straně zbudovaná. K mohutnému čtverhrannému pilíři, jehož každá stranice 1.45 m obnáší, přiléhá čtvero polosloupů, čímž pilíř dostává se pravidelného tvaru kříže (viz půdorys). Střednímu pilíři odpovídají podobné polosloupilíře s jižní, severní a západní stěny vynikající, k nimž pnou se od střed-

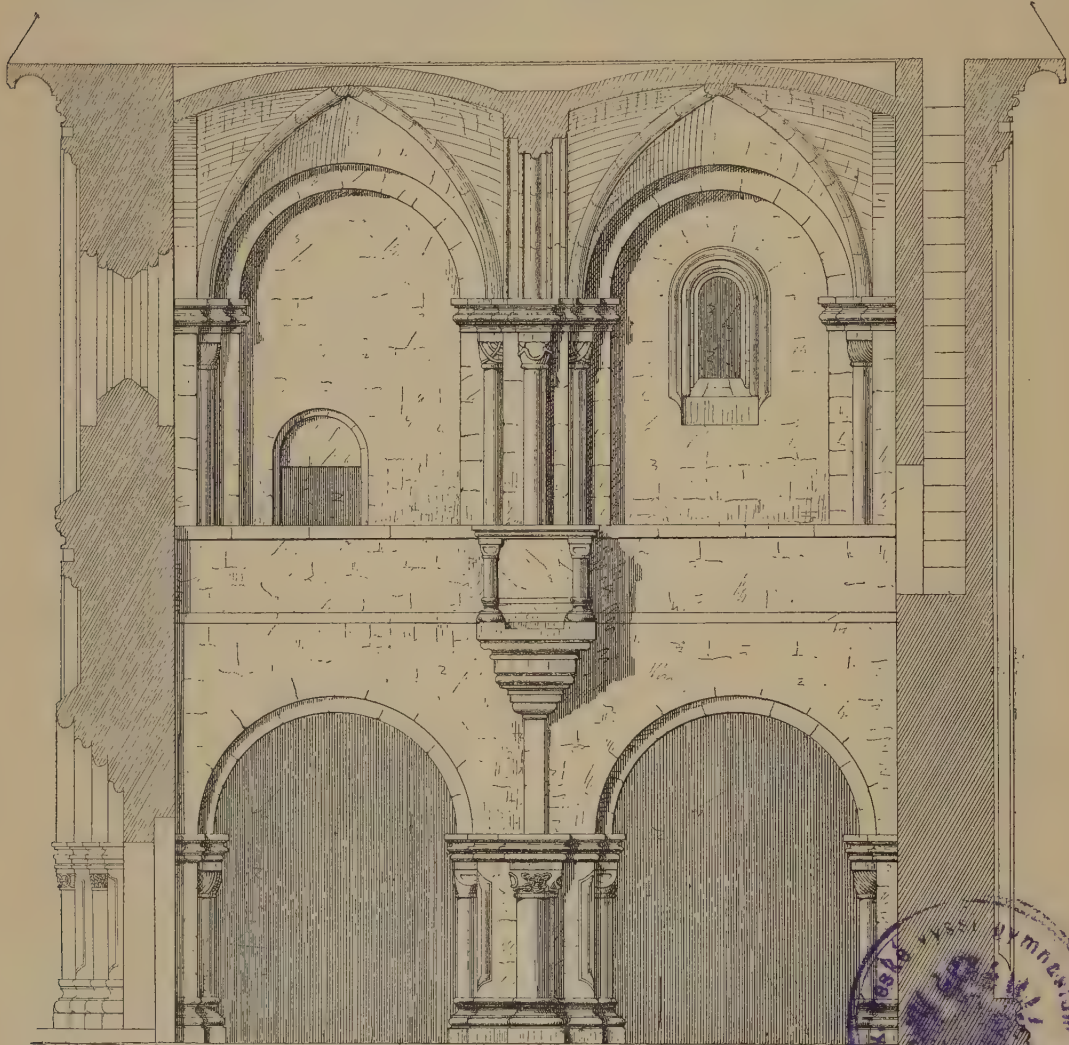


Nakreslil F. J. Lehner.

ního tělesa polokulatě sklenuté oblouky, které s pasy nástěnnými tvoří dva klenbové čtverce, křížovou klenbou vyplněné. Veškeré pilíře a polosloupky spočívají na patkách attických, jejichž spodní deska v podlaže nyní zvýšené částečně jest utopena. Dřívky

svrchu prstenem obejmuté nesou hlavice tvaru krychlového v ploše různě vyzdobené a abakem kryté, nad nímž obíhá společná římsa náběžníková skládající se z dvou oblounů, žlábků a svrchní desky v průvodu proužků. Čtvero nároží středního pilíře má hrany sražené a článkuje se oblounem dole a svrchu k ostré hraně se vracejícím a mělkým žlábkem, jak na portálu, oknech,

ve výšce kruchty upraveným, k němuž nyní vystupuje se z venčí po schodech. Druhdy však vcházelo se sem přímo ze sousedního hradu krytou chodbou. Střední polopilíř 1.95 m široký, o západní zeď opřený a bohatěji rozčlankovaný nad onen v podkruchtí obklopen jest třemi polosloupky s nárožními listky a hlavice, jemuž odpovídají v rozích kruchty čtvrtéční pilíře s jedním polosloupem.



Nakreslil F. J. Lehner.

obloučkovém podřímsí a lisenách se opakuje. Podkruchtí osvětleno jest dvěma kulatýma okénky.

Hmotným článkům architektonickým v podkruchtí odpovídá štíhlejší a drobnější soustava na kruchtě samé, do které se vchází zvláštním, až dosud neporušeně zachovaným portálkem se dvěma sloupky,

Jako v podkruchtí spočívají i zde pilíře a polosloupky na patkách attických s deskou, 0.45 m vysokých; dřík s hlavici čítá 2.75 m, římsa náběžníková 0.45 m, nad níž vyvinuje se klenba. Ze středního polopilíře vystupuje mohutný pás, pěti válečky bohatě článkovaný, který dělival kruchtu na dvě pole klenbová. Z polosloupů vybíhají válcovitá

žebra klenby křížové, z rovnoúhelných pak ústupků pasy nástěnné. Na východní straně opírala se klenba o zeď, nad nynějším zábradlím zbudovanou, po stranách okny, v prostředku pak portálem prolomenou, kterým s kruchty vcházelo se na pavlač dosud zachovanou. Zeď tato i s klenbou bohužel zmizela. Kruchta jest nyní kryta stropem, který polooblouky nástěnné pře-

tiná. Výběžky hlavního pasu a žeber se však dosud zachovaly, tak že lze bývalou klenbu snadno slohem původním znova zříditi. Na kruchtě zachovalo se též zcela neporušené okno původní, nyní zazděné, dle něhož by se upravila okna ve stěně, která kruchtě od kostela dělávala.

S kruchty vystupuje se po schodech v tloušťce severní zdi upravených na půdu.

(Pokračování).

Kronika umělecká.

Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře. (Ze zprávy archaeologického spolku »Vocel« za r. 1887.) (Pokračování.)

Ačkoliv komise, když shora uvedené práce na opěrných pilířích č. X. a XI. stanovila, velmi šetrně si vedla, nebyl přece sbor náš z ohledů finančních s to, programu danému ani tenkrát vyhovět, když se za značnou část prací dekorativních zaručil, jen aby obnova velechrámu našeho nebyla kusou a nedokončenou — a musilo proto mnoho starých dekorativních částí a sice veškeré s dostatek chatrné a zvětřalé kraby obou čelních oblouků, několik křížových kytic svobodných fial, pak vrchní fiala čelního pilíře č. X. a části výběhu obou středních pilířů a mnoho jiných částí v starém stavu ponecháno býti.

Řešená rekonstrukce byla za pomoci Boží šťastně v měsíci listopadu 1887 skončena, p. t. p. Antonínem Brandnerem, c. k. místodržitelským stavebním radou kollaodována a za korektně čistou a řádně dle plánů paně Mockrových provedenou uznána.

Inspekci oprav prodlením roku konal p. místodržitelský stavební rada Ant. Brandner za přítomnosti p. architekta Josefa Mockra dne 23. a 24. máje 1887.

Povinné uznání a nehynoucí díky budtěž slovitnému architektu a staviteli domu svatovítského Jos. Mockrovi, jenž s nevšedním důmyslem artistické řízení vykonává, jakož i c. k. stavebnímu adjunktovi P. T. p. Ludvíku Lablerovi, jenž rozsáhlou obnovu vysokého kůru dovedně, rázně a rychle řídí.

Obláčejtež velechrám náš v háv královský a probuzujtež nadšenost pro další naše práce u přátel posvátného umění.

Celkový náklad za práce v stavební periodě 1887 při dvojnásobných opěrných pilířích č. X. a XI. provedené obnáší 18,859 zl. 98 kr., z kteréž obnosu na státní dotaci 6598 zl. 97 kr. a na dotace zemské, městské, m. špitálu a sboru Vocela 12,261 zl. 1 kr. připadá.

Veškeré jak dekorativní tak figurální práce, mimo sochu sv. Václava, již sochař p. Jindř. Čapek v Praze pracoval, byly v kamenické huti od mistra kamenického p. Josefa Uzla z Prahy provedeny.

Archaeol. sboru »Vocela« a ostatním korporacím přispívajícím bylo při obnově opěrných pilířů a oblouků č. X. a XI. a mezi nimi nalézající se hořejší

galerii v stavební periodě 1887 uhraditi náklad za části dekorativní obnášející 12,261 zl.

Poměrně velké výlohy, které na dotace mimo-státní připadají, motivovány jsou bohatostí dekorativních ozdob obou opěrů, jakož i tím, že oddělování částí konstruktivních od čistě dekorativních s přisností velkou se provádí.

Správní výbor archaeolog. sboru našeho vida se ve velké finanční tísní jen proto, že toho dbal, aby s velechrámu našeho nebyla setřena cena umělecko-historická, obrátil se s prosbou k vysokému sněmu král. Českého, aby též, maje na slušné úvaze, že řečený chrám jest nejskvělejší a největší památka české gotiky Vladislavské a klenot pro naše dějiny umění přímo neocenitelný, dosavad udělovanou subvenci 10,000 zl. pro r. 1888 na 13,800 zl. dobrotivě zvýšiti ráčil.

O petici sboru našeho pojednáno v rozpočtové komisi ze dne 13. prosince 1887. Stavební rada pan Hlávka co referent dovozoval zevrubně, že jest povinností vlády co patrona chrámu svatě Barbory, aby se nejen o zachování, ale i o důstojnou uměleckou restauraci této vzácné stavitelské památky starala, a že se při opravách nyní konaných na pomoc země mnoho a mnoho hřeší. Navrhoval, aby se pro rok 1888 subvence zemská nepovolovala, dokud by se s vládou o krytí nákladu na konstruktivní a dekorativní restauraci úplně shodnutí nestalo. Po delší debatě, již se pp. poslanci dr. Rieger, Nekvasil, dr. Grégr, Adámek a hrabě Buquoy, jakož i předsedci zemského výboru p. Zeithammer účastnili, uznáno všeobecně, že vys. vláda při této restauraci povinnost svou neplní, — navrženo ale, aby se pro rok 1888 subvence 10,000 zl. povolila, ale toliko k úpravě pouze dekorativní pilířů vysokého kůru č. I. a II. Vysoký sněm království Českého pak pojednával o petici sboru našeho v V. zased., 21. sezení 12. ledna 1888 jak sleduje.

Dr. Matuš referuje o žádosti archaeolog. sboru »Vocela« za zvýšení subvence na opravu chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře.

V y ř í z e n í.

Zemskému výboru se ukládá, aby zjistil náklad, jehož je zapotřebí k úpravě pouze dekorativní pilířů

č. I. a II., i aby pouze tuto sumu co poslední subvenční lhůtu na provedení opravních prací v choru chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře k výplatě poukázal.

Nejvyšší maršálek zemský: Přihlásil se ku slovu a sice pro návrh komise pan poslanec dr. Bach. Dávám jemu slovo.

Posl. dr. Bach. Slavný sněme, proto jsem se ujal slova, jen strany petice pod čís. 48. archaeologického spolku »Vocel«, který vyřizuje rekonstrukci chrámu sv. Barbory podle intencí vlády a podle intencí slavného sněmu, žádá o mimořádný příspěvek pr. 3800 zl. a to sice z následujících důvodů.

Jak sl. sněmu povědomo jest, povolila vláda roku 1884 50.000 zl. na rekonstrukci chrámu sv. Barbory, avšak s tou podmínkou, že tyto peníze mají býti určeny jenom pro konstruktivní části, co se týče dekorativní části, to že se musí z toho vyjmouti, to že patří zemi a jednotlivým korporacím, jako Kutné Hoře, okresu jejimu a archaeologickému sboru »Vocel«.

K tomu konci se vždy na podzim sdělaly plány a rozpočty od architekta Mockra, na kterých plánech bylo zřejmě zvláštní barvou určeno, co patří do konstruktivní části a co patří do dekorativní části zase jinou barvou.

Jak plány, tak rozpočty revidoval místodržitelský stavební rada Brandner a s těmito dvěma dobrozdáním architekta Mockra a tohoto pána šly plány a rozpočty k ministerstvu kultu.

Poněvadž takto již jistá státní kontrola se zde zjevila, byla praxe provedena tak, že již v zimě následkem toho všechny tyto části, jak dalece čas stačil, byly provedeny a tu se stalo, pánové, že r. 1885 a 1886 byly později od vysoké vlády jisté položky v těchto plánech a rozpočtech škrtnuty, s tím doložením, že ta a ta částka nepatří do konstruktivní části, nýbrž do dekorativní a do figurální. Následkem toho byly tyto položky, které již byly takřka vyměřeny, škrtnuty a na útraty dekorativních částí musily býti povoleny.

Podotýkám slavný sněme, že nežli takovéto rozhodnutí po půl letě a třeba ještě déle přišlo, již nejenom tyto části jednotlivé byly hotovy, nýbrž že stály a byly postaveny na pilířích samotných.

Tím se stalo, pánové, že za r. 1885 a 1886 se archaeologický sbor »Vocel« nacházel v jisté pekuniární nesnazi. K tomu přibyla ještě následující okolnost, a sice jak ctění pánové, kteří Kutnou Horu loni a letos navštívili, se přesvědčili, že viděli tam zbytky krásné sochy sv. Václava, která v myšlence, že se bude moci udržeti, nebyla do projektu přijata.

Náhodou se však stalo, že mrazem tato socha beze vší příčiny, bez všech větrů, bez všech nějakých otřesení spadla a se rozbila.

Na takový mimořádný výdaj nebyl archaeolog. sbor »Vocel« připraven a tu se tedy jevil býti nutným projekt, který do rozpočtu pojat nebyl.

Mimo to mnohé části, které z dolejška se zdály býti dobré a že se snad nechají v těch pilířích za-

chovatí, jako jsou jehlance, řady, baldachýnky, rosetky, chrliče a p., ukázaly se, když se postavilo nákladné lešení, které vláda postaviti nechává, zkoušely, aneb když se starou částí pohnulo, ukázalo se, že více k potřebě nejsou. A tu, pánové, se jevil tento schodek per 3800 zl., jehož příčinou bylo však jenom to, jak jsem si dovolil vysvětliti.

Tyto věci chatrné, které se zdály dříve býti dobré jsou již hotovy, jsou již postaveny a archaeologický sbor, poněvadž ani v rozpočtu zemském se něco podobného nenašlo — to jest v těch plánech, které se poslaly sem — ani v tom státním rozpočtu, jest nyní v obligo a těch 3800 zl. dluhuje jak sochaři, tak také pachtýři Uzlovi, který ty kamenické práce tam provádí. —

Pánové! Archaeologický sbor »Vocel«, jehožto příčinou, jehožto prací a namáháním jest restaurace chrámu sv. Barbory, který mimořádně ještě jiné výdaje na sebe bere, ten by nyní, když by sl. sněm tuto položku mimořádně nepovolil, přišel do nesnaze, že by posléze musel ze svého tuto položku zaplatiti Pánové, to snad přece nemůže býti!

Mohlo by se říci, že ty části, které vys. vládou byly škrtnuty, nepatří do konstruktivní, nýbrž do dekorativní části, že by ty výlohy měla vlastně sl. vláda nésti; ale pánové, zapláceno to již jest a jak má nyní výbor archaeologického sboru se o tu věc ujmáti? Má se pouštět do nějakého procesu s vys. vládou? Nezbyvalo mu nic jiného, než se důvěrně obrátiti na sl. sněm s prosbou, aby tuto položku co položku na chrám sv. Barbory ráčil povolit k výplatě a to hlavně z té příčiny, poněvadž pilíře na presbyterium svaté Barbory jsou z II. části úplně hotovy a 12. a 13. část — v naší petici pod č. 1. a 2. — pilíře — letos budou dohotoveny.

Já tedy myslím z té příčiny, že se archaeologický sbor vynasnažil a že všechnu práci a práci na to obětoval, že mimo jiné i také své skrovné příjmy per 500 zl. ročně k restauraci tohoto chrámu věnuje, že by přišel do nesnaze a musil posledně hotovou práci, která již postavena jest, ze svého snad zaplatiti.

Prosím tedy, aby sl. sněm se laskavě usnesl, by tato částka co mimořádný přídavek na rekonstrukci chrámu sv. Barbory byla povolena.

(Pokračování.)

Obnova chrámu Páně v Zbraslavicích. Že vydávání Vašeho časopisu nemálo přispělo k vytržení vkusu, co se týče stavby, ozdob, malby, hudby a rouch kostelních, musí vděčně vyznati každý a poznávám to nejlépe sám na sobě. Za dob mých studií bohoslovních (1851—1854) tato stránka umění církevního zanedbávána byla v seminářích úplně. My jsme si nepřinesli ze semináře ani tolik ponětí, abychom byli uměli rozeznati rozličné slohy staveb a ozdob kostelních. Proto když jsem se stal farářem r. 1861 a obnoven byl kostel stavbou nových oltářů a vymalováním stropu a stěn, musil jsem nechat řemeslníky pracovati jak sami navrhovali a chtěli, nemáje o ni-

čem pravého uměleckého ponětí. A líbilo se mně a lidu všechno velice, jak nákladem přes 900 zl. provedeno bylo, poněvadž jsme ničemu lépe nerozuměli. Jak dobře by bylo, aby nákresy povolených obnov kostelních vždy požádaly se dříve k předložení nejd. bisk. konsistořím, zdali slohu a vkusu církevně-uměleckému také jsou přiměřeny čili ne, aby se v kostelích nic neznešvařilo. Ale bohužel! nedělo se tak a dosud vůbec se neděje. Povolí se náklad, když jest z čeho, a má záduší. Pakli patron neb osadníci to ze svého dávají, dělají opravy a obnovy teprve úplně dle svého a žádného se netáží, jak to mají dělati, aniž se jich kdo pak táže a přehlíží, jak to udělali. Tak se dostává kostelům maleb, nových oltářů, kazatelen, stolic, Božích hrobů, obrazů atd., které kritiku uměleckého oka nesnesou, byť pak se i těm kterým líbí.

Jsem odběratelem »Methoda« již od počátku jeho vycházení, tedy po celých 14 let; když se jednalo letos o obnovení malby a oltářů našeho kostela, nechal jsem se svěsti jako r. 1861 malíři, kterých se hned více hlásilo a jeden přes druhého se sám odporučel. Žádal jsem předložení vzorů, které jsem kritice důst. redakce »Methoda« dříve předložil. Když úvaha Vaše zněla docela nepříznivě, požádal jsem, abych ničeho později nezelel, umělce v církevním umění na slovo vzaté, velebné otce kláštera Emauzského v Praze o vyhotovení vzorku, dle něhož by venkovský malíř za 200 zl. celý kostel goticky nejlevněji a nejsvědomitěji mohl vymalovati. S neobyčejnou ochotou bylo mé prosbě vyhověno, a když malíř kostela seminářského, P. Efreim, nešťastnou náhodou ve vlnách dunajských smrt nalezl, P. Pirmin v Sekavě ho nahradil a vzorek právě, byť jen prosté polychromie kostelní zhotovil a mně zaslal. Dle něho se musil malíř držeti a malbu provésti. Vydavatelstvu »Methoda«, které, třibic vkus církevního umění, nákladu a vlastních obětí nešetří, aby duchovenstvo v tom směru se vzdělalo, mám co děkovati, že kostel náš, zachovalá stavba gotická z konce 13. století, nebyl co do vnitřní úpravy znešvařen, ale dostal roucho, které se i nezalcí líbí. Oltáře slohu přiměřeně a dovedně novým nátěrem obnovil domácí řemeslník. Varhany, které pocházejí již z r. 1739 od varhanáře Schwalbla a po mnohých opravách zase velmi sešly, opravil nám důkladně a doufáme i trvanlivě kutnohorský p. Ant. Mölzer za 116 zl., jehož můžeme i jiným doporučiti.

Byl jsem spokojen s tím, co již letos s opravou a obnovou kostela vnitř i zevnitř se stalo, abych z jara mohl nejd. arcipastýře k birmování a generální visitaci důstojně uvítati. Než mělo se mi státi ještě překvapení novým drahocenným darem, aby také krásný lustr kostel zdobil a na císařské jubileum vzácnou památkou mu zůstal. Dobrodinec myslil nejprv zakoupiti ku prodeji nabízený velký lustr od O. O. Dominikánů v Praze. Když byl již jinam prodán prostřednictvím Křesťanské akademie, byl nám opatřen jiný lustr štihlé formy, bronzový, bohatě pozlacený, hrany skelnými hojně ověšený, nesoucí 24 svící, za cenu

150 zl., s příslušenstvím ostatním za 157 zl. Mám ještě v úmyslu ozdobiti okna gotická, když nemůžeme se zmociti pro chudobu záduší na pravou pálenou malbu skla, imitací malby skelní, tak zvaným »glacierem« aneb »diaphoniemi«, které velmi horlivě odporučují dvě firmy, ve Vidni Louis Hatschek a spol. a Grimme a Hampl v Lipsku. Jakou zkušenost má v tom důstojná redakce?*) Na sklonku roku, kdy se obnovuje předplacení, přejeme »Methodu«, aby za své velmi prospěšné působení a krásné výsledky, kterých docílil, obnovilo se předplacení na něj ne pouze na 400, ale aspoň o jednu nicku více.

František Illem,
farář.

Collegium bohemicum v Římě, I. p. 1888 z vůle nynějšího sv. Otce otevřené, koupilo sobě letos dům ve Via Sistina č. 128. Kdo ví, z čeho collegium počátek vzalo, s kolika překážkami jemu zápasiti bylo, ten zajisté diviti se musí a velebiti Prozíratelnost Božskou, že je tak brzo do vlastního příbytku uvéstí ráčila a vřelé díky vzdávati bude Jeho Svatosti papeži Lvu XIII. za velkomyslný dar 100.000 lir (50.000 zl.) na zakoupení domu pro české collegium.

Sv. Otec 21. ledna 1888 při audienci komitétu rakouského pro výstavu Vatikánskou veřejně prohlásil: »My chceme, aby i Čechové v Římě právě tak jako ostatní národové vlastní collegium měli. Arménské collegia, jež s nepatrnými prostředky započalo a nyní svůj dům v Římě obývá, jsme se ujali. Chceme též Čechům pomoci, aby ve vlastním collegiu v Římě se usaditi mohli, poněvadž Čechové velmi nám na srdci leží, a my právě tím chceme lásku naši k nim osvědčiti.« Co slíbil sv. Otec, též splnil darovav, jak výše řečeno, na zakoupení domu pro české collegium 100.000 lir.

Dům collegia stojí v nejzdravější části Říma, na blízku Pincia, proslulého překrásnými procházkami a vyhlídkou rozkošnou na Řím, vzdálen jen pět minut od Propagandy, kde chovanci navštěvují přednášky. Stavěn jest do čtverce, a tím právě těší se úplně svobodě, prost jsa znepokojování zvědavými sousedy. Dostí prostranný, jednoduchý, ale čistý kostel svaté Františky Římské, který, až ukončí se opravy, zasvěcen bude sv. Janu Nep., sv. Václavu a sv. Františku Římské, je bezprostředně spojen s domem.

Řídkou zvláštností a předností domu je trojí voda: aqua Felice, Marcia a Sallustiana. Voda pitná a na vaření teče rourami jinými než voda na mytí a na záchody, aby zcela nemožno bylo nakažení jedné ode druhé. Jednoduchými, velmi praktickými přístroji na rourách zamezen všeliký výpar a zápach ze stok.

Chovanců jest letos 24, každý obývá svůj pokojík, jednoduchý sice, ale vším, čeho třeba, opatřený.

*) Co není ve skle vpáleno, nemá trvání. Okna grisailová nevyžadují přílišného nákladu. O téměř předmětu zmiňují se ve výroční zprávě kostelní jednoty Karlinské, která vytištěna bude v čísle příštím.

Dne 4. listopadu posvětil kollegium slovatný professor dogmatiky na Propagandě, nejdůst, pan arcibiskup Satolli. Sv. Otec poslal představeným ústavu a chovancům apoštolské požeňání, vzkazav, jak velmi se raduje, že české kollegium octlo se ve vlastním domě, který posvětil pan arcibiskup Satolli, a jak velmi rád uslyšel o počtu 24 alumnů.

Budoucí měsíc, dá-li Pán Bůh, na svátek Neposkvřněného Početí Panny Marie posvětil kostel kollegia sám pan kardinál vikář Parocchi. Zajisté k nemalé radosti nabádá nás Čechy a Moravy, ctitele sv. patronů českých, že v Římě nyní bude kostel sv.

Janu Nep. a sv. Václavu zasvěcený. A bohda, že právě ta okolnost pohne snad mnohé dobré srdce, aby přispělo nějakým dárkem na zakoupení všech potřebných věcí jak pro kostel (není v něm dosud ani jedinký oltář, o paramentech atd, ani nemluvě), tak na zaplacení značného dluhu, který kollegium nyní na se uvázati musilo. Vyplněno by tím bylo jen výslovné přání Sv. Otce, a pak každodenní po sv. růženci společná modlitba všech chovanců za dobrodince kollegia přivolá jistotně dárčům další požeňání Boží i odplatu.

Z Akademie křesťanské.

Zpráva za měsíc prosinec.

Vysoké vyznamenání Křesťanské akademie v Praze. Se zvláštní radostí chápeme se dnes péra, protože nám jest zvěstovati příjemnou zprávu, která se týká Křesťanské akademie v Praze, ústavu to, kterýž se vyvíjel ze skrovných počátků na stupeň takové dokonalosti, že bohoslužebné výrobky jeho zasluhují nejen vřelého odporučení a zaslouženého povýšnutí, nýbrž i takového vyznamenání, kteréž může býti a bude zajisté celému ústavu chloubou neskonanou. Znám totiž, že za pětina 50letého kněžského jubilea sv. Otce Lva XIII. sešlo se z celého katolického světa přibližně darů, z kterých velkolepá Vatikánská výstava povstala. Nejdokonalejší z nich byly připuštěny k přihlášení se o cenu. Nejdůstojnější kníže-arcibiskup Pražský, hr. ze Schönbornu, odporučil s důvěrou ke zhotovení takovýchto milodarů Akademii křesťanskou, kteráž, jak v odborných a přisné kritických časopisech dočísti se lze bylo, dostala svému úkolu co nejčestněji. Ale úsudky těchto časopisů korunovány tím, že ze zápasu o cenu vyšla Křesťanská akademie jako vítěz. Přiřknul jí Vatikánský výstavní komitét diplom zlaté medalie pro bohoslužebné nádoby a pro paramenty — sacri arredi — nejvyšší to vyznamenání, které přiřknouti mohl vůbec. Zároveň obdrželi stříbrnici pp. E. Kautsch a J. Tengler jakož i sochař p. E. Veselý, kteří pod dohledem umělců Akademie křesťanské na těchto darech pracovali — diplomy, stříbrné a bronzové medalie. Podotkli jsme již při stručných statích o výstavě Vatikánské, že dary sv.-Václavské záložny zaujaly jedno z nejpřednějších míst mezi milodary sv. Otci učiněnými. Mimo to věnovala sv.-Václavská záložna ještě velmi skvostný a drahocenný pluvál, kterýž její starosta, dp. prof. J. Drozd, odevzdal sv. Otci osobně. Za tyto umělecky provedené dary dostalo se sv.-Václavské záložně a její starostovi dp. prof. Drozdovi od výstavního komitétu Vatikánského vyznamenání diplomu stříbrné medalie. Zpráva tato potěší zajisté neméně nežli nás všechny příznivce Akademie křesťanské a ctitele umění jejího, jí pak samé bude zajisté novou a mocnou pobídkou, aby na dráze českého křesťanského umění, kterou tak nadějně a šťastně byla před lety nastoupila, se zdvojeným úsilím a neúmornou pílí pokračovala. Odporučujeme umělecké, bohoslužebné výrobky Křesťanské akademie v Praze co nejvšeleji. Nač kupovati za drahé peníze v cizině, co můžeme v lepší neb ve stejné alespoň dokonalosti objednat a pořídit si doma.

I. Vyřizené záležitosti.

Práce kovové. Kalich: pro dp. Pavla Juřenu, faráře v Cvrčovicích. — Pozlacení a posvěcení v ohni: kalicha: pro důst. farní úřad v Morašicích; ciboria: pro dp. Mart. Zemana, faráře v Koryčanech na Moravě; dvou kalichů, kříže k průvodům, dvoutácků a kropáčku: pro dp. Jos. Všetěčku, kuráta v c. k. invalidovně v Karlíně; kalicha: pro dp. Ant. Kliemta, faráře v Trmčicích; ciboria: pro dp. Jana Dvořáka, faráře v Kost. Vydří na Moravě; kalicha: pro dp. Jos. Kirchnera, faráře a os. děkana v Koso-lupech. — Tři nádoby v pouzdře na sv. oleje: pro dp. Jos. Schneidera, faráře v Tmání. — Patenka k nemocným: pro dp. Fr. Krásu, faráře v Morašicích. — Kříž oltářní: pro dp. Fr. Janků, hlavního faráře u sv. Jindřicha v Praze. — Svícny oltářní: pro dp. Fr. Janků, hlavního faráře u sv. Jindřicha v Praze a pro vp. Fr. Mimru, kooper. ve Svatce. — Svícny ku křížové cestě: pro vp. Fr. Mimru, kooper. ve Svatce. — Lampa oltářní: pro vp. Fr. Mimru, kooper. ve Svatce. — Kaditelnice: pro vp. Fr. Segetu, kooper. v Branišovicích na Moravě, pro vp. Jos. Všetěčku, kuráta v c. k. invalidovně v Karlíně, pro dp. Fr. Krásu, faráře v Morašicích; v ohni pozlacená: pro důst. benediktinský klášter v Praze. — Mešní konvičky: pro dp. Václ. Tesáře, faráře ve Spáleném Újezdě a pro dp. Jana Sedláčka, faráře ve Špičkách u Hranic na Moravě. — Kropáčky: pro dp. Jana Kutíše, faráře na Křivoklátě a pro dp. Blažeje Krunerta, faráře ve Velimě. — Cínová nádoba na mytí prstů: pro dp. Tob. Novotného, faráře ve Vlkánči.

Rozličené. Kříže na stěnu: pro dp. Karla Kummra, faráře v Michli, pro vp. V. H. Nigrina, deficianta v Loukově u Seml a pro blahor. sl. Marii Pácovu v Praze. — Pultry pod missál: pro dp. Gust. Hevera, kooper. v Rosicích u Brna a pro důst. dominikánský konvent v Praze. — Harmonické zvony: pro dp. Tob. Novotného, faráře ve Vlkánči, pro vp. Fr. Čihaře, admin. v Černošsku a pro vp. Jana Řeháka, admin. v Opočně. — Jesličky dárkem k Vánočním svátkům pro frantiskánský kostel v Praze od nejmenované dobrodělky.

Paramenty. Kasule: dvě bílé, bohatě zlatem vyšité a fialové: pro dp. Ant. Přemyslovského, faráře ve Valaských Kloboukách na Moravě; dvě červené: pro nejd. p. generálního opata Sigm. Starého na Strahově; fialové: pro vdp. Jana Nep. Černohouza, děkana v Kovářech;

bilá, bohatě vyšitá: pro vp. Jos. Všečku, kuráta v c. k. invalidovně v Karlíně; červená: pro dp. Fr. Malotu, faráře v Bilovicích na Moravě. — Pluvialy: žluto-bílý: pro dp. Blažeje Krunerta, faráře ve Velimi; červený a bílý: pro dp. Jos. Zíku, faráře v Mostě; bílý: pro vysokor. paní hraběnkou Waldštyňovou v Praze; fialový: pro dp. Fr. Růžičku, faráře ve Střílkách na Moravě a pro dp. Fr. Malotu, faráře v Bilovicích na Moravě; žluto-bílý: pro dp. Jana Žáčka, faráře ve Hvozdně na Moravě; bílý s použitím starého uměleckého vyšívání: pro nejd. pána Fr. Huspeku, velmistra řádu křižovnického v Praze. — Vela: pro blahor. paní Paulinu Bičíštovou v Hořicích, pro vp. Jos. Všečku, kuráta v c. k. invalidovně v Karlíně a pro vp. Jana Řeháka, admin. v Opočně. — Plášťky na ciborium: pro dp. Tob. Novotného, faráře ve Vlkánči, pro blahor. paní Vopičkovou na Pankraci a pro vdp. Jos. Bastla, děkana v Radomyšli. — Bursy k nemocným: pro vdp. Jana Cibulku, superiora na sv. Hostýně na Moravě, pro vysokorod. paní Amalii z Lilienbrunnů v Praze a pro dp. Fr. Krásu, faráře v Morašicích. — Střevíce pontifikální, bohatě zlatem vyšité: pro J. Milost nejd. pana biskupa Karla Schwarze a pro blahor. slečnu N. N. v Praze. — Pontifikální rukavičky zlatem bohatě vyšité: pro J. Milost nejd. p. biskupa Karla Schwarze v Praze. — Štoly: pro důst. farní úřad ve Vepíku, pro vp. Ant. Postřiháče, kaplana u sv. Mikuláše v Praze a pro dp. Fr. Malotu, faráře v Bilovicích na Moravě. — Antependia, bohatě vyšitá: pro dp. Jos. Molitora,

faráře v Chicagu v Americe jako dary a sice: od sl. Anny Slámové z Chicaga pro chrám P. v Bernardicích a od sl. Eufrosiny Střílkové též z Chicaga pro chrám P. v Mokrolazcích (rak. Slezsko). — Okrasy na kazatelny: pro dp. Jana Žáčka, faráře ve Hvozdně na Moravě a pro vp. A. Janíka, voj. kuráta v Tezíně. — Birety: pro vp. Fr. Miču, kooper. v Měčině na Moravě a pro dp. V. Tesaře, faráře ve Skalském Újezdě. — Polštáře oltářní: pro vdp. Jana Cibulku, superiora na sv. Hostýně na Moravě a pro blahor. slečnu N. N. v Praze. — Koberec na stupně oltářní: pro vp. Em. Langra, bibliotekáře v Děčíně.

Prádlo kostelní. Purifikatoria a ručníčky: pro dp. M. Zemana, faráře v Koryčanech na Moravě; alba a purifikatoria: pro dp. dra Ed. Knoblocha, hl. faráře u Matky Boží před Týnem v Praze; pally: pro dp. Ign. Gabriela, bisk. sekretáře v Chrásti; humeralia, korporalia a purifikatoria: pro vp. Ign. Papáčka, admin. v Milovicích; cingulum, korporalia a ručníčky: pro dp. Gerl. Dvořáka, faráře v Dolánkách; dvě rochetty: pro dp. Václ. Tesaře, faráře ve Skalském Újezdě; pally, korporalia a purifikatoria: pro ctih. kongregaci křesťanské lásky ve Veltrusích; alba, cingulum, humeralia, purifikatoria a ručníčky: pro vp. Jos. Všečku, kuráta v c. k. invalidovně v Karlíně; dvě alby a dvě rochetty: pro dp. Vojt. Hněvkovského, faráře v Mutěšovicích; korporalia: pro dp. Václ. Uhýrka, faráře v Novosedle na Moravě; pally: pro důst. farní úřad v Počicanech.

Seznam předplatitelů „METHODA“ roku 1888.

Čechy.

Arcidiecése Pražská.

Praha.

	Počet výtisků
J. M. kníže-arcibiskup, František de Paula hrabě Schönborn	1
Adámek Mansvet, farář	1
Alumnové semináře (11 za pol. předpl.)	5
Barvitijs A. V., architekt	1
Binder Josef, vicerektor semináře	1
Borový Klement, Dr. kanovník	1
Bursík a Kohout, knihkupectví	2
Cyrillo-Methodějské knihkupectví	2
Charvát Josef, kníž. arc. archivář	1
Dědictví Sv. Václavské	1
Doubrava Jos., Dr., vicerektor semináře	1
Drozd J., profesor	1
Ekert Fr., kaplan	1
Dr. Grégr a Válečka, knihkupectví	1
Havlů J., kanovník a farář	1
Hodík V., farář u sv. Víta	1
Hora Ant., generální vikář	1
Houžvička Jos., duch. správce v Žižkově	1
Hůlek J., kněz na odpočinku	1
Huspeka F., velmistř řádu křižovnického	1
Janata Mel., farář	1
Jaenig Karel, Msgr., praelát papežský	1

Sneseno . . 28

Přeneseno . . 28

Kačer Jan, kaplan	1
Kalousek Jos., Dr., c. k. prof. univ.	1
Karlach Mik., Dr., kanovník	1
Kareš Fr., farář ve Volšanech	1
Kautsch Ed., zlatník	1
Kebrle Ant., vikarista	1
Koblasa Justin, P., převor praem.	1
Knihosklad školní v Praze	1
Küfner Albert, ryt. z Asmansville, děkan kapitolní	1
Lenz Ant., Dr., probošt	1
Lüssner Moric, c. k. rada místodržitelství	1
Micka Fr., kanovník	1
Mocker Jos., architekt	1
Münzberger Bedř., architekt	1
Nykles Václav, farář	1
Rektorát kongregace Redemptoristů	1
Residence Tovaryšstva Ježíšova	1
Rohlenova Karola, soukromnice	1
Řivnáč Fr., knihkupec	1
Ředitelství akad. gymnasia	1
Ředitelství c. k. české reálky	1
Ředitelství obec. real. gymnasia	1
Sasínek Fr., spirituál	1
Sequens Fr., prof. akademie malířské	1
Schmidt Lohel, P., sekretář na Strahově	1
Schönborn Karel, J. O., hrabě	5

Sneseno . . 58

*) Seznam tento uspořádal redaktor ze své knížky předplatitů. Při seřadování dle diecési snadno lze pochybiti. Kdyby tedy náhodou některý z p. t. panů předplatitelů vynechán byl, račť laskavě redaktora na poklesek upozorniti, aby chybu napravil.

	Počet výtiisků
Přeneseno	58
Schönbornová Kristina, J. Osv., hraběnka, roz. hrab. Brühlova	1
Schönborn Vojtěch, J. O., hrabě	1
Schwarz Karel, J. M., světicí biskup	1
Schwarzenberg Karel, J. J., kníže	5
Slánský Josef, převor maltánský	1
Starý Sigmund, P., generální opat	1
Světlík Václ., kanovník a prof.	1
Švehla Vinc., farář na Smíchové	1
Teisingrová Anna, majitelka domu v Karlíně	1
Tengler Jan, stříbrník	1
Valečka Eduard, knihkupec	1
Wagner Adolf, kapitulár na Strahově	1
Warter F., P., podpřevor maltézský	1

75

V arcidiecési:

Appel Karel, farář v Plané	1
Bejvl Š., farář ve Vinohr	1
Bořický Ferd., farář na Proseku	1
Brázda Dominik, kaplan v Mirošově	1
Bucek Ant., hrab. správce na Peruci	1
Cernák Václav, kaplan ve Slivici	1
Černohouz Jan, děkan v Budči	1
Čurnáctý Frant., farář v Rabštejně	1
Chalupecký Fr., farář v St. Kolíně	1
Chlupáč Jan, farář v Sanech	1
Chvalkovský Fr., děkan v Divišově	1
Daneš Fr., kanovník a děkan na Peruci	1
Dlask Ant., kanovník a vikář v Kouřimi	1
Dyškant Josef, farář ve Vyšerovicích	1
Ehrenberger Fr., kanovník a farář v Mýtě	1
Eybl J. Ev., farář v Křečhoři	1
Gymnasium vyšší obecné v Slaném	1
Havlák Vil., kaplan ve Smečně	1
Honejšek Václ., farář v Kojeticích	1
Hoppe Fr., farář v Boroticích	1
Janda Fr., kanovník a vikář v Přistoupimi	1
Ječmen Jan, vikář v Budyni n. O.	1
Jbl Kašpar, kaplan v Radnicích	1
Kandler Josef, děkan a vikář v Slaném	1
Karlík Hugo, P., převor v Teplé	1
Kebřle Josef, farář v Sluštici	1
Kláster františkánský v Hájku	1
Kratochvíl Václav, farář ve Vraném	1
Krása Frant., farář v Obříství	1
Krotký Matěj, farář v Třebetově	1
Kubr Václav, farář v Živohošti	1
Labler Aurel., P., převor v Domažlicích	1
Ludvík Jakub, farář v Ouněticích	1
Malec H., farář v Ovenci	1
Martinovský Bohumír, učitel v Staré Boleslavi	1
Meloun Josef, farář v Postupicích	1
Moravec Fr., děkan v Uhřetěvsi	1
Museum městské v Plzni	1
Müller Václav, katecheta v Roudnici	1
Opatrný Fr., farář v Senomatech	1
Opp Josef, farář a vikář v Slavětíně	1
Petráš Josef, děkan v Kostelci n. L.	1
Petráš Matěj, farář ve Svárově	1
Pilát Pavel, kanovník v St. Boleslavi	1
Pittner Štěpán, vikář v Libeznicích	1
Pixa Fr., kaplan ve Vrbně	1
Plevka Jan, arciděkan v Plzni	1
Pohl František, farář na Sázavě	1
Podlaha Antonín, kaplan v Rokycanech	1
Precík Fr., farář v Církvici	1
Prskavec Jan, kaplan v Manetíně	1
Přecechtěl Jakub, kaplan v St. Boleslavi	1
Průša Ant., farář v Týnci Panenském	1

Sneseno . . . 53

	Počet výtiisků
Přeneseno	53
Ráž Jan, hraběcí správce v Slavětíně	1
Rošický Fr., probošt v Roudnici	1
Ředitelství reálného gymnasia v Plzni	1
Roškot Jan, vikář v Počepicích	1
Sedlák Jan, farář ve Velkých Popovicích	1
Sládek Josef, farář v Svojšítech	1
Starosta K., farář v Stolmíři	1
Švoboda Jan, děkan v Kolíně	1
Šindelář Antonín, kaplan v Zlonicích	1
Sittler Eduard, kaplan v Petrovicích	1
Šoulavý Karel, farář v Tejnici n. S.	1
Špale Ant., farář v Mirošovech	1
Špalek František, vikář v Městečku	1
Štědrý Fr., kaplan na Peruci	1
Teyzar Václav, hrab. pokladník na Peruci	1
Vacarda Josef, kooperator v Rapčicích	1
Vacek František, kaplan v Bubenči	1
Vaněk Ferd., prof. v Kolíně	1
Vodička Fr., hr. kontrolor na Peraci	1
Vojáček Fr., farář v Janovicích	1
Vojáček Fr., farář v Olešné	1
Voříšek Roman, emer. farář na Křivoklátě	1
Závodní Josef, c. k. vojenský kurát v Josefově	1
Zbejval Josef, farář v Konojedsch	1
Žaček Fr., farář v Hluboči	1

78

Úhrnem 153.

Diecése Litoměřická.

Litoměřice.

J. M. biskup Dr. Emanuel Schöbl	1
Alumnové semináře (2 za pol. předpl.)	1
Sitte Václav, protokolista kons.	1

3

Diecése:

Buchta Ant., kooperator na Mělníku	1
Hartmann Fr., kaplan v Dobroviči	1
Hassmann Karel, kooperator v Johannisbergu	1
Hladík Fr., kaplan v Českém Dubu	1
Kondelík Fr., farář ve Mšeně	1
Mikolášek Václav, kaplan v Sobotce	1
Němeček Josef, vikář v Loukově	1
Nevečeřel Čeněk ve Všebořicích	1
Oplť Václav, farář v Tysé	1
Rydvan Jos., Dr., beneficiat v Lysé	1
Salát Jan, Dr., farář v Kováni	1
Strnad Petr, farář v Čelčicích	1
Švoboda Josef, děkan v Turnově	1
Štolc Fr., farář v Brozanech	1
Teleš Fr., farář v Skalsku	1
Veselý Fr., farář v Řepině	1
Zuklín Fr., farář v Rosendorfu	1

17

Úhrnem 20.

Diecése Královéhradecká.

Hradec Králové.

J. M. biskup Dr. Josef Jan Ev. Hais	1
Biskupský seminář	1
Fiala Gr., kanovník	1
Frodl Ant., rektor semináře	1
Frydek Ant., kanovník	1
Kerner Fr., protokolista	1
Křstůfek Fr., Dr., prof. theol.	1
Mřstík Josef, katecheta gymnasiální	1

Sneseno . . . 8

	Přeneseno	Počet výtiisků
Musil Matěj, kanovník	1	8
Pospíšil J., knihkupectví	1	
Ruth Vinc., bisk. ceremoniář	1	
Sekera Vladislav, bohoslovec	1	
Suchánek Ant., vicerektor semináře	1	
Šrůtek Josef, kanovník	1	
Tondl Fr., c. k. profesor	1	
Zima Fr., spirituál	1	
	16	

Diecése:

Beseda městanská v Kutné Hoře	1
Bezděka Viktor P., archivář v Želivě	1
Bouchal A., farář v Chlebích	1
Danielis Otto, farář v Litomyšli	1
Dvořák Ant., farář v Nebovicích	1
Dvořák Št., kaplan v Luži	1
Hakl Bohumil, děkan a vikář v Hořicích	1
Hejtmánek Jan, farář v Nové Bělé	1
Hraše J. K., c. k. šk. insp. v Nov. Městě n. M.	1
Illem F. A., farář v Zbraslavicích	1
Jelínek Václav, kaplan v Hořiněvsi	1
Jenček Frant., kaplan v Zbislavi	1
Jeřábek Fr., katecheta v Chlumci n. C.	1
Kalaš Václav, farář v Hněvčevsi	1
Klein Jan, děkan v Čižově	1
Klein Josef, bisk. notář v Oboře	1
Knihovna c. k. gymnasia v Ném. Brodě	1
Kofránek Josef, farář v Čenkovicích	1
Krátký Čeněk, farář a vikář v Lovčicích	1
Krunert Blažej, farář ve Velimi	1
Louvar Leop., sochař v Ném. Brodě	1
Mádr Josef, kaplan v Dobrušce	1
Macháček Fr., farář ve Vřeštavě	1
Mazáč Leopold, vikář v Poličce	1
Nechvíle Jan, farář v Dašicích	1
Nejedlý Ludvík, malíř v Novém Bydžově	1
Novák Ant., vikář ve Veliši	1
Nývlt Method, P., konventuál v Želivě	1
Pašek J., knihkupectví v Jicině	1
z Pelhřimovských Eduard, farář v Úpici	1
Pohl Jan, farář v Borohrádku	1
Příbyl Josef, gymn. profesor v Jicině	1
Rathouský Karel v Rychnově	1
Reálné vyšší školy v Kutné Hoře	1
Řehák Jan, kaplan v Dobrušce	1
Růžička F. J., obchodník v Kutné Hoře	1
Sucharda Ant., sochař v Nové Pace	1
Svoboda Josef, farář v Čižovsi	1
Štípek Jan, kaplan v Chlumci n. Cidl.	1
Uhlíř Václav, farář v Jesenici	1
Vančura Ant., děkan v Ném. Brodě	1
»Včela«, archaeol. spolek v Čáslavi	1
»Vocel«, archaeol. spolek v Kutné Hoře	1
Vokál J. v České Třebové	1
	44

Úhrnem 60.

Diecése Budějovická.

Budějovice

J. M. biskup dr. Martin Říha	1
Benninger R., knihkupectví	1
Hofmann Jos., Dr., rektor semináře	1
Knihovna bohoslovců	1
Rodler Adolf, Msgr., spirituál semináře	1
Skočdopole Ant., Dr., prof. theol. a kanovník	1
	Sneseo . . 6

Diecése:

	Přeneseno	Počet výtiisků
Bezděka Václav, farář v Dobříži	1	6
Buchtele Jan, farář v Těchnicích	1	
Cisár Karel, farář v Protivíně	1	
Duben Jan, vikář v Nezamyslicích	1	
Formánek Josef, arcikněz, vikář na Týnci	1	
Hájek Karel, arcikněz, vikář a děkan v Domažlicích	1	
Hašek Václav, farář v Hluboké	1	
Hejna Josef, farář v Drahově	1	
Hille Jan, kaplan v Kádově	1	
Hlinka Vojtěch, bisk. notář na Hrádku	1	
Hloušek Aug., učitel v Horní Cerekvi	1	
Hůlka Josef, admin. u sv. Kamene	1	
Hůlka Fr., farář v Tušapech	1	
Chochole Jan, farář v Krasilově	1	
Kamarýt Bedřich, farář v Dešné	1	
Kameš Vojtěch, kaplan v Ledči	1	
Konrád Karel, prof. gymn. v Táboře	1	
Kovář Josef, farář ve Svojsčicích	1	
Lhotský Josef, superior v Klatovech	1	
Macek Václav, katecheta v Soběslavi	1	
Majer Antonín v Čížové	1	
Mařík Jos., farář v Strunkovicích	1	
Mocker Adolf, stavitel v Hluboké	1	
Ondok Jan, kaplan v Bavorově	1	
Němec Karel, kaplan v Chrásticích	1	
Pauli Hugo de, farář v Těchomicích	1	
Pavel Rafael, P., ve Vyšším Brodě	1	
Pekárek Josef, arcikněz, děkan v Blatné	1	
Pokorný Ferd., farář v Křakau	1	
Řičák E. V., děkan v Přesticích	1	
Sedláček Aug., profesor v Táboře	1	
Sedláček J., stavitel v Krumlově	1	
Spiess Julius, kníže, stavitel v Petrodvoře	1	
Stiller Er., farář v Planici	1	
Toberny Ad., prof. v Soběslavi	1	
Toušek Fr., děkan v Třeboni	1	
Truhlář Jan, kaplan v Netolicích	1	
Valenta Jan, kaplan v Štěkni	1	
Zachar Fr., farář v Dobré Vodě	1	
Zbonek Vendelín, farář v Štěkni	1	
Zwettler Šim., farář v Nakří	1	
	47	

Úhrnem 47.

Čechy úhrnem: 280.

Morava.

Arcidiecése Olomúcká.

Olomouc.

J. Em. kardinál-arcibiskup Bedřich landkrabě Fürstenberg	1
Heidenreich Pius, assessor, kancléř konsistorní	1
Kachnik Josef, Dr., vikář na dómě	1
Knihovna bohoslovců československých	1
Knihovna seminářská	1
Kubiček Jan, Dr., gymn. katecheta	1
Promberger R., knihkupec	1
	7

Arcidiecése:

Bilčík Karel, farář v Rokytnici	1
Blažek Vilém, Msgr., ředitel semináře v Kroměříži	1
Břečka Jan, farář ve Frenštátě	1
Čech Jan, farář v Hranicích	1
Dudík Ant., farář ve Vyškově	1
Grmela Josef, kooperátor v Dol. Štěpánově	1
Halda Drah., farář v Dolním Újezdě	1
Harna Ferd., farář v Chvalkovcích	1
	Sneseo . . 8

	Přeneseno	Počet výtisků
Hoch Fr., farář v Horním Újezdě	1	8
Jeřábek Fr., c. k. okr. ingénieur v Uh. Hradišti	1	
Ilkovič Ant., kaplan v Mohelně	1	
Kricner Al., farář ve Vlachovicích	1	
Mrázek Florián, kaplan v Hranicích	1	
Novák Filip, kaplan ve Velké	1	
Porazil František, kaplan v Moskovcích	1	
Ředitelství myslivecké školy v Sovinci	1	
Sauer Ig. V., farář v Napajedlích	1	
Sedláček Jan, farář ve Špičkách	1	
Snopek Fr., exposita ve Svěbohově	1	
Strouhal Jan, farář v Kladkách	1	
Strouhal Ig., farář v Dolanech	1	
Tesař Petr, farář v Tumačově	1	
Utkal Josef, kooperator v Kojetině	1	
Vepřek Jan, kaplan v Kokorách	1	
Vychodil Jan, kooperator na Velehradě	1	
Vychodil Josef, farář v Borotíně	1	
Velner Jakub, kooperator v Tovačově	1	
Žáček Kar., kooperator v Čechách	1	

28

Úhrnem 35.

Diecése Brněnská.

Brno.

J. M. biskup Dr. František Sal. Bauer	1
Adamec Ant., prefekt pachol. semináře v Brně	1
Alumnové semináře (15 za pol. předpl.)	7
Hodr Jakub, Dr., profesor bohosloví	1
Knihovna chlapeckého semináře	1
Kutter Fr., kaplan	1
Museum průmyslové	1
Prochazka Matěj, Msgr., kanovník	1
Rambousek Anselm, P., opát	1
Šuderla Robert, kanovník	1
Winiker C., knihkupectví	1
Winkler Karel, knihkupec	2
Zeibert Fr., Msgr. Dr., prelát	1

19

Diecése:

Belcredi Egbert, J. Exc. hrabě, v Lišni	1
Beránek Karel, Dr., děkan v Újezdě	1
Bezdek Václav, farář v Jamách	1
Bezstarosti Karel, farář v Budišově	1
Drašar Fr., kooperator v Křižanově	1
Eichler Karel, farář ve Vev. Bytísci	1
Fáborský Jan, farář v Pohodělici	1
Florián Ferd., farář v Tasově	1
Hrubý Josef, profesor v Telči	1
Chudáček Fr., kaplan v Novém Rousínově	1
Chlumecký, P., kvardián v Třebíči	1
Kaplan Kristian, farář v Mikulovicích	1
Kašpar Josef, farář v Radiměři	1
Klíma Josef, farář v Kloboukách	1

Sneseno . . . 14

	Přeneseno	Počet výtisků
Komárek Fr., děkan v Třešti	1	1
Korčian Benedikt, P., opát v Rajhradě	1	1
Kubín Jos., kooperator v Pohodělicích	1	1
Koudela Jan, farář v Jemnici	1	1
Koula Jan, farář v Jemnicích	1	1
Křivý Jan, farář v Letonicích	1	1
Miča František, kooperator v Mětině	1	1
Michálek Fr., farář v Předně	1	1
Moc Josef, farář v Malešovicích	1	1
Mrázek Jan, farář v Pavlově	1	1
Načaradský Josef, farář v Křepicích	1	1
Nešpor Jan, farář v Červ. Lhotě	1	1
Oharek Václav, farář v Doln. Dubňanech	1	1
Pátek Bernard, farář v Ochozi	1	1
Pavelka Pavel, zám. farář v Lišni	1	1
Soukop Jan, farář v Doubravici	1	1
Spálenka Anselm, P., františkán v Dačicích	1	1
Stojan Ant. Cyr. farář v Dražovicích	1	1
Vlk Josef, katecheta v Třešti	1	1
Vlček Arnošt, farář v Občtově	1	1
Wolf Al., farář ve Valči	1	1
Zavadil Ladislav, kaplan ve Velké Bytši	1	1
Zineker František, farář v Beneticích	1	1

37

Úhrnem 56.

Morava úhrnem: 91.

Slezsko.

Krátký Josef, farář v Moravici	1
Pospíšil Gerard, farář v Orlově	1
Vodička Karel, kněz minorita v Krnově	1

3

Jiné země.

Cipín A., kněz v Ahnapee v Americe	1
Ditko Ant., prof. v Kremži (Dolní Rakousy)	1
Graus Jan, předseda spolku pro církevní umění v Štyrském Hradci	1
Jaeger Jan Nep. O. S. B. Chicago (Amerika)	1
Konrád Eberhard, kooperator v Wolfseggu (Horní Rakousy)	1
J. O. Anna svobodná paní Gudenusová, roz. hr. Schönbornova	1
Levý Fr., c. k. úředník při telegrafu v Krakově	1
Molitor Josef, farář v Chicago (v Americe)	1
Polkowski Ignac, kanovník v Krakově	1
Venhuda Fr., katecheta v Sarajevě	1
Wolf Fr., kooperator v Steyru (Horní Rakousy)	1

11

Úhrnem 14.

V Čechách	200 předplatitelů
Na Moravě	91 "
Ve Slezsku	3 "
Jinde	11 "


Úhrnem . . . 385 předplatitelů,



ročník XV., vycházeti bude jako dosud každého měsíce.

Předplatné dva zlaté na celý rok přijímá redakce v Karlíně.

GTU Library



3 2400 00340 1498

